

**ROČENKA
ZAHRANIČNEJ POLITIKY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
2009**

VÝSKUMNÉ CENTRUM
SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.

© VÝSKUMNÉ CENTRUM SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI
PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.
BRATISLAVA 2009

HVIEZDOSLAVOVO NÁMESTIE 14
811 02 BRATISLAVA
TEL.: +421 2 5443 3151
FAX: +421 2 5443 3161
www.sfpa.sk

EDITOR
PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA,
JURAJ MARUŠIAK, LUCIA NAJŠLOVÁ, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

RECENZENTI
JOZEF BÁTORA, VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, ALEXANDER DULEBA, JURAJ
MARUŠIAK, VLADIMÍR TARASOVIČ

JAZYKOVÁ REDAKTORKA
DOROTA BALŠÍNKOVÁ

VYDANIE PRVÉ, STRÁN 250

TLAČ
AEPRESS, S.R.O.

ROČENKA VYCHÁDZA S PODPOROU MINISTERSTVA ZAHRANIČNÝCH VECÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY.

NÁZORY UVEDENÉ V PUBLIKÁCII SÚ OSOBNÝMI NÁZORMI AUTOROV A NEMUSIA
KOREŠPONDOVAŤ S NÁZORMI VYDAVATEĽA.

ISBN 978-80-89356-11-9

OBSAH

Predhovor	5
<i>Miroslav Lajčák</i> Zahraničná politika Slovenska v roku 2009 optikou ministra zahraničných vecí	9
I. Slovenská republika v medzinárodnom prostredí	
<i>Vladimír Bilčík</i> Slovensko a Európska únia v roku inštitucionálnych zmien	21
<i>Matúš Korba</i> Severoatlantická aliancia a Slovensko v roku 2009	35
<i>Marcel Peško</i> Korfský proces – príležitosť na nové bezpečnostné usporiadanie v Európe alebo ďalšia slepá ulička?	51
<i>Milan Lapin</i> Zmeny a premenlivosť klímy vo svete a na Slovensku. Pred, počas a po roku 2009...	67
II. Prioritné oblasti zahraničnej politiky	
<i>Radomír Boháč</i> Zmiernenie dosahov krízy na Slovensko – prioritá slovenskej diplomacie.....	81
<i>Urban Rusnák</i> Pozastavenie dodávok ruského plynu cez Ukrajinu do EÚ v januári 2009: Antická dráma alebo marginálna epizóda na trhu s plynom?	97
<i>Tomáš Strážay</i> Vyšehrad a jeho „soft power“: bilancia vývoja V4 v roku 2009 a náčrt priorít na ďalšie obdobie.....	113
<i>Juraj Marušiak</i> Slovensko a Východné partnerstvo	125
III. Nástroje slovenskej zahraničnej politiky	
<i>Ján Mihálik, Peter Brezáni</i> Rozvojová spolupráca a Slovensko v roku 2009.....	155
<i>Ondrej Gažovič</i> Slovenská verejná diplomacia v roku 2009.....	173

IV. Prílohy

Chronológia dôležitých udalostí v slovenskej zahraničnej politike v roku 2009	193
Zmluvy, dohody a dohovory publikované v roku 2009	200
Štruktúra orgánov štátnej správy pôsobiacich v oblasti medzinárodných vzťahov a európskych záležitostí v roku 2009	208
Zoznam zastupiteľských úradov krajín EÚ, NATO a niektorých ďalších krajín v Slovenskej republike	216
Zoznam konzulátov v Slovenskej republike	225
Zoznam zastupiteľských úradov Slovenskej republiky, stálych misií, generálnych konzulátov a slovenských inštitútov	227
Zoznam konzulárnych úradov Slovenskej republiky vedených honorárnymi konzulmi	233
Počty príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky v súčasných misiách na podporu mieru	239
V. O autoroch	243

PREDHOVOR

Aby bola zahraničná politika akéhokoľvek štátu úspešná, musí mať svoju vlastnú podobu, jasnú terminológiu a mala by byť súčasťou verejnej diskusie v inštitucionalizovanej forme. Našej zahraničnej politike takýto „dáždnik“, pod ktorým by sa stretli všetci tí, ktorí nesú zodpovednosť za tvorbu a realizáciu zahraničnej politiky tejto krajiny, spolu s tými, ktorým zahraničná politika Slovenska nie je ľahostajná a ktorí sa snažia o jej skvalitnenie, chýba. A častokrát chýba aj vôľa takýto dáždnik nad našou zahraničnou politikou rozprestrieť. Navyše jej dostatočný význam nepripisujú ani politické strany, a tak sa zahraničnopolitické témy stávajú súčasťou verejnej diskusie len veľmi výnimočne. A je to práve verejná, koordinovaná a pravidelná výmena názorov, vedomostí, skúseností, postojov a argumentov či dlhodobých zámerov a plánov medzi spomínanými skupinami, ktorá je pri jej plánovaní kľúčová. To všetko sú dôvody, ktoré nás rok čo rok utvrdzujú v tom, že je veľmi dôležité pravidelne hodnotiť, kde sa zahraničná politika SR nachádza, čo kľúčové sa stalo v predchádzajúcom roku a aké výzvy stoja pred Slovenskom v najbližšej budúcnosti. Ročenka je v tomto smere jedinečné fórum, ktoré sa venuje primárne zahraničnej politike Slovenska a na ktorom dostávajú priestor nielen tí, ktorí o nej rozhodujú a realizujú ju v praxi, ale aj tí, ktorým na nej záleží: či už sú to výskumníci z akademického prostredia, think-tankov, alebo z mimovládnych organizácií.

Stále platí, že ročenka zahraničnej politiky je unikátny projekt, ktorý týmto vydaním vstupuje do novej dekády svojej existencie. Už jedenásty rok – a sme presvedčení, že úspešne – prispieva k rozvoju tradície pravidelného bilancovania a analyzovania slovenskej zahraničnej politiky a podporuje kultivovanie zahraničnopolitickej diskusie. Táto publikácia predstavuje významný, aj keď obsahovo limitovaný, a zároveň jediný knižný zdroj na uchovanie pamäti o vývine zahraničnej politiky Slovenska a diskusií o jej ďalšom smerovaní.

Rok 2009 bol takisto bohatý na udalosti, ktorých reflexia a zhodnotenie v našej publikácii nemohli chýbať. Bol to rok piateho výročia nášho členstva v EÚ a NATO, dvadsiateho výročia nežnej revolúcie či prvý rok zavedenia eura v SR. Rok, v ktorom došlo k významným inštitucionálnym zmenám v EÚ i k zmenám v jej reálnom fungovaní; rok, keď sme si opäť volili zástupcov do Európskeho parlamentu, či rok, keď Unia dostala svojho prvého prezidenta či ministerku zahraničných vecí. Začal sa realizovať program Východného partnerstva a pokračoval integračný projekt na Balkáne. V roku 2009 sa začala i diskusia o novej *Strategickej koncepcii* NATO a pokračovala tá o Afganistane. V rámci OBSE sa Slovensko veľmi aktívne podieľalo na revitalizácii tejto organizácie. Bol to rok, ktorému vládla diskusia o prekonávaní dôsledkov hospodárskej a energetickej krízy a s nimi súvisiacimi výzvami. Rok ďalšej fázy skvalitňovania inštitucionálneho rámca slovenskej zahraničnej politiky.

Aj v kontexte všetkých týchto udalostí a ich vplyvu na našu zahraničnú politiku otvárame druhú edičnú dekádu ročenky hodnotením nášho pôsobenia a presadzovania cieľov a záujmov v medzinárodnom prostredí, pokračujeme analýzou realizácie prioritných oblastí našej zahraničnej politiky a uzatvárame ju hodnotením efektivity nástrojov na jej realizáciu. Analytické hodnotenie je aj tento rok doplnené hodnotením, resp. prezentáciou postojov zástupcov rezortu diplomacie. To všetko ročenka ponúka samozrejme v určitých limitoch, ktoré publikácia tohto typu má.

Otvára ju už po tretíkrát pohľad ministra zahraničných vecí, ktorý vo svojom príspevku hodnotí a prezentuje problémy a aspekty slovenskej zahraničnej politiky, ktoré hlbšie rozoberajú i ďalší autori, čo čitateľovi opäť dáva unikátnu možnosť nazrieť v rámci jednej publikácie na ten istý „problém“ z rozličných uhlov.

Odbornú časť ročenky začíname textami, ktoré analyzujú naše pôsobenie v medzinárodnom prostredí. Príspevok Vladimíra Bilčíka z Výskumného centra Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (RC SPFA) je už tradične úvodným textom tejto časti. Venuje sa pôsobeniu SR v EÚ – otázke zloženia a fungovania kľúčových inštitúcií EÚ a širšej reflexii prvých piatich rokov členstva SR v EÚ. Analyzuje postoje a najmä úlohu SR počas volieb do Európskeho parlamentu a po nich, pri tvorbe Európskej komisie, ako aj v súvislosti so schvaľovaním *Lisabonskej zmluvy* a ponúka sumár podstatných tém na úspešné pôsobenie SR v EÚ v najbližšom období. Bezpečnostnopolitické aspekty našej zahraničnej politiky analyzuje Matúš Korba z Centra bezpečnostných štúdií. Vo svojom texte hodnotí narastajúcu disproporciu medzi politickými ambíciami v rámci NATO a reálnymi vojenskými spôsobilosťami, súvisiacimi s krízou OS SR, ktorá sa vyhrtila počas roka 2009. Na revitalizáciu OBSE, budúcnosť európskej bezpečnosti a úlohu Slovenska v diskusii o nej sa pozrel vo svojom príspevku stály predstaviteľ a vedúci Stálej misie pri medzinárodných organizáciách vo Viedni Marcel Peško. Časť zameranú na pôsobenie Slovenska v medzinárodnom prostredí uzatvára text popredného slovenského klimatológa Milana Lapina, ktorý sa vo svojom príspevku venuje predovšetkým zmenám a premenlivosti klímy v závislosti od času, ako aj zhodnoteniu poznatkov a aktivít z roku 2009 dotýkajúcich sa zmeny klímy, vrátane *Piatej národnej správy Slovenskej republiky o zmene klímy*.

Druhú časť ročenky, ktorá sa venuje prioritným oblastiam našej zahraničnej politiky, otvára text generálneho riaditeľa Sekcie hospodárskej spolupráce a rozvoje

pomoci MZV SR Radomíra Boháča. Ten sa vo svojom príspevku sústreďuje na napĺňanie staronovej priority zahraničnej politiky SR, ktorou je ekonomická dimenzia slovenskej diplomacie v kontexte svetovej hospodárskej a finančnej krízy a s ňou súvisiace výzvy. Urban Rusnák, osobitný predstaviteľ Ministerstva zahraničných vecí SR pre vonkajšiu energetickú bezpečnosť, reflektuje plynovú krízu z januára 2009, ako aj legislatívne a infraštruktúrne opatrenia SR na vládnej úrovni i na úrovni EÚ. Tomáš Strážay, analytik RC SFPA, už tradične analyzoval slovenské „stredoeurópske aktivity“, prehodnotil princípy a mechanizmy spolupráce s cieľom zintenzívniť ju a zvýšiť jej efektívnosť a identifikoval najdôležitejšie výzvy pre slovenské predsedníctvo vo V4. Obraz o kľúčových aspektoch programu Východného partnerstva, jeho bilaterálnych a multilaterálnych komponentoch, účasti Slovenska na ňom, ako aj bilaterálne aktivity Slovenska voči krajinám Východného partnerstva predstavil Juraj Marušiak, výskumník Ústavu politických vied Slovenskej akadémie vied.

Záver odbornej časti, ktorý je venovaný nástrojom zahraničnej politiky, otvára príspevok Jána Miháliku z Partners for Democratic Change Slovakia a Petra Brezániho z RC SFPA, ktorí svoju pozornosť upriamili na fungovanie nášho najviditeľnejšieho bilaterálneho nástroja slovenskej zahraničnej politiky – rozvojovej spolupráce. Autori zhodnotili plnenie cieľov nastavených v dokumentoch v praxi, snažili sa poskytnúť sumár aktivít slovenskej rozvojovej pomoci v roku 2009 a v záujme skvalitnenia a zefektívnenia ODA predložili niekoľko návrhov odporúčaní. Ročenku uzatvára príspevok Ondreja Gažoviča z Ústavu európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý sa pozrel na rok 2009 ako na obdobie udalostí/momentov, ktoré prispeli k ujasňovaniu chápania verejnej diplomacie v prostredí SR, ako aj k jej inštitucionalizácii a praktickému napĺňaniu.

Expertnú časť tradične dopĺňajú prílohy – chronológia dôležitých zahraničnopolitických udalostí, zoznam medzinárodných zmlúv, informácie o štruktúre a predstaviteľoch orgánov štátnej správy pôsobiacich v zahraničnej politike, zoznam diplomatických misií a predstaviteľov SR v zahraničí, diplomatického zboru v SR, informácie o vojenských misiách v zahraničí a pod.

Pevne veríme, že prvá ročenka druhej dekády tejto edície si nájde svojich čitateľov a posluží všetkým tým, ktorí sa zaujímajú o minulosť, prítomnosť i budúcnosť Slovenska a jeho zahraničnej politiky. Na záver by sme radi poďakovali Ministerstvu zahraničných vecí SR za spoluprácu na tomto projekte a jeho podporu i za to, že aj vďaka tomu môžeme pokračovať v budovaní tejto veľmi potrebnej tradície.

Peter Brezáni

ZAHRANIČNÁ POLITIKA SLOVENSKA V ROKU 2009 OPTIKOU MINISTRA ZAHRANIČNÝCH VECÍ

MIROSLAV LAJČÁK

Rok 2009 možno bez zveličovania označiť za rok mimoriadnych výziev a veľkých tém. Od 1. januára sa Slovensko stalo členom eurozóny. Na oslavu tohto nielen ekonomicky, ale aj politicky významného kroku však nezostal čas, pretože sme hneď vzápätí čelili bezprecedentnej energetickej kríze.

Na zásadné zmeny vo svojom fungovaní, resp. na ich prípravu sa odhodlali hneď tri z nášho pohľadu mimoriadne dôležité organizácie. Európska únia, hoci nie ľahko, ale napokon úspešne zavŕšila proces ratifikácie *Lisabonskej zmluvy*, Severoatlantická aliancia sa dohodla na vypracovaní svojej novej Strategickej koncepcie a diskusiu o budúcnosti európskej bezpečnosti začala v rámci tzv. Korfského procesu aj Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe.

Všetky tieto veľké procesy sa diali na pozadí azda najväčšej témy a výzvy minulého roka, ktorou bola globálna finančná a hospodárska kríza. Tá nás prinútila, aby sme čiastočne prehodnotili pôvodné priority na rok 2009. Všetky voľné kapacity, vrátane tých, ktorými disponovala slovenská diplomacia, boli nasmerované na zmierňovanie dopadov krízy a hľadanie účinných východísk. Popri operatívnych úlohách si bolo potrebné položiť aj niekoľko strategicko-koncepčných otázok, pretože globálna hospodárska kríza zrejme prepíše nielen hospodársku, ale aj politicko-mocenskú mapu sveta.

Mohli by sme vymenovať aj ďalšie témy a výzvy, ktoré mali bezprostredný dopad na záujmy Slovenskej republiky. Krízy uplynulého roka pretvárali náš pohľad na stredoeurópsky región, ako aj na postavenie Európy vo svete. Rozbehol sa projekt Východného partnerstva, zintenzívnila sa diskusia o Dunajskej stratégii, došlo k ďalšiemu rozšíreniu NATO, vznikali staronové aj úplne nové inštitúcie EÚ. Svet, a my spolu s ním, popritom diskutoval o dopadoch klimatických zmien, iránskom jadrovom programe či stabilizácii v Afganistane.

Napokon treba spomenúť všeobecné zlepšenie medzinárodnej atmosféry po nástupe novej americkej administratívy a jej dôraz na zefektívnenie nástrojov multilateralizmu.

ĚKONOMICKÝ ROZMER DIPLOMACIE

Ak bude história hodnotiť uplynulý rok, na prvých miestach bude určite figurovať celosvetová finančná a hospodárska kríza, ktorá ovplyvnila dianie v širokom spektre aktivít, zahraničnú politiku nevynímajúc.

V záujme eliminácie negatívnych dôsledkov krízy sme pozornosť venovali prednostne využitiu možností, ktoré ponúka spoločný postup členských krajín Únie. Najzávažnejšími problémami sa stala nezamestnanosť, prehľbujúca sa sociálna polarizácia a pokles exportu. V rámci protikrízových aktivít sa naša vláda musela vyrovnáť s oneskorenou a nedostatočne prepracovanou reakciou na krízu zo strany Európskej únie.

Kríza viedla k prehodnoteniu zahraničnopolitických priorít v globálnom meradle a táto redefinícia neobišla ani slovenskú diplomaciu. Slovensko prispôsobilo svoje

---

Kríza viedla k prehodnoteniu zahraničnopolitických priorít v globálnom meradle a táto redefinícia neobišla ani slovenskú diplomaciu. Slovensko prispôsobilo svoje zahraničnopolitické pôsobenie novej kľúčovej priorite – ekonomickému rozmeru diplomacie.

---

zahraničnopolitické pôsobenie novej kľúčovej priorite – ekonomickému rozmeru diplomacie. V spolupráci s ostatnými relevantnými aktérmi domáceho hospodárskeho života sme sa usilovali o zabezpečenie ochrany ekonomickej bezpečnosti krajiny, podporovali sme exportné možnosti, podnecovali prílev zahraničných investícií a koordinovali svoje kroky so spoločnými medzinárodnými postupmi. Je pre nás výzvou a súčasne záväzkom, že práve v tomto

období sme získali členstvo v Hospodárskej a sociálnej rade OSN (ECOSOC) na roky 2010 – 2012.

Nesmieme však zabúdať ani na to, že globálna kríza priniesla viac otázok ako odpovedí. Napriek istým pozitívnym signálom o nej na konci roka 2009 ešte nebolo možné hovoriť v minulom čase. Ani teraz nevieme presne odhadnúť rozmery jej vplyvu na zadefinovanie nových mocensko-politických vektorov vo svete, hoci vieme, že k ich prepísaniu určite dôjde. Presne sa nedá určiť ani pomer medzi negatívnym dopadom krízy na globálne úsilie o zvyšovanie prosperity a dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja na jednej strane a jej pozitívnym príspevkom k prehľbeniu medzinárodného dialógu a spolupráce v snahe nájsť z nej východiská na strane druhej. Inými slovami, nezodpovedaná zostáva otázka, či prevládne deštruktívny efekt krízy nad jej ozdravujúcimi účinkami, alebo naopak.

S určitosťou však vieme povedať, že v ďalšej fáze musíme byť pripravení čeliť novým výzvam a novej realite, ktorá z krízy vzíde. Vzhľadom na naše možnosti a kapacity je nesmierne dôležité, aby bolo toto úsilie úzko koordinované s našimi partnermi a spojen-

cami v Únii a v Aliancii a aby sa samotné tieto inštitúcie transformovali do takej miery, aby boli schopné zabezpečiť efektívnu a pružnú odpoveď na budúce výzvy.

ENERGETICKÁ BEZPEČNOSŤ

Inou krízou, s ktorou sa Slovensko a jeho európski partneri museli v roku 2009 vysporiadať, bola tzv. plynová kríza. Tá nastolila komplex otázok týkajúcich sa našej energetickej bezpečnosti. Diplomacia ofenzíva zameraná na jej riešenie sa neobmedzila len na odvrátenie bezprostredných dôsledkov situácie, ale sústredila sa aj na opatrenia, ktorých cieľom bolo zamedziť opakovaniu sa podobných kríz v budúcnosti, hlavne však na identifikáciu alternatívnych zdrojov a trás energií.

Počas plynovej krízy sme mali možnosť presvedčiť sa o význame spolupráce a solidarity ako kľúčových prvkov európskej integrácie. Zvládli sme ju aj vďaka solidarite členských štátov EÚ, osobitne Nemecka, Francúzska a Česka. V letných mesiacoch roku 2009 bola uzavretá dohoda o prepojení plynovodov medzi Slovenskom a Maďarskom. S Rakúskom sme v súvislosti s prepojením ropovodných a plynovodných sústav podpísali memorandum o porozumení. Plynová kríza zároveň zdôraznila akútnosť výzvy pre celú EÚ, najmä to, že je potrebné omnoho systematickejšie, premyslenejšie a intenzívnejšie hľadať cesty energetickej bezpečnosti EÚ.

Na pôde EÚ sme sa preto aktívne podieľali na formovaní jej energetickej politiky a zasadzovali sme sa za efektívnejšiu vonkajšiu energetickú politiku EÚ založenú na bezpečnosti dodávok, tranzitu a spotrebiteľa. Naša diplomacia presadzovala intenzifikáciu energetického dialógu Únie s partnermi s cieľom vytvoriť okolo nej sieť krajín, ktoré budú rokovať na základe spoločných pravidiel a princípov predvídateľnosti, transparentnosti a stability.

Bezpečnosť dodávok energetických surovín sa dostala aj na rokovania 3. platformy Východného partnerstva zameranej na energetickú bezpečnosť. Angažovali sme sa aj v úsilí o vybudovanie siete prepojení energetických trás v strednej a vo východnej Európe, ktorých jadrom by sa mohla stať Vyšehradská štvorka.

Na pôde EÚ sme sa aktívne podieľali na formovaní jej energetickej politiky a zasadzovali sme sa za efektívnejšiu vonkajšiu energetickú politiku EÚ založenú na bezpečnosti dodávok, tranzitu a spotrebiteľa.

ZÁUJMY V EFEKTÍVNEJ EÚ

Vo vzťahoch Slovenskej republiky k Európskej únii treba vyzdvihnúť súčasne niekoľko tém.

K 1. januáru 2009 sa Slovenská republika stala ako prvá krajina V4 členom eurozóny, čím sa rok po vstupe do schengenského priestoru plne zavŕšila jej vnútorná integrácia

do štruktúr EÚ. Význam tohto kroku sa prejavil prakticky bezprostredne, keď Slovensko, podobne ako ostatné krajiny, čelilo turbulenciám svetového finančného sektora a dopadom svetovej hospodárskej krízy. Na rozdiel od ostatných krajín sme boli ušetrení volatility kurzového vývoja, ktorej menšie štáty spravidla čelia v časoch hospodárskej a finančnej krízy. Pozitívne možno vnímať aj skutočnosť, že sa nenaplnili obavy spojené so zavedením novej meny, osobitne v oblasti cenového vývoja, a prechod na novú menu bol plynulý a „bezbolestný“.

Druhou výraznou štrukturálnou zmenou bolo zavŕšenie ratifikácie *Lisabonskej zmluvy*. Slovensko vo vzťahu k prijatiu a ratifikácii tejto zmluvy konzistentne prezentovalo konštruktívne postoje, od negociácií o jej texte cez včasnú ratifikáciu ešte v roku 2008 až po zodpovedný postup v záverečných fázach ratifikácie zmluvy.

Slovensko tak potvrdilo, že patrí k podporovateľom zmluvy, ktorá kladie nové základy európskej integrácie, vytvára priestor pre efektívnejšie fungovanie EÚ a otvára dvere jej ďalšiemu rozširovaniu, ktoré patrí medzi prioritné záujmy Slovenska v Únii. Možno až niekedy v budúcnosti v plnom rozsahu doceníme fakt, že práve v tomto dôležitom momente vývoja medzinárodných vzťahov poznačenom globálnou krízou získala Európska únia v *Lisabonskej zmluve* nástroj na posilnenie svojho postavenia na medzinárodnej scéne. Za ocenenie našich postojov v uvedenom kontexte a uznanie slovenskej diplomacie možno považovať pridelenie postu podpredsedu Európskej komisie

---

Za ocenenie našich postojov a uznanie slovenskej diplomacie možno považovať pridelenie postu podpredsedu Európskej komisie zodpovedného za medziinštitucionálne otázky v novej komisii slovenskému nominantovi.

---

zodpovedného za medziinštitucionálne otázky v novej komisii slovenskému nominantovi. To, že k voľbe došlo práve v čase, keď sa budú kryštalizovať nové medziinštitucionálne vzťahy podľa *Lisabonskej zmluvy*, podtrhuje význam a vážnosť tejto nominácie.

V súlade s prioritami Únie venovala slovenská zahraničná politika osobitnú pozornosť jej východnej dimenzii. Odzrkadlilo sa to na zintenzívnení dialógu s Ruskom, Ukrajinou, Bieloruskom a Gruzínskom. Slovensko sa aktívne podieľalo na naštartovaní európskeho projektu Východného partnerstva, ktorý je súčasťou Európskej politiky susedstva a predstavuje jednu zo zahraničnopolitických priorít Slovenska.

Podporili sme vstup Chorvátska a Turecka do Únie a integrácia ďalších krajín západného Balkánu bola súčasťou prioritných aktivít slovenskej zahraničnej politiky. Aktívne sme prispievali k riešeniu cyperskej otázky, kde Slovensko pôsobí ako sprostredkovateľ rokovaní tzv. bikomunitného dialógu medzi gréckymi a tureckými Cyperčanmi. Jeho 20-ročné trvanie sme si minulý rok v máji pripomenuli konferenciou v Bratislave.

SLOVENSKO A GLOBÁLNA BEZPEČNOSŤ

Slovenská republika aj v roku 2009 vychádzala z premisy, že základným bezpečnostným pilierom jej zahraničnej politiky je aktívne členstvo v Severoatlantickej aliancii.

Zasadzovala sa za pokračovanie rozširovania Aliancie, posilňovanie transatlantických vzťahov, strategické partnerstvá a za spoluprácu NATO s medzinárodnými organizáciami a regionálnymi zoskupeniami. Tieto procesy považuje za optimálny spôsob upevňovania európskej a globálnej bezpečnosti a stability. Treba však zdôrazniť, že Slovensko je aktívnym členom s čoraz väčším podielom na distribúcii bezpečnosti. Dôkazom je jeho rastúca angažovanosť vo vojenských misiách.

Medzi konkrétne príspevky k efektívnemu pôsobeniu Aliancie v minulom roku možno zaradiť posilnenie prítomnosti príslušníkov našich ozbrojených síl v Afganistane a prijatie rozhodnutia o ich ďalšom posilnení v nasledujúcom období. Celkový počet slovenských vojakov nasadených do tejto operačnej priority NATO narástol zo 121 v závere roka 2008 na 245 v druhej polovici roka 2009. Na októbrovom stretnutí ministrov obrany Aliancie v Bratislave Slovensko deklarovalo pripravenosť na ďalšie zvýšenie tohto počtu.

Slovenská republika pokračovala vo vojenskej misii v Kosove so 139 príslušníkmi. Jednotky KFOR v Kosove prechádzajú postupne na úroveň tzv. odstrašujúcej prítomnosti, čomu bude zodpovedať aj postupné znižovanie nášho kontingentu.

V roku 2009 sme boli svedkami rozhodnutia o zásadnom prehodnotení smerovania Severoatlantickej aliancie a prepracovaní vyše desať rokov starej *Strategickej koncepcie*. Slovensko podporilo rozhodnutie prijaté na samitoch Aliancie v Štrasburgu a Kehli o vypracovaní novej *Strategickej koncepcie*, ktorá by efektívnejšie reagovala na nové výzvy. Prebiehajúci proces má pre nás o to väčší význam, že sme sa vôbec po prvýkrát zapojili do zadefinovania strategického smerovania najúspešnejšej politicko-vojenskej aliancie na svete ako jej plnoprávny člen.

Celkový počet slovenských vojakov nasadených do operačnej priority ISAF narástol zo 121 v závere roka 2008 na 245 v druhej polovici roka 2009.

Dôkazom a uznaním postavenia Slovenskej republiky bolo rokovanie Severoatlantickej rady na úrovni ministrov obrany 22. – 23. októbra 2009 v Bratislave a bilaterálne rokovania generálneho tajomníka NATO Andersa F. Rasmussena a hlavného veliteľa síl NATO v Európe admirála Jamesa G. Stavridisa so slovenskými predstaviteľmi.

Ako principiálny zástanca politiky otvorených dverí sme uvítali ďalšie rozširovanie Aliancie. Vstup Albánska a Chorvátska, ako aj návrat Francúzska do vojenských štruktúr Aliancie vnímame ako prirodzené a logické posilnenie jej vnútornej konsolidácie. Naopak s poľutovaním sme vzali na vedomie skutočnosť, že pre chýbajúci konsenzus v otázke názvu krajiny rady NATO nerozšírilo Macedónsko. Na druhej strane sme presadzovali prehĺbovanie spolupráce Aliancie s Čiernou Horou, Bosnou a Hercegovinou, so Srbskom a v záujme kultivácie vzájomného politického dialógu aj rozvoj spolupráce Aliancie s Ruskom.

Celý komplex európskej bezpečnosti nemožno postihnúť bez úlohy, ktorú v nej zohráva Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. Podobne ako NATO, aj OBSE si v roku 2009 položila niekoľko zásadných otázok týkajúcich sa jej ďalšieho pôsobenia. Slovensko vníma všetky existujúce európske inštitúcie ako funkčné zložky komplexu európskej bezpečnosti, nebráni sa však diskusii o ich ďalšom zefektívnení. Preto sme aktívne vstúpili do diskusie o budúcnosti európskej bezpečnosti, ktorá

vyústila do tzv. Korfského procesu, a do jeho rámca sme hneď v úvode presadili problematiku energetickej bezpečnosti ako jednu z jeho priorit.

AKTÍVNE V STREDOEURÓPSKOM REGIÓNE

Popri posilňovaní ekonomickej dimenzie, riešení bezpečnostných otázok a posilňovaní vzťahov s našimi spojencami a hlavnými aktérmi medzinárodnej politiky a ekonomiky predstavovali vzťahy so susedmi najdôležitejší komplex našich zahraničnopolitických vzťahov. V prevažnej väčšine boli tieto vzťahy bezproblémové a v niektorých prípadoch dosiahli nadštandardnú alebo dokonca strategickú úroveň. Vzťahy so susedmi určovalo predovšetkým partnerstvo dané príslušnosťou k európskemu, resp. euroatlantickému civilizlačnému, geopolitickému a hospodárskemu priestoru. Prieniku spoločných záujmov zodpovedala aj vysoká intenzita stykov.

Z uvedeného konštatovania sa vymykali len vzťahy s Maďarskom, ktoré v roku 2009 nemožno označiť inak ako problémové, a to aj napriek tomu, že v prevažnej väčšine oblastí sa naše vzťahy vyvíjali pozitívne. Dôvodom bola skutočnosť, že komplex vzťahov zatieňovali niektoré otvorené otázky histórie a predovšetkým odlišné chápanie postavenia menšín v spoločnosti, ktorého jadrom je rozdielny prístup založený na in-

---

Dôvodom problematických vzťahov s Maďarskom bola skutočnosť, že ich zatieňovali niektoré otvorené otázky histórie a predovšetkým odlišné chápanie postavenia menšín v spoločnosti, ktorého jadrom je rozdielny prístup založený na individuálnych, resp. kolektívnych právach menšín.

---

dividuálnych, resp. kolektívnych právach menšín. V dôsledku týchto diskrepancií sa slovenská diplomacia musela vyrovnávať s masívnou kampaňou, ktorá presiahla nielen hranice bilaterálnych vzťahov, ale aj Európy, a ktorá sa z obsahového hľadiska sústreďovala, avšak neobmedzovala, na slovenský jazykový zákon. Slovenská diplomacia v tejto situácii nechcela odpovedať rovnakými zbraňami a usilovala sa o zníženie napätia. Súčasne vyvracala najzávažnejšie dezinterpretácie a skresľovanie obrazu o realite na Slovensku.

Spory poškodili obe krajiny, spôsobili stagnáciu bilaterálnej spolupráce, zhoršili imidž oboch krajín v širšej medzinárodnej komunite a redukovali možnosti spoločného postupu pri presadzovaní spoločných záujmov. Východiská z tejto situácie bude v ďalšom období potrebné hľadať v oddelení etnických problémov od bilaterálnej agendy, v identifikácii spoločných dlhodobých strategických záujmov a v trpezlivom dvojstrannom dialógu.

Vzťahy s Ukrajinou ako s jediným susedom, ktorý nie je členským štátom EÚ, negatívne poznačila najmä plynová kríza na začiatku roka. Napriek tomu ich považujeme za svoju zahraničnopolitickú prioritu a aktívne sme podporovali integračné ambície Ukrajiny, v ktorých vidíme možnosti na ďalšie prehĺbenie vzťahov medzi nami.

Z hľadiska slovenskej zahraničnej politiky nemožno komplex vzťahov v strednej Európe plne postihnúť bez Vyšehradskej štvorky, ktorá je už takmer 20 rokov integrál-

nou súčasťou dialógu a spolupráce v strednej Európe. V4 sa vyvinula v platformu pre intenzívny dialóg a spoluprácu medzi jej štyrmi účastníkmi a prostredníctvom formátu V4+ získali zúčastnené krajiny aj dôležitý a efektívny nástroj komunikácie s krajinami, resp. regiónmi ich prioritného záujmu. K plneniu úloh významne prispieval Medzinárodný vyšehradský fond, ktorému Slovensko v roku 2009 predsedalo.

Vyšehradská štvorka dokázala svoj potenciál nielen ako *trade mark* nášho regiónu, ale aj ako účinný nástroj znásobenia vplyvu jednotlivých jej účastníkov na európskej scéne v prípadoch, keď sa krajiny V4 uzniesli na spoločnom postupe. Preto Slovensko presadzovalo posilňovanie vnútornej súdržnosti V4 a aj do budúcnosti jej prikladá dôležitý význam pri formovaní vzťahov v strednej Európe, a to aj napriek tomu, že v roku 2009 jej v regióne vyrástli „konkurenti“ na makroregionálnej úrovni. Poľsko sa začlenilo do tzv. Baltskej stratégie, zatiaľ čo Slovensko, Maďarsko a Česká republika sa aktívne zapojili do prípravy tzv. Dunajskej stratégie. Obe makroregionálne stratégie EÚ však nechceme vnímať ako vyzývateľov V4. Skôr v nich treba vidieť novú príležitosť pre V4 ukotviť sa v tomto priestore ako spojivo medzi oboma makroregiónmi, ako premostenie medzi severom a juhom a akési prirodzené a časom overené jadro spolupráce v tejto oblasti Európy.

VÝCHODNÝ ROZMER

Vo výpočte našich zahraničnopolitických aktív zaujíma významné miesto oblasť východnej Európy, ktorá predstavovala jednu z kľúčových priorít slovenskej zahraničnej politiky aj v roku 2009. Množstvo príležitostí aj výziev pre našu zahraničnú politiku vo vzťahu k tomuto regiónu vyplýva z našej geografickej polohy. Odhliadnuc od kultúrno-spoločenských a hospodársko-obchodných vzťahov, strategický význam východoeurópskeho regiónu nám, ale v širšom kontexte aj celej Únii, v minulom roku pripomenula najmä spomenutá januárová plynová kríza. Naša krajina je dlhodobo a bezprostredne zainteresovaná na stabilite východoeurópskeho regiónu, a preto za najprirodzenejší spôsob jej zabezpečenia považuje približovanie regiónu k euroatlantickému priestoru, k jeho hodnotám a princípom.

Z tohto dôvodu Slovensko aktívne podporovalo integračné ambície východoeurópskych krajín do EÚ aj NATO. Spolupodieľalo sa na príprave a naštartovaní úniového projektu Východného partnerstva a podporilo jeho zameranie na realizáciu konkrétnych praktických projektov, ktoré zaujímajú spoločne EÚ i partnerské krajiny, resp. partnerské krajiny navzájom. Osobitne vo vzťahu k Ukrajine pokračovalo slovenské veľvyslanectvo v Kyjeve vo výkone funkcie kontaktného veľvyslanectva NATO na Ukrajinu.

Slovenskú východnú politiku však nemožno obmedziť len na šesť krajín Východného partnerstva. Jej integrálnu súčasť konzistentne predstavovalo úsilie o pragmatický partnerský dialóg s Ruskou federáciou podporujúci vzájomne výhodnú hospodársku spoluprácu a strategické partnerstvo medzi Úniou a Ruskom. Tento prístup Slovensko aktívne presadzovalo v bilaterálnom i v multilaterálnom kontexte.

ZÁPADNÝ BALKÁN: NAŠA REGIONÁLNA PRIORITA

Podobne ako región východnej Európy má pre nás i celú Úniu strategický význam Balkán. Predovšetkým západná časť Balkánskeho polostrova si aj v roku 2009 vyžadovala osobitnú pozornosť. Krehká stabilita tejto časti Európy, ktorá sa v plnom rozsahu prejavila v 90. rokoch, stále poskytuje množstvo dôvodov na obavy. Mimoriadnou labilitou sa vyznačuje najmä situácia v Bosne a Hercegovine, ale aj v Kosove. Slovensko sa aktívne podieľalo na stabilizácii regiónu účasťou v misiách EUFOR/Althea a EUPM v Bosne a Hercegovine, ďalej KFOR a EULEX v Kosove, pričom nezmenilo svoju interpretáciu princípov medzinárodného práva v otázke uznania jednostranne vyhlásenej nezávislosti Kosova.

V postupnej integrácii krajín západného Balkánu do EÚ, v približovaní sa k jej normám, princípom a hodnotám vidíme spôsob systematického riešenia problémov

---

Pridanú hodnotu našej zahraničnej politiky voči západnému Balkánu sme po identifikácii realizovali ako odovzdávanie svojich transformačných a integračných skúseností v koordinácii s aktivitami medzinárodného spoločenstva a smerovanie našej rozvojovej pomoci do oblastí.

---

tohto regiónu. Pridanú hodnotu našej zahraničnej politiky voči tomuto regiónu sme po identifikácii realizovali ako odovzdávanie svojich transformačných a integračných skúseností v koordinácii s aktivitami medzinárodného spoločenstva a smerovanie našej rozvojovej pomoci do oblastí.

Treba povedať, že okrem problémov tohto regiónu Slovensko vníma aj jeho potenciál. Hoci na rozdiel od východnej Európy nejde o región bezprostredne susediaci s našou krajinou, z hľadiska kultúrno-spoločenských

väzieb a možností rozvoja hospodárskej a obchodnej spolupráce je takisto dôležitý. Osobitný a možno zatiaľ nie plne docenený význam Balkánu pre Slovensko vyplýva z existujúcich a najmä potenciálnych dopravných a energetických koridorov, pričom práve v oblasti energetiky môžu byť balkánske energetické koridory perspektívnym priestorom diverzifikácie.

SLOVAKAID 2009

Naše zahraničnopolitické aktivity by neboli úplné, keby sme nespomenuli rozvojovú pomoc. Slovensko je vďaka svojmu členstvu v EÚ integrálnou súčasťou najväčšieho kolektívneho donora na svete. Členstvo v OECD nás nielen formálne zaradilo medzi najvyspelejšie krajiny sveta, ale takto sa Slovensko v prvých rokoch milénia definitívne vyčlenilo spomedzi prijímateľov rozvojovej pomoci a zaradilo sa do donorskej komunity. Napriek hospodárskej kríze a obmedzeným zdrojom všetky tieto skutočnosti zaväzovali Slovensko aj v roku 2009, aby zostalo verné svojim záväzkom v rámci rozvojovej pomoci. To, že sme to dokázali, je ďalším dôkazom vyspelosti Slovenska a jeho ukotvenia medzi rozvinutými krajinami dnešného sveta. V rámci bilaterálnej spolupráce bolo na asi

40 projektov v roku 2009 vyčlenených 5,5 milióna eur. Ďalšie finančné zdroje určené pre humanitárnu pomoc a multilaterálne donorské aktivity smerujú do Rozvojového fondu OSN, UNDP, resp. Európskej banky pre obnovu a rozvoj.

Serióznosť Slovenska v tejto oblasti dokazuje, že práve v roku 2009 vláda SR schválila *Strednodobú stratégiu rozvojovej pomoci na roky 2009 – 2013*. Dokument je kľúčovým nástrojom plánovania slovenskej rozvojovej pomoci na nasledujúce päťročné obdobie, vrátane multilaterálnej rozvojovej spolupráce a poskytovania humanitárnej pomoci. Stratégia zohľadňuje zahraničnopolitické záujmy SR a záväzky vyplývajúce z členstva v EÚ a stavia na statuse, ktorý SR získala ako nový darca po roku 2003. V kontexte hospodárskej krízy Slovensko osobitne dbalo na to, aby poskytovanie rozvojovej pomoci prebiehalo efektívne a racionálne a aby rozdeľovanie bolo zmysluplné.

SLUŽBA OBČANOM

K ústredným prioritám rezortu zahraničia v neposlednom rade patrilo ďalšie skvalitnenie služieb občanom a ochrana záujmov občanov, ktorí sa v zahraničí ocitli v núdzovej situácii alebo potrebovali konzulárnu pomoc. Jedným z opatrení, ktoré ministerstvo v roku 2009 zaviedlo, bolo vytvorenie systému registrácie občanov cestujúcich do zahraničia na webovej stránke MZV SR. Súčasťou tohto úsilia bolo aj operatívne a aktuálne zverejňovanie databázy informácií a rád pre cestovanie do zahraničia, skvalitnenie procesu vydávania cestovných dokladov prostredníctvom nového elektronického systému IS PASY, ako aj operatívna činnosť strediska pre pomoc a služby občanom.

Osobitný dôraz kládla slovenská diplomacia aj na udržiavanie vzťahov s krajanmi v zahraničí. V spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí sa aktívne zúčastňovala na uvedení *Koncepcie starostlivosti Slovenskej republiky o Slovákov žijúcich v zahraničí do roku 2015* do života.

ZÁVER

Rok 2009 bol plný výziev, mimoriadnych udalostí a zásadných zmien. Mnohé otázky však ponechal nezodpovedané, resp. nedopovedané. Naďalej možno očakávať, že svet bude vynakladať maximálne úsilie na odvrátenie dopadov hospodárskej krízy a že Slovensko bude musieť venovať rovnako veľkú pozornosť predchádzaniu ďalším energetickým krízam, ako aj zabezpečeniu energetickej bezpečnosti v národnom, regionálnom a úniiovom kontexte.

Slovenská diplomacia bude v nadchádzajúcom období čeliť mnohým ďalším výzvam, ktoré v roku 2010 prinesú výsledky volieb v troch krajinách strednej Európy

vrátane Slovenska. Od slovenskej diplomacie si to okrem nadviazania kontaktov vyžiada aj identifikovanie prienikov záujmov nových vlád. Dynamiku regiónu bude nepochybne ovplyvňovať príprava Dunajskej stratégie. Pre Slovensko bude veľkou výzvou predsedníctvo vo V4, ktoré prevezmeme v polovici roka 2010.

Na európskej úrovni sa bude kryštalizovať systém vzťahov založený *Lisabonskou zmluvou* a pre slovenskú diplomaciu bude mať osobitnú dôležitosť formovanie európskej služby pre vonkajšiu činnosť.

Našu bezprostrednú angažovanosť si vyžiada aj formulovanie novej strategickkej koncepcie NATO, ktorá by mala byť dokončená v priebehu budúceho roka, ako aj pokračovanie diskusií v rámci Korfského procesu. Pre budúcnosť Severoatlantickej aliancie bude dôležité zachovať jej otvorenosť novým členom. Ak kandidáti zastávajú rovnaké hodnoty ako Aliancia a dokázali, že sú schopní prispieť k zvýšeniu jej obranyschopnosti, ak sú faktorom stability vo svojom regióne, potom neexistujú žiadne prekážky, ktoré by im mali brániť v členstve. Slovensko bude nápomocné v podpore ich ambícií.

Slovensko sa bude usilovať za každých okolností zostať čitateľným aktérom medzinárodnej politiky, zodpovedným partnerom v EÚ a spoľahlivým spojencom v NATO.

Slovensko zostane prítomné v integračných procesoch na východ od svojich hraníc a na Balkáne a bude prispievať k riešeniu krízových situácií dnešného sveta, či už priamou účasťou v mierových misiách, alebo poskytovaním rozvojovej a humanitárnej pomoci.

V prvom rade sa však Slovensko bude usilovať za každých okolností zostať čitateľným aktérom medzinárodnej politiky, zodpovedným partnerom v EÚ a spoľahlivým spojencom v NATO.

I.

SLOVENSKÁ REPUBLIKA
V MEDZINÁRODNOM PROSTREDÍ

SLOVENSKO A EURÓPSKA ÚNIA V ROKU INŠTITUCIONÁLNYCH ZMIEN

VLADIMÍR BILČÍK

Pôsobeniu Slovenska v Únii dominovali počas roka 2009 dve témy. Prvou bola otázka zloženia a fungovania kľúčových inštitúcií EÚ a druhou širšia reflexia prvých piatich rokov členstva v EÚ v kontexte nových politických a hospodárskych kríz. Tento text stručne analyzuje postoje a predovšetkým úlohy SR počas volieb a po voľbách do Európskeho parlamentu, pri tvorbe Európskej komisie, ako aj v súvislosti so schvaľovaním *Lisabonskej zmluvy* EÚ. Krátko tiež reflektuje politické priority SR a agendu, ktorú pre integráciu nastolili energetická a hospodárska kríza. Na záver ponúka sumár podstatných tém na úspešné pôsobenie SR v EÚ v najbližšom období.

VOĽBY DO EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Prípravy na voľby do Európskeho parlamentu (EP) boli v tieni prezidentských volieb SR. V roku 2004 sa Slovensko zapísalo do povedomia najnižšou účasťou (16,9 % oprávnených voličov) v histórii priamych volieb do Európskeho parlamentu. Zároveň vyslalo do EP, na rozdiel od iných nových členských krajín EÚ ako Estónsko či Poľsko, skôr menej známych politikov.¹ Prieskumy verejnej mienky naznačovali aj v roku 2009 skôr nízku účasť voličov. Podľa Eurobarometra z jesene 2008 len 15 % oprávnených

---

¹ Za Estónsko bol v roku 2004 do EP zvolený súčasný prezident krajiny Ilves. Za Poľsko do EP zasadli bývalí premiér Buzek či známy intelektuál Geremek.

Príspevok je jeden z výstupov projektu *Globálne a lokálne procesy na Slovensku: rozvoj spoločenských inovácií v podmienkach internacionalizácie Európskej únie*, ktorý je podporený v rámci operačného programu *Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja*.

voličov definitívne plánovalo účasť na voľbách do EP, pričom v celej EÚ plánovalo účasť na voľbách do EP v priemere 28 % voličov.²

Oficiálne sa o 13 kresiel vyčlenených v EP pre zástupcov SR uchádzalo 16 politických strán. Politické strany zastúpené v NR SR a v EP nominovali na listinu kandidátov väčšinu súčasných členov EP, viacerých ich asistentov, ako aj politikov aktívnych v oblasti medzinárodných vzťahov. Len dvaja zo 14 vtedajších členov EP zo SR ne kandidovali. Strana maďarskej koalície (SMK) nenavrholo Árpáda Duka-Zólyomyho pre jeho záznam vo zväzkoch komunistickej tajnej bezpečnosti a vládny Smer-SD zase nenominoval Miloša Koterca. Lídrom strany Smer-SD sa pre voľby do EP stal vtedajší predseda Zahraničného výboru NR SR Boris Zala. Lídrom najsilnejšej opozičnej strany SDKÚ-DS bol bývalý minister zahraničných vecí SR a v čase volieb do EP poslanec NR SR Eduard Kukan.

Ako už bolo naznačené, voľby do EP sú pre politické strany v SR voľbami druhého rangu. Podobne ako v roku 2004, aj v roku 2009 prebehla na Slovensku skôr málo výrazná, nenápaditá kampaň politických strán, ktoré sa snažili zviditeľniť svojich kandidátov počas posledných týždňov pred voľbami do EP. Kampani dominovali všeobecné slovné spojenia. Naopak chýbali jej konkrétne otázky európskej politiky. Najväčšia vládna politická strana sa snažila osloviť neurčitým heslom „Smer proti kríze“. SDKÚ-DS zase ponúkala ľudí ako Eduarda Kukana sloganom „Skúsenosti pre Slovensko“. Hlavnou témou mnohých diskusií pred voľbami do EP bola očakávaná nízka účasť voličov na tomto hlasovaní, pričom nosným sporom bola miera

---

Voľby do EP sú pre politické strany v SR voľbami druhého rangu. Podobne ako v roku 2004, aj v roku 2009 prebehla na Slovensku skôr málo výrazná, nenápaditá kampaň politických strán, ktoré sa snažili zviditeľniť svojich kandidátov počas posledných týždňov pred voľbami do EP.

---

zodpovednosti politických strán, médií či súčasných poslancov v EP za obmedzený záujem voličov o dianie v tejto inštitúcii EÚ.

Výsledky volieb do EP potvrdili očakávania z prieskumov, ktoré naznačovali úspech parlamentných politických strán a víťazstvo strany Smer-SD. Tá vo voľbách získala najviac hlasov (32,01 %) a do EP vyslala piatich zástupcov. Na ďalších miestach skončili tri opozičné parlamentné strany SDKÚ-DS (16,98 %), SMK (11,33 %) a KDĽ (10,87 %). V novom EP zastupujú každú z týchto strán dvaja poslanci. Po jednom poslancovi vyslali do EP ďalšie dve vládne strany, ĽS-HZDS (8,97 %) a SNS (5,55 %). Z mimoparlamentných strán skončil najlepšie nový politický subjekt Sloboda a Solidarita (SaS), ktorá so ziskom 4,71 % hlasov len tesne minula 5-percentnú hranicu potrebnú na vstup do EP. 6 poslanci za SDKÚ-DS, SMK a KDĽ posilnili najsilnejšiu frakciu európskych ľudovcov (EPP), 5 poslanci strany Smer-SD sa stali súčasťou frakcie európskych progresívnych socialistov a demokratov (S&D), jeden poslanec SNS posilnil frakciu Únie pre Európu

---

² Pozri *Special Eurobarometer 303: Europeans and the 2009 European Elections. Results for Slovakia, January 2008*. Európska komisia, 2008. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_303_fiche_sk.pdf.

národov (UEN) a jeden poslanec ĽS-HZDS sa pridali k Aliancii liberálov a demokratov za Európu (ALDE).

V prvých mesiacoch pôsobenia nového EP boli z pohľadu zástupcov SR podstatné dve skutočnosti. Prvá sa týka už spomínaného politického zaradenia. Ak v minulom volebnom období boli viacerí zástupcovia SR politicky nezaradení, v súčasnom Európskom parlamente sú všetci súčasťou nejakej politickej skupiny. Šiesti poslanci za SDKÚ-DS, SMK a KDH pôsobia v najsilnejšej frakcii európskych ľudovcov (EPP) a piati poslanci strany Smer-SD sú súčasťou novej ľavicovej skupiny Progresívnej aliancie socialistov a demokratov (S&D) v EP, pričom Monika Flašíková-Beňová sa stala jej podpredsedníčkou. Poslanec SNS Jaroslav Baška je v novovytvorenej radikálnej frakcii Európa slobody a demokracie (EFD), ktorá združuje viaceré nacionalistické a protiintegračné politické strany vrátane britskej United Kingdom Independence Party (UKIP) či dánskej Dansk Volkeparti.

Najväčším prevrpením je príslušnosť poslanca ĽS-HZDS Sergeja Kozlíka v Aliancii liberálov a demokratov za Európu (ALDE). Hnutie predsedu Vladimíra Mečiara ĽS-HZDS sa roky usilovalo prekonať vlastnú medzinárodnú izoláciu a začleniť sa do niektorej skupiny európskych politických strán. Po tom, ako ĽS-HZDS opakovane odmietli v EPP, od roku 2008 bolo Mečiarovo hnutie pozorovateľom v strane Európskych demokratov (EDP) a v septembri 2009 sa stalo riadnym členom.³ Sergej Kozlík je súčasťou poslaneckej skupiny ALDE, pretože členovia EDP tvoria v Európskom parlamente spoločnú skupinu s liberálnymi poslancami. Fakt, že ĽS-HZDS je po rokoch súčasťou jednej z rodín európskych strán, má niekoľko vysvetlení. EDP je pomerne úzke stranícke zoskupenie, ktoré v novom EP reprezentujú len štyria poslanci vrátane Kozlíka.⁴ Prijatie ĽS-HZDS tak relatívne významne posilnilo reprezentáciu EDP v EP. Problematické či odsudzujúce vnímanie politiky V. Mečiara a jeho hnutia v polovici 90. rokov minulého storočia sa v ostatných rokoch zmiernilo. Kedysi najsilnejšia domáca politická strana ĽS-HZDS je v súčasnosti najmenšou stranou vládnej koalície premiéra Roberta Fica a jej ďalší politický osud zostáva otvorený. Navyše v EDP, na rozdiel od EPP, nefigurovali žiadne politické subjekty zo SR, ktoré by členstvo ĽS-HZDS blokovali. Pragmatická parlamentná matematika spolu s vyše desaťročným časovým odstupom od konca posledného premiárskeho obdobia V. Mečiara sa teda výraznou mierou podpísali pod zaradenie ĽS-HZDS do zoskupenia európskych politických strán.

Ďalšia podstatná skutočnosť vyplývajúca z pôsobenia poslancov zo SR v EP sa týka ich zaradenia do riadiacich funkcií v novom EP. Kým počas minulého volebného obdobia poslankyňa Anna Záborská predsedala Výboru Európskeho parlamentu pre práva žien a rodovú rovnosť, v tomto volebnom období sa zástupcom SR neušla žiadna pozícia predsedu či podpredsedu 22 stálych výborov. Podobne obišli aj zástupcovia ďalších 3 menších krajín – Estónska, Lotyšska a Slovinska, ktorým sa spolu so zástupcami SR okrem postov vo výboroch neušla žiadna stolička v predsedníctve či medzi

³ *HZDS: Mečiar od septembra podpredsedom Európskej demokratickej strany.* In: SITA, 13. 7. 2009.

⁴ Pozri http://www.pde-edp.net/main/_pde/index.jsp.

kvestormi EP. Súvisí to napríklad s oslabením pozícií pravicových strán SR v EPP v porovnaní s volebným obdobím EP 2004 – 2009. Iba Eduard Kukan z SDKÚ-DS sa stal predsedom delegácie pre vzťahy EP s Albánskom, Bosnou a Hercegovinou, so Srbskom, s Čiernou Horou a Kosovom. Ani táto voľba však nebola jednoznačná vzhľadom na Kukanov odmietavý postoj k uznaniu Kosova.

Oproti roku 2004 si SR vo volebnej účasti mierne polepšila, keď sa na voľbách zúčastnilo 19,64 % oprávnených voličov. Slovensko však aj napriek tomu opäť znamenalo najnižšiu volebnú účasť spomedzi členských krajín EÚ. Aj priemerná účasť v celej EÚ vo voľbách do EP však vykazuje dlhodobu klesajúcu tendenciu. Kým v prvých priamych voľbách v roku 1979 dosiahla účasť 61,99 % oprávnených voličov vo vtedajších Európskych spoločenstvách, v roku 2009 to bolo 43,08 % oprávnených voličov v Európskej únii.⁵

V širšom kontexte Únie vplývali na priebeh a výsledky volieb do EP dva dôležité faktory. Po prvé voľby poznačila súčasná hospodárska kríza, z ktorej profitovali najmä pravicové strany, ktoré v rámci jednotlivých členských štátov dokázali presvedčiť väčšinu voličov, že sú schopnejšie riešiť súčasnú krízu.⁶ V tomto zmysle je víťazstvo strany Smer-SD v SR skôr svetlou výnimkou. Súčasná kríza takisto odhalila reálne možnosti

---

Európsky parlament nerieši zásadné otázky verejnej politiky z pohľadu voliča zasiahnutého hospodárskou krízou. Parlament schvaľuje rozpočet EÚ či Európskej komisie a prijíma legislatívne opatrenie pre fungovanie spoločného trhu EÚ.

---

a očakávania spojené s EP. Prieskumy Eurobarometra číslo 70 z konca roka 2008 naznačili, že dôvera občanov v centrálnu inštitúciu EÚ, vrátane EP, klesá. Občania zároveň očakávajú, že EÚ bude riešiť zásadné otázky hospodárskej politiky. Faktom však zostáva, že EÚ a Európsky parlament ako jedna z rozhodovacích inštitúcií Únie majú buď obmedzené, alebo neexistujúce právomoci v dôležitých ekonomických témach. Európsky parlament nerieši zásadné otázky verejnej politiky z pohľadu voliča zasiahnutého hospodárskou krízou. Parlament schvaľuje rozpočet EÚ či Európskej komisie a prijíma legislatívne opatrenie pre fungovanie spoločného trhu EÚ. Nerozhoduje však o hospodárskych stimuloch, sociálnych či dôchodkových výdavkoch alebo menovej politike členských krajín. Z tohto pohľadu nie je dlhodobu klesajúca účasť voličov na voľbách do EP veľkým prekvapením. Motivácia na účasť vo voľbách je v prvom rade vecou domácej politiky, angažovanosti politických strán, médií a poslancov EP vo verejnom živote danej krajiny. V prípade SR sa politický a mediálny kapitál sústreďuje na tému volieb do EP skôr okrajovo a v časovo vymedzenom období. Tomu zodpovedá aj záujem občanov o fungovanie a zloženie tejto inštitúcie.

Po druhé obmedzený záujem voličov o voľby do EP súvisí aj s nenaplnenou logikou priamych volieb do tejto inštitúcie. Keď sa v roku 1979 uskutočnili prvé priame voľby,

Po druhé obmedzený záujem voličov o voľby do EP súvisí aj s nenaplnenou logikou priamych volieb do tejto inštitúcie. Keď sa v roku 1979 uskutočnili prvé priame voľby,

⁵ Pozri http://www.elections2009-results.eu/en/index_en.html.

⁶ Pozri napríklad rozhovor so Simonom Hixom z LSE na <http://www.euractiv.com/en/eu-elections/simon-hix-centre-right-won-elections-socialist-ticket/article-183022>.

tento krok symbolizoval snahy o realizáciu federálnej vízie európskej integrácie. Dnes má Únia od politickej federácie ďaleko. Je to skôr zoskupenie, v ktorom zohrávajú podstatnú úlohu vlády členských krajín s vymedzeným priestorom pre kompetencie nadnárodných inštitúcií, ako sú Komisia a Parlament. A keďže priame voľby do EP máme v Únii stále, záujem voličov členských krajín odzrkadľuje reálne postavenie tejto inštitúcie v mocenskej architektúre EÚ. Nová *Lisabonská zmluva* v podstate zrovnoprávňuje EP s členskými krajinami v legislatívnom procese EÚ. Existuje teda určitá možnosť, že vnímanie EP politickými stranami a voličmi členských krajín sa v nadchádzajúcich rokoch zmení. Jeho postavenie sa posilní, čo môže vzbudiť väčší záujem o túto bruselskú inštitúciu aj zo strany politikov SR.

NOVÁ EURÓPSKA KOMISIA

Okrem volieb do EP stála SR pred dôležitým procesom tvorby novej Európskej komisie (EK). Šéfovia vlád a hlavy štátov EÚ vyhlásili v záveroch Európskej rady z 18. a 19. júna 2009 svoj zámer nominovať doterajšieho predsedu EK J. M. Barrosa za predsedu novej Komisie. Oficiálne mal vypršať mandát bývalej Barrosovej EK 31. októbra 2009. Jej funkčné obdobie sa však predĺžilo o niekoľko mesiacov, keďže viaceré členské štáty sa zasadili za to, aby sa nová Komisia tvorila už v súlade s *Lisabonskou zmluvou*, ktorá vstúpila do platnosti až 1. decembra 2009. Napokon EP novú Komisiu pod vedením J. M. Barrosa schválil na päťročné funkčné obdobie až 9. februára 2010.

Premiér Robert Fico opakovane naznačil, že členom EK by sa mal za Slovensko stať profesionálny diplomat, ktorý dobre pozná inštitúcie EÚ.⁷ Dovtedajší komisár Ján Figel' z postu komisára pre vzdelávanie, odbornú prípravu, kultúru a mládež odstúpil 1. októbra 2009 po tom, ako ho v septembri 2009 zvolili za predsedu Kresťansko-demokratického hnutia (KDH). Vo funkcii ho nahradil dovtedajší veľvyslanec a stály zástupca SR pri EÚ Maroš Šefčovič⁸, ktorého na návrh premiéra Fica a strany Smer-SD jednoznačne schválila vláda SR a v novej pozícii ho bez výhrad podporili aj ostatné členské štáty.

Expertná reflexia prvej „Barrosovej komisie“ naznačila posuny v mocenskej rovnováhe v rámci EÚ. Postavenie Komisie je krehkejšie ako v minulosti. Ohrozená je jej nezávislosť od členských krajín, pričom najmä veľké štáty ako Nemecko a Francúzsko majú výrazný vplyv na jej iniciatívy a rozhodnutia.⁹ Keďže hlavným poslaním EK je strážiť zmluvné základy a pravidlá EÚ a pôsobiť ako nezávislý arbiter pri sporoch medzi členskými krajinami či firmami v rámci spoločného trhu, prvoradý záujem SR musí smerovať k silnému a autonómnemu postaveniu EK v inštitucionálnej architektúre

⁷ Goldírová, R.: *Budúca Európska komisia*. In: *Slovenský rozhlas*, 30. 1. 2009.

⁸ Črtá sa podoba novej Európskej komisie. In: *EurActiv.sk*, 7. 1. 2009.

⁹ Pozri *The European Commission 2004-09: A Politically Weakened Institution? Views from the National Capitals*. EPIN Working Paper, 23. 5. 2009.

Únie. Práve v období finančnej krízy potrebuje Slovensko rešpektovaného rozhodcu v oblasti pravidiel pre hospodársku súťaž či v uplatňovaní štyroch základných slobôd EÚ. Úspech integračného projektu stojí na hospodárskych, politických a občianskych výhodách jednotného trhu EÚ bez vnútorných hraníc a bez svojvoľných vplyvov jednotlivých členských krajín EÚ. Barrosova druhá komisia by tak mala byť slobodnejšia, razantnejšia a konzistentnejšia pri obhajobe spoločných pravidiel obchodnej a hospodárskej politiky Únie. Inak SR stratí komparatívne výhody plynúce z jej plnoprávneho fungovania v EÚ.

Potvrdenie platnosti *Lisabonskej zmluvy* urýchlilo formovanie novej Komisie. Keď vláda Roberta Fica nominovala do novej Barrosovej komisie Maroša Šefčoviča, premiér i viacerí ďalší predstavitelia vlády SR opakovane

---

Keď vláda Roberta Fica nominovala do novej Barrosovej komisie Maroša Šefčoviča, premiér i viacerí ďalší predstavitelia vlády SR opakovane prejavovali záujem, aby Šefčovič zastával pozíciu komisára zodpovedného za energetiku.

---

prejavovali záujem, aby Šefčovič zastával pozíciu komisára zodpovedného za energetiku.¹⁰ Keďže rozdelenie portfólií je primárnou právomocou predsedu EK, ten napokon rozhodol, že Maroš Šefčovič bude podpredsedom EK pre medziinštitucionálne vzťahy a administratívu. Šefčovič tak má v novej Komisii slovo pri vymenúvaní generálnych riaditeľov EK, zodpovedá za vzťahy s národnými

parlamentmi, pripravuje zasadnutia Rady ministrov pre všeobecné záležitosti za EK, dohliada nad tvorbou Európskej služby pre vonkajšiu činnosť a komunikuje s ďalšími inštitúciami EÚ.

Po schválení zo strany EP vo februári 2009 začala nová Komisia fungovať v čase, keď sa členské krajiny vyrovnávali s hospodárskou recesiou a hrozil a stále hrozí kríza eurozóny z dôvodu možného bankrotu gréckych verejných financií. Komisia má obmedzené priame nástroje na výkon hospodárskej politiky a musí sa spoliehať na členské štáty pri naplňaní napríklad plánovanej stratégie hospodárskej obnovy „Európa 2020“, ktorá nahrádza Lisabonskú stratégiu EÚ. Úspech tejto Komisie tak z malej časti bude závisieť aj od politiky vlády SR, ktorá vzíde po voľbách v júni 2010. Z hľadiska vnútorného fungovania EÚ bude podstatným testom úspechu novej EK i jej podpredsedu Maroša Šefčoviča praktické zavedenie inovácií *Lisabonskej zmluvy*.

LISABONSKÁ ZMLUVA

Európska rada dala v júni 2009 Dublinu politické záruky, ktoré umožnili konanie druhého írskoho referenda o *Lisabonskej zmluve* v októbri 2009. Prebiehajúca hospodárska kríza zvýšila šance na úspech tohto plebiscitu, keďže v neistých ekonomických časoch si čoraz viac Írov uvedomilo význam a výhody európskej integrácie. *Lisabonská zmluva*, ktorá dopĺňa a upravuje doterajšie zmluvné základy EÚ, napokon vstúpila do platnosti

---

¹⁰ Črtá sa podoba novej Európskej komisie. In: *EurActiv.sk*, 7. 1. 2009.

1. decembra 2009. Zmluva nadobudla platnosť vďaka súhlasu írskych voličov v ich opakovanom referende 2. októbra 2009, ako aj vďaka ratifikačnému podpisu českého prezidenta Václava Klauza, ktorý zmluvu ratifikoval po tom, ako dala Európska rada Českej republike súhlas s dodatočnou výnimkou z pôsobnosti *Charty základných práv EÚ*. Prezident Klaus totiž podmienil svoj podpis práve takouto výnimkou, ktorá sa stane právne záväznou pri najbližšej zmene zmluvných základov Unie (pravdepodobne v súvislosti so vstupom Chorvátska do EÚ). Klaus argumentoval, že Charta umožní otvorenie majetkových či iných nárokov sudetských Nemcov vysídlených z bývalého Československa po druhej svetovej vojne. Napriek viacerým právnym analýzám, ktoré označili Klausove obavy za neopodstatnené, ostatné členské krajiny napokon súhlasili s výnimkou pre Českú republiku.

Do hry o ratifikáciu *Lisabonskej zmluvy* následne vstúpila aj Slovenská republika, keď predseda vlády Robert Fico v relácii Václava Moravca v Českej televízii 18. októbra 2009 požadoval rovnakú výnimku aj pre Slovensko v súvislosti s obavami o prelomenie tzv. *Benešových dekrétov* právne záväznou *Chartou základných práv*.¹¹ Premiér Fico *de facto* pohrozil vetovať prípadnú výnimku pre ČR, pokiaľ by sa táto nevzťahovala aj na SR. Premiér však na rozdiel od nášho západného suseda hovoril z pozície krajiny, ktorá *Lisabonskú zmluvu* ratifikovala ešte v júni 2008. Výrok Roberta Fica prekvapil aj preto, že slovenský premiér sa dlhodobo zasadzoval za prijatie *Charty základných práv*. Navyše Ficov minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák v ten istý deň vyhlásil, že SR nezdieľa obavy českého prezidenta, že by sa cez Chartu mohli prelomiť *Benešove dekréty*, keď vyhlásil, že „princíp retroaktivity je z hľadiska vstupu *Lisabonskej zmluvy* a *Charty základných práv* do platnosti neprípustný, je explicitne vylúčený, tým pádom neotvára sa právny priestor pre znovuotvorenie týchto otázok a právna ochrana našich pozícií je garantovaná“.¹² Robert Fico svoj postup nekoordinoval s ostatnými domácimi politickými aktérmi a reagoval viac emotívne než premyslenou stratégiou. V reálnych rokovaníach na októbrovej Európskej rade (29. – 30. októbra 2009) napokon SR žiadnu výnimku z pôsobnosti *Charty* nepožadovala, pričom súhlasila s politickým príslubom takejto výnimky pre Českú republiku.

V súčasnosti je z pohľadu Slovenska podstatné praktické zavedenie hlavných mocenských a inštitucionálnych inovácií, ktoré súvisia s fungovaním novej pozície predsedu Európskej rady (Herman Van Rompuy) a vysokého predstaviteľa EÚ pre zahraničné vzťahy a bezpečnostnú politiku (Catherine Ashton). Zvláštnou výzvou pre našu zahraničnú politiku zostáva otázka vzniku a fungovania Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Návrh na zriadenie a financovanie tejto služby predstavila C. Ashton v apríli 2010.

Podľa Ivana Korčoka, šéfa Stáleho zastúpenia SR pri EÚ, by táto rodiaca sa diplomacia EÚ mala fungovať ako exekutívna služba pre potreby vysokej predstaviteľky Catherine Ashtonovej, a nie ako samostatná inštitúcia alebo politický orgán EÚ. Podľa Korčoka chce Slovensko udržať Radu EÚ – inštitúciu zloženú z členských štátov – ako

¹¹ Ak dostane výnimku Česko, bude ju žiadať aj Fico. In: TASR, 18. 10. 2009.

¹² Pokusy o otvorenie Lisabonu sú absolútne nereálne, tvrdí Lajčák. In: SITA, 18. 10. 2009.

hlavný zdroj tvorby zahraničnej politiky Európskej únie.¹³ Už vo februári 2010 Slovensko spolu s partnermi z Poľska, Maďarska a Českej republiky predstavili v Bruseli neformálny dokument, v ktorom krajiny Vyšehradskej štvorky (V4) argumentovali, že v konečnom dôsledku nedostatočná účasť členských krajín na tvorbe a implementácii politik môže viesť „k strate ich záujmu o zahraničnú politiku EÚ a k rastúcim rozdielom medzi európskymi a národnými politikami“. Podľa tohto spoločného dokumentu krajín V4 je dôležité, aby budúca diplomatická služba EÚ „zaistila adekvátnu zemepisnú rovnováhu a zmysluplnú účasť zástupcov zo všetkých členských krajín EÚ“.¹⁴

Podľa spoločného dokumentu krajín V4 je dôležité, aby budúca diplomatická služba EÚ zaistila adekvátnu zemepisnú rovnováhu a zmysluplnú účasť zástupcov zo všetkých členských krajín EÚ.

Zo strednodobého hľadiska prijatie *Lisabonskej zmluvy* otvorilo v SR domácu debatu o tvorbe a koordinácii európskej politiky. Na konferencii o zahraničnej politike SR v apríli 2010 podpredseda EK Šefčovič navrhol, aby sa názov ministerstva zahraničných vecí doplnil o dovetok „pre európske záležitosti“. Zároveň volal po audite európskej politiky naprieč ministerstvom

s cieľom identifikovať silné a slabé stránky tvorby a koordinácie domácej politiky v EÚ. Eduard Kukan zase upriamil pozornosť na silnejšie právomoci EP pri rozhodovaní o legislatíve EÚ, ako aj nové právomoci národných parlamentov pri posudzovaní legislatívnych návrhov Komisie.¹⁵ Toto sú úlohy pre exekutívu SR v nadchádzajúcich rokoch. Rovnako podstatná sa už teraz javí práca na pláne prípravy na predsedníctvo SR v EÚ v roku 2016. Zo skúseností starších členských krajín vieme, že administratívna a obsahová príprava predsedníctva trvá v priemere aj päť rokov, pričom s výnimkou oblasti zahraničnej politiky EÚ *Lisabonská zmluva*, zdá sa, neubrala nič z náročnosti úloh pre rotujúce predsedníctvo Únie.

POLITICKÉ PRIORITY SLOVENSKA

Platná *Lisabonská zmluva* znamená, že v roku 2010 môžeme očakávať novú dynamiku v procese rozšírenia EÚ. Po tom, ako Slovensko prisľúbilo, že nebude ďalej blokovať rokovania o prístupení Chorvátska, Záhreb má reálnu šancu ukončiť formálne vyjednávanie o vstupe krajiny do EÚ počas roka 2010. Španielske a belgické predsedníctva EÚ v roku 2010 čakajú takisto rozhovory o začlenení Islandu. Španielsky premiér Zapatero

¹³ Ivan Korčok: *Východná Európa žiada férové zastúpenie v Európskej zahraničnej službe*. In: *EurActiv.sk*, 25. 3. 2010. <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/interview/vychodna-europa-ziada-ferove-zastupenie-v-europskej-zahranicnej-sluzbe-014799>.

¹⁴ Rettman, A.: *New EU States Make Bid for more Diplomatic Clout*. In: *EUObserver*, 10. 3. 2010. <http://euobserver.com/9/29651>.

¹⁵ *Slovensko bilancuje svoju zahraničnú politiku*. In: *EurActiv.sk*, 12. 4. 2010. <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/slovensko-bilancuje-svoju-zahranicnu-politiku-014900>.

opakovane vyjadril podporu ambíciám Turecka a chcel by zaznamenať pokrok v rokovaniach členských krajín s vládou v Ankare. Slovenská diplomacia by mala budúci rok vystupovať v otázke podpory rozšírenia EÚ aktívnejšie s dôrazom na spomenuté krajiny, ako aj ďalšie štáty západného Balkánu, ktoré sa počas roka 2010 budú snažiť o priblíženie k otvoreniu oficiálnych rokovaní s EÚ. Únia vyslala podstatný signál na priblíženie sa krajín západného Balkánu k členstvu v EÚ: od 19. decembra 2009 je zrušená vízová povinnosť pre občanov Srbska, Čiernej Hory a Macedónska na vstup do štátov Schengenu. Podmienkou je ich platný biometrický pas. Na druhej strane vízová povinnosť stále trvá vo vzťahu k občanom Turecka, ktoré už niekoľko rokov rokuje o podmienkach svojho vstupu do EÚ. Aj táto situácia naznačuje, že v prípade rozšírenia môžeme očakávať výraznejšie posuny skôr v priestore bývalej Juhoslávie.

Z hľadiska kľúčových tém je dnes prioritou SR využitie finančných a investičných stimulov v podobe čerpania štrukturálnych fondov EÚ do roku 2013. SR je v tejto súvislosti pod čoraz väčším drobnohľadom Komisie, čo potvrdzuje napríklad aj kauza takzvaného nástenkového tendra na Ministerstve výstavby a regionálneho rozvoja SR, ktorá v širšom kontexte postavila do popredia otázku zmysluplnosti a oprávnenosti čerpaných prostriedkov z rozpočtu EÚ. Na druhej strane hospodárska kríza vytvára podmienky na zjednodušené čerpanie pomoci EÚ, keď NR SR posunula v skrátrenom legislatívnom konaní do druhého čítania novelu zákona o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva, ktorá má umožniť zahrnúť do výkazu výdavkov, ktoré štáty predkladajú EK, aj výdavky pre veľké projekty, ktoré ešte neboli EK schválené.¹⁶

V tejto súvislosti bol výraznou témou v roku 2009 spor koalície a opozície o to, kto je schopný lepšie čerpať štrukturálne fondy EÚ. Opozičná SDKÚ-DS kritizovala začiatkom augusta vládu Roberta Fica za nedostatočné čerpanie eurofondov.¹⁷ Začiatkom októbra 2009 naopak premiér Fico obvinil predchádzajúcu vládu premiéra Mikuláša Dzurindu, že pre jej pochybenia príde SR o zhruba 100 miliónov eur, ktoré bude musieť súčasná vláda SR vykryť zo štátneho rozpočtu. Pochybenia, ktoré identifikovali audítori EÚ, sa týkali hlavne dodatkov k uzatvoreným zmluvám, čiže dohôd bez verejnej súťaže.¹⁸ Pravda však je, že i vláda Roberta Fica mala viaceré problémy s preplácaním projektov zo štrukturálnych fondov vrátane stále otvorenej otázky o refundácii už použitých 11 miliónov eur v rámci zrušeného nástenkového tendra.¹⁹ Diskusia o efektívnom čerpaní štrukturálnych fondov sa v najbližších mesiacoch a rokoch takmer určite zintenzívni a spôsobilosť politických strán postarať sa o plnohodnotné využitie prostriedkov Únie zostáva kľúčovou témou nášho členstva v EÚ.

Z hľadiska kľúčových tém je dnes prioritou SR využitie finančných a investičných stimulov v podobe čerpania štrukturálnych fondov EÚ do roku 2013. SR je v tejto súvislosti pod čoraz väčším drobnohľadom Komisie.

---

¹⁶ NR SR: Zjednodušenie čerpania európskej pomoci je v 2. čítaní. In: TASR, 17. 6. 2009.

¹⁷ Pozri <http://dnes.atlas.sk/print.php?IdText=583549>, 6. 8. 2009.

¹⁸ Fico: Prídeme o milióny eur z eurofondov. In: SITA, 2. 10. 2009.

¹⁹ Rozhlas spochybnil Fica: Štát prišiel o peniaze z EÚ aj za jeho vlády. In: TASR, 2. 10. 2009.

V prípade ďalších špecifických politických tém sa SR v ostatných rokoch jednoznačne profilovala ako podporovateľ jadrovej energetiky, čoho dôkazom je existencia Európskeho jadrového fóra pod záštitou SR a ČR, keď na májovom zasadnutí tohto fóra podpísali zástupcovia slovenskej firmy JAVYS a českej spoločnosti ČEZ, a.s., dohodu o výstavbe nových blokov atómovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach.²⁰ Profilácia SR ako podporovateľa jadrovej energetiky vo forme záštity nad Európskym jadrovým fórom spolu s ČR získalo potenciálneho významného spojenca v rámci EÚ. Po víťazstve CDU/CSU v septembrových parlamentných voľbách v Nemecku sa zdá, že staronová kancelárka Angela Merkel bude môcť predĺžiť životnosť existujúcich nemeckých jadrových reaktorov a očakávaná koalícia nemeckých kresťanských demokratov a liberálov umožní väčšiu otvorenosť najväčšej členskej krajiny voči presadzovaniu jadrovej energetiky na úrovni EÚ.²¹

Slovensko spolu so Slovinskom súťažilo o sídlo novovytvorenej inštitúcie medzinárodného energetického regulátora, tzv. ACER. Začiatkom decembra 2009 SR prehrala so Slovinskom hlasovanie o sídle novej Agentúry pre spoluprácu energetických regulátorov (ACER) v pomere 15 ku 11 hlasov členských štátov, pričom predsedníčka krajina EÚ Švédsko nehlasovala.²² SR neuspela v snahe o sídlo jednej z agentúr EÚ už tretíkrát – v minulosti sa neúspešne uchádzala o sídlo úradu pre rodovú rovnosť, ktorý získala Litva (v roku 2006), ako aj o sídlo Európskeho technologického inštitútu, ktorý funguje v Budapešti. Premiér Fico vzápätí obvinil Bulharsko a najmä Maďarsko, že SR nepodporili, napriek pôvodným diplomatickým dohodám.²³

KRÍZY A EURÓPSKA POLITIKA SLOVENSKA

Politické správanie SR v EÚ počas prvých mesiacov roka 2009 výrazne ovplyvnili dva vonkajšie faktory. Tým prvým boli prerušené dodávky zemného plynu z Ruska. Nulový prísun zemného plynu do SR od 7. do 18. januára predstavovali najbezprostrednejšiu bezpečnostnú hrozbu krajiny od roku 1993. Priebeh krízy, ktorá vyplynula z rusko-ukrajinského bilaterálneho sporu, mal negatívny dosah na oficiálny postoj SR voči možnému začleneniu Ukrajiny do EÚ a NATO. Väčšina vládnych predstaviteľov, ako aj verejnosť SR za krízu s dodávkami zemného plynu vinila Kyjev.²⁴ Politici sa skôr snažili hľadať zodpovedného vinníka než východiská na lepšiu pripravenosť vyhnúť sa podobnej kríze v budúcnosti. Táto pozícia oslabuje schopnosť SR zohrávať aktívnu úlohu v budúcich politických a hospodárskych projektoch EÚ na Ukrajine.

Slovensko následne pokračovalo vo vysielaní zmiešaných signálov vo vzťahu k Ukrajině a k integračným ambíciám Kyjeva. Počas bratislavskej medzinárodnej konferencie

²⁰ *Jadrové fórum spečatilo dostavbu Bohuníc.* In: *EurActive.sk*, 29. 5. 2008.

²¹ *Nemecko sa vráti k jadru.* In: *EurActive.sk*, 29. 9. 2009.

²² *Sídlo energetickej agentúry EÚ Slovensko nemá. Bude v Slovinsku.* In: *ČTK*, 6. 12. 2009.

²³ *Onuferová, M.: Ambasády sa s Ficom nezhodli.* In: *Sme*, 12. 12. 2009.

²⁴ *Slováci dávajú krízu za vinu Ukrajine.* In: *SITA*, 8. 2. 2009.

Ukrajina náš sused, ktorá sa konala 28. septembra 2009, predseda Zahraničného výboru NR SR Juraj Horváth opísal negatívne vyhlásenia predstaviteľov SR voči Ukrajine v čase plynovej krízy ako výsledok „rozhorčenia“. Ďalej povedal, že Ukrajina je „strategický partner SR“, ktorý predstavuje prioritu zahraničnej politiky krajiny. SR bude pomáhať Ukrajine v jej euroatlantickej integrácii v takej miere, v akej bude Ukrajina chcieť.²⁵ Slovensko však naďalej zostáva v problematickej pozícii, v ktorej by sa malo výraznejšie aktivizovať pri podpore Ukrajiny v kontexte Východného partnerstva EÚ. Bilaterálne vzťahy Bratislavy a Kyjeva sú zaťažené problémami a priestor pre pozitívnu agendu vzájomných vzťahov je obmedzený. Minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák počas oficiálnej októbrovej návštevy úradujúceho ministra zahraničných vecí Ukrajiny Volodymyra Chandohija hovoril hlavne o obavách z opakujúcej sa plynovej krízy, kritizoval ukrajinské dovozné prirážky na autá a bielu techniku a nevynechal ani vlečúci sa spor v súvislosti s využitím vlakového skenera na slovensko-ukrajinskej hranici.²⁶

Plynová kríza odhalila takisto širší problém energetických dodávok v krajine. Premiér Fico a minister hospodárstva Jahnátek opakovane hrozili opätovným spustením prevádzky odstavených blokov jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach, čím by SR porušila záväzky vyplývajúce zo *Zmluvy o prístúpení k EÚ*. Skutočnosť, že Roberta Fica v tomto postoji podporili aj predstavitelia opozičných strán SDKÚ-DS a KDĽ, svedčí o dlhodobom podcenení otázok energetickej bezpečnosti SR jej všetkými doterajšími vládami. Prvým krokom k diverzifikácii energetických dodávok sú aj závery samitu EÚ z marca 2009, ktorý odklepol SR finančnú podporu na prepojenie siete plynovodov s Maďarskom.

Prehlbujúca sa finančná a hospodárska kríza predstavuje druhý faktor, ktorý vplýva na priority SR v EÚ. Slovensko ako malá otvorená ekonomika čelí protekcionistickým tlakom, ktorých najzjavnejším prejavom boli slová francúzskeho prezidenta Nicolasa Sarkozyho o tom, že francúzske automobily by sa v rámci EÚ nemali vyrábať mimo Francúzska. Reakcia premiéra Fica však bola rovnako konfrontačná, keď vyhlásil, že Gaz de France, akcionára SPP, pošleme domov, ak bude Sarkozy zvýhodňovať.²⁷ Minister Lajčák sa vyjadril diplomatickejšie, keď vyhlásil, že riešenie dopadov hospodárskej a finančnej krízy prostredníctvom národného egoizmu alebo individuálnych krokov je cestou do záhuby.²⁸ Slovensko so svojou závislosťou od zahraničného obchodu je odkázané na rámec jednotného trhu EÚ a dôsledné uplatňovanie štyroch slobôd Únie. Túto skutočnosť napokon otvorene uznal aj premiér Fico, keď vyhlásil, že zahraniční pracovníci neohrozujú na trhu práce našich pracovníkov.²⁹

Premiér Fico a minister hospodárstva Jahnátek opakovane hrozili opätovným spustením prevádzky odstavených blokov jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach.

---

²⁵ Viac detailov o konferencii je dostupných na <http://www.sfpa.sk/sk/podujatia/odborne-podujatia/929>.

²⁶ Lajčák: *Vzťahy s Ukrajinou komplikuje plyn, skener aj clo*. In: ČTK, 5. 10. 2009.

²⁷ Fico: *Gaz de France pošleme domov, ak bude Sarkozy zvýhodňovať*. In: SITA, 9. 2. 2009.

²⁸ Lajčák: *Riešenie krízy prostredníctvom národného egoizmu je cesta do záhuby*. In: TASR, 11. 2. 2009.

²⁹ Fico: *Zahraniční pracovníci neohrozujú našich*. In: TASR, 10. 2. 2009.

Hospodárska kríza ovplyvnila diskusiu o budúcnosti Lisabonskej stratégie. Slovenská republika by si mala jasne stanoviť realistické ciele a definovať nástroje, ktoré je ochotná podporiť v súvislosti s prípadným nástupcom Lisabonskej stratégie. Lisabonská stratégia sa v praxi nenaplnila. Európska únia nepotrebuje ďalší podobný bombastický dokument, ktorý členské krajiny nedokážu naplniť a ktorý tak podkopáva dôveryhodnosť integračného projektu. Potrebuje skôr skromnejšie ciele ako pôvodne deklarované budovanie „najkonkurencieschopnejšej svetovej ekonomiky do roku 2010“. Nové ciele hospodárskej politiky EÚ musia byť merateľné a reálne splniteľné.

Slovenskú republiku v Únii v prvých mesiacoch roka 2010 azda najviac zviditeľnila domáca diskusia o postojoch k navrhovaným opatreniam EÚ voči hospodárskej kríze. Postoje politikov SR ovplyvnili plánované parlamentné voľby v júni 2010, ako aj obavy z prijímania nových finančných a politických záväzkov SR. Premiér Fico síce súhlasil s rámcovým rozhodnutím o finančnom balíku EÚ pre Grécko, ale rozhodnutie o konkrétnej bilaterálnej pôžičke SR Aténom ponechal na nový parlament po júnových voľbách. Predstavitelia troch z nových vládnych strán – SDKÚ-DS, SaS a Most-Híd – sa vyjadrili skepticky až odmietavo k realizácii pôžičky SR Grécku, pričom použili najmä dva argumenty: prípadná pôžička by ešte viac podkopala už nezdravé domáce verejné financie a nie je zodpovedné požičiavať peniaze notoricky nezodpovednému gréckemu štátu. Jedine niektorí zástupcovia KDH (Ján Figel', Anton Marcincin) boli ochotní podporiť takúto bilaterálnu pôžičku ako nie ideálne, ale nevyhnutné riešenie finančnej krízy.

Podobne sa vyvinula situácia s podporou SR pre vznik Európskeho stabilizačného mechanizmu, takzvaného obranného valu, t. j. spoločného finančného nástroja členských krajín eurozóny na prípadnú sanáciu ďalších štátov s problematickými verejnými financiami. Predseda vlády Fico síce verbálne podporil tento obranný val, ale pred parlamentnými voľbami bývalá vláda SR nepodpísala dokument potrebný na aktiváciu Európskeho stabilizačného mechanizmu. Podobne ako v prípade pôžičky Grécku, SDKÚ-DS, SaS a Most-Híd odmietli podporiť obranný val, pričom predstavitelia KDH vyjadrili myšlienku vlažnú podporu s tým, že mechanizmus musia ďalej študovať.

UDRŽATEĽNÉ RIEŠENIA

Bez ohľadu na konečné rozhodnutie SR k riešeniu hospodárskej krízy v eurozóne je potrebné zdôrazniť, že pôžička Grécku a obranný val sú *ad hoc* krízové riešenia. Prioritou SR musí byť dôraz na dodržiavanie pravidiel a budovanie systémových riešení. Slovensko by sa malo v prvom rade zasadiť za dodržiavanie *Paktu stability a rastu* a napríklad posilnenie kapacít Komisie v súvislosti s jej novou kontrolnou funkciou pri tvorbe rozpočtov členských krajín EÚ. Primárnym záujmom by mali byť opatrenia, ktoré zamedzia tomu, aby niektorý členský štát mohol otvorene klamať o svojich hospodárskych číslach, pričom Komisia musí mať rovnaký meter a nároky pri posudzovaní všetkých členov eurozóny.

Pôsobenie SR v EÚ si po skúsenosti prvých piatich rokov členstva vyžaduje viac strategického plánovania a širších systémových opatrení.³⁰ V najbližších mesiacoch by SR mala upriamiť pozornosť na viaceré problémové okruhy svojho pôsobenia v EÚ a pokúsiť sa o ich postupné riešenia najmä, ale nielen, zo strany ministerstva zahraničných vecí. Slovensko potrebuje vypracovať analýzu hlavných inštitucionálnych a legislatívnych zmien *Lisabonskej zmluvy* z pohľadu domácich politických inštitúcií a aktérov. Ministerstvo zahraničných vecí môže využiť príležitosť, ktorú ponúka *Lisabonská zmluva* vytvorením novej strategickkej Rady pre všeobecné záležitosti a novej zahraničnopolitickej Rady pre vonkajšie záležitosti. V oboch radách zastupuje SR minister zahraničných vecí. Ministerstvo tak môže byť prirodzene silným administratívnym a politickým koordinátorom politiky SR v EÚ a prispieť k jasnejšiemu hlasu Slovenska v EÚ.

V tejto súvislosti chýba v SR rámcový zoznam politických preferencií SR v EÚ na základe medzirezortnej spolupráce. Takýto zoznam by predstavoval východiskový interný dokument pre prezentáciu postojov krajiny v EÚ. Cieľom politikov a diplomatov by malo byť hovoriť v mene SR nielen jasným, ale aj koordinovaným a podľa možnosti jednotným hlasom. Na účel lepšej koordinácie pozícií SR v EÚ je potrebné kapacitne i formálne posilniť pozíciu Stáleho zastúpenia SR pri EÚ. Zastúpenie už dnes zohráva kľúčovú úlohu v dennej agende SR v Únii. Slovensko tiež potrebuje stratégiu na presadzovanie svojich zástupcov do pozícií v inštitúciách EÚ vrátane práve sa tvoriacej Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. Výrazne posilniť by sa mali aj takmer neexistujúce kapacity Národnej rady SR s cieľom umožniť poslancom SR reálne posudzovať legislatívne návrhy Komisie po prijatí *Lisabonskej zmluvy*. Zároveň by politické strany a predstavitelia SR mali presadzovať intenzívnejšiu komunikáciu so zástupcami SR v EP, keďže po prijatí *Lisabonskej zmluvy* sa EP stáva rovnocenným zákonodarným hráčom vo vzťahu k Rade EÚ. Napokon z dlhodobého hľadiska sa krajina musí pripraviť na predsedníctvo SR v EÚ v roku 2016. Najmä v druhej polovici nadchádzajúceho vládneho obdobia bude táto téma veľmi aktuálna a MZV SR má možnosť i kapacity byť lídrom pri príprave a realizácii predsedníctva krajiny v EÚ.

Z dlhodobého hľadiska sa krajina musí pripraviť na predsedníctvo SR v EÚ v roku 2016. Najmä v druhej polovici nadchádzajúceho vládneho obdobia bude táto téma veľmi aktuálna a MZV SR má možnosť i kapacity byť lídrom pri príprave a realizácii predsedníctva krajiny v EÚ.

REFERENCIE

Ak dostane výnimku Česko, bude ju žiadať aj Fico. In: TASR, 18. 10. 2009.

Črtá sa podoba novej Európskej komisie. In: *EurActiv.sk*, 7. 1. 2009.

Fico: Gaz de France pošleme domov, ak bude Sarkozy zvýhodňovať. In: SITA, 9. 2. 2009.

---

³⁰ Malová, D., et al.: *New Member States in the EU: From Listening to Action?* Univerzita Komenského, Bratislava 2010.

- Fico: Prídeme o milióny eur z eurofondov. In: SITA, 2. 10. 2009.
- Fico: Zahraniční pracovníci neohrozujú našich. In: TASR, 10. 2. 2009.
- Goldířová, R.: Budúca Európska komisia. In: Slovenský rozhlas, 30. 1. 2009.
- HZDS: Mečiar od septembra podpredsedom Európskej demokratickej strany. In: SITA, 13. 7. 2009.
- Ivan Korčok: Východná Európa žiada férové zastúpenie v Európskej zahraničnej službe. In: EurActiv.sk, 25. 3. 2010. <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/interview/vychodna-europa-ziada-ferove-zastupenie-v-europskej-zahranicnej-sluzbe-014799>.
- Jadrové fórum spečatilo dostavbu Bohuníc. In: EurActive.sk, 29. 5. 2008.
- Lajčák: Riešenie krízy prostredníctvom národného egoizmu je cesta do záhuby. In: TASR, 11. 2. 2009.
- Lajčák: Vzťahy s Ukrajinou komplikuje plyn, skener aj clo. In: ČTK, 5. 10. 2009.
- Malová, D. et al.: *New Member States in the EU: From Listening to Action?* Univerzita Komenského, Bratislava 2010.
- Nemecko sa vráti k jadru. In: EurActive.sk, 29. 9. 2009.
- NR SR: Zjednodušenie čerpania európskej pomoci je v 2. čítaní. In: TASR, 17. 6. 2009.
- Onuferová, M.: Ambasády sa s Ficom nezhodli. In: Sme, 12. 12. 2009.
- Pokusy o otvorenie Lisabonu sú absolútne nereálne, tvrdí Lajčák. In: SITA, 18. 10. 2009.
- Rettman, A.: *New EU States Make Bid for more Diplomatic Clout*. In: EUObserver, 10. 3. 2010. <http://euobserver.com/9/29651>.
- Rozhlas spochybnil Fica: Štát prišiel o peniaze z EÚ aj za jeho vlády. In: TASR, 2. 10. 2009.
- Sídlo energetickej agentúry EÚ Slovensko nemá. Bude v Slovinsku. In: ČTK, 6. 12. 2009.
- Slováci dávajú krízu za vinu Ukrajine. In: SITA, 8. 2. 2009.
- Slovensko bilancuje svoju zahraničnú politiku. In: EurActiv.sk, 12. 4. 2010. <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/slovensko-bilancuje-svoju-zahranicnu-politiku-014900>.
- Special Eurobarometer 303: *Europeans and the 2009 European Elections. Results for Slovakia, January 2008*. Európska komisia, 2008. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_303_fiche_sk.pdf.
- The European Commission 2004-09: A Politically Weakened Institution? Views from the National Capitals*, EPIN Working Paper , 23. 5. 2009.

SEVEROATLANTICKÁ ALIANCIA A SLOVENSKO V ROKU 2009

MATÚŠ KORBA

V roku 2009 si Severoatlantická aliancia pripomenula 60. výročie svojho vzniku. Toto jubileum oslavovala ako historicky najúspešnejšia a najefektívnejšia medzištátna vojensko-politická organizácia. Zoznam úspechov, ktoré NATO dosiahlo počas štyroch dekád studenej vojny a dvoch nasledujúcich dekád na prelome 20. a 21. storočia, je veľmi pôsobivý. Na druhej strane realita súčasného globálneho bezpečnostného prostredia a situácia v euroatlantickom priestore Aliancii ani po 60 rokoch oddych nedoprajú.

V priebehu rokov 2008 a 2009 došlo v oblasti medzinárodných vzťahov k niekoľkým významným udalostiam, ktoré mali priamy dosah na bezpečnosť a stabilitu v Európe. Väčšina členských krajín NATO vo februári 2008 uznala nezávislosť Kosova a v auguste 2008 sa stala svedkom uznania nezávislosti Abcházska a Južného Osetska zo strany Ruskej federácie.

Zmena štátnych hraníc Srbska vytvorila vážny bezpečnostný precedens, ktorý Ruská federácia využila v konflikte s Gruzínskom. Severoatlantická aliancia sa tak stala divákom prvej lokálnej vojny 21. storočia, ktorá prebehla v jej východnom susedstve. Narušenie teritoriálnej integrity Srbska a Gruzínska v dôsledku uznania nezávislosti ich separatistických oblastí jednak prispelo k zvýšeniu geopolitického napätia v Európe a jednak označilo začiatok novej etapy bezpečnostných vzťahov na starom kontinente.¹ Európska bezpečnostná architektúra je v dôsledku tohto javu vystavená ďalšej zaťažkávacej skúške a v praxi musí demonštrovať opodstatnenosť svojho súčasného „dizajnu“. Základným inštitucionálnym prvkom tejto architektúry je NATO, ktoré v záujme zachovania bezpečnosti a stability v Európe musí reagovať na globálne vplyvy a regionálne bezpečnostné výzvy a čo najskôr sa prispôbiť meniacim sa podmien-

---

¹ Korba, M.: *Kaukazský šablónový tanec*. In: *Zahraničná politika*, ročník XII, č. 4/2008, s. 21 – 23.

kom. Od účinnosti tejto adaptácie závisí úroveň bezpečnosti v Európe a každé zdržanie vracia starý kontinent k politicky a bezpečnostne nestabilnej situácii pripomínajúcej prvú polovicu 90. rokov minulého storočia.

Najvyšší politickí predstavitelia členských krajín si uvedomujú potrebu, aby sa Aliancia rýchlo a efektívne prispôsobila novej situácii, a problematikou ďalšej fázy jej transformácie sa zaoberali počas celého roka 2009. Vývoj vnútri NATO vytváral tlak na jednotlivé členské krajiny, aby sa v politickej rovine zapojili do transformačného procesu a vo vojenskej rovine pokračovali v reformách svojich ozbrojených síl. To, ako sa s týmito výzvami vysporiadalo Slovensko, je predmetom nasledujúcich riadkov.

POLITICKÉ DEKLARÁCIE: SLOVENSKÝ OPTIMIZMUS

V súčasnosti v NATO prebieha už tretia fáza transformácie od skončenia studenej vojny. Prvá fáza transformácie prebehla v 90. rokoch 20. storočia, keď sa Aliancia adaptovala na novú bezpečnostnú situáciu v Európe a prostredníctvom svojho rozšírenia, ako aj prostredníctvom vojenských zásahov na Balkáne demonštrovala svoju opodstatnenosť. Druhú fázu transformácie naštartovali udalosti spojené s teroristickými

---

Najdôležitejším bodom agendy na samite v Štrasburgu a Kehli bola situácia v Afganistane a pôsobenie misie ISAF, ktorej úspešnosť je vnímaná ako základný indikátor toho, či si NATO dokáže udržať politickú a vojenskú relevantnosť aj za súčasných podmienok.

útokmi na USA v roku 2001 a s vojenskou misiou Aliancie v Afganistane, ktoré si vyžiadali realizáciu celého radu reforiem. Členské štáty počas prvej dekády 21. storočia riešili široký komplex otázok súvisiaci s prispôbením sa NATO meniacemu sa globálnemu bezpečnostnému prostrediu. Udalosti rokov 2008 a 2009 zvýšili tlak na zrýchlenie a zefektívnenie tohto adaptačného procesu a iniciovali tak tretiu fázu transformácie. Túto skutočnosť reflektovali aj najvyšší politickí predstavitelia členských štátov NATO, ktorí sa na spoločných

samitoch Severoatlantickej rady začali stretávať s doposiaľ bezprecedentnou pravidelnosťou (Bukurešť 2008, Štrasburg a Kehl 2009, plánovaný Lisabon 2010).

Aj napriek 60. výročiu sa na samite v Štrasburgu a Kehli bilancovaniu minulých úspechov venovala menšia pozornosť. Hlavný dôraz sa tam kládol primárne na aktuálne politické a vojenské problémy. Hlavy štátov a vlád členských krajín Aliancie sa na zasadnutí Severoatlantickej rady 3. – 4. apríla 2009 sústredili na riešenie otázok súvisiacich s misiou ISAF v Afganistane, na prípravu novej Strategickej koncepcie a na revitalizáciu vzťahov s Ruskou federáciou. V neposlednom rade samit priniesol návrat Francúzska do vojenských štruktúr Aliancie a do činnosti NATO sa zapojili dvaja noví členovia – Chorvátsko a Albánsko.²

---

² Summit Meeting of Heads of State and Government in Strasbourg/Kehl. <http://www.nato.int/docu/comm/2009/0904-summit/index.html>.

Najdôležitejším bodom agendy bola situácia v Afganistane a pôsobenie misie ISAF, ktorej úspešnosť je vnímaná ako základný indikátor toho, či si NATO dokáže udržať politickú a vojenskú relevantnosť aj za súčasných podmienok. Nový americký prezident Barack Obama vyzval európskych spojencov na zvýšenie svojej angažovanosti v Afganistane a na posilnenie vojenských kontingentov v tejto krajine. Členské štáty sa zhodli na politicky prioritnom význame misie ISAF a odsúhlasili vyslanie ďalších jednotiek a vojenského materiálu do Afganistanu.³ Túto pozíciu podporilo aj Slovensko ústami prezidenta Ivana Gašparoviča, ktorý konštatoval, že Slovensko si je vedomé, že operácia v Afganistane je vážnym testom dôveryhodnosti pre nás ako Alianciu, a to tak pred našimi občanmi, ako aj pred medzinárodnou verejnosťou. V tejto súvislosti vyhlásil, že sa „plne stotožňujeme s názorom, že zaistenie nevyhnutnej miery stability v Afganistane a predovšetkým dosiahnutie toho, aby sa táto krajina už v budúcnosti nemohla stať útočiskom teroristov, je kľúčovou prioritou NATO, a to tak operačnou, ako aj politickou“. Prezident Gašparovič potvrdil, že príslušníci Ozbrojených síl SR (OS SR) sa budú aj naďalej podieľať na činnosti Operačných výcvikových styčných tímov a Provinčných rekonštrukčných tímov.⁴

Východiskom novej Strategickej koncepcie, ktorá by mala byť schválená na samite v Lisabone koncom roka 2010, je konsenzus v tom, že kolektívna obrana teritória členských štátov naďalej ostane hlavnou úlohou NATO. Bude však doplnená o ďalšie úlohy súvisiace s realizáciou operácií aj mimo územia Aliancie.

Na samite v Štrasburgu a Kehli došlo aj k schváleniu výmeny na poste generálneho tajomníka Aliancie, keď Jaapa de Hoopa Scheffera nahradil v auguste 2009 Anders Fogh Rasmussen. Hlavy štátov a vlád členských krajín nového generálneho tajomníka poverili, aby pripravil návrh novej *Strategickej koncepcie* NATO, ktorá by zamenila v súčasnosti platný dokument z roku 1999. Tento dokument už príliš nevyhovuje súčasnej bezpečnostnej situácii v Európe a vo svete a Severoatlantická aliancia je postavená pred výzvou aktualizovať svoje hlavné politické a vojenské úlohy. Východiskom novej *Strategickej koncepcie*, ktorá by mala byť schválená na samite v Lisabone koncom roka 2010, je konsenzus v tom, že kolektívna obrana teritória členských štátov naďalej ostane hlavnou úlohou NATO. Bude však doplnená o ďalšie úlohy súvisiace s realizáciou operácií aj mimo územia Aliancie.⁵ Slovenská republika prostredníctvom ministra obrany Jaroslava Bašku vyjadrila plnú podporu rozhodnutiu začať rokovania o novej *Strategickej koncepcii* NATO, ktorá by reflektovala neustále sa meniace bezpečnostné prostredie.⁶

³ *Summit Declaration on Afghanistan*. http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_52836.htm?mode=pressrelease.

⁴ *NATO: Prezident Gašparovič aj minister Baška v Štrasburgu*. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 4. 4. 2009. <http://www.mosr.sk/13761/nato:-prezident-gasparovic-aj-minister-baska-v-strasburgu.php?pg=1>.

⁵ *Strasbourg/Kehl Summit Declaration*. http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_52837.htm?mode=pressrelease.

⁶ *Informácia o priebehu a výsledkoch summitu NATO v Štrasburgu a Kehli 3. – 4. apríla 2009*. Vláda Slovenskej republiky, 2009. <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?id-Material=523>.

Ďalším dôležitým bodom agendy samitu v Štrasburgu a Kehli bola revitalizácia vzťahov medzi Alianciou a Ruskom, k zmrazeniu ktorých došlo v dôsledku kaukazskej krízy a rusko-gruzínskeho konfliktu v auguste 2008. Najvyšší politickí predstavitelia členských krajín vyzvali svojich ruských partnerov k obnoveniu spolupráce v rámci Rady NATO – Rusko a k oživeniu dialógu o všetkých politických a bezpečnostných otázkach.⁷ V tomto duchu sa vyjadril aj prezident Ivan Gašparovič, ktorý zdôraznil, že Rusko je a musí ostať strategickým partnerom Aliancie, pričom pasivita NATO v tomto vzťahu bola kontraproduktívna. Vyslovil sa za rozvoj vzájomne výhodných a pragmatických vzťahov medzi Alianciou a Ruskom, čo však neznamená ani ustupovanie v zásadných otázkach, ani akceptovanie opätovného vytvárania exkluzívnych zón vplyvu.⁸

Do činnosti NATO sa v apríli 2009 zapojili dvaja noví členovia – Chorvátsko a Albánsko. Hlavy štátov a vlád už 28 členských krajín zároveň potvrdili politiku otvorených dverí Aliancie, ktorá sa bude v budúcnosti rozširovať o ďalšie európske demokratické štáty, ktoré vyznávajú rovnaké hodnoty ako NATO. Avšak žiadne konkrétne závery o perspektívach členstva Gruzínska a Ukrajiny neodznali.⁹ Politiku otvorených dverí podporilo aj Slovensko, keď prezident Ivan Gašparovič ocenil rozšírenie Aliancie o dvoch nových členov. Podľa neho táto skutočnosť „najlepšie dokazuje nielen to, že Severoatlantická aliancia nielenže netrpí žiadnou únavou z rozširovania, ale naopak, postupným prijímaním pripravených nových krajín transformuje nielen seba, ako aj celý európsky kontinent – na zónu demokracie, stability, mieru a bezpečnosti.“¹⁰

Popri samite NATO v Štrasburgu a Kehli sa slovenskí politickí predstavitelia vyjadrovali k vzťahu Slovenska k Aliancii aj počas neformálneho zasadnutia ministrov obrany členských krajín, ktoré sa uskutočnilo 22. – 23. októbra 2009 v Bratislave. Išlo o významné podujatie, ktoré sa za účasti 800 delegátov venovalo aktualizácii Strategickej koncepcie NATO, operáciám krízového manažmentu s dôrazom na misiu ISAF v Afganistane a dopadom hospodárskej krízy na obranné rozpočty jednotlivých členských krajín Aliancie.¹¹ Tesne pred týmto podujatím minister obrany Jaroslav Baška opätovne potvrdil záväzok pomáhať pri dosiahnutí úspechu v Afganistane a deklaroval, že Slovensko považuje túto operáciu za jednu z hlavných priorít.¹² Dňa 23. októbra 2009 na neformálnom zasadnutí ministrov obrany NATO minister Baška tieto slová potvrdil a v mene Slovenskej republiky prijal záväzok posilniť kontingent OS SR v Afganistane a zvýšiť počet slovenských vojakov nasadených v misii ISAF.¹³

⁷ Tamže, s. 6.

⁸ Tamže, s. 7.

⁹ Tamže, s. 6.

¹⁰ *Prezident I. Gašparovič vystúpil na zasadnutí Severoatlantickej rady v Štrasburgu.* Kancelária prezidenta Slovenskej republiky, 2009. http://www.prezident.sk/?rok=2009&news_id=8766.

¹¹ *Neformálne stretnutie ministrov obrany na Slovensku.* Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2009. <http://www.mosr.sk/15768/neformalne-stretnutie-ministrov-obrany-na-slovensku.php?pg=1>.

¹² Úvodný prejav ministra obrany na konferencii Nové výzvy – lepšie spôsobilosti, 21. 10. 2009. <http://www.natobratislava.sk/?mnu=0&lang=sk&news=2&id=3>.

¹³ Tlačová konferencia ministra obrany Slovenskej republiky Jaroslava Bašku, 23. 10. 2010. <http://www.natobratislava.sk/?mnu=0&lang=sk&news=2&id=9>.

PRAKTICKÉ KROKY: PESIMISTICKÁ PERSPEKTÍVA

Zatiaľ čo na úrovni politických deklarácií sa Slovensko vo všetkých dôležitých otázkach jednoznačne hlási k aktivitám NATO, na úrovni praktickej realizácie sa do nich dokáže zapojiť len s problémami. Táto narastajúca disproporcja medzi politickými ambíciami a reálnymi vojenskými spôsobilosťami súvisí s vnútornou krízou reformného procesu v OS SR, ktorá sa vyhrotila v priebehu roka 2009. Táto kríza sa zatiaľ neprejavila na schopnosti Slovenska plniť si záväzky, pretože OS sústredili všetky disponibilné zdroje na prípravu jednotiek vyčlenených na potreby Aliancie a na udržanie expedičných kontingentov v misiách. Cenou za zachovanie dôveryhodnosti v očiach spojencov však boli improvizácie v obrannom plánovaní a narušenie reforiem a modernizácie OS SR.

Najvyšší politickí predstavitelia členských štátov sa zhodujú v tom, že dôveryhodnosť a efektívnosť NATO sa odvíja od jeho vojenských spôsobilostí. Vychádzajú z univerzálne platného pravidla, podľa ktorého diplomacia funguje oveľa účinnejšie vtedy, keď sa môže oprieť o adekvátnu vojenskú silu.¹⁴ Armáda preto ostáva dôležitým a legitímnym nástrojom zahraničnej a bezpečnostnej politiky štátu a na Slovensku, rovnako ako v spojeneckých krajinách Aliancie, jej použitie závisí od rozhodnutia politickej reprezentácie. Avšak popri politickom imperatíve existuje aj funkčný imperatív použitia vojenskej sily. Zásadným predpokladom nasaditeľnosti ktorejkoľvek armády je dosiahnutie požadovanej úrovne vojenských spôsobilostí a bojaskopnosti. Ak tento predpoklad nie je splnený, politická debata o použití nefunkčnej vojenskej sily stráca zmysel a mení sa na prázdnu rétoriku.

Preto je potrebné zamerať pozornosť na analýzu funkčnosti OS SR ako kľúčového nástroja ochrany štátu a občanov pred vonkajšími hrozbami. Ich vojenské spôsobilosti a akcieschopnosť zároveň predstavujú kľúčový indikátor toho, ako a čím môže Slovensko prispieť do spoločných aktivít NATO a aká bude jeho dôveryhodnosť v očiach spojencov. Tieto skutočnosti si plne uvedomuje aj vedenie OS SR, ktoré ešte v januári 2008 deklarovalo, že po úspešnom uskutočnení profesionalizácie OS a zavŕšení reforiem v personálnej oblasti sa pozornosť sústreďí na proces modernizácie výzbroje a vojenského vybavenia. Tento proces mal byť podľa náčelníka generálneho štábu generála Ľubomíra Bulíka spojený s dodávkami kvalitného vojenského materiálu, moderných zbraňových systémov a pokročilých obranných technológií, ktoré by chránili zdravie a životy profesionálnych vojakov.¹⁵ V roku 2008 tak bola *de facto* zahájená

Zatiaľ čo na úrovni politických deklarácií sa Slovensko vo všetkých dôležitých otázkach jednoznačne hlási k aktivitám NATO, na úrovni praktickej realizácie sa do nich dokáže zapojiť len s problémami.

---

¹⁴ Shea, J.: *NATO Going Global – or Almost, Transatlantic Security Issues Project*. http://www.ataedu.org/article_new.php?id=109.

¹⁵ *Rok 2007 bol pre armádu doteraz najúspešnejší*. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 30. 1. 2008. <http://www.mosr.sk/645/rok-2007-bol-pre-armadu-doteraz-najuspesnejsi.php?pg=1>.

ďalšia fáza reformy OS SR, ktorá súvisela s ich technickou modernizáciou. Bez takejto modernizácie totiž nie sú spôsobilé dlhodobo a efektívne plniť úlohy obrany záujmov štátu, ako ani medzinárodné záväzky Slovenska.¹⁶

Napredovanie procesu modernizácie však bolo v priebehu roka 2009 narušené v dôsledku neschopnosti zladíť zahraničnopolitické ambície a deklarácie súčasnej vlády s jej vnútropolitickými sociálno-ekonomickými prioritami. Slovensko sa tak dostalo do situácie, v ktorej sa OS SR stretli s problémom nesúlady medzi schváleným obranným plánovaním a reálnym financovaním. Úspešné pokračovanie ďalšej fázy reforiem OS – modernizácie výzbroje a vybavenia – si vyžaduje dlhodobé obranné plánovanie založené na stabilných finančných zdrojoch. Výdavky na obranu vo výške minimálne 2 % HDP predstavujú záväzok všetkých členských krajín NATO, ktorý však v prípade

---

Napredovanie modernizácie OS SR bolo v priebehu roka 2009 narušené v dôsledku neschopnosti zladíť zahraničnopolitické ambície a deklarácie súčasnej vlády s jej vnútropolitickými sociálno-ekonomickými prioritami.

Slovenska nebol naplňovaný predošlou a ani súčasnou vládou garnitúrou. Dynamika vývoja výšky rozpočtu ministerstva obrany má dlhodobo negatívny trend, ktorý narušil základný predpoklad modernizácie OS SR. Týmto predpokladom bola stabilita finančných zdrojov, na základe ktorých v rezorte obrany prebiehalo programové plánovanie.

Dlhodobý plán rozvoja rezortu obrany s výhľadom do roku 2015 bol vypracovaný na predpoklad

de vyčleňovania finančných zdrojov pre ministerstvo obrany na roky 2006 až 2010 vo výške 1,85 % HDP a od roku 2011 vo výške 1,86 % HDP, čo predstavovalo finančné zdroje vo výške 399 miliárd Sk – z toho na roky 2006 až 2010 vo výške 165 a na roky 2011 až 2015 vo výške 234 miliárd Sk.¹⁷ Pre kapitolu ministerstva obrany však v rokoch 2006 – 2009 boli reálne vyčlenené iba zdroje vo výške 119,9 miliardy Sk (4 miliardy eur). Ak by mala byť dosiahnutá úroveň 165 miliárd Sk (5,5 miliardy eur) plánovaná na prvé päťročné obdobie, tak potom v roku 2010 by výdavky na obranu museli dosiahnuť výšku 1,5 miliardy eur. To sa však ukázalo ako nereálne a 4. novembra 2009 bol prijatý zákon o štátnom rozpočte na rok 2010, ktorý rezortu obrany vyčlenil iba 0,823 miliardy eur.¹⁸

Deficit medzi schválenými a reálne vyčlenenými financiami na obranu vznikal postupne v rokoch 2006 – 2009. Nekompenzoval ho ani dovedajší rast HDP, pretože percentuálny podiel výdajov na obranu v pomere k HDP neustále klesal. V roku 2007 rozpočet rezortu obrany predstavoval 1,58 % HDP, v roku 2008 klesol na 1,51 % a v roku 2009 klesol na 1,44 %. Schválený rozpočet ministerstva obrany na rok 2010 predstavuje

¹⁶ Korba, M.: *Vonkajšia bezpečnosť a obrana*. In: Kollár, M., Mesežnikov, G., Bútor, M. (eds): *Súhrnná správa o stave spoločnosti 2008*. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava 2009.

¹⁷ Korba, M., Valášek T.: *Vonkajšia bezpečnosť a obrana*. In: Kollár, M., Mesežnikov, G., Bútor, M. (eds): *Súhrnná správa o stave spoločnosti 2007*. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava 2008.

¹⁸ *Rozpočet rozpočtovej kapitoly Ministerstva obrany SR na rok 2010*. <http://www.mosr.sk/16779/rozpocet-rozpoctovej-kapitoly-ministerstva-obrany-sr-na-rok-2010.php?mnu=24>.

už len 1,33 % HDP. Slovensko sa tak prepadlo z „priemernej“ skupiny členských krajín NATO (1,9 – 1,5 % HDP na obranu) do „podpriemernej“ skupiny, ktorá na obranu vydáva menej ako 1,5 % HDP.¹⁹ V praxi to znamenalo, že nedostatok financií najcitelnejšie zasiahol investičné a rozvojové programy OS SR. Išlo o naplánované a nezrealizované dodávky kvalitného vojenského materiálu, nových zbraňových systémov a pokročilých obranných technológií. Narušenie obranného plánovania v tomto najdôležitejšom segmente zablokovalo celý proces modernizácie našich ozbrojených síl.

Negatívne trendy spojené s rastúcim vnútorným deficitom si uvedomovalo aj vedenie rezortu obrany a velenie OS SR, ktoré na to reagovalo pokusom o adaptáciu reformy a jej prispôsobenie znižujúcim sa výdavkom na obranu. Dňa 25. mája 2009 bolo predstavené *Nariadenie náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR na vykonanie organizačných zmien v Ozbrojených silách SR v roku 2009*, ktoré prinieslo revíziu programových plánov. Podľa vyjadrenia náčelníka generálneho štábu generála Ľubomíra Bulíka „skutočným cieľom reorganizačných zmien je vytvoriť profesionálne, ale ekonomicky dostupné ozbrojené sily a vytvoriť podmienky na funkčnosť celého systému, ktorý bude vyvažovať pomer medzi úlohami, zdrojmi a štruktúrami“.²⁰ Na základe týchto rozhodnutí došlo k reorganizácii OS SR a s platnosťou od 1. júla 2009 si začali ozbrojené sily plniť úlohy už v novej štruktúre. Došlo k reorganizácii generálneho štábu a jednotlivých operačných veliteľstiev a k zníženiu početných stavov OS SR. V rámci pozemných síl ostalo pôsobiť 6 000 profesionálnych vojakov a 250 civilných zamestnancov a v rámci vzdušných síl 3 600 profesionálnych vojakov a 790 civilných zamestnancov. Rovnaké zmeny sa týkali aj síl výcviku a podpory.²¹

V rámci pozemných síl ostalo pôsobiť 6 000 profesionálnych vojakov a 250 civilných zamestnancov a v rámci vzdušných síl 3 600 profesionálnych vojakov a 790 civilných zamestnancov.

Výsledkom tejto reorganizácie je na jednej strane úspora financií, ktorá umožnila pokračovať v príprave útvarov vyčlenených pre potreby Aliancie (NRF) a udržiavať slovenské expedičné kontingenty v aliančných misiách (ISAF, KFOR). Na druhej strane bol tento spôsob naplnenia záväzkov voči NATO realizovaný na úkor reforiem a modernizácie OS SR. Najväčším nedostatkom takto realizovanej adaptácie obranného plánovania na nové zdrojové podmienky je chýbajúca previazanosť s koncepčnými dokumentmi, ktoré definujú politicko-vojenské ambície a ciele Slovenskej republiky.

¹⁹ Do „nadpriemernej“ skupiny patria tie členské krajiny NATO, ktoré naplňajú záväzok spoločne prijatý na Istanbulskom samite NATO v roku 2004 a na obranu vynakladajú najmenej 2 % HDP. Podľa údajov z roku 2009 do „nadpriemernej“ skupiny patrili Bulharsko, Estónsko, Francúzsko, Grécko, Kanada, Poľsko, Portugalsko, Turecko, USA a Veľká Británia. Do „priemernej“ skupiny (1,9 – 1,5 %) patrili Albánsko, Holandsko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Nórsko, Rumunsko, Slovinsko a Taliansko. Do „podpriemernej“ skupiny (menej ako 1,5 %) v roku 2009 patrili Belgicko, Česko, Dánsko, Luxembursko, Maďarsko, Nemecko, Slovensko, Španielsko.

²⁰ *Nová štruktúra Generálneho štábu OS SR*. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 25. 5. 2009. <http://www.mosr.sk/14322/nova-struktura-generalneho-stabu-os-sr.php?pg=1>.

²¹ *1. júl 2009 – štart v novej štruktúre Ozbrojených síl SR*. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 1. 7. 2009. <http://www.mosr.sk/14760/1-jul-2009-start-v-novej-strukture-ozbrojenych-sil-sr.php?pg=1>.

Nielenže nedošlo k aktualizácii Obrannej stratégie SR, ale nebola prijatá ani nová *Smernica pre obrannú politiku SR*.²²

V dôsledku toho nebol zmenený rozsah úloh ozbrojených síl a došlo iba k prispôbeniu ich organizačnej štruktúry zníženým výdavkom na obranu. Táto skutočnosť sa už v priebehu roka 2009 začala prejavovať narastajúcou disproporciou medzi politickými deklaráciami predstaviteľov Slovenska a reálnymi vojenskými spôsobilosťami OS SR. Nepriamo to potvrdzuje aj genéza vyjadrení predstaviteľov rezortu obrany v rokoch 2008 – 2009. Náčelník generálneho štábu generál Ľubomír Bulík ešte v novembri 2008 konštatoval, že OS SR potrebujú stabilný a pevný rozpočet, aby bolo možné kvalitné obranné plánovanie. Vyhlásil, že množstvo financií odráža stanovenie priorít nielen pri prestavbe a modernizácii OS SR, ale aj pri zohľadňovaní potrieb NATO a našich záväzkov voči nej. Bulík zároveň zdôraznil, že „ak sa pôjde ďalej cestou znižovania rozpočtových prostriedkov, OS SR budú musieť pristúpiť k prehodnoteniu úloh“.²³

K tomu však nedošlo a Slovensko počas roka 2009 nielenže plnilo všetky záväzky, ktoré na seba prevzalo v rámci NATO, ale aj deklarovalo ich zvýšenie. V decembri 2009 sa minister obrany Jaroslav Baška oficiálne vyjadril k problémom vo svojom rezorte, ktoré sa týkajú podfinancovania. Prezidenta Ivana Gašparoviča informoval o úlohách a prioritách rezortu na rok 2010, ktoré vyplývajú z takých medzinárodných záväzkov, ako je prítomnosť v misiách krízového manažmentu, zvýšenie počtu vojakov v Afganistane a ochrana vzdušného priestoru v rámci NATO. Naplnenie týchto záväzkov bude podľa ministra Bašku dosiahnuté takto: „Výcvik bude obmedzený úplne na minimum a na veľké modernizačné projekty, pokiaľ sa nenájdu iné finančné zdroje mimo ministerstva obrany, môžeme zabudnúť.“ Prezident Gašparovič počas svojej návštevy rezortu 15. decembra 2009 na tieto kľúčové vyjadrenia ministra Bašku reagoval konštatovaním, že pre nedostatok financovania nebude môcť mať armáda takú dynamiku modernizácie, akú by mala mať. Tiež povedal, že slovenská politická garnitúra bude musieť v budúcnosti na túto situáciu reagovať.²⁴

POLITICKO-VOJENSKÁ PRIORITA NATO: AFGANISTAN

Domáce sociálno-ekonomické priority vlády viedli v rokoch 2006 – 2008 k poklesu financovania OS SR a spôsobili nárast ich vnútorného deficitu. Tento deficit sa ďalej

²² Doteraz poslednú *Smernicu pre obrannú politiku Slovenskej republiky (na roky 2008 – 2013)* vláda Slovenskej republiky schválila v roku 2006 a najbližšia aktualizácia smernice bola z pôvodne plánovaného roka 2008 odložená až na rok 2010. [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/7526825E5544DA2CC1257471004215B6/\\$FILE/Zdroj.html](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/7526825E5544DA2CC1257471004215B6/$FILE/Zdroj.html).

²³ *BULÍK: Ozbrojené sily SR potrebujú stabilný rozpočet*. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 10. 11. 2008. <http://www.mod.gov.sk/12723/bulik-ozbrojene-sily-sr-potrebuju-stabilny-rozpocet.php?pg=1>.

²⁴ *Ministerstvo obrany navštívil prezident SR Ivan Gašparovič*. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 15. 12. 2009. <http://www.mosr.sk/16339/ministerstvo-obrany-navstivil-prezident-sr-ivan-gasparovic.php?pg=1>.

prehľbil v roku 2009, keď Slovensko pocítilo dôsledky svetovej finančnej a hospodárskej krízy. Vedenie ministerstva obrany a velenie OS SR na znižovanie rozpočtových prostriedkov na obranu reagovali reorganizáciou ozbrojených síl. Financie ušetrené na úkor zastavenia modernizácie a zníženia početných stavov boli sústredené na plnenie záväzkov Slovenska voči NATO. Z dlhodobého hľadiska však ide len o provizórne riešenie, pretože disproporcía medzi reálnymi vojenskými spôsobilosťami OS SR a deklarovanými politickými sľubmi rýchlo narastá. Charakteristickým príkladom je postoj Slovenska k politicko-vojenskej priorite NATO, ktorou je Afganistan.

Predseda vlády Robert Fico počas svojej návštevy Veľkej Británie 17. novembra 2009 oficiálne deklaroval, že Slovensko má záujem zdvojnásobiť počet slovenských vojakov v Afganistane a zmeniť mandát kontingentu tak, aby sa slovenské jednotky mohli presúvať i do iných častí Afganistanu. Na stretnutí s vtedajším britským premiérom Gordonom Brownom konštatoval, že Veľká Británia a Slovensko pôsobia v Afganistane ako súčasť koalície 43 krajín a je potrebné, aby každá krajina prispela k vytvoreniu zdrojov – vojenských a civilných – potrebných na dosiahnutie spoločného cieľa medzinárodného spoločenstva v Afganistane. Podľa premiéra Fica je aktuálnou prioritou zdvojnásobiť naše spoločné úsilie, aby afganská armáda a polícia mali dostatočné kapacity a boli schopné zaistiť bezpečnosť v krajine.²⁵ Následne 15. decembra 2009 tento záväzok oficiálne potvrdil aj prezident Gašparovič a vyhlásil, že Slovenská republika plánuje v budúcnosti vyslať do misie ISAF v Afganistane dvojnásobný počet vojakov.²⁶

Na začiatku roka 2009 mal slovenský expedičný kontingent v misii ISAF celkovo 246 tabuľkových miest a Národná rada Slovenskej republiky svojím uznesením z 19. júna 2009 udelila mandát na ďalšie zvýšenie do úrovne 262 tabuľkových miest. Jednotlivé rotácie príslušníkov OS SR boli nasadené v rámci nasledujúcich jednotiek: multifunkčná ženijná rota, 1. strážna jednotka, 2. strážna jednotka a Národný podporný prvok NSE na leteckej základni v Kandaháre, strážna jednotka na predsunutej operačnej základni v Tarin Kowte, strážna jednotka na predsunutej operačnej základni v Deh Rawood, operačný a výcvikový tím v provincii Uruzgan a provinčný rekonštrukčný tím v Tarin Kowte. Bezvýznamné nie je ani to, že na veliteľstve ISAF pôsobilo 6 slovenských dôstojníkov.²⁷

Predseda vlády Robert Fico počas svojej návštevy Veľkej Británie 17. novembra 2009 oficiálne deklaroval, že Slovensko má záujem zdvojnásobiť počet slovenských vojakov v Afganistane a zmeniť mandát kontingentu tak, aby sa slovenské jednotky mohli presúvať i do iných častí Afganistanu.

---

²⁵ Robert Fico v Londýne prednášal o novembri 1989. Predseda vlády Slovenskej republiky, 17. 11. 2009. http://www.opis.gov.sk/index.php?ID=18277&den=2010-03-01&art_datum_od=&art_datum_do=.

²⁶ Tamže.

²⁷ Operácia ISAF, Afganistan. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. Zahraničné operácie. <http://www.mosr.sk/330/operacia-isaf-afganistan.php?mnu=181>.

Najväčší počet príslušníkov OS SR v Afganistane je dislokovaný na leteckej základni ISAF v Kandaháre.²⁸ Multifunkčná ženijná jednotka sa zaoberá rekonštrukciou vzletových a pristávacích dráh, opravou a budovaním ostatných letiskových plôch a tiež odmiňovaním na plochách a cestných komunikáciách v operačnom priestore ISAF. Obe strážne jednotky v Kandaháre sú poverené priamou ochranou a obranou objektov na leteckej základni a vykonávajú fyzické kontroly osôb a techniky pri vstupe do areálu základne. Národný podporný prvok NSE má za úlohu zabezpečiť národné velenie a riadenie, logistickú podporu a tiež administratívne, personálne a finančné zabezpečenie príslušníkov OS SR v misii ISAF. Veliteľ NSE je veliteľom celého slovenského kontingentu v Afganistane a zároveň plní úlohu národného predstaviteľa Slovenskej republiky v tejto krajine.²⁹

Druhá časť príslušníkov OS SR je nasadená v provincii Uruzgan, ktorá susedí s oblasťou Kandaháru.³⁰ Jedna strážna jednotka je dislokovaná na predsunutej operačnej základni v Tarin Kowte a druhá na predsunutej operačnej základni v Deh Rawood. Ich úlohou je strážna služba v táboroch a na bázach a ochrana a obrana objektov

---

Počas roka 2009 došlo k posilneniu slovenskej vojenskej prítomnosti v Afganistane na úroveň 262 príslušníkov OS SR a najvyšší politickí predstavitelia Slovenskej republiky oficiálne deklarovali záväzok zdvojnásobiť tento počet a odstrániť tzv. národné obmedzenia týkajúce sa ich nasadenia v operačnom priestore.

---

s výzbrojou, bojovou technikou a muníciou. Členovia slovenskej strážnej jednotky sú poverení takisto patrolovaním vo dne v noci a za všetkých poveternostných podmienok a vykonávaním fyzickej kontroly osôb a techniky pri vstupe do strážených objektov. Príslušníci OS SR tvoria operačný výcvikový styčný tím (OMLT), ktorý je súčasťou holandského OMLT a pôsobí v provincii Uruzgan. Jeho úlohou je vedenie pokračujúceho výcviku afganských jednotiek, vykonávanie školení, monitorovanie a dohliadanie na vykonávanie každodenných aktivít. Popritom členovia OMLT

pôsobia ako vojenský odborní inštruktori v jednotlivých oblastiach priamo pri určenej afganskej jednotke a sú s ňou v každodennom kontakte od plánovania operácie až po jej realizáciu pri nasadení v teréne.³¹

Ďalší príslušníci OS SR sú členmi holandského a maďarského provinčného rekonštrukčného tímu (PRT). Podieľajú sa na rozvoji provincie Uruzgan a na výstavbe miestnej infraštruktúry a ich pôsobenie umožňuje vytváranie bezpečného a stabilného prostredia. Vykonávajú reformy jednotlivých sektorov zodpovednosti a uskutočňujú identifikáciu a realizáciu rôznych druhov projektov, čo prispieva k pozitívnemu pohľadu miestnych obyvateľov na koalíčné jednotky Severoatlantickej aliancie. Na Veliteľstve ISAF pôsobia 6 slovenskí dôstojníci, ktorí sú poverení zhromažďovaním a analyzovaním

²⁸ V máji 2010 tu pôsobilo 186 príslušníkov OS SR.

²⁹ *Operácia ISAF, Afganistan*. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. Zahraničné operácie. <http://www.mosr.sk/330/operacia-isaf-afganistan.php?mnu=181>.

³⁰ V máji 2010 tu pôsobilo 105 príslušníkov OS SR.

³¹ *Operácia ISAF, Afganistan*. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. Zahraničné operácie. <http://www.mosr.sk/330/operacia-isaf-afganistan.php?mnu=181>.

všetkých požiadaviek logistickej podpory a zároveň sú zodpovední za koordináciu pri vedení bojových operácií v priestore nasadenia.³²

Počas roka 2009 došlo k posilneniu slovenskej vojenskej prítomnosti v Afganistane na úroveň 262 príslušníkov OS SR a najvyšší politickí predstavitelia Slovenskej republiky oficiálne deklarovali záväzok zdvojnásobiť tento počet a odstrániť tzv. národné obmedzenia týkajúce sa ich nasadenia v operačnom priestore. Vládna garnitúra premiéra Roberta Fica sa *de facto* stotožnila s pozíciou NATO, že na prevenciu a elimináciu aktuálnych bezpečnostných hrozieb a na projekciu stability do oblastí mimo hraníc členských štátov sú potrebné predovšetkým akcieschopné vojenské jednotky, ktoré vytvoria podmienky na použitie civilných nástrojov krízového manažmentu. Plnenie záväzkov, ktoré má Slovensko voči NATO, predstavovalo kľúčový politický signál, ktorým súčasná vláda potvrdila kontinuitu bezpečnostnej a obrannej politiky SR a zachovala dôveryhodnosť Slovenska v očiach spojencov.

Tento politický úspech však bol dosiahnutý na úkor reformy a modernizácie OS SR, čo do budúcnosti vytvára reálnu hrozbu znížovania ich akcieschopnosti. Už v priebehu roka 2010 sa dá očakávať, že disproporcia medzi politickými deklaráciami a oficiálne prijatými záväzkami na strane jednej a reálne vyčlenenými rozpočtovými zdrojmi na obranu a vojenskými spôsobilosťami OS SR na strane druhej spôsobí, že Slovensko bude musieť zásadným spôsobom revidovať svoj postoj k NATO. Budúca vláda, ktorá vzíde z parlamentných volieb v júni 2010, bude mať iba dve možnosti: buď dementuje sľuby súčasnej vládnej garnitúry a zníži rozsah slovenských záväzkov voči NATO, alebo výrazným spôsobom zvýši finančné výdavky na obranu a znovu naštartuje proces modernizácie OS SR.

SLOVENSKÉ HĽADANIE NOVEJ POLITICKEJ PRIORITY

Misia ISAF v Afganistane predstavuje hlavnú politicko-vojenskú prioritu Severoatlantickej aliancie. Slovensko to plne rešpektuje a svojimi aktivitami podporuje jej realizáciu. Popritom má Slovensko aj vlastnú politickú prioritu, ktorou je západný Balkán. V priebehu posledných rokov však dochádza k zníženiu angažovanosti NATO v tejto oblasti, keďže jej bezpečnostná stabilizácia a politická konsolidácia pokročila do takej miery, že ju dokáže zvládnuť aj sama Európska únia. V júni 2009 prijali ministri obrany členských krajín Aliancie rozhodnutie o postupnom znížení počtých stavov v misii KFOR v Kosove.³³

Počas roka 2009 mal slovenský expedičný kontingent v misii KFOR celkovo 140 tabuľkových miest v rámci mechanizovanej roty dislokovanej na spoločnej česko-slovenskej základni v Šajkovaci. Jednotlivé rotácie príslušníkov OS SR vykonávali v priestore zodpovednosti svojej mechanizovanej roty pravidelné monitorovanie ob-

³² Tamže.

³³ NATO Defence Ministers Announce Gradual Reduction of Troops in Kosovo. In: NATO News, 11. 6. 2009. http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_55445.htm?

jektov miestneho obyvateľstva formou patrolovania a zaisťovali lokálnu infraštruktúru. Zabezpečovali nepretržité stráženie srbskej minority, poskytovali pomoc humanitárnym organizáciám v ich aktivitách na území Kosova a snažili sa vytvárať podmienky na obnovu mierového spolužitia kosovských Srbov a Albáncov v operačnom priestore česko-slovenského práporu.³⁴

Rozhodnutie členských krajín NATO z júna 2009 podporilo aj Slovensko a ohlásilo zámer výrazne redukovať účasť OS SR v misii KFOR. Minister obrany Jaroslav Baška počas návštevy Kosova 14. decembra 2009 konštatoval, že v roku 2010 by sa, aj vzhľadom na vývoj bezpečnostnej situácie, mali v misii KFOR znížiť počty vojenských kontingentov, vrátane slovenského. Pri tejto príležitosti oficiálne potvrdil, že zámerom Slovenskej republiky je do konca roka 2010 znížiť slovenskú účasť v Kosove na 20 vojakov.

Znižovanie angažovanosti v oblasti západného Balkánu stavia slovenskú politickú reprezentáciu pred výzvou, aby si v rámci aliančnej agendy našla tému, ktorá sa stane novou prioritou jej pôsobenia v rámci NATO. Západný Balkán samozrejme naďalej ostane

---

Znižovanie angažovanosti NATO v oblasti západného Balkánu stavia slovenskú politickú reprezentáciu pred výzvou, aby si v rámci aliančnej agendy našla tému, ktorá sa stane novou prioritou pri jej pôsobení v rámci NATO. Takouto témou by mohli byť vzťahy NATO s Ruskom a Ukrajinou.

---

dlhodobou prioritou našej zahraničnej politiky, ale zároveň by sa Slovensko malo sústrediť na takú politickú tému, ktorá predstavuje „maximálny prienik“ aliančnej agendy a slovenských záujmov.

Takouto témou by mohli byť vzťahy NATO s Ruskom a Ukrajinou, ktoré patria ku kľúčovým prioritám Aliancie. Slovensko má dlhodobú tradíciu vyvážených a konštruktívnych vzťahov s oboma východoeurópskymi partnermi a tento potenciál môže využiť v rámci aliančnej agendy. Svojou aktivizáciou v rámci „východnej politiky“ Aliancie by sa Slovensko mohlo pokúsiť o reali-

záciu vlastných záujmov vo vzťahu k Ukrajine a tiež o prezentáciu svojho pohľadu na spoluprácu v geostrategickom trojuholníku NATO – Rusko – Ukrajina.

Obzvlášť vzájomné vzťahy Aliancie a Ruska už dve desaťročia predstavujú neuralgickú slabinu európskej bezpečnosti. Cyklicky sa opakujúce roztržky a zblížovania oboch strán sa stali chronickým symptómom nevyváženosti súčasnej bezpečnostnej architektúry v Európe. Subjektívny pocit Moskvy ako jedného z kľúčových aktérov, že je marginalizovaná a ignorovaná, môže skôr alebo neskôr priviesť k destabilizácii bezpečnosti vo východnej Európe v priestore medzi Alianciou a Ruskom. Zatiaľ čo roztržky súvisiace s kosovskou krízou v roku 1999 a kaukazskou krízou v roku 2008 predstavujú varovný príklad, opätovné zblíženia NATO a Moskvy v roku 2001 a na prelome rokov 2009 a 2010 demonštrujú, že títo aktéri sú odsúdení na partnerstvo svojím geostrategickým susedstvom a nekompromisnou logikou bezpečnostnej dilemy.

Otvorenou otázkou zostáva, či toto partnerstvo bude šťastné, alebo nešťastné. Doterajšie skúsenosti nasvedčujú, že ani členské krajiny Aliancie, ani Rusko nie sú

---

³⁴ Operácia KFOR, Kosovo. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. Zahraničné operácie. <http://www.mosr.sk/328/operacia-kfor-kosovo.php?mnu=182>.

schopné prekonať existujúce diskurzívne rozdiely a zblížiť svoje vnímanie a chápanie jeden druhého. Túto úvahu by sme preto mohli uzavrieť konštatovaním, že žiaden z oboch aktérov nie je schopný zmeniť vlastnú politicko-historickú identitu, a preto cyklus ich vzájomných roztržiek a zblížovania bude pokračovať ďalej. Naplnenie tohto scenára je však príliš pravdepodobné a zároveň príliš negatívne pre bezpečnosť Európy a Slovenska, aby sme na tomto mieste umiestnili záverečnú bodku.

V druhej polovici 20. storočia sa v rámci bezpečnostnej diskusie veľa písalo a hovorilo sa o scenároch totálneho ozbrojeného konfliktu, ku ktorému dôjde v momente, keď by studená vojna eskalovala do „horúcej“ podoby. Táto diskusia sa označovala ako „Thinking the Unthinkable“. V kontexte vzťahov NATO a Ruska vývoj posledných dvoch desaťročí ukazuje, že aj v tomto prípade je najvyšší čas začať rozmýšľať o nemysliteľnom. Smer tohto premýšľania ukazuje skupina renomovaných nemeckých bezpečnostných expertov vedená Volkerom Rühem (niekdajší minister obrany) a Klasom Naumannom (bývalý generálny inšpektor Bundeswehru a niekdajší predseda Vojenského výboru NATO). Vo svojom otvorenom liste zverejnenom v marci 2010 po prvýkrát nastolili otázku možného členstva Ruska v NATO a podmienok, za ktorých by mohlo dôjsť k jeho integrácii.³⁵ Táto otázka sa naozaj môže zdať nemysliteľná a jej realizácia nepredstaviteľná, ale hľadanie odpovede skrýva potenciál na odstránenie množstva súčasných problémov. Elegantným riešením diskurzívnych rozdielov existujúcich medzi NATO a Ruskou federáciou môže byť práve zmena celej paradigmy ich vzájomných vzťahov.

Táto otázka bude v najbližších rokoch predstavovať jednu z kľúčových tém diskusií v Severoatlantickej aliancii, takže Slovensku sa v rámci nej otvára široké pole pôsobnosti v politickej aj diplomatickej sfére tak smerom k Moskve, ako aj smerom ku Kyjevu. Vzťahy s Ruskom sú totiž z hľadiska NATO vnímané komplementárne so vzťahmi s Ukrajinou a práve v tejto sfére už Slovensko nazbieralo bohaté skúsenosti. Jedným z príkladov je skutočnosť, že naše veľvyslanectvo v Kyjeve pôsobilo od januára 2007 v úlohe kontaktnej ambasády NATO pre Ukrajinu. Severoatlantická aliancia ocenila výkon Slovenska v tejto funkcii a rozhodla o predĺžení mandátu jeho kontaktnej ambasády do decembra 2010.³⁶

SLOVENSKÁ REPUBLIKA A NATO – PERSPEKTÍVY DO BUDÚCNA

Pri celkovom hodnotení pôsobenia Slovenska v NATO je možné v roku 2009 nájsť pozitívne, ako aj negatívne prvky. Kľúčovým úspechom bolo naplnenie všetkých zá-

³⁵ Rühle, V., Naumann, K., Elbe, F., Weisser, U.: *It's Time to Invite Russia to Join NATO*. In: *Spiegel International*, 8. 3. 2010. <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,682287,00.html>.

³⁶ *NATO ocenilo prácu SR na Ukrajine*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, 17. 12. 2008. http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_6FFF9C70E-DE5659CC125705A00334878_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&HM=250-&PAGE_AKTU-ALNESPRAVYVIEWVSETKYTESY-6HHAPV=68&DS=Y&TG=BlankMaster&URL=http://www.mzv.sk/App/WCM/Aktualit.nsf/vw_ByID/ID_8DB124FBA2475946C125752200589E0C.

väzkov, ktoré malo Slovensko a jeho ozbrojené sily voči Aliancii. Bola zabezpečená pripravenosť deklarovaných vojenských jednotiek do Síľ rýchlej reakcie NATO (NRF) a do bojových skupín EÚ (EU BG). Takisto bola zaistená rotácia a udržanie vojenských kontingentov vyčlenených do medzinárodných operácií krízového manažmentu (ISAF, KFOR, Althea, UNFICYP). V dôsledku redukcie početných stavov OS SR došlo dokonca k percentuálnemu nárastu nasaditeľnosti pozemných síľ, kde bola dosiahnutá úroveň 32 % (oproti 29 % v roku 2008). Udržateľnosť jednotiek v zahraničných misiách zostala na rovnakej úrovni 10 %, čo predstavuje splnenie kritéria Aliancie prijatého na Istan-

bulskom samite v roku 2004 a aktualizovaného na samite v Rige v roku 2006.³⁷

Pred Slovenskom stojí veľmi náročná výzva prehodnotiť svoj postoj k Aliancii a buď znížiť rozsah slovenských záväzkov, alebo výrazným spôsobom zvýšiť finančné výdavky na obranu a reštartovať proces modernizácie OS SR.

K týmto úspechom sa hlási aj dokument *Komplexné hodnotenie obrany Slovenskej republiky za rok 2009*, ktorý vláda prerokovala a vzala na vedomie v máji 2010. V jeho závere je uvedené, že „najlepšie výsledky boli v roku 2009 dosiahnuté pri plnení spojeneckých a ďalších medzinárodných záväzkov s dôrazom na účasť v operáciách krízového manažmentu mimo úze-

mia SR a splnenie úloh prípravnej a pohotovostnej fázy rotácií NRF a EU BG. Úspešne bola realizovaná zásadná racionalizácia štruktúr Ministerstva obrany SR vrátane jemu podriadených prvkov, zoštíhlenie orgánov velenia a riadenia na strategickú a operačnú úroveň a racionalizácia štruktúr OS SR“.³⁸ Zatiaľ čo pozitívne hodnotenie plnenia slovenských záväzkov voči NATO je úplne opodstatnené, v prípade racionalizácie štruktúr OS SR ide o veľmi predčasný záver. Až vývoj v rokoch 2010 a 2011 ukáže, či to bolo systémové opatrenie, alebo improvizácia pod politickým tlakom.

Citovaný dokument uvádza, že „tempo plnenia *Cieľov síľ 2008* bolo nepriaznivo ovplyvnené odsúvaním modernizačných projektov predovšetkým v dôsledku dopadov ekonomickej krízy... Zvýšenú pozornosť bude potrebné v ďalšom období venovať rezervám u operačnej pripravenosti nedeklarovaných jednotiek a tempu dosahovania spôsobilostí podľa *Cieľov síľ 2008*, ktoré bolo v roku 2009 navyše nepriaznivo ovplyvnené dopadmi ekonomickej krízy“. Z objektívnej analýzy situácie však vyplýva, že k znižovaniu vojenských výdavkov a k narúšaniu obranného plánovania dochádzalo už pred rokom 2009 a ekonomická kríza bola iba poslednou kvapkou,

---

³⁷ Stretnutie ministrov obrany členských krajín NATO v októbri 2009 v Bratislave otvorilo ďalšiu fázu diskusie o kritériách nasaditeľnosti a udržateľnosti vojenských jednotiek v misiách krízového manažmentu. Hovorca NATO J. Appathurai konštatoval, že Aliancia ako celok ešte nespĺňa kritérium 50 % nasaditeľnosti a 10 % udržateľnosti pozemných síľ svojich členských štátov. Tieto kritériá je potrebné naplniť nielen kvôli pôsobeniu v zahraničných operáciách mimo hraníc NATO, ale v prvom rade kvôli operáciám realizovaným v rámci článku 5 *Severoatlantickej zmluvy*. Neschopnosť členských štátov Aliancie nasadiť a udržiavať primeranú časť svojich pozemných síľ na území spojeneckých krajín totiž predstavuje ohrozenie princípu kolektívnej obrany teritória NATO.

³⁸ *Komplexné hodnotenie obrany Slovenskej republiky za rok 2009*. Úrad vlády Slovenskej republiky, 12. 5. 2010. <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=17884>.

ktorá spôsobila kritické podfinancovanie rezortu obrany a zablokovanie procesu modernizácie OS SR.

V roku 2009 bolo možné tieto negatívne javy kompenzovať redukciami stavov OS SR a investovaním ušetrených finančných prostriedkov do plnenia slovenských záväzkov voči NATO. Takéto riešenie systémových problémov však nie je dlhodobou udržateľné, pretože ohrozuje vojenské spôsobilosti a celkovú akčioschopnosť OS SR. Pred Slovenskom preto stojí veľmi náročná výzva prehodnotiť svoj postoj k Aliancii a buď znížiť rozsah slovenských záväzkov, alebo výrazným spôsobom zvýšiť finančné výdavky na obranu a reštartovať proces modernizácie OS SR.

REFERENCIE

1. júl 2009 – štart v novej štruktúre Ozbrojených síl SR. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 1. 7. 2009. <http://www.mosr.sk/14760/1-jul-2009-start-v-novej-strukture-ozbrojenych-sil-sr.php?pg=1>.
- BULÍK: Ozbrojené sily SR potrebujú stabilný rozpočet. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 10. 11. 2008. <http://www.mod.gov.sk/12723/bulik-ozbrojene-sily-sr-potrebuju-stabilny-rozpocet.php?pg=1>.
- Informácia o priebehu a výsledkoch summitu NATO v Štrasburgu a Kehli 3. – 4. apríla 2009. Vláda Slovenskej republiky, 2009. <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=523>.
- Korba, M.: Kaukazský šablňový tanec. In: *Zahraničná politika*, ročník XII, č. 4/2008.
- Korba, M.: *Vonkajšia bezpečnosť a obrana*. In: Kollár, M., Mesežnikov, G., Bútorá, M. (eds): *Súhrnná správa o stave spoločnosti 2008*. Inštitút pre verejné otázky, Bratislava 2009.
- Komplexné hodnotenie obrany Slovenskej republiky za rok 2009. Úrad vlády Slovenskej republiky, 12. 5. 2010. <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=17884>.
- Ministerstvo obrany navštívil prezident SR Ivan Gašparovič. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 15. 12. 2009. <http://www.mosr.sk/16339/ministerstvo-obrany-navstivil-prezident-sr-ivan-gasparovic.php?pg=1>.
- NATO Defence Ministers Announce Gradual Reduction of Troops in Kosovo. In: *NATO News*, 11. 6. 2009. http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_55445.htm?
- NATO ocenilo prácu SR na Ukrajine. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, 17. 12. 2008. http://www.foreign.gov.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_6FFF9C70EDE5659CC125705A00334878_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&HM=250-&PAGE_AKTUALNESPRAVYVIEVWSETKYTESY-6HHAPV=68&DS=Y&TG=BlankMaster&URL=http://www.mzv.sk/App/WCM/Aktualit.nsf/vw_ByID/ID_8DB124FBA2475946C125752200589E0C.
- NATO: Prezident Gašparovič aj minister Baška v Štrasburgu. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 4. 4. 2009. <http://www.mosr.sk/13761/nato:-prezident-gasparovic-aj-minister-baska-v-strasburgu.php?pg=1>.
- Neformálne stretnutie ministrov obrany na Slovensku. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2009. <http://www.mosr.sk/15768/neformalne-stretnutie-ministrov-obrany-na-slovensku.php?pg=1>.
- Nová štruktúra Generálneho štábu OS SR. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 25. 5. 2009. <http://www.mosr.sk/14322/nova-struktura-generalneho-stabu-os-sr.php?pg=1>.

- Prezident I. Gašparovič vystúpil na zasadnutí Severoatlantickej rady v Štrasburgu.* Kancelária prezidenta Slovenskej republiky, 2009. http://www.prezident.sk/?rok-2009&news_id=8766.
- Robert Fico v Londýne prednášal o novembri 1989.* Predseda vlády Slovenskej republiky, 17. 11. 2009. http://www.opis.gov.sk/index.php?ID=18277&den=2010-03-01&art_datum_od=&art_datum_do=.
- Rok 2007 bol pre armádu doteraz najúspešnejší.* Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 30. 1. 2008. <http://www.mosr.sk/645/rok-2007-bol-pre-armadu-doteraz-najuspesnejsi.php?pg=1>.
- Rozpočet rozpočtovej kapitoly Ministerstva obrany SR na rok 2010.* <http://www.mosr.sk/16779/rozpocet-rozpoctovej-kapitoly-ministerstva-obrany-sr-na-rok-2010.php?mnu=24>.
- Rühe, V., Naumann, K., Elbe, F., Weisser, U.: *It's Time to Invite Russia to Join NATO.* In: *Spiegel International*, 8. 3. 2010. <http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,682287,00.html>.
- Shea, J.: *NATO Going Global – or Almost, Transatlantic Security Issues Project.* http://www.ataedu.org/article_new.php?id=109.
- Smernica pre obranné plánovanie Slovenskej republiky na roky 2008 až 2013.* www.rokovania.sk/File.aspx/Index/Mater-Dokum-89519.
- Strasbourg/Kehl Summit Declaration.* http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_52837.htm?mode=pressrelease.
- Summit Declaration on Afghanistan.* http://www.nato.int/cps/en/natolive/news_52836.htm?mode=pressrelease.
- Summit Meeting of Heads of State and Government in Strasbourg/Kehl.* <http://www.nato.int/docu/comm/2009/0904-summit/index.html>.

KORFSKÝ PROCES – PRÍLEŽITOSŤ NA NOVÉ BEZPEČNOSTNÉ USPORIADANIE V EURÓPE ALEBO ĎALŠIA SLEPÁ ULIČKA?

MARCEL PEŠKO

Všeobecne vládne zhoda, že diskusiu o novom bezpečnostnom usporiadaní v euroatlantickom a eurázijskom priestore odštartovalo berlínske vystúpenie prezidenta Medvedeva v júni 2008.¹ V ňom navrhol zvolať celoeurópsky samit s cieľom schváliť mandát na rokovania o právne záväznej európskej bezpečnostnej zmluve (EBZ), ktorá by garantovala skutočné zjednotenie Európy bez deliacich čiar. Medvedevovu iniciatívu je potrebné vnímať v širších súvislostiach ako ďalšiu z foriem bezpečnostného konceptu, ktorého konečným cieľom je dosiahnuť „rovnoprávnu interakciu medzi Ruskom, EÚ a USA“ v novej ére rozvoja bezpečnosti v Európe. Strategickým cieľom Moskvy je minimalizovať vplyv NATO a zároveň legitimizovať dominantné postavenie Ruska v postsovietskom priestore. Súčasťou tejto stratégie je aj oslabenie OBSE a jej akčioschopnosti pri „zasahovaní do vnútorných záležitostí“.

V 90. rokoch minulého storočia Rusko úprimne verilo, že po rozpustení Varšavskej zmluvy dôjde aj k rozpadu NATO. OBSE sa podľa jeho predstáv mala stať plnohodnotnou organizáciou kolektívnej bezpečnosti v zmysle kapitoly VII Charty OSN. Aj keď s touto koncepciou koketovali aj v mnohých hlavných mestách na západ od Viedne, už vtedy bolo možné pozorovať zásadný rozdiel vo vnímaní ďalšieho smerovania politickej diskusie o bezpečnostnom usporiadaní v novej epoche. Zatiaľ čo Moskva sa nevzdávala zahraničnopolitickej filozofie postavenej na tézach ako vojenská rovnováha, vzájomné odstrašovanie, kolektívne bezpečnostné garancie, nárazníkové zóny, sféry záujmu, nezasahovanie do vnútorných záležitostí a dôsledne kládla dôraz na otázky tzv. tvrdej bezpečnosti, západní politici a odborníci smerovali svoje úvahy

---

¹ *Speech at Meeting with German Political, Parliamentary and Civic Leaders*, Ministerstvo zahraničných vecí Ruskej federácie, Berlín 5. 6. 2008. http://eng.kremlin.ru/speeches/2008/06/05/2203_type82912type82914type84779_202153.shtml.

smerom k potrebe vybudovať systém spoločnej kooperatívnej bezpečnosti s dôrazom na dodržiavanie dohodnutých záväzkov vo vojenskopolitickej, hospodársko-environmentálnej aj ľudskoprávnej dimenzii. Spočiatku sa zdalo, že s touto koncepciou súhlasí aj Rusko, keď umožnilo jej ukotvenie v zakladajúcich dokumentoch OBSE.² Dnes nemá zmysel špekulovať, čo ho k tomu viedlo, ale pravda je, že 20 rokov od schválenia takých prelomových dokumentov, akými boli *Parížska charta pre novú Európu* alebo *Kodanský dokument*, s nimi majú súčasné ruské politické elity zásadné problémy.

KBSE a neskôr OBSE sa stala symbolom bezpečnostného systému pre 21. storočie. Jej hlavnou slabinou bolo a dodnes je, že jej efektívnosť ako fóra pre politické konzultácie plne závisí od vôle štátov dodržiavať dohodnuté záväzky a od stupňa vzájomnej dôvery medzi nimi.

KBSE a neskôr OBSE sa stala symbolom bezpečnostného systému pre 21. storočie. Jej hlavnou slabinou bolo a dodnes je, že jej efektívnosť ako fóra pre politické konzultácie plne závisí od vôle štátov dodržiavať dohodnuté záväzky a od stupňa vzájomnej dôvery medzi nimi.

---

medzi nimi. A práve u Ruska a ďalších krajín post-sovietskeho priestoru sa táto vôľa postupne vytratila a miesto rozvoja koncepcie kooperatívnej bezpečnosti sa začali vracieť k blokovej filozofii a k slovníku z čias studenej vojny.

V dôsledku odlišného vnímania rozvoja bezpečnostných vzťahov postupne došlo k narušeniu aj tak slabej dôvery medzi Ruskom a Západom, k čomu samozrejme prispela výmena politických elít v Rusku a dynamický rast jeho hospodárstva. Vývoj po Istanbulskej konferencii v roku 1999 a ná-

stupe putinovskej garnitúry k moci potvrdil, že miera akceptácie multidimenzionálnej bezpečnostnej koncepcie OBSE zo strany Moskvy je priamo úmerná miere osvojenia si demokratických pravidiel v samotnom Rusku. To sa rozhodlo pre svoj civilizačný model a jeho dnešné správanie je „opäť v norme“. Prejavuje sa uňho geopolitické vnímanie bezpečnosti zúžené na vojenskopolitický rozmer, charakteristické politikou *zero sum game* a nazeraním na postsovietsky priestor ako na svoju prirodzenú sféru vplyvu a strednú Európu ako na jej predpolie, kde nie je miesto pre žiadne potenciálne hrozby pre jeho bezpečnosť, vrátane protiraketovej obrany. NATO v ruskej bezpečnostnej stratégii opäť figuruje ako najväčšia bezpečnostná hrozba, pričom je objektívnym faktom, že Aliancia sa usiluje o strategické partnerstvo s Ruskom.

Moskve leží v žalúdku aj OBSE, ale z iných dôvodov. Má v ňom rovnaké postavenie ako ostatných 55 štátov, musí reagovať na kritiku demokratických prešľapov, netransparentnosti a neobjektívnosti volieb, cieleného obmedzovania ľudských práv a potlačania slobody prejavu u seba doma a vysporiadať sa aktivitami OBSE v krajinách, ktoré považuje za sféru svojho vplyvu. Keďže predstavy Ruska, že OBSE sa

---

² Novátorstvo a komparatívna výhoda OBSE spočívali v tom, že oproti dovtedajším bezpečnostným inštitúciám disponovala aj mechanizmami, ktoré sa zameriavali na monitorovanie a ovplyvňovanie bezpečnostnej situácie vnútri štátov, nielen medzi nimi. V OBSE sa ako v jedinej bezpečnostnej organizácii regionálneho typu na svete podarilo presadiť nové, doslova revolučné chápanie bezpečnosti, v zmysle ktorého bezpečnosť štátov nie je závislá len od usporiadania a rovnováhy medzi nimi, ale aj od individuálnej bezpečnosti občanov a od toho, ako sa k nim vlády správajú.

stane akýmsi centrom európskych a transatlantických bezpečnostných organizácií, sa mu nepodarilo presadiť, začalo sa jej koncom minulého storočia obracať chrbtom. Odvtedy čoraz intenzívnejšie hovorí o potrebe nového bezpečnostného usporiadania v Európe. Rusko oprelo svoju kritiku OBSE o zdôrazňovanie jej neschopnosti zabrániť bombardovaniu bývalej Juhoslávie a neskôr uznaniu Kosova v rozpore s medzinárodným právom. Po farebných revolúciách na Ukrajine a v Gruzínsku sa kritika z jeho strany premenila na cieľnú deštrukciu v duchu známeho vystúpenia prezidenta Putina na mníchovskej konferencii vo februári 2007. Vtedajší ruský prezident obvinil Západ zo „snahy narušiť rovnováhu v prospech ľudskoprávnej dimenzie a pretransformovať OBSE na vulgárny inštrument podpory svojich zahraničnopolitických záujmov, čomu sa Moskva bude usilovať zabrániť všetkými prostriedkami“³. Vojna v Gruzínsku, arogantné ignorovanie helsinských princípov a medzinárodného práva len potvrdili strategické rozhodnutie Moskvy za každú cenu zabezpečiť svoje záujmy v blízkom zahraničí bez ohľadu na stratu jej medzinárodnej dôveryhodnosti a výrazného ochladenia vzťahov so Západom.

O ČO VLASTNE MOSKVE IDE?

V tomto kontexte iniciatíva prezidenta Medvedeva vo svojej podstate viac odráža kontinuitu ruského politického myslenia ako úprimnú snahu o nájdenie odpovede na zmeny, ktorých sme boli svedkami v Európe za ostatných 20 rokov. Pôvodné motívy súčasného autoritatívneho a autokratického režimu, ktorý má v Rusku stáročnú tradíciu, trefne charakterizoval prezident Medvedev na výročnom stretnutí ruských veľvyslancov v júli 2008, kde len niekoľko dní pred vojnou v Gruzínsku poznamenal, že „navrhnutá EBZ je pozvánkou pre formalizovanie a legitimizovanie nového chápania ruského konceptu bezpečnosti, ktorý sa opiera o rovnováhu síl a uznanie zón privilegovaného záujmu v postsovietskom priestranstve“⁴.

Východiskovým bodom návrhu EBZ je kritické hodnotenie stavu európskej bezpečnosti. Podľa Moskvy 20 rokov po skončení studenej vojny a 35 rokov od konferencie v Helsinkách ešte stále nemáme spoľahlivú, komplexnú a integrovanú bezpečnostnú architektúru v Európe. Naopak, európsky bezpečnostný priestor je podľa nej fragmentovaný do blokov s rôznymi úrovňami bezpečnosti. V decembri 2009 prezident Medvedev zaslal svojim partnerom v OBSE a šéfom ostatných bezpečnostných organizácií v euroatlantickom a eurázijskom priestore text EBZ a opäť navrhol zvolať samit na odštartovanie rokovaní. Reakcie zo strany členských krajín EÚ a NATO však boli spočiatku pomerne chladné a zdržanlivé. Západní partneri síce vo všeobecnosti

³ *Speech of the Russian President Vladimir Putin at the 43rd Munich Security Conference, 9. – 11. 2. 2007.* <http://www.securityconference.de>.

⁴ *Statement by President Medvedev at the Annual Meeting of Ambassadors of Russian Federation, Moskva 15. 7. 2008.* <http://www.mid.ru>.

privítali Medvedevovu iniciatívu ako prejav vôle začať bezpečnostný dialóg na nových základoch, zároveň však spochybnili, či vôbec potrebujeme celoeurópsku bezpečnostnú zmluvu, s tým, že pokračovať v dialógu o budúcnosti európskej bezpečnosti by sa malo na pôde OBSE v rámci Korfského procesu.

Paralelne začiatkom toho istého mesiaca minister Lavrov zaslal generálnemu tajomníkovi NATO návrh dohody o základných princípoch upravujúcich vzťahy medzi členmi Rady NATO – Rusko v oblasti bezpečnosti.⁵ V dokumente sa uvádza, že strany dohovoru by mali spravovať svoje vzťahy v duchu princípov spolupráce a rovnoprávnej, nedeliteľnej bezpečnosti. Podobne ako v návrhu EBZ sa spomína nepripustnosť použitia sily alebo hrozby silou a vytvorenie mechanizmu na prevenciu a riešenie konfliktov. Oproti EBZ sa navyše uvádza záväzok k výmene názorov a hodnotenia moderných bezpečnostných hrozieb a potreba dosiahnuť dohodu

---

Podľa Moskvy 20 rokov po skončení studenej vojny a 35 rokov od konferencie v Helsinkách ešte stále nemáme spoľahlivú, komplexnú a integrovanú bezpečnostnú architektúru v Európe.

---

o opatreniach na ich neutralizáciu. Signatárske štáty by sa podľa návrhu navzájom nemali považovať za nepriateľov a mali by disponovať takými vojenskými kapacitami, ktoré zodpovedajú ich oprávneným legitímnym potrebám. Rusko na jednej a členovia NATO na druhej strane by sa mali zdržať trvalého rozmiestnenia svojich tzv. podstatných bojových síl na území iných štátov. Aliancia k tomuto návrhu

doteraz neprijala žiadne stanovisko, ale neformálne Moskve odkázala, že nie je pripravená o ňom rokovať a považuje OBSE za centrálnu platformu na debatu o európskej bezpečnosti. Je pochopiteľné, že v čase intenzívnej internej diskusie o budúcom strategickom smerovaní NATO je nereálne od Aliancie očakávať, že zaujme k ruským návrhom konkrétne pozície. Navyše spojenci nemajú záujem baviť sa o vzťahoch s Ruskom len vo vojenskopolitickom kontexte, a preto opakovane zdôrazňujú, že EBZ patrí do OBSE. Na druhej strane je zrejmé, že aj NATO sa skôr alebo neskôr bude musieť zamyslieť nad ruskými návrhmi zo strategického a vojenskopolitického hľadiska.

Moskva síce tvrdí, že jej návrhy nie sú dizajnované ako alternatíva k existujúcim medzinárodným bezpečnostným organizáciám a majú skôr za cieľ stabilizovať vzťahy v Európe, ale z konkrétneho textu oboch návrhov sa zdá, že jej ide presne o toto. Zároveň Rusko jedným dychom odmieta akúkoľvek väzbu medzi diskusiou o EBZ a stiahnutím jednostranného uznania Južného Osetska a Abcházska, ako aj požiadavku Západu, že diskusia o EBZ by sa mala viesť na základe existujúcej bezpečnostnej architektúry v Európe. Tento nejasný a často protichodný postoj vyvoláva oprávnené otázky o úprimnosti jeho úmyslov. Západ si však uvedomil, že týmito konšpiráciami by sa nemal nechať odradiť a že by mal vyžiť každú príležitosť na vtiahnutie Ruska, Bieloruska a stredoázijských krajín do vecného dialógu

---

⁵ Paper Received from Russian MFA Lavrov, 4. 12. 2009, NATO Unclassified, SG(2009)0995.

bez toho, aby robil umelé kompromisy pri kritike stavu ľudských práv a demokracie v týchto krajinách.

SPOLOČNÝ POCIT OHROZENIA: RÔZNE POHĽADY, AKO SA S NÍM VYSPORIADAŤ

Je očividné, že nie je možné uvažovať o „resete“ vzťahov alebo budovaní strategického partnerstva s Ruskom bez toho, aby jeho návrhy a záujmy Západ nezobral na vedomie a nezaujal k nim postoj, či už z pohľadu EÚ, alebo NATO. Argumentácia Moskvy, že v OBSE dochádza k obnovovaniu deliacich čiar a posilneniu strategickú neistoty, má však vážne trhliny. Európske a transatlantické bezpečnostné inštitúcie prešli zásadnou transformáciou. Väčšina z európskych krajín má za sebou náročné, ale úspešné prechodné obdobie a vybudovala si pevné základy demokracie, právneho štátu a trhového hospodárstva. Na druhej strane pôvodná a základná myšlienka Helsinského procesu dosiahnuť jednotnú a slobodnú Európu bez deliacich čiar a bez vojen zostáva naďalej nesplnenou víziou. Pokiaľ sa vstupom niektorých krajín do NATO a EÚ podarilo rozšíriť priestor bezpečnosti a stability, ostatné krajiny postsovietskeho priestoru zostali mimo integračných procesov. Politická mapa Európy zatiaľ nie je ustálená a proces vzniku, resp. rozpadu štátov, ktorý zásadne ovplyvnil vývoj v Európe, nie je ukončený. V dôsledku tohto vývoja nadobudli štáty na západ od Viedne dojem, že demokratizačné procesy naštartované v roku 1990 nenapredujú, naopak, že sa dostali skôr do reverzného pohybu. Oproti tomu niektoré štáty na východ od Viedne na čele s Ruskom kritizujú obnovenie nových deliacich čiar v dôsledku „dvojitého štandardu“ a absencie efektívneho celoeurópskeho nástroja, ktorý by pomohol prekonať rozdiely v úrovni bezpečnosti spôsobené rozšírením NATO a EÚ. Navyše dnes, na rozdiel od 90. rokov, jednotlivé štáty vnímajú bezpečnosť výrazne rozdielne. Ak niektorí vidia garanciu svojej bezpečnosti v dohode na európskej úrovni, iní vnímajú bezpečnosť v regionálnom kontexte, cítia sa ohrození hrozbami vyplývajúcimi z neriešených konfliktov, ale aj z dynamiky vývoja mimo priestoru OBSE, vrátane nestability v Afganistane, na Blízkom Východe alebo v dôsledku hrozieb medzinárodného terorizmu, šírenia jadrových zbraní a v neposlednom rade ohrozenia dodávky energetických surovín. Rozdielne vnímanie bezpečnosti nie je absolútne, ale má vplyv na priority jednotlivých štátov v rámci OBSE. Argumentovať, že európska bezpečnostná zmluva založená na princípoch medzištátnej spolupráce v oblasti tzv. tvrdej bezpečnosti a princípoch riešenia konfliktných situácií by bola čarovným prútkom na riešenie všetkých bezpečnostných problémov v Európe, je buď naivné, alebo cielene zavádzajúce.

Charakteristickým symptómom rastúcej disharmónie v európskych bezpečnostných vzťahoch bolo rozhodnutie Ruska „suspendovať“ plnenie *Zmluvy o konvenčných ozbrojených silách v Európe* v decembri 2007.⁶ Prirodzene, tento stav negatívne

ovplyvňuje dôveru medzi Ruskom a ostatnými signatármi zmluvy, ako aj dôveru krajín v jej životaschopnosť a v odzbrojovacie režimy v Európe ako také. Všetci si veľmi dobre uvedomujeme, že zmluva o KOS je mimoriadne dôležitá pre udržanie stability a dôvery v Európe aj v zmenených politických podmienkach. Nedá sa hovoriť o efektívnom bezpečnostnom systéme v Európe bez fungujúceho režimu kontroly zbrojenia a odzbrojenia konvenčných zbraní. Zatiaľ však chýba povestná politická vôľa prekonať zásadné rozpory. To, čo dnes potrebujeme, nie je úplne nová zmluva. Niektoré jej zastarané ustanovenia sa dajú hravo odstrániť alebo nahradiť aktuálnejším textom. Potrebujeme skôr nový politický prístup, ktorého cieľom by bolo zachovať základné princípy kooperatívneho a transparentného režimu kontroly

---

Argumentovať, že európska bezpečnostná zmluva založená na princípoch medzištátnej spolupráce v oblasti tzv. tvrdej bezpečnosti a princípoch riešenia konfliktných situácií by bola čarovným prútikom na riešenie všetkých bezpečnostných problémov v Európe, je buď naivné, alebo cieľene zavádzajúce.

---

zbrojenia a odzbrojovania v Európe. Kľúčová je otázka, ako vrátiť Rusko späť do zmluvy a zároveň zachovať režim krídelných obmedzení, s ktorým Moskva zásadne nesúhlasí. Veľké nádeje sa vkladajú do úspešného ukončenia rokovaní medzi USA a Ruskom o režime kontroly jadrového arzenálu START, ktoré by mohlo byť významným impulzom aj pre oživenie diskusie o budúcnosti zmluvy o KOS. Západ stojí pred dilemou, ako aktualizovať pôvodný režim tak, aby sa vyriešili legitímne obavy Ruska, ale aj zohľadnili záujmy NATO a rovnako záujmy

susedov Ruska, predovšetkým Moldavska a Gruzínska. Mal by pozorne načúvať kritike a obavám Ruska, ale na druhej strane nemôže dať Moskve zelenú na to, aby neobmedzene rozhodovala o osudoch susedných krajín a národov. Takisto Moskva nemôže reálne očakávať, že NATO a EÚ budú indiferentné k situácii v postsovietskom priestore. Základom úspechu v rokovaníach s Ruskom je udržať potrebnú mieru solidarity v rámci Aliancie a odolať pokušeniu separátnych dohôd. Je potrebné si uvedomiť, že skutočné obnovenie vzájomnej dôvery a politického dialógu bez obnovenia zmluvy o KOS v jej adaptovanej podobe, ktorá vo veľkej miere odráža ruské obavy, ale aj obavy jeho susedov, nie je možné. Zároveň je však potrebné reálne vyhodnotiť, či je strategicky opodstatnené naďalej udržiavať pevnú väzbu medzi istanbulskými záväzkami a ratifikáciou adaptovanej zmluvy o KOS. V prípade, že Korfský proces sa bude uberať správnym smerom, je možné si predstaviť, že oživenie režimu zmluvy o KOS, prípadne vypracovanie úplne nového systému kontroly zbrojenia a odzbrojenia za účasti všetkých účastníckych krajín OBSE (zmluva o KOS má iba 30 signatárov) by mohlo byť súčasťou väčšieho balíka, ktorý by zahŕňal aj riešenie konfliktov v Moldavsku a Gruzínsku. Je však potrebné vybaviť sa veľkou dávkou trpezlivosti a byť pripravený na kompromisy.

---

⁶ V praxi to znamená, že Rusko prestalo jednostranne poskytovať dáta o svojich konvenčných silách a prijímať vojenské inšpekcie. Takto sa nástroj, ktorý je považovaný za základný kameň európskej bezpečnosti, dostal do vážnej krízy. Členské štáty NATO zatiaľ dobrovoľne plnia záväzky vyplývajúce zo zmluvy, ale už avizovali, že koncom roka 2010 svoj postoj prehodnotia.

KORFSKÝ PROCES

Na západ od Viedne boli ruské návrhy spočiatku vnímané s otvorenou nedôverou ako diplomatický manéver zastaviť rozširovanie NATO a EÚ a odpútať pozornosť od vojenskej avantúry v Gruzínsku. Postupne sa postoje väčšiny krajín začali meniť. Vojna v Gruzínsku a plynová kríza na Ukrajine, ktorá sa tak bolestivo dotkla aj Slovenska, boli paradoxne katalyzátormi presadenia pragmatického názoru, že bezpečnostné vzťahy v Európe nabrali zlý smer a že je potrebné začať novú etapu dialógu, ktorý sa zameria na obnovenie dôvery a pocitu spoločnej zodpovednosti. Západ po určitom váhaní dospel k názoru, že napriek zásadným výhradám voči domácej a zahraničnej politike ruskej vlády je potrebné udržať Rusko v OBSE, limitovať jeho sklon k samoizolácii a objektívne vyhodnotiť, či niektoré z jeho výhrad nemajú racionálne jadro. Iniciatívy sa chytilo Francúzsko, ktoré predsedalo EÚ v druhej polovici roka 2008. Francúzsky minister zahraničia Bernard Kouchner na rokovaní Stálej Rady OBSE 17. júla 2008 vo Viedni privítal návrh ruského prezidenta a odporučil, aby sa OBSE stala platformou pre jeho ďalšie rozpracovanie.⁷ Dva mesiace po skončení vojny v Gruzínsku prezident Nicolas Sarkozy zdôraznil, že je potrebné prehodnotiť z každého uhla všetko, čo sa týka bezpečnosti v Európe, a v spoločnom dialógu sa zbaviť predsudkov a stereotypov z čias studenej vojny. Aj on uviedol, že táto diskusia by jednoznačne mala prebiehať v rámci OBSE, ktoré ako jediné fórum zahŕňa všetkých aktérov celoeurópskej bezpečnosti na rovnoprávnej báze. Francúzsky prezident zároveň navrhol zvolať osobitný samit OBSE, na ktorom by sa prediskutovali návrhy Ruska a EÚ týkajúce sa koncepcí rozvoja celoeurópskej bezpečnosti.⁸ Začiatkom decembra 2008 podporili začiatok dialógu o európskej bezpečnosti aj ministri zahraničných vecí NATO. Iniciatívu prevzal vtedajší predseda OBSE, fínsky minister zahraničných vecí Alexander Stubb, ktorý počas zasadania ministerskej rady OBSE v Helsinkách 4. decembra 2008 zorganizoval na túto tému neformálny obed, na ktorom ministri privítali myšlienku obnovenia diskusie o európskej bezpečnosti. Zároveň však zdôraznili, že musí prebiehať v rámci OBSE a s ohľadom na komplexný koncept bezpečnosti. Väčšina ministrov trvala na tom, aby sa diskusia zamerala na opätovné potvrdenie existujúcich záväzkov, a nie na vytváranie nových inštitúcií. Prevládala medzi nimi názor, že nemá zmysel uvažovať o zvolaní samitu OBSE, pokiaľ sa nevyjasní, čo by malo byť jeho náplňou. Následne štafetu prevzalo grécke predsedníctvo OBSE, ktoré energicky usmerňovalo neformálnu diskusiu o tejto téme v rámci Stálej rady a Fóra pre bezpečnostnú spoluprácu vo Viedni. Za zlomové je možné považovať neformálne stretnutie ministrov zahraničia na Korfu 27. – 29. júna 2009, ktoré znamenalo prerod *ad hoc* diskusie na cielený a politicky orientovaný dialóg. Ak pred stretnutím na Korfu niektorí ministri mali pochybnosti o praktickom prínose takéhoto dialógu, po ňom prevládol konsenzus o jeho potrebe a o prechode

⁷ Statement by Mr. Bernard Kouchner, Minister for Foreign Affairs of France, to the OSCE Permanent Council, Viedeň 17. 7. 2008, PC.DEL. 628/08. <http://www.osce.or>

⁸ Speech by Mr. Nicolas Sarkozy, President of France, World Policy Conference, Evian 8. 10. 2008. <http://eng.kremlin.ru>

do konkrétnejšej a permanentnejšej podoby. Predsedkyňa OBSE, vtedajšia grécka ministerka zahraničia Dora Bakoyannis, oficiálne oznámila odštartovanie Korfského procesu, ktorý sa mal riadiť nasledujúcimi princípmi:

- dialóg bude ukotvený v OBSE a zohľadní príspevky všetkých bezpečnostných inštitúcií,
- dialóg sa zameria na oblasť krízového manažmentu, kontrolu zbrojenia a odzbrojovania a osobitne na zmluvu o KOS,
- bude sa tiež diskutovať o nových hrozbách vrátane environmentálnej bezpečnosti a spoľahlivosti dodávok energetických zdrojov
- a v neposlednom rade o tom, ako posilniť dodržiavanie ľudských práv, demokracie a právneho štátu.

Deklarovaným cieľom Korfského procesu bola obnova dôvery medzi účastníckymi štátmi, zefektívnenie mechanizmov pre lepšiu implementáciu platných záväzkov a vytvorenie platformy pre konkrétny pokrok pri riešení novodobých bezpečnostných

---

Z hľadiska záujmov Slovenska bolo dôležité, že ministrom zahraničných vecí Miroslavovi Lajčákovi sa podarilo presadiť zmienku o energetickej bezpečnosti ako novej téme, o ktorej sa v rámci Korfského procesu tiež bude diskutovať.

---

výziev. Z hľadiska záujmov Slovenska bolo dôležité, že ministrom zahraničných vecí Miroslavovi Lajčákovi sa podarilo presadiť zmienku o energetickej bezpečnosti ako novej téme, o ktorej sa v rámci Korfského procesu tiež bude diskutovať. Počas jesene 2009 grécke predsedníctvo zorganizovalo na úrovni stálych predstaviteľov OBSE vo Viedni 10 diskusných kôl, počas ktorých prebehol úprimný a až na výnimky nekonfrontačný dialóg

o nastolených témach. Všetky štáty, teda aj Rusko a jeho blízki partneri, sa znovu prihlásili k platným záväzkom OBSE a ku konceptu komplexnej, kooperatívnej a nedeliteľnej bezpečnosti. Zároveň, napriek uvoľnenej atmosfére a vysokej miere kreativity, diskusia jasne odhalila deficit dôvery a odlišné vnímanie súčasných bezpečnostných výziev.

Slovensko sa do korfského dialógu od začiatku aktívne zapájalo. Spomedzi reprezentácií EÚ vo Viedni bola Stála misia SR na čele tých, ktoré podporili úsilie o obnovenie vecného a pragmatického dialógu o európskej bezpečnosti a oživenie OBSE. Únia si postupne vypracovala systém internej koordinácie, v rámci ktorého predsedníctvo na korfských stretnutiach vystupuje s rámcovou pozíciou EÚ a zároveň jednotlivé členské štáty môžu individuálne predkladať návrhy a akcentovať národné priority. Európska únia nemala a nemá záujem viesť dialóg na blokovom princípe, a preto nebráni svojim členom, aby prichádzali s konkrétnymi návrhmi a iniciatívami, resp. ich predkladali spolu so štátmi mimo EÚ. Naopak, korfský dialóg vníma EÚ ako ďalšiu príležitosť na prekonanie blokového myslenia aj formou vytvárania *ad hoc* koalícií aj s krajinami z postsovietskeho priestoru. Korfský proces je o. i. aj testom pre samotnú Európsku úniu a jej nový prístup k realizácii spoločnej bezpečnostnej a zahraničnej politiky v duchu *Lisabonskej zmluvy*. Samozrejme, EÚ sa dohodla na riadiacich princípoch, ktoré rámcuje svojou pozíciou a z ktorých nehodlá za žiadnych okolností ustúpiť:

- dialóg sa musí zamerať na reálne, a nie virtuálne bezpečnostné hrozby a výzvy, dôležitý je obsah, a nie forma;

- aktuálna bezpečnostná architektúra nám slúžila dobre, mala by však byť posilnená a zefektívnená;
- OBSE má nenahraditeľnú úlohu pri riešení bezpečnostných hrozieb a výziev vo všetkých dimenziách komplexným a vyváženým spôsobom;
- celoeurópsky bezpečnostný dialóg musí byť ukotvený v OBSE s tým, že zohľadní aj záujmy iných medzinárodných organizácií;
- EÚ je otvorená diskusii o akomkoľvek návrhu, ktorý by si stanovil cieľ posilniť európsku bezpečnosť, ale OBSE musí zostať primárnym fórom pre diskusiu o EBZ a iných iniciatívach;
- dialóg nemôže prebiehať vo vákuu; pre obnovenie dôvery je potrebné dosiahnuť hmatateľný pokrok v riešení bezpečnostných problémov nášho regiónu, vrátane oživenia režimu kontroly zbrojenia a odzbrojovania a pozitívneho posunu v tzv. zmrazených konfliktoch;
- dialóg musí mať otvorený charakter bez prejudikovania jeho výsledku;
- EÚ bude konštruktívna, predloží konkrétne návrhy a bude spolupracovať s ostatnými, aby sa dosiahli spoločné ciele;
- základným cieľom sú „Helsinki plus“, a nie „Helsinki à la carte“; nepotrebujeme nové záväzky, ale lepšiu implementáciu tých existujúcich.

Po obsahovej stránke je prioritou EÚ orientovať dialóg na problematiku posilnenia reakčnej schopnosti OBSE v prípade potenciálnej krízy. Po skúsenostiach v Gruzínsku je zrejmé, že je potrebné zefektívniť mechanizmy včasného varovania a mobilizácie nástrojov OBSE na prevenciu konfliktu. Únia sa chce tiež zamerať na koncepčnejšie rozpracovanie pôsobenia OBSE v postkonfliktom období a na prehodnotenie a zefektívnenie mechanizmov OBSE s cieľom dosiahnuť lepšiu implementáciu záväzkov. V neposlednom rade EÚ zdôrazňuje potrebu zmodernizovania systému opatrení na posilnenie dôvery a bezpečnosti a v tomto ohľade je pripravená začať rokovania o posilnení *Viedenského dokumentu 1999* a zároveň preveriť možnosti aplikácie tohto nástroja aj na nevojenské oblasti bezpečnosti. Takisto má záujem posilniť nástroje OBSE na efektívnejší boj s tzv. transnacionálnymi hrozbami a dosiahnuť väčšiu synergiu s ostatnými medzinárodnými organizáciami na báze platformy OBSE pre kooperatívnu bezpečnosť. Slovenskej misii pri medzinárodných organizáciách vo Viedni sa podarilo presadiť, že EÚ si osvojila tému energetickej bezpečnosti ako svoju prioritu v ekonomickej a environmentálnej dimenzii s cieľom detailnejšie rozpracovať úlohy OBSE pri jej posilňovaní. Stála misia trpezlivo poukazovala na potrebu využiť OBSE ako vhodnú platformu pre vedenie odborného aj politického dialógu o otázkach, ktoré sa týkajú energetickej bezpečnosti. Osobitne zdôrazňovala, že OBSE ako organizácia, ktorá združuje krajiny pôvodu, tranzitu aj spotreby energetických zdrojov, a organizácia založená na princípoch kooperatívneho dialógu sa doslova núka, aby spracovala pravidlá dobrého správania v tejto oblasti, ako aj mechanizmus včasného varovania pre prípad prevencie hroziacej energetickej krízy. Partneri postupne začali chápať pridanú hodnotu OBSE ako platformy, ktorá by mohla vhodným spôsobom doplniť, nie nahradiť iné medzinárodné štruktúry zaoberajúce sa energetikou. Napriek počiatkovej nedôvere a obavám zo strany niektorých členských krajín aj Európskej komisie sa téma energetickej bezpečnosti pevne usadila v diskusiách v rámci OBSE. Slovensko

sa teší aj veľkej podpore zo strany USA, ktoré má záujem na posilnení úlohy OBSE pri ochrane kritickej energetickej infraštruktúry, ale aj partnerov V4 a krajín ako Ukrajina, Bielorusko, Kazachstan či Turkmenistan. Samozrejme, dnes sme len na začiatku cesty. Bude potrebné naďalej aktívne presadzovať túto tému tak, aby postupne nadobudla konkrétnejšie rysy.

Rovnako dôležité je pre EÚ angažovať sa v akcentovaní témy efektívnejšej implementácie ľudskoprávných záväzkov OBSE, osobitne slobody médií a prejavu. EÚ sa bude usilovať o presadenie väčšej autonómnosti pre ľudskoprávne inštitúcie OBSE pri analýze stavu ľudských práv v jednotlivých krajinách, formulovaní odporúčaní a ich následnom monitorovaní, vrátane lepších možností na iniciovanie politického dialógu na pôde Stálej rady OBSE v prípade porušovania záväzkov alebo neplnenia odporúčaní týchto inštitúcií.

Slovenská misia vo Viedni zdôrazňovala, že OBSE ako organizácia, ktorá združuje krajiny pôvodu, tranzitu aj spotreby energetických zdrojov, a organizácia založená na princípoch kooperatívneho dialógu sa doslova núka, aby spracovala pravidlá dobrého správania v tejto oblasti, ako aj mechanizmus včasného varovania pre prípad prevencie hroziacej energetickej krízy.

EÚ spolu s USA majú tiež evidentný záujem zefektívniť a sfunkčniť existujúce mechanizmy OBSE zamerané na podporu implementácie záväzkov, resp. na včasnú indikáciu ich porušovania. Samozrejme, toto je pre Rusko a ďalších, ktorí majú problémy s demokratickými inštitúciami a ľudskými právami, mimoriadne konfliktná téma. Ich zámer je skôr opačný. Majú záujem využiť korfský dialóg na obmedzenie autonómneho konania a vystupovania inštitúcií OBSE a na minimalizovanie priestoru na politickú diskusiu o ľudskoprávných témach.

Prístup Ruska ku korfskému dialógu zostal po celý čas ambivalentný. Ruský veľvyslanec vo Viedni Anvar Azimov sa síce aktívne zapojil do

diskusie, ale zároveň dal jasne najavo, že Korfský proces považuje Moskva za aktivitu oddelenú od procesu vypracovania EBZ. Na aténskej rade ministrov OBSE začiatkom decembra 2009 mal ruský minister zahraničia Sergej Lavrov podľa dostupných informácií pôvodne v úmysle zablokovať prijatie rozhodnutia o pokračovaní korfského dialógu. Moskva však na poslednú chvíľu zmenila názor. Ministri nakoniec schválili rozhodnutie o jeho napredovaní v štruktúrovanej podobe. Nastupujúci predseda OBSE Kazachstan bol poverený, aby do konca júna 2010 spracoval priebežnú správu pre spoločné zasadanie Stálej rady OBSE a Fóra OBSE pre bezpečnostnú spoluprácu. Správa má byť sumárom konkrétnych návrhov a iniciatív účastníckych štátov, ktoré predložia v rámci korfského dialógu, a jej obsah určí ďalšie smerovanie korfského procesu. Zároveň bolo rozhodnuté, že proces bude pokračovať v podobe neformálnych zasadaní stálych predstaviteľov pri OBSE vo Viedni, ktoré sa zamerajú na prerokovanie konkrétnych návrhov v nasledujúcich oblastiach:

- implementácia všetkých noriem, princípov a záväzkov OBSE;
- úloha OBSE v oblasti včasného varovania, prevencie a riešenia konfliktov, v krízovom manažmente a postkonfliktnej obnove;
- úloha režimov kontroly zbrojenia a odzbrojovania, ako aj režimov na posilnenie dôvery a bezpečnosti vo vyvíjajúcom sa bezpečnostnom prostredí;

- transnacionálne a multidimenzionálne hrozby a výzvy;
- ekonomické a environmentálne výzvy;
- ľudské práva a základné slobody, ako aj demokracia a vláda zákona;
- posilnenie efektívnosti OBSE;
- spolupráca s ostatnými organizáciami a inštitúciami na základe platformy pre kooperatívnu bezpečnosť 1999.

V Aténach ministri prijali aj politickú deklaráciu ku Korfskému procesu, v ktorej o. i. zoberali na vedomie návrh uskutočniť samit OBSE v priebehu roka 2010, s tým, že takéto stretnutie na vysokej úrovni si bude vyžadovať adekvátnu prípravu agendy a modalít. Obe rozhodnutia neodstránili ambivalentnosť a zmätok v dôsledku záujmu Ruska udržať EBZ mimo Korfského procesu. Ponúkli však príležitosť pokračovať v štruktúrovanej debata o konkrétnych návrhoch a iniciatívach a pokúsiť sa postupne znižovať nakopenú nedôveru a podozrievavosť a približovať rozdiely v koncepčných prístupoch.

V tomto čase sa stáli predstavitelia pri OBSE vo Viedni stretávajú v pravidelných dvojtýždňových intervaloch s cieľom predložiť a rozdiskutovať konkrétne návrhy v uvedených tematických oblastiach. Nosnou témou v rámci aktuálnej diskusie je predchádzanie konfliktom, ich riešenie a postkonfliktná obnova. V súvislosti s touto témou bolo predložených viacero návrhov rôznej kvality a v rôznom štádiu rozpracovania. Ich spoločným cieľom (s výnimkou ruského návrhu) je nájsť spôsob, ako zrýchliť reakčnú dobu OBSE, t. j. ako skrátiť čas medzi indikáciou možného konfliktu a následným zásahom zo strany organizácie. Jediným riešením je posilnenie právomoci predsedníctva, sekretariátu OBSE a jednotlivých inštitúcií. Rusko však v tejto súvislosti prezentuje obavy z ohrozenia konsenzuálneho princípu. Potreba lepšie rozpracovať tieto procesy s cieľom dosiahnuť väčšiu akcieschopnosť a synergiu medzinárodných aktérov sa však opäť ukázala pri nedávných nepokojoch v Kirgizstane. V kontexte predchádzania konfliktom sa diskutuje aj o úlohe vysokého komisára pre národnostné menšiny a jeho záujme transponovať tzv. Bolzanské odporúčania určujúce pravidlá správania štátov k národnostným menšinám mimo svojho územia do politicky záväzných pravidiel v duchu princípu „podpora menšinám zo strany materského štátu áno, ale až po dohode so štátom, na území ktorého sa nachádzajú“. Diskusia má neraz takmer ezoterický charakter, keď obnažuje zásadné názorové rozdiely na fundamenty európskej bezpečnosti, vrátane pojmov ako nedeliteľnosť bezpečnosti či multidimenzionálny charakter bezpečnosti. Členské krajiny EÚ a USA si však dobre uvedomujú, že na vtiahnutie Ruska do dialógu s cieľom postupne formovať jeho videnie sveta založené na mocenskej rovnováhe „správnym smerom“ nemajú inú alternatívu, ako využiť možnosti, ktoré Korfský proces ponúka. Alternatívny scenár by musel rátať s pokračujúcou degradáciou vzťahov, konfrontačnou rétorikou, so stagnáciou v riešení zmrazených konfliktov, s militarizáciou, definitívnym kolapsom odzbrojovacích režimov a so zhoršovaním kvality demokracie a stavu ľudských práv v Rusku a ďalších postsovietskych krajinách. A to v čase nárastu globálneho vplyvu krajín a regiónov mimo OBSE nie je v našom záujme, ale ani v záujme Ruska.

Rozhodnutie aténskej ministerskej rady zmobilizovalo členské krajiny EÚ, ktoré začali pracovať na konkrétnych návrhoch zameraných na zefektívnenie mechanizmov

a inštitúcií OBSE. Duálny prístup EÚ, založený na nekompromisnej obhajobe princípov paralelne s otvorenosťou voči konkrétnym iniciatívam, vrátane niektorých užitočných myšlienok z moskovskej dielne, už začína prinášať ovocie. Témy prevencie konfliktov a implementácie záväzkov spolu s hľadaním možnosti oživenia kontrolných režimov zbrojenia a odzbrojovania sa vďaka aktivitám EÚ postupne dostávajú do centra Korfského dialógu a predstavujú konkrétnu odpoveď na návrh EBZ.

Slovensko sa podieľalo na vypracovaní návrhu na posilnenie úlohy OBSE v procese postkonfliktnej rehabilitácie, kde chce zúročiť svoje skúsenosti s rozpracovaním témy reformy bezpečnostného sektora na pôde OSN. Zároveň vypracovalo a predložilo návrh päťstupňového mechanizmu včasného varovania na predchádzanie potenciálnym krízam v oblasti energetickej bezpečnosti. Jeho podstatou je, že OBSE ako organizácia, ktorá združuje dodávateľské, tranzitné aj odberateľské krajiny, je vhodnou platformou pre modifikovanú aplikáciu tradičných mechanizmov OBSE na včasné varovanie aj v tejto oblasti, ktorá sa v ostatnom období stala významným bezpečnostným faktorom. Slovensko navrhuje, aby každý štát mal právo vyžiadať si od ktoréhokoľvek štátu informáciu o príčinách potenciálnej

---

Slovensko sa podieľalo na vypracovaní návrhu na posilnenie úlohy OBSE v procese postkonfliktnej rehabilitácie, kde chce zúročiť svoje skúsenosti s rozpracovaním témy reformy bezpečnostného sektora na pôde OSN.

---

krízovej situácie. Ak do určitého termínu nedostane uspokojujúcu odpoveď, mal by predseda OBSE možnosť vyslať expertný tím, ktorý by sa oboznámil so situáciou a navrhol ďalší postup, ktorý by bol prerokovaný na pôde Stálej rady OBSE.

Aj ostatné štáty prichádzajú a ešte prídu s množstvom ďalších návrhov a iniciatív a je v rukách predsedajúceho Kazachstanu, ako s nimi naloží a do akej miery ich zohľadní v júrovej správe. Je oprávnené predpokladať, že

správa bude musieť reflektovať na konkrétne návrhy EÚ a USA. Podľa jej obsažnosti a prístupnosti Ruska k riešeniu ďalších kľúčových otázok sa EÚ a NATO rozhodne, či podporí konanie samitu OBSE koncom tohto roka. Predsedajúci Kazachstan robí maximum, aby presvedčil kľúčových hráčov v prospech samitu, a zatiaľ sa zdá, že je na tomto poli úspešný. Na nedávnej schôdzke o otázkach bezpečnosti jadrových zbraní vo Washingtone sa prezidenti Obama a Nazarbajev zhodli na konaní samitu, a tak už nemá zmysel špekulovať, či sa bude konať alebo nie, ale je potrebné urobiť všetko pre jeho naplnenie obsahom. Kazachstan už avizoval, že v júli 2010 usporiada neformálnu schôdzku ministrov OBSE, ktorí by mali vyhodnotiť priebeh a priebežné výsledky korfského dialógu a dohodnúť sa na hlavných témach samitu. Pre EÚ je kľúčový obsah a pridaná hodnota samitu z hľadiska Korfského procesu, ale aj ostatných bezpečnostných procesov na našom kontinente, vrátane vývoja zmrazených konfliktov a režimu zmluvy o KOS. Na druhej strane sa však zdá, že príprava samitu už nabrala dynamiku a stále viac krajín si uvedomuje, že jeho uskutočnenie môže byť jedinečnou príležitosťou na prelomenie nedôvery a naštartovanie ďalšej, kvalitatívne vyššej fázy Korfského procesu. Z pohľadu SR by za úspech bolo bezpochyby možné považovať, ak by sa lídri dohodli na mandáte konkrétnych rokovaní o spomínaných témach Korfského procesu, poverili na ich vedenie veľvyslancov vo Viedni s tým, že ich výsledky očakávajú do 2 – 3 rokov.

RUSKÁ DILEMA

Prírodzene vzniká otázka, či Korfský proces dostatočne uspokojuje ambície Moskvy v súvislosti s návrhom EBZ. Väčšina štátov, vrátane Slovenska, odmieta a naďalej odmieta rokovať o zmluve ako takej, ale nebráni sa diskusii o niektorých jej elementoch v rámci jednotlivých diskusných tém korfského dialógu. Samotné Rusko úporne tvrdí, že návrh EBZ do OBSE nepatrí a že by ho malo prerokovať nejaké iné, zatiaľ bližšie nešpecifikované fórum. Skutočnosť, že OBSE sa aj vďaka jednotnej pozícii členov NATO a EÚ reálne stala hlavným fórom pre obnovený európsky dialóg a že Korfský proces je konkrétnou odpoveďou na Medvedevovu iniciatívu, predstavuje pre Rusko zložitú dilemu. Medvedevov návrh nebol nikdy o OBSE ako takej. Naopak, bol skôr o tom, ako OBSE nahradíť novým systémom mocenskej rovnováhy s dôrazom na vojenskopolitický kôš. OBSE bola v tejto konštrukcii vnímaná ako dôležitý, ale nie hlavný faktor. Napriek tomu sa ruská diplomacia nechala vtiahnuť do fínskych a gréckych aktivít a rozhodla sa aktívne participovať na Korfskom procese. Pravdepodobne pochopila, že Korfu jej ponúka vhodnú platformu pre propagáciu svojich názorov a iniciatív. Rusko napríklad využilo doterajšie rokovania na oživenie svojho pôvodného návrhu na vypracovanie Charty OBSE, čo by mu o. i. umožnilo pokúsiť sa oslabiť ľudskoprávne záväzky, posilniť kontrolu jednotlivých štátov nad samostatnými aktivitami inštitúcií a misií a zatiahnuť OBSE do neplodnej legalistickej debaty na úkor politického dialógu. Zároveň Moskva nevynechala žiadnu príležitosť, aby zdôraznila potrebu rozbehnúť diskusiu o právne záväznej EBZ mimo OBSE. Svoj postoj ku Korfskému procesu však Moskva zatiaľ nevyhranila a existuje predpoklad, že bude aj naďalej lavírovať a hrať na viaceré strany v nádeji, že sa jej podarí presadiť svoje záujmy.

Je preto veľmi dôležité, aby členské štáty EÚ vystupovali proaktívne s konkrétnymi iniciatívami, ktoré zohľadňujú ich koordinovaný postoj a zároveň vťahujú aj nečlenské štáty do ich sponzorovania tak, aby sa predchádzalo zbytočnej blokovej konfrontácii. Je potešiteľné, že jednotliví členovia EÚ si túto taktiku osvojili a vypracovali celý rad pozoruhodných návrhov. Korfský proces je v tomto ohľade testom pre EÚ a jej schopnosti koordinácie a spoločnej akcie v duchu *Lisabonskej zmluvy*.

ČO ĎALEJ?

To, že sa podarilo pokročiť v korfskom dialógu, ktorý dospel až do fázy predkladania konkrétnych návrhov, je predovšetkým výsledkom širokej interpretácie podmienok, ktoré zadefinovali štáty na západ od Viedne, a skutočnosti, že všetci, vrátane Ruska, sa ich napriek zásadným názorovým rozdielom usilovali rešpektovať.

V čase písania tohto príspevku ruskí diplomati avizovali možnosť prehodnotenia doterajšej dvojkolajnej politiky Moskvy. Zatiaľ však pretrvávajú nejasnosti v súvislosti s jej taktikou, pričom k dispozícii nie sú žiadne náznaky novej zmeny stratégie. Korfský proces má mnohohrstevný a viacdimenzionálny charakter. Ide

o množinu viacerých rovníc s množstvom neznámych, ktoré sa môžu, ale nemusia vyjasniť v procese samotného dialógu. Dôležité však je, že má inkluzívny charakter a že napreduje za účasti všetkých aktérov bez toho, aby bol explicitne odmietnutý ktorýkoľvek z prezentovaných návrhov, vrátane návrhu EBZ. V súčasnej etape nie je až také dôležité, aké výsledky od Korfského procesu očakávame. Skôr je potrebné zamerať sa na obsažnosť a udržanie dynamiky procesu. Hlavná pridaná hodnota OBSE je skutočnosť, že štáty sú ochotné diskutovať, počúvať sa a prípadne aj modifikovať svoje vnútorné a zahraničné politiky. Budúcnosť Korfského procesu je síce neistá, ale už dnes vidíme jeho prínos v tom, že vniesol do OBSE atmosféru väčšej dôvery, otvorenosti a spolupatričnosti. OBSE v roku 2007 bola zrelá na úpadok; dnes ju štáty vnímajú oveľa optimistickejšie, aj keď zatiaľ je Korfský proces skôr príležitosťou ako reálnym negociačným procesom. Ukázalo sa, že ak existuje poli-

---

Budúcnosť Korfského procesu je síce neistá, ale už dnes vidíme jeho prínos v tom, že vniesol do OBSE atmosféru väčšej dôvery, otvorenosti a spolupatričnosti.

---

tická vôľa, OBSE môže opäť zohrať úlohu fóra pre inkluzívny dialóg o európskej bezpečnosti. Mnoho účastníckych štátov zabudlo na túto unikátnu úlohu a Korfský proces im ju pomáha opäť objaviť. OBSE má šancu stať sa miestom na diskusiu o základných princípoch medzištátneho spolužitia a budovania novej dôvery, a to aj napriek odlišnému prístupu k hodnotám.

Môže byť fórom pre generovanie vôle na spoločnú akciu proti novým, zložitejším bezpečnostným výzvam a hrozbám. Korfskému procesu je potrebné dať šancu ešte viac sa rozvinúť a trpezlivo postupovať v obrusovaní názorových rozdielov v duchu kooperatívneho prístupu.

Musíme sa však vyrovnáť s tým, že v dohľadnej budúcnosti sa nám v Európe s najväčšou pravdepodobnosťou nepodarí vybudovať stabilnú a jasnú bezpečnostnú architektúru tak, ako to bolo v období bipolárneho delenia medzi Východom a Západom. Po zohľadnení nejasného a rôznorodého charakteru nových bezpečnostných hrozieb asi nebude reálne rátať s možnosťou stabilného a inštitucionalizovaného bezpečnostného systému. Navyše nie je možné predpokladať, že v nasledujúcich rokoch dôjde k zásadnému obratu v smere posilňovania demokratických inštitúcií a vlády zákona či už v Rusku, alebo ostatných problematických štátoch v postsovietskom priestore. Preto je potrebné skôr pripraviť sa na obdobie kohabitácie viacerých hodnotových systémov a ich postupného zblížovania, resp. spolupráce v boji proti novým bezpečnostným hrozbám. Korfský proces ponúka Západu a Rusku príležitosť na zlepšenie vzťahov a postupné vybudovanie nového bezpečnostného poriadku založeného na dôvere, spolupráci, rešpekte legitímnych bezpečnostných záujmov a dodržiavaní univerzálnych hodnôt. Spôsob, akým sa doteraz rozvinul, korešponduje aj s úsilím NATO o „strategické partnerstvo“ s Ruskom. Z pohľadu EÚ sa ruské obavy z ohrozenia zo Západu javia v dnešnej realite ako absurdné, pre Rusko sú však podľa všetkého stále reálne, aj keď je otázne, do akej miery ide o taktiku a politický marketing. Korfu môže byť jedným z nástrojov na ich postupné oslabovanie a ovplyvňovanie ruského myslenia euroatlantickým smerom. EÚ preto potrebuje byť v rámci korfského dialógu aktívna, nesmie sa nechať znechutiť a musí prichádzať

s konkrétnymi iniciatívami s cieľom ovplyvniť jeho smerovanie a dať mu zmysluplný obsah, na ktorý bude musieť vecne reagovať aj Moskva.

Hlavnou výzvou pre EÚ a NATO teda určite nie je návrh EBZ, ale nájdenie receptu na zosúladienie často protirečivých národných záujmov jednotlivých štátov a predovšetkým Ruska so spoločnými hodnotami komunity štátov západného civilizačného okruhu. Korfský proces je príležitosťou na hľadanie tohto receptu, napríklad prostredníctvom spoločného vnímania a jednotnej definície bezpečnostných hrozieb, ako aj dohody o spoločných krokoch na ich elimináciu, alebo cez postupné prekonávanie priepastného rozdielu vo vnímaní hodnôt a lepšieho pochopenie myslenia toho druhého. Musíme však byť pripravení na náročné a dlhé rokovania s vedomím, že existujú len horšie alternatívy.

REFERENCIE

- Paper Received from Russian MFA Lavrov*, 4. 12. 2009, NATO Unclassified, SG(2009)0995.
- Speech at Meeting with German Political, Parliamentary and Civic Leaders*, Ministerstvo zahraničných vecí Ruskej federácie, Berlín 5. 6. 2008. http://eng.kremlin.ru/speeches/2008/06/05/2203_type82912type82914type84779_202153.shtml.
- Speech by Mr. Nicolas Sarkozy, President of France*, World Policy Conference, Evian 8. 10. 2008. <http://eng.kremlin.ru>.
- Speech of the Russian President Vladimir Putin at the 43rd Munich Security Conference*, 9. – 11. 2. 2007. <http://www.securityconference.de>.
- Statement by Mr. Bernard Kouchner, Minister for Foreign Affairs of France, to the OSCE Permanent Council*, Viedeň 17. 7. 2008, PC.DEL. 628/08, <http://www.osce.or>.
- Statement by President Medvedev at the Annual Meeting of Ambassadors of Russian Federation*, Moskva 15. 7. 2008. <http://www.mid.ru>.

ZMENY A PREMENLIVOSŤ KLÍMY VO SVETE A NA SLOVENSKU. PRED, POČAS A PO ROKU 2009

MILAN LAPIN

Pojmy a fakty súvisiace so zmenami a s premenlivosťou klímy sa často dostávajú do centra pozornosti, najmä v obdobiach s výskytom rôznych anomálií počasia. Vzhľadom na to, že laická (niekedy aj odborná) verejnosť nemá prehľad o dlhodobých klimatických priemeroch a o charakteristikách variability klímy, za anomálie sa niekedy považujú prípady počasia s pomerne častým priemerným výskytom. Tento príspevok sa venuje predovšetkým zmenám a premenlivosti klímy v závislosti od času. Premenlivosť klimatických prvkov môže mať aj priestorovú závislosť, vtedy však nehovoríme o zmenách a premenlivosti klímy. Najviac priestoru venujeme zhodnoteniu poznatkov a aktivít z roku 2009 dotýkajúcich sa zmeny klímy, vrátane *Piatej národnej správy Slovenskej republiky o zmene klímy*.¹

NIEKOĽKO DEFINÍCIÍ NA ÚVOD

Zmeny klímy: Tento termín sa v minulosti používal pre všetky zmeny súvisiace s klímou; v súčasnosti sa podľa Medzivládneho panelu pre klimatickú zmenu (IPCC) a aj podľa Svetovej meteorologickej organizácie (WMO) takto nazývajú už len zmeny klímy prirodzeného charakteru.

---

¹ *The 5th National Communication of the Slovak Republic on Climate Change under the United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol*. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenský hydrometeorologický ústav, Bratislava 2009. http://unfccc.int/resource/docs/natc/svk_nc5.pdf; Lapin, M., Szemešová, J.: *Review of Climate Change and GHGs Inventory in Slovakia*. In: *Slovak Meteorological Journal*, ročník 12, 2009, s. 151 – 155.

Premenlivosť klímy: Klimatické pomery charakterizujeme priemerami, extrémami, premenlivosťou, trendovými a cyklickými charakteristikami. Premenlivosť klímy môžeme vyjadriť napríklad smerodajnou odchýlkou, niekedy aj frekvenciou výskytu extrémov.

Kolísanie klímy: Prirodzené kolísanie klimatických charakteristík je dané predovšetkým slnečnou klímou (má ročný chod a 11-ročný cyklus slnečnej aktivity). Iné cykly súvisia s cyklickosťou niektorých procesov (napríklad El Niño, Južná oscilácia, Severoatlantická oscilácia, Arktická oscilácia a rad iných). Okrem ročného chodu a odchýlky El Niño sú všetky vyjadrené veľmi slabo. Cyklus ľadových dôb má periódu aj okolo 100 000 rokov a je významne ovplyvnený tzv. Milankovičovými cyklami², ktoré súvisia so zmenou orbitálnych parametrov obehu Zeme okolo Slnka. Za nízkofrekvenčné cykly sa považuje kolísanie s periódou dlhšou ako 11 rokov.³

ZMENA KLÍMY PODĽA WMO A IPCC, SKLENÍKOVÝ EFEKT ATMOSFÉRY

Pod pojmom *zmena klímy* alebo *klimatická zmena* rozumieme iba tie zmeny v klimatických pomeroch, ktoré súvisia s antropogénne podmieneným rastom skleníkového efektu atmosféry od začiatku priemyselnej revolúcie. Od konca poslednej doby ľadovej sa do roku 1750 menila koncentrácia skleníkových plynov v atmosfére

---

V dávnych geologických dobách bola koncentrácia rozhodujúcich skleníkových plynov v atmosfére aj ďaleko vyššia, aj o niečo nižšia ako v súčasnosti.

---

iba nepatrne. Odvtedy sa zrýchľuje prírastok všetkých skleníkových plynov okrem vodnej pary. Množstvo vodnej pary v atmosfére sa riadi teplotou oceánov, teplotou atmosféry a vodnou bilanciou kontinentov (od roku 1950 sa zvýšilo jej množstvo v atmosfére asi o 3 %). Úplne novými skleníkovými plynmi sú freóny a halóny (iba po roku 1930). V roku 2009 bola koncentrácia

CO₂ o 38,5 % a metánu asi o 150 % vyššia ako pred rokom 1750. Zmena klímy sa prejavuje aj globálnym otepľovaním, ktoré v súčasnosti predstavuje asi 0,15 °C za 10 rokov.

Pod pojmom *skleníkový efekt atmosféry* rozumieme sumu dôsledkov radiačne aktívnych plynov v atmosfére, ktoré absorbujú tepelné vyžarovanie Zeme, zohrievajú tú časť atmosféry, v ktorej sa nachádzajú, a silnejším spätným vyžarovaním atmosféry menia bilanciu dlhového žiarenia pri povrchu Zeme. V dolnej časti atmosféry sa tak pri silnejšom skleníkovom efekte atmosféry stabilizuje vyššia priemerná teplota ako pri slabšom. Celkový prirodzený skleníkový efekt atmosféry dosahuje v hodnote oteplenia prízemnej vrstvy atmosféry Zeme asi 33 °C, ak by teda skleníkový efekt

² Ľahko zrozumiteľný výklad Milankovičových cyklov v anglickom jazyku je dostupný na http://en.wikipedia.org/wiki/Milankovitch_cycles.

³ Lapin, M., Tomlain, J.: *Všeobecná a regionálna klimatológia*. Univerzita Komenského Bratislava, Bratislava 2001. Vysokoškolská učebnica; viac informácií v publikáciách IPCC dostupných na http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data.htm.

atmosféry neexistoval a všetko dlhovoľné vyžarovanie zemského povrchu by priamo uniklo do kozmického priestoru, bola by teplota prízemnej vrstvy atmosféry iba asi $-18\text{ }^{\circ}\text{C}$ v globálnom priemere, čo je v porovnaní s terajším priemerom (takmer $15\text{ }^{\circ}\text{C}$) o $33\text{ }^{\circ}\text{C}$ menej. V dávnych geologických dobách bola koncentrácia rozhodujúcich skleníkových plynov v atmosfére – vodná para, CO_2 , metán (CH_4) a iné – aj ďaleko vyššia, aj o niečo nižšia ako v súčasnosti. Na objektívne posúdenie prebiehajúcej klimatickej zmeny potrebujeme poznať aj históriu zmien klímy na Zemi v ostatných storočiach a fyzikálnu teóriu zmeny klímy.⁴

ZMENY A KOLÍSANIE KLÍMY OD 19. STOROČIA PO SÚČASNOŠŤ

Od konca 18. storočia existuje na Zemi niekoľko staníc s pomerne spoľahlivými radmi meraní teploty vzduchu a tlaku vzduchu. Od roku 1780 bolo v Európe a v Severnej Amerike zriadených 39 meteorologických staníc a väčšina nich existuje aj v súčasnosti. Z pohľadu klimatických zmien na Slovensku sú pre nás zaujímavé najmä pozorovania vo Viedni (od roku 1775), v Prahe-Klementíne (od roku 1775), Kremsmünstri (od roku 1796), Krakove (od roku 1792) a v Záhrebe (od roku 1862), no aj na niekoľkých slovenských staniaciach od roku 1851 až 1881 (Bratislava, Banská Štiavnica, Liptovský Hrádok, Oravský Podzámok, Košice) a najmä v Hurbanove od roku 1871. Informácie o úhrnoch zrážok sú na Slovensku k dispozícii nepreerušene z asi 25 staníc od roku 1881 a z 203 staníc od roku 1901 (podobná je aj situácia v okolitých štátoch). Pomerne hustá sieť pozorovaní teploty vzduchu na celom svete od polovice 19. storočia umožnila vypočítať spoľahlivé rady globálnych priemerov od roku 1850 alebo 1880 (stredisko CRU v Anglicku, GISS a NOAA v USA) a sledovať tak zmeny globálnej teploty prízemnej vrstvy atmosféry nad pevninami a oceánmi. Príklad ročných priemerov globálnej teploty podľa CRU a na Slovensku je na obrázku 1.

Dekáda 2000 – 2009 bola aj celosvetovo, aj v strednej Európe najteplejšou a obdobie rokov 2007 až 2009 bolo v strednej Európe výrazne najteplejšie v celej histórii meteorologických meraní.

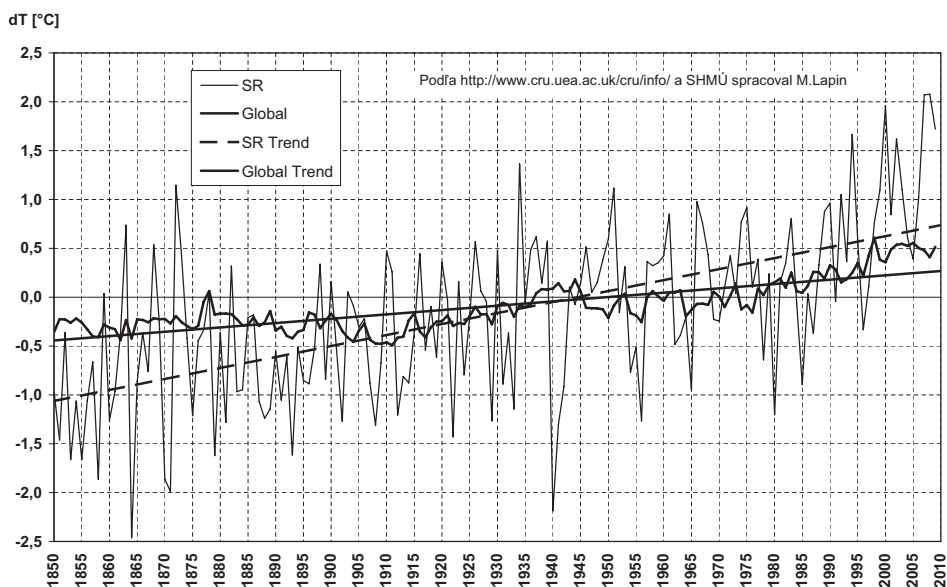

Na obrázku 2 uvádzame územné priemery zrážkových úhrnov, ktoré dobre reprezentujú zrážkové pomery celého Slovenska. Po nižších úhrnoch zrážok nastúpilo v strednej Európe vlhké a chladné obdobie v poslednej dekáde 19. storočia a v prvých dvoch dekádach 20. storočia a vlhké a teplé obdobie až do polovice štyridsiatych rokov, potom bolo všeobecne málozrážkové obdobie, ktoré vyvrcholilo suchou a veľmi teplou periódou rokov 1988 – 1994. Neskôr bolo ešte teplejšie, no na zrážky bohatšie obdobie s veľkými výkyvmi. Celkový pokles trendu ročných úhrnov zrážok je badateľný v celej strednej Európe a najvýraznejší je v Maďarsku, vo východnom Rakúsku a na juhozápade Slovenska. Miestami poklesli úhrny zrážok aj o viac ako 30 % od roku 1901.

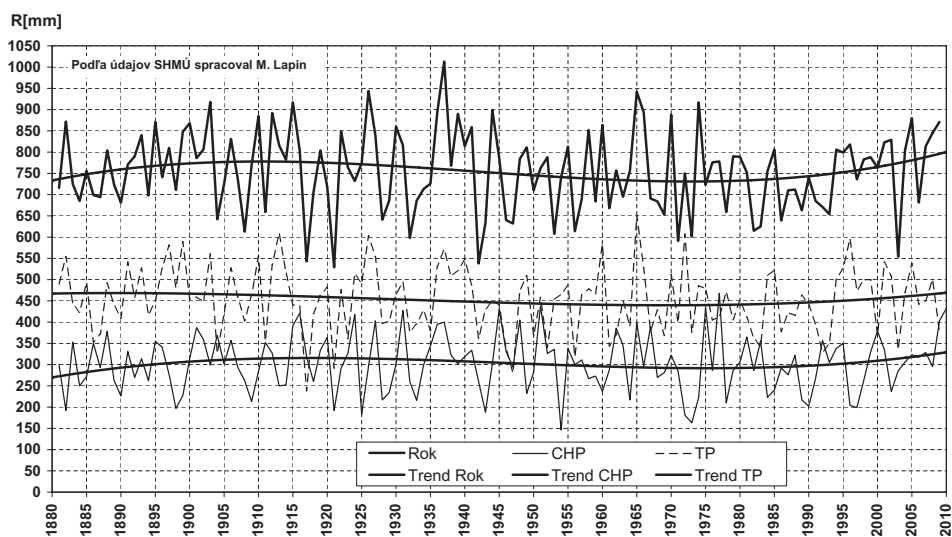
⁴ Tamže.

Obrázok 1. Odchýlky ročných priemerov teploty vzduchu (dT) od priemeru z obdobia rokov 1951 – 1980 na Slovensku (tenšia čiara) a na celej Zemi (hrubšia čiara) v období rokov 1881 – 2009.

Zdroj: Údaje zo strediska Climate Research Unit (2010). <http://www.cru.uea.ac.uk/cru/data/temperature/>; údaje zo siete staníc Slovenského hydrometeorologického ústavu v Bratislave.

Obrázok 2. Územné priemery úhmnozrážok na Slovensku v období rokov 1881 – 2009 vypočítané z mesačných úhmnozrážok 203 staníc (Rok – ročné, TP – apríl až september, CHP – október až marec).

Zdroj: Údaje zo siete staníc Slovenského hydrometeorologického ústavu v Bratislave.

Závažné boli aj zmeny v ročnom chode mesačných úhrnov zrážok, maximum sa presúva z júla na jún a miestami až na máj, čo svedčí o raste vplyvu Stredomoria. Jesenné maximum súvisí s aktivitou stredomorských cyklónov, no v posledných desaťročiach badať evidentný pokles úhrnov zrážok nielen v jesennom, ale aj v jarnom období. Môže to súvisieť s posunom frontálnej zóny na sever, s rastom západnej zonálnej zložky atmosférického prúdenia a so zmenami Atlantickkej a Arktickej oscilácie tlaku vzduchu, ktoré sa prejavujú v rozdielnej distribúcii úhrnov zrážok v celej Európe.

Zmeny iných klimatických prvkov do značnej miery súvisia so zmenou teplotných a zrážkových pomerov. Dotýka sa to predovšetkým vlhkosti vzduchu, snehovej pokrývky, výparu, vlhkosti pôdy, ale aj prietokov v riekach. Pozorujeme trvalý pokles relatívnej vlhkosti vzduchu na jar a v lete, slabší pokles v jeseni a v zime. Potenciálny výpar značne rastie na jar a v lete, aktuálny výpar sa mení v závislosti od podmienok zavlaženia. Vlhkosť pôdy všeobecne klesá, najviac v priestore južného Slovenska, východného Rakúska a celého Maďarska. Od roku 1995 badáme určité zmeny v charaktere atmosférickej cirkulácie a zrážkového režimu, vzrástli úhrny zrážok, vyskytli sa mimoriadne vysoké denné i mesačné úhrny zrážok na viacerých miestach Európy a celej Zeme. V roku 1998 bolo veľa mimoriadnych prípadov počasia na celej Zemi a bol vyhlásený za najteplejší rok v celosvetovom priemere v uplynulom tisícročí (vyskytol sa vtedy mimoriadne silný El Niño). Dekáda 2000 – 2009 bola aj celosvetovo, aj v strednej Európe najteplejšou a obdobie rokov 2007 až 2009 bolo v strednej Európe výrazne najteplejšie v celej histórii meteorologických meraní.⁵

MOŽNÉ PRÍČINY KLIMATICKÝCH ZMIEN

Názory na možné príčiny klimatických zmien sa vyvíjali historicky na viacerých úrovniach. Bolo predložených viacero hypotéz, z ktorých žiadna nie je všeobecne uznávaná. Môžeme ich rozdeliť do niekoľkých skupín:

Hypotézy založené na faktoroch, ktorých pôsobenie sa predpokladá, ale nie je dokázané. Ide najmä o kolísanie slnečnej konštanty – jej zmeny mali zrejme určitý vplyv najmä v predkambriálnom období a mohli ich ovplyvniť aj zmeny koncentrácie medziplanetárnej hmoty. Kolísanie slnečnej aktivity – má pravidelné 11-ročné cykly a viaceré nízkofrekvenčné cykly, no ich korelácia s klimatickými prvkami je pomerne málo významná. Terestriálne príčiny, napríklad intenzívna vulkanická činnosť, môžu znamenať spúšťač mechanizmu výrazného ochladenia na základe zníženia priepustnosti atmosféry pre slnečnú radiáciu. Inými terestriálnymi príčinami sú zmeny parametrov rotácie Zeme, pohyby zemskej kôry, posun kontinentov a zmeny prítoku geotermálnej energie k povrchu Zeme.

⁵ Lapin, M., Gera, M., Hrvol, J., Melo, M., Tomlain, J.: *Possible Impacts of Climate Change on Hydrologic Cycle in Slovakia and Results of Observations in 1951-2007*. In: *Biologia* 64/3, 2009, s. 454 – 459; Pozri tiež informácie a články na stránke Oddelenia meteorológie a klimatológie FMFI UK od roku 2004: http://www.dmc.fmph.uniba.sk/public_html/main9.html.

Hypotézy založené na analýze reálne existujúcich faktorov. Astronomická hypotéza vychádza zo zmien orbitálnych parametrov Zeme a najviac ju prepracoval Milutin Milanković (zmena sklonu zemskej osi k rovine ekliptiky od 22°04' do 24°34' s periódou 41 tisíc rokov; zmena excentricity zemskej orbity v rozsahu 0,0007 až 0,0658 s periódou asi 100 tisíc rokov). Spoločným pôsobením týchto faktorov môže dôjsť k výskytu zložitých fluktuácií klímy na rôznych častiach Zeme a dá sa tak vysvetliť aj vznik a kolísanie ľadových dôb. Orografická hypotéza sa zakladá predovšetkým na tektonických pohyboch zemskej kôry. Teplé obdobia sú charakteristické málo členitým reliéfom a chladné nasledujú po vydvihnutí pevniny, teda so vznikom vysokých a rozsiahlych pohorí (zaľadnenia vždy začínali na vysokých pohoriach vo vyšších zemepisných šírkach, kde bol dostatok zrážok v chladnej časti roka). Zmeny orografie podmorského dna môžu značne ovplyvniť charakter morského prúdenia, ktoré má v klimatickom systéme Zeme mimoriadny význam.

Zmeny koncentrácie skleníkových plynov viedli už v minulosti k zmenám skleníkového efektu atmosféry, a tým aj k zmenám globálneho priemeru teploty vzduchu v prízemnej vrstve atmosféry v rozsahu väčšom ako 10 °C. Dôležité je to, že všetky uvedené procesy prebiehali zväčša dlhšie ako niekoľko tisíc rokov.

Hypotézy založené na štúdiu reálne prebiehajúcich procesov s uvažovaním spätných väzieb. Existuje teória samovoľného rastu ľadovcov, podľa ktorej na to, aby začalo zaľadnenie samovoľne narastať, stačí malé ochladenie vo vysokých zemepisných šírkach. Dôležité je však to, že na vznik zaľadnenia je potrebný dostatok atmosférických zrážok v tuhom skupenstve. Regulujúca funkcia svetového oceánu vo vysokých zemepisných šírkach prostredníctvom povrchových a hlboko-

morských prúdov dominantne určuje distribúciu tepla od tropických oblastí k vysokým šírkam. Zmeny koncentrácie CO₂ v atmosfére (ale aj zmeny iných skleníkových plynov) viedli už v minulosti k zmenám skleníkového efektu atmosféry, a tým aj k zmenám globálneho priemeru teploty vzduchu v prízemnej vrstve atmosféry v rozsahu väčšom ako 10 °C. Dôležité je to, že všetky uvedené procesy prebiehali relatívne pomaly (zväčša dlhšie ako niekoľko tisíc rokov).⁶

NOVÉ POZNATKY

Už počas roka 2008 zosilneli prognózy časti vedeckej obce o možnom dlhodobom zoslabení slnečného žiarenia. Niektorí publikovali články⁷ o možnom výskyte nového

---

⁶ Lapin, M., Tomlain, J.: *Všeobecná a regionálna klimatológia*. Univerzita Komenského Bratislava, Bratislava 2001. Vysokoškolská učebnica; viac informácií v publikáciách IPCC dostupných na http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data.htm; pozri tiež informácie a články na stránke Oddelenia meteorológie a klimatológie FMFI UK od roku 2004: http://www.dmc.fmph.uniba.sk/public_html/main9.html.

⁷ Príspevky skeptikov klimatickej zmeny publikované od roku 2005 napríklad v blogu: http://nevitelnyes.lidovky.cz/p_veda.asp.

Maunderovho minima slnečnej aktivity, ktoré bolo asi hlavnou príčinou tzv. malej doby ľadovej v 17. storočí. Slnečná aktivita zostala naozaj až do roku 2010 na veľmi nízkej úrovni, zároveň až do júna 2009 pretrvávala studená fáza La Niña. Vedci z tábora „klímaskeptikov“⁸ sa predhávali v predpovediach o výraznom ochladzovaní sa globálnej klímy. Nič podobné sa nakoniec nestalo, len čo skončil jav La Niña, začala rýchle stúpať priemerná teplota oceánov a ku koncu roka 2009 už dosahovala hodnoty prekonávajúce dovtedy najteplejší rok 1998. Rok 2009 bol v priemere jeden z najteplejších na Zemi od začiatku systematických pozorovaní. Január až marec 2010 mali globálnu teplotu na hranici doterajších maxím.⁹ Keď sa pozornejšie zadívame na obrázok 1, vidíme, že podobných výkyvov globálnej teploty ako v rokoch 2006 – 2008 bolo v minulosti viac. Prevažne súviseli so striedaním javov El Niño a La Niña, prípadne aj so sopečnými erupciami, a nie s kolísaním slnečnej aktivity. Splnilo sa teda to, čo klimatológovia už dlho predpokladajú, že pokles priemeru priameho slnečného žiarenia na kolmú plochu na hornej hranici atmosféry o 1 až 2 W.m⁻² nemôže spôsobiť náhlu zmenu globálnej teploty. Pri prepočítaní na horizontálnu plochu Zeme a po odrátaní 30 % albeda to predstavuje úbytok iba o 0,2 až 0,4 Wm⁻², pričom prírastok energie v klimatickom systéme Zeme vplyvom zosilneného skleníkového efektu atmosféry sa teraz blíži k 2 W.m⁻² a do roku 2100 môže prekročiť aj 5 W.m⁻².¹⁰

Na obrázku 1 vidíme, že aj na Slovensku, podobne ako vo väčšine krajín EÚ, boli roky 2007 až 2009 mimoriadne teplé. Od začiatku meteorologických meraní sme nezaznamenali takú teplú 3-ročnú sériu rokov. Na obrázku 2 zároveň vidíme, že sa začínajú naplňať scenáre zmeny režimu úhrnov zrážok. Letá majú v poslednej dobe veľmi nepravidelný výskyt zrážok s častými suchými periódami na jednej strane a občasnými epizódami veľmi intenzívnych lejakov na strane druhej. V chladných polrokoch sa úhrny zrážok zvyšujú a predovšetkým vo vysokých horských polohách sme v rokoch 2007 až 2009 zaznamenali veľa snehu, kým na nížinách ho bolo veľmi málo. Počas poslednej zimy sme zaregistrovali dokonca dve závažné zimné povodne s veľkými škodami. Slovensko nebolo v extrémoch počasia osamotené, mimoriadne sucha a ničivé povodne boli v ostatných rokoch v mnohých krajinách EÚ.

Scenáre klimatickej zmeny do roku 2100 sa na Slovensku pripravujú už od roku 1993.¹¹ V rokoch 1995 až 1997 bola publikovaná prvá kompletná séria scenárov kli-

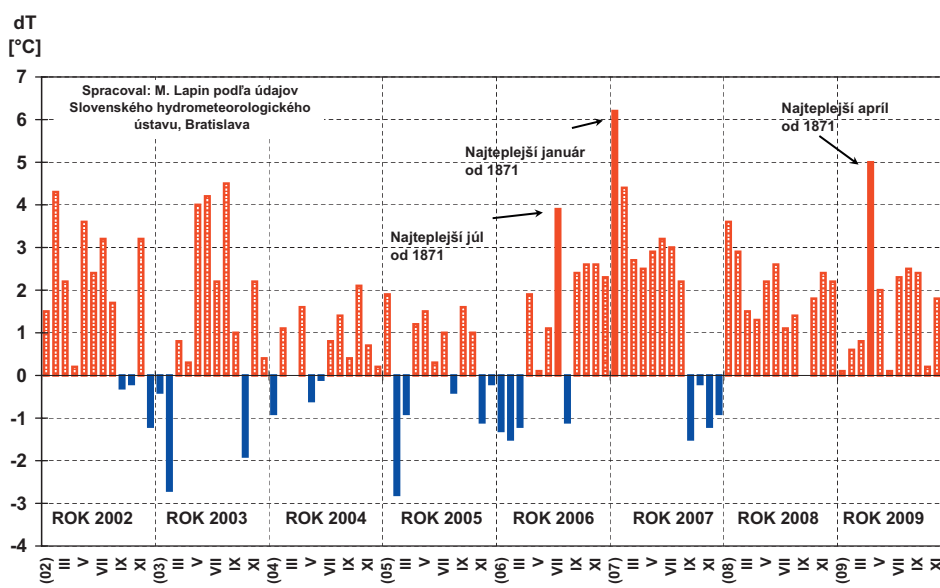
⁸ Tamže.

⁹ Údaje zo strediska Climate Research Unit (2010). <http://www.cru.uea.ac.uk/cru/data/temperature/>.

¹⁰ Lapin, M., Tomlain, J.: *Všeobecná a regionálna klimatológia*. Univerzita Komenského Bratislava, Bratislava 2001. Vysokoškolská učebnica; viac informácií v publikáciách IPCC dostupných na http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data.htm; Pozri tiež informácie a články na stránke Oddelenia meteorológie a klimatológie FMFI UK od roku 2004: http://www.dmc.fmph.uniba.sk/public_html/main9.html.

¹¹ *The 5th National Communication of the Slovak Republic on Climate Change under the United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol*. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenský hydrometeorologický ústav, Bratislava 2009. http://unfccc.int/resource/docs/natc/svk_nc5.pdf; Lapin, M., Gera, M., Hrvol, J., Melo, M., Tomlain, J.: *Possible Impacts of*

Obrázok 3. Odchýlky mesačných priemerov teploty vzduchu (dT) od priemeru z obdobia rokov 1951 – 1980 v Hurbanove v období rokov 2004 – 2009 (stĺpce pod nulou predstavujú relatívne chladné mesiace).

Zdroj: Údaje zo siete staníc Slovenského hydrometeorologického ústavu v Bratislave.

matickej zmeny, ktoré sa v impaktných štúdiách používajú doteraz. Medzitým boli pripravené nové scenáre klimatickej zmeny vo formáte časových radov denných a mesačných údajov, extrémov a mimoriadnych poveternostných udalostí. Ukazuje sa, že scenáre z rokov 1995 až 1997 sa nielen plnia, ale oteplenie a extrémny počasie sú ešte výraznejšie, ako sme očakávali. Na obrázku 3 sú uvedené odchýlky mesačných priemerov teploty vzduchu od normálu z obdobia rokov 1951 – 1980 pre Hurbanovo od roku 2002. Je vidieť veľkú prevahu relatívne teplých mesiacov. Výskyt relatívne chladnejších mesiacov má dôležitú funkciu v krajine, lebo limituje výskyt niektorých škodlivých organizmov, patogénov a chorôb.¹²

Climate Change on Hydrologic Cycle in Slovakia and Results of Observations in 1951-2007. In: *Biologia* 64/3, 2009, s. 454 – 459; Lapin, M., Szemešová, J.: *Review of Climate Change and GHGs Inventory in Slovakia.* In: *Slovak Meteorological Journal*, ročník 12, 2009, s. 151 – 155.

¹² *The 5th National Communication of the Slovak Republic on Climate Change under the United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol.* Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenský hydrometeorologický ústav, Bratislava 2009. http://unfccc.int/resource/docs/natc/svk_nc5.pdf; viac informácií v publikáciách IPCC dostupných na http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data.htm.

NÁRODNÉ SPRÁVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY O KLIMATICKEJ ZMENE

Slovenská republika ratifikovala Rámcový dohovor OSN o klimatickej zmene (FCCC) v roku 1994. Z tohto aktu vyplynula aj povinnosť pripravovať *Národné správy o klimatickej zmene* (NS), prerokovať ich na zasadaniach vlády SR a zasielať ich pravidelne príslušnej inštitúcii OSN. Prvá NS bola spracovaná v roku 1995, ďalšie v rokoch 1997, 2001, 2005 a 2009.¹³ NS z roku 2009 je už dostupná verejnosti a podobne ako jej predchodkyne obsahuje celý rad nových poznatkov z inventarizácie emisie skleníkových plynov (zo všetkých zdrojov), z prehľadu zmien vo využívaní krajiny (predovšetkým na lesnej pôde a v súvislosti s urbanizáciou, poľnohospodárstvom a vodohospodárskymi úpravami), z analýzy zmien a variability klímy na Slovensku, ale aj nové scenáre klimatickej zmeny, vyhodnotenie zraniteľnosti socioekonomických sektorov v dôsledku klimatickej zmeny, návrh adaptačných opatrení na zmiernenie možných negatívnych a využitie možných pozitívnych dôsledkov klimatickej zmeny. Dôležitou súčasťou NS je návrh tzv. mitigačných opatrení, teda opatrení na redukciiu emisie skleníkových plynov do atmosféry v jednotlivých ekonomických sektoroch, a prehľad plnenia Kjótskeho protokolu.

Z piatej NS¹⁴ uvádzame aspoň niekoľko dôležitejších informácií. Podľa prehodnotenej inventarizácie emisie skleníkových plynov do atmosféry z 15. apríla 2009 dosiahlo Slovensko zníženie emisie v porovnaní s rokom 1990 až o 36 % v prepočítaní na ekvivalent účinku CO₂. Toto zníženie sa dosiahlo napriek významnému rastu HDP v rokoch 2006 až 2008. Sektor dopravy bol jediný, v ktorom došlo k rastu emisie až o 33 % od roku 1990. Významné bolo zníženie emisie v sektore poľnohospodárstva, a to až o 54 %. Na celkovej emisii sa podieľa emisia CO₂ až 81,2 % a CH₄ až 9,7 %. V správe sú uvedené návrhy opatrení na redukciiu emisie skleníkových plynov na Slovensku až o 25 % do roku 2020 v porovnaní s rokom 1990 (pri výraznom raste HDP, o 66 % od roku 2010), scenár bez opatrení predpokladá redukciiu o 18 %. V správe sú uvedené tiež scenáre možnej zmeny klímy na Slovensku a súvisiace očakávané dôsledky v jednotlivých sociálnych

---

Podľa prehodnotenej inventarizácie emisie skleníkových plynov do atmosféry z 15. apríla 2009 dosiahlo Slovensko zníženie emisie v porovnaní s rokom 1990 až o 36 % v prepočítaní na ekvivalent účinku CO₂. Toto zníženie sa dosiahlo napriek významnému rastu HDP v rokoch 2006 až 2008.

---

¹³ *The 5th National Communication of the Slovak Republic on Climate Change under the United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol*. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenský hydrometeorologický ústav, Bratislava 2009. http://unfccc.int/resource/docs/natc/svk_nc5.pdf; Lapin, M., Szemešová, J.: *Review of Climate Change and GHGs Inventory in Slovakia*. In: *Slovak Meteorological Journal*, ročník 12, 2009, s. 151 – 155; pozri tiež informácie a články na stránke Oddelenia meteorológie a klimatológie FMFI UK od roku 2004: http://www.dmc.fmph.uniba.sk/public_html/main9.html.

¹⁴ *The 5th National Communication of the Slovak Republic on Climate Change under the United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol*. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenský hydrometeorologický ústav, Bratislava 2009. http://unfccc.int/resource/docs/natc/svk_nc5.pdf.

a ekonomických sektoroch. Návrh adaptačných opatrení na zmiernenie možných negatívnych dôsledkov zmeny klímy a využitie niektorých pozitívnych dôsledkov je rozpracovaný zvlášť pre každý sektor. Ostatné publikované údaje a úplný text piatej NS sa dá nájsť na adrese http://unfccc.int/resource/docs/natc/svk_nc5.pdf¹⁵.

KODANSKÝ SAMIT

Počas programu samitu v Kodani odznelo veľa podnetných, ale aj množstvo zbytočných alebo politicky motivovaných a skreslených prejavov a informácií.¹⁶ Od začiatku bolo jasné, že rozvinuté krajiny si uvedomujú a priznávajú svoj hlavný podiel na zosilňovaní skleníkového efektu atmosféry. Zrejme však bolo tiež to, že využijú všetky prostriedky, aby nemuseli príliš rýchlo znižovať emisiu skleníkových plynov. Všetky tiež deklarovali, že sú ochotné poskytnúť nemalé finančné prostriedky rozvojovým krajinám na to, aby sa tam spomalil rast emisie skleníkových plynov. Dôvod je ľahko pochopiteľný – redukcia emisie skleníkových plynov o 50 % je v rozvinutých krajinách možná, no zasiahlo by to jednak vplyvné koncerny, ktoré majú svoje aktivity založené na využívaní lacných zdrojov fosílnych palív, jednak by sa to dotklo významnej časti obyvateľov, ktorí by boli nútení zmeniť svoj doterajší nákladný konzumný životný štýl. Pri radikálnej redukcii emisie skleníkových plynov by vždy išlo o príliš rýchlu zmenu v zaužívaných postupoch v priemysle, doprave a v životnom štýle, čo sa väčšine obyvateľov a priemyselnej loby v rozvinutých krajinách evidentne nepozdáva. Politici týchto krajín nechcú zbytočne riskovať možný neúspech v nasledujúcich voľbách v prípade príliš nepopulárnych opatrení na redukcii emisie skleníkových plynov. Ani rozvinuté, ani rozvojové krajiny na samite neprijali žiaden iný konkrétny záväzok.

Zdá sa, že poskytnutie finančných prostriedkov v objeme 100 miliárd USD ročne rozvojovým krajinám je pre bohaté krajiny lepším riešením. Navyše je isté, že bohaté krajiny sú a aj budú menej postihované možnými dôsledkami klimatickej zmeny ako chudobné krajiny tretieho sveta. Vyplýva to z vhodnejších klimatických podmienok, lepšej organizácie adaptačných opatrení a celkovo lepšie organizovanej správy krajín.

Pre Slovensko z rokovania vyplývajú dva hlavné poznatky:

1. Je potrebné, aby sme v roku 2010 pripravili národnú stratégiu na redukcii emisie skleníkových plynov do atmosféry do roku 2020 a 2050 v súlade so stratégiou EÚ.
2. Nemôžeme byť ľahostajní k upozorneniam vedcov o možných negatívnych dôsledkoch klimatickej zmeny a musíme na vládnej úrovni spracovať zásadný materiál o stratégii adaptačných opatrení s konkrétnym harmonogramom.

¹⁵ Tamže; pozri tiež informácie a články na stránke Oddelenia meteorológie a klimatológie FMFI UK od roku 2004: http://www.dmc.fmph.uniba.sk/public_html/main9.html.

¹⁶ Tamže.

NA ZÁVER

Zmena klímy sa niekedy nesprávne zamieňa s premenlivosťou počasia, prípadne s variabilitou klímy. Často sa skresľujú a zveličujú zistené anomálie počasia. Všetky aktivity v spoločnosti by mali byť dimenzované na určitú klimatickú zabezpečenosť, čo je možné stanoviť iba na základe štatistickej analýzy spoľahlivých, dlhodobých a homogénnych meteorologických pozorovaní. Dôležité investičné celky sú dimenzované na zabezpečenie pred škodlivým počasím vyskytujúcim sa v priemere zriedkavejšie ako raz za 50 rokov, menej dôležité aktivity sa dimenzujú na počasie vyskytujúce sa v priemere raz za 10 rokov. Meteorológovia a klimatológovia by mali mať vždy k dispozícii spoľahlivé klimatické charakteristiky na to, aby mohli rýchlo oceniť každý mimoriadny prípad počasia z hľadiska priemernej pravdepodobnosti jeho výskytu. Inou dôležitou vlastnosťou klímy je dlhodobá stacionarita. Väčšina charakteristík variability klímy sa dá extrapolovať pre nasledujúce desaťročia iba v prípade, že sa klíma podstatne nemení (správa sa takmer stacionárne), teda ak sa významne nemenia nielen dlhodobé priemery, ale ani dlhodobé charakteristiky rozptylu (premenlivosť, extrémny) klimatických prvkov. To nám pomáha oceniť podrobnejšia štatistická analýza klimatických zmien.

Ak sa predpokladajú alebo prebiehajú závažné a rýchle klimatické zmeny, je potrebné brať túto skutočnosť do úvahy aj pri poskytovaní informácií o klimatickej zabezpečenosti pre prax. Očakáva sa, že klíma sa bude meniť do konca 21. storočia rýchlosťou prekonávajúcou všetky zistenia za posledných 1 000 rokov (globálne oteplenie o najmenej 2 °C a na Slovensku asi o 3 °C). Je isté, že na otepľovaní klímy nebude mať nijaký podiel meniace sa slnečné žiarenie, pretože sa predpokladá, že by malo v priemere zoslabnúť asi o 0,1 %.

Máme teda iba dve možnosti – pokúsiť sa spomaliť klimatickú zmenu redukciami emisie skleníkových plynov na celej Zemi, alebo sa jej prispôbiť adaptačnými opatreniami. Kým redukciami emisie skleníkových plynov na Slovensku pomáhame riešiť celosvetové zmiernenie klimatickej zmeny, adaptačnými opatreniami prevažne riešime iba naše národné problémy súvisiace s možnými negatívnymi dôsledkami klimatickej zmeny. Ani jedno z uvedených opatrení nemá 100-percentnú oporu v záveroch vyplývajúcich z vedeckej analýzy, ale každé z týchto opatrení je navrhované tak, aby v dlhodobom časovom horizonte zlepšovalo podmienky životného a prírodného prostredia. V niektorých prípadoch musia národné vlády prijímať aj také riešenia, ktoré nemajú perspektívu návratnosti vložených investícií za obdobie kratšie ako 20 rokov, pričom je pravdepodobnosť vzniku rizika možných negatívnych dôsledkov v prípade ignorovania opatrení menšia ako 100 %, v niektorých regiónoch iba okolo 75 %.

Máme iba dve možnosti – pokúsiť sa spomaliť klimatickú zmenu redukciami emisie skleníkových plynov na celej Zemi, alebo sa jej prispôbiť adaptačnými opatreniami.

PREHĽAD ODBORNÝCH, PROPAGAČNÝCH A VZDELÁVACÍCH AKTIVÍT

Ratifikácia FCCC v roku 1994 a zriadenie Národného klimatického programu (NKP) v roku 1991 predpokladali na Slovensku aj rozšírenie propagácie, výskumu a vzdelávania v problematike teórie, monitoringu a dôsledkov klimatickej zmeny. V rokoch 1994 až 2008 bolo vydaných 12 vedeckých zborníkov NKP s podrobnými článkami. Participovali na nich odborníci z 23 inštitúcií na Slovensku, zosumarizovali v nich vedecké a výskumné aktivity, ako aj praktické opatrenia. V novembri 2008 sa uskutočnil pracovný seminár organizačne zabezpečený Zastúpením Európskej komisie (EK) na Slovensku a Veľvyslanectvom Francúzskej republiky na Slovensku s názvom „Klimatické zmeny – výzva pre Európu“, vydaný bol aj zborník prednášok a posterov.

Aj v roku 2009 prebehlo niekoľko zaujímavých odborných podujatí, predovšetkým ako príprava na samit o klimatickej zmene v Kodani. Odborné akcie organizačne zabezpečili najmä ministerstvá zahraničných vecí a životného prostredia SR, Zastúpenie EK na Slovensku, British Council, Slovenský hydrometeorologický ústav, Agentúra životného prostredia SR, Platforma mimovládnych rozvojových organizácií, Slovenská klimatická koalícia v rámci o. z. Za matku Zem a rad ďalších. Na Slovensku sa uskutočnili aj dve veľké medzinárodné konferencie s významným podielom príspevkov zameraných na klimatickú zmenu – CO2NET EAST v marci 2009 (zorganizoval ŠGÚDŠ) a Biohydrology v septembri 2009 (zorganizoval ÚH SAV).

REFERENCIE

- Lapin, M., Gera, M., Hrvol, J., Melo, M., Tomlain, J.: *Possible Impacts of Climate Change on Hydrologic Cycle in Slovakia and Results of Observations in 1951-2007*. In: *Biologia* 64/3, 2009.
- Lapin, M., Szemešová, J.: *Review of Climate Change and GHGs Inventory in Slovakia*. In: *Slovak Meteorological Journal*, ročník 12, 2009.
- Lapin, M., Tomlain, J.: *Všeobecná a regionálna klimatológia*. Univerzita Komenského Bratislava, Bratislava 2001. Vysokoškolská učebnica.
- The 5th National Communication of the Slovak Republic on Climate Change under the United Nations Framework Convention on Climate Change and Kyoto Protocol*. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Slovenský hydrometeorologický ústav, Bratislava 2009. http://unfccc.int/resource/docs/natc/svk_nc5.pdf.

II.

PRIORITNÉ OBLASTI ZAHRANIČNEJ POLITIKY

ZMIERNENIE DOSAHOV KRÍZY NA SLOVENSKO – PRIORITA SLOVENSKEJ DIPLOMACIE

RADOMÍR BOHÁČ

Finančná a hospodárska kríza vytvára historicky novú situáciu, ktorá testuje ekonomické teórie, politické a hospodárske finančné modely a medzinárodné inštitúcie. Je preto logické, že pokračuje výrazný celkový posun postoja slovenskej vlády pri uskutočňovaní zahraničnej politiky smerom k aktuálnym otázkam ekonomickej diplomacie. Základný rámec aktivít rezortu diplomacie v roku 2009 preto popri vonkajších faktoroch determinovaných prednostne krízou vychádzal tiež z celkovej charakteristiky a daností ekonomického prostredia Slovenska.

V roku 2009 sa stal zápas o zmiernenie dosahov krízy na Slovensko prioritou v činnosti rezortu diplomacie. Tomuto cieľu boli prispôsobené aj vnútorné, organizačné a koncepcčné zmeny, ktoré nám pomohli sústrediť sa na niekoľko nosných oblastí našej činnosti, a to:

- na aktivity v rámci Európskej únie,
- na zvýšenie súčinnosti všetkých aktérov v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov,
- na proinvestičné a proexportné promočné aktivity v zahraničí,
- na hľadanie najlepších skúseností a praxe iných krajín,
- na intenzívnejšie pôsobenie v medzinárodných organizáciách a inštitúciách s cieľom lepšie ekonomicky zhodnotiť výhody nášho členstva,
- na proaktívny dialóg s podnikateľmi a
- na vytváranie moderného imidžu SR v zahraničí.

Hoci je ministerstvo zahraničných vecí iba v obmedzenej miere kompetenčne vybavené na vstup do procesov prebiehajúcich v ekonomike (zastupovanie záujmov Slovenska v zahraničí či pri medzinárodných organizáciách), naše aktivity v oblasti ekonomickej diplomacie v roku 2009 nesporne prispeli k eliminácii negatívnych dôsledkov krízy. Nedisponujeme bezprostrednými nástrojmi ako naši ostatní partneri (štátna pomoc, operačné programy, dane, odvody, stimuly, príspevky a pod.), ktoré by sme mohli využiť na podporu podnikateľských aktivít, pričom nástroje rozvojovej spolupráce môžu byť využité iba nepriamo.

INŠTITUCIONÁLNY A LEGISLATÍVNY DÁŽDNÍK VONKAJŠÍCH EKONOMICKÝCH VZŤAHOV

V oblasti vonkajších ekonomických vzťahov sú kompetencie v súčasnosti rozdelené medzi dve úrovne orgánov. Prvú tvoria vládne rezorty a druhú predstavujú implementačné agentúry a organizácie (Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu – SARIO, Slovenská obchodná a priemyselná komora – SOPK, Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania – NARMSP, Eximbanka, Slovenská záručná a rozvojová banka – SZRB atď.).

Otázka jednotného riadenia zahraničnej služby, ktorá je tak či tak častým predmetom diskusií, získava v čase krízy a tlaku na efektívnosť a výkonnosť štátnej správy nový rozmer. Zahraničná politika už dnes nezodpovedá iba za vytvorenie priaznivého, t. j. najmä bezpečného vonkajšieho prostredia na realizáciu národných záujmov štátu. Realitou je dominantnosť ekonomických tém v medzinárodných vzťahoch. Ekonomická diplomacia sa preto stáva nástrojom vlády a všetkých ekonomických rezortov (nielen ministerstva zahraničných vecí a ministerstva hospodárstva), čomu

---

Ekonomická diplomacia nemôže nahradiť nedostatok záujmu, manažérske zručnosti či odbornú vybavenosť podnikateľských subjektov. Jej priestor je vymedzený kompatibilitou ponuky a dopytu, ktorá závisí od ekonomického profilu a produkčnej škály slovenského hospodárstva.

---

sa v zmenených vonkajších a vnútorných podmienkach musí prispôbiť aj riadenie zahraničnej služby. MZV je preto pripravené na korektnú a odbornú diskusiu o optimálnom modeli jednotného riadenia zahraničnej služby s cieľom maximálne efektívneho využitia kapacít siete slovenských veľvyslanectiev v zahraničí a v rámci nich pôsobiach obchodno-ekonomických oddelení (OBEO). Momentálne na našich ZÚ pôsobí 53 OBEO v 45 krajinách.

Tu je potrebné zdôrazniť, že ekonomická diplomacia nemôže nahradiť nedostatok záujmu, manažérske zručnosti či odbornú vybavenosť pod-

nikateľských subjektov. Jej priestor je vymedzený kompatibilitou ponuky a dopytu, ktorá závisí od ekonomického profilu a produkčnej škály slovenského hospodárstva. Kapacita ekonomickej diplomacie ako štátnej služby pre podnikateľské prostredie pôsobí vo vysoko konkurenčnom prostredí a je obmedzená z hľadiska finančných, materiálnych a ľudských zdrojov. Bez súčinnosti podporných mechanizmov celého systému vrátane jednotného riadenia zahraničnej služby nemôže plnohodnotne plniť svoju funkciu.

EKONOMICKÉ PROSTREDIE SLOVENSKA

Slovensko má mimoriadne otvorenú, proexportne orientovanú ekonomiku s výrazne limitovanými surovinovými zdrojmi a malým vnútorným trhom, s komparatívnou vý-

hodou členstva v eurozóne. Slovenská republika sa vyznačuje absenciou vlastných rozvojových zdrojov a jej dlhodobá prosperita je výrazne závislá od medzinárodnej ekonomickej spolupráce.

Takmer 60 % exportu vytvára 35 nadnárodných spoločností, ktoré dopĺňa viac ako 84 000 malých a stredných slovenských podnikov. Podiel exportu na HDP predstavoval v roku 2009 až 85 % a jeho momentálny pokles zapríčiňuje najmä hospodárske spomalenie u najväčších obchodných partnerov Slovenska v EÚ. Dobrou správou sú prognózy rastu HDP našich najväčších odberateľov v roku 2010 – Nemecko 1,5 %, Francúzsko 1,4 %, Česko 1,3 %, Rakúsko 0,5 %, Taliansko 1 % (spolu predstavujú viac ako 70 % slovenského exportu).

Vzhľadom na uvedené parametre a zraniteľnosť slovenskej ekonomiky bude narašťať dôležitosť vytvárania predpokladov pre rýchlejší posun k znalostnej ekonomike postavenej na intelektuálnej báze, vede, výskume, vzdelávaní a využití znalostného potenciálu slovenskej ekonomiky.

NOVÁ FÁZA FINANČNEJ KRÍZY

Napriek postupnému odznievaniu globálnej recesie, oživovaniu ekonomík a miernemu rastu HDP je zrejmé, že zotavovanie z krízy bude pomalé. Celkový rast EÚ v roku 2010 sa predpokladá na úrovni 0,7 – 1 %; v prípade USA to má byť 1,4 % a v prípade Ruskej federácie 3,4 %. Naopak dynamický rast bude na úrovni takmer 10 % v Číne, 7,7 % v Indii, 5,5 % v Brazílii. Aj Slovensko sa už odráža od dna a predikcia rastu HDP na rok 2010 je v priemere na úrovni 3 %, čo je najviac v rámci eurozóny. Popri pozitívnych rastových signáloch sa však do popredia dostávajú rastúce dlhy štátov a možná strata schopnosti niektorých vlád splácať svoje záväzky. Finančná kríza z roka 2009 sa v roku 2010 začína meniť na rozpočtové obavy, a to zvlášť v krajinách eurozóny. Hriechom je nielen Grécko, ale zložitá situácia je z hľadiska sanácie vládneho finančného deficitu aj v Írsku a Španielsku, čiastočne v Taliansku a Portugalsku. Dochádza k výraznej polarizácii stanovísk na riešenie finančnej a hospodárskej krízy, stále chýba globálny koncept nevyhnutnej reformy finančného sektora, pokračujú deformácie a nerovnováhy vo svetovej ekonomike.

MZV A EKONOMICKÁ DIPLOMACIA

Rezort diplomacie pri definovaní a realizácii svojich úloh v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov vychádza z objektívneho faktu, že globalizácia postupne zmazáva rozdiely medzi domácim a medzinárodným. Ekonomika v čoraz väčšej miere formuje podobu a intenzitu politických vzťahov a mení zaužívané stereotypy diplomacie. Aktérmi sú nielen vlády a agentúry, ale aj mimovládne organizácie.

Pôvodne len obchodná diplomacia sa transformovala na ekonomickú diplomaciu. Obchod, investície, rozvojová pomoc a nové technológie predstavujú jej štyri piliere. Spolu s cestovným ruchom vytvárajú obraz krajiny a prispievajú k budovaniu jej dobrého mena.

Pridanú hodnotu ministerstva zahraničných vecí v porovnaní s ostatnými aktérmi ekonomickej diplomacie predstavuje predovšetkým schopnosť získavať relevantné in-

---

Pridanú hodnotu MZV predstavuje predovšetkým schopnosť získavať relevantné informácie zásadného ekonomického a investičného charakteru, poskytovať ich ostatným aktérom, analyzovať ich, nadväzovať a dlhodobo udržiavať potrebné kontakty, ako aj prístup k štruktúram a procesom v medzinárodnom prostredí, ktoré sú dôležité pre záujmy Slovenska.

---

formácie zásadného ekonomického a investičného charakteru, poskytovať ich ostatným aktérom, analyzovať ich, nadväzovať a dlhodobo udržiavať potrebné kontakty, ako aj prístup k štruktúram a procesom v medzinárodnom prostredí, ktoré sú dôležité pre záujmy Slovenskej republiky. Tieto tradičné prostriedky diplomacie sme však rozšírili o nové prístupy, ktoré rezortu umožňujú zapojiť do analýzy globálnych ekonomických otázok, trendov a rizík svoj aktívny príspevok do prijímania rozhodnutí o ekonomických otázkach na úrovni vlády a plného využitia členstva SR v medzinárodných organizáciách, a tiež o systémovú pozornosť ekonomike, ktorá sa postupne stáva

najdôležitejšou zložkou činnosti siete diplomatických misií SR v zahraničí. Túto sieť aktuálne tvorí 62 veľvyslanectiev, 9 generálnych konzulátov, 7 stálych misií a 142 honorárnych konzulátov.

ÚNIA AKO KLÚČOVÝ PARTNER SLOVENSKA

Pre charakter aktivít všetkých rezortov v oblasti ekonomickej diplomacie je určujúcim faktorom členstvo Slovenska v EÚ. Prejavuje sa to aj dominanciou jednotného európskeho trhu v orientácii zahraničného obchodu Slovenskej republiky (vývoz SR do krajín EÚ v roku 2009 tvoril 85,9 % z celkového vývozu SR), ale aj intenzitou kapitálového prepojenia s ekonomikami ostatných členských štátov. Najväčšími investormi na Slovensku sú firmy sídliace v Holandsku, Nemecku, Taliansku, Rakúsku, Českej republike či vo Francúzsku. Tak ako v politickom zmysle bola integrácia Slovenska do európskych integračných štruktúr zavŕšená formálnym vstupom do EÚ v roku 2004, v ekonomickom zmysle slova bol takýmto zlomom vstup Slovenska do Európskej menovej únie 1. januára 2009. Tento krok bol logickým výsledkom úsilia o zavŕšenie integrácie Slovenska do európskeho ekonomického priestoru a jeho ukotvenia v ňom.

Preto bola v roku 2009 zo strany MZV v úzkej súčinnosti s ďalšími rezortmi vo vzťahu k EÚ pozornosť zameraná predovšetkým na odstraňovanie dôsledkov krízy a plné využitie možností, ktoré v tomto smere predstavuje spoločný postup členských krajín.

Slovensku sa podarilo v dostatočnej miere využiť Plán na oživenie európskeho hospodárstva (European Economic Recovery Plan¹) v celkovom objeme 5 miliárd eur určených prednostne na zvýšenie dopytu, zachovanie pracovných miest a obnovenie dôvery v európsku ekonomiku. Realizácia veľkých investičných projektov financovaných z Kohézneho a Európskeho fondu regionálneho rozvoja nesporne prispieje k posilneniu energetickej bezpečnosti Slovenska. Slovenská republika presadila projekty prepojenia plynovodných sietí Slovenska, Maďarska, Poľska, Česka a Rakúska vo výške cez 50 miliónov eur² a získala z EÚ tiež cca 8 miliónov eur na posilnenie infraštruktúry toku plynu v prípade krátkodobých výpadkov – reverzné prepojenie s Rakúskom a Českom.

Pre Slovensko malo osobitný význam zverejnenie dokumentu Európskej komisie definujúceho možnosti reakcie na krízu v automobilovom priemysle, a to vzhľadom na fakt, že išlo o slovenskú iniciatívu a že podiel automobilového priemyslu na zamestnanosti je v SR pomerne vysoký. Politická podpora zo strany Komisie pre zavedenie verejných podporných opatrení pre automobilový priemysel umožnila realizovať schému tzv. šrotovného aj v Slovenskej republike.

Z hľadiska komplexnej analýzy situácie v rámci Únie a hľadania východísk považujeme za dôležitý aj spoločný materiál MZV SR a MH SR s názvom *Informácia o spolupráci SR s členskými štátmi EÚ pri spoločnom riešení dopadov finančnej a hospodárskej krízy*³, ktorý vláda schválila v júni 2009. Pozornosť je v rámci neho venovaná úlohám cieľovým do jednotlivých sektorov ekonomiky SR. Dokument predstavil základný rámec aktivít rezortov pri rozvíjaní spolupráce s členskými krajinami EÚ v čase krízy.

VYŠŠIA SÚČINNOSŤ VŠETKÝCH AKTÉROV

Ministerstvo hľadá možnosti využitia veľkého priestoru pre ďalšiu podstatne užšiu súčinnosť rezortov zahraničia, hospodárstva i ďalších ekonomických rezortov, podnikateľských zväzov, ekonomických združení a výskumných inštitúcií.

V roku 2009 si MZV zadefinovalo svoj priestor a reálnu pridanú hodnotu v oblasti economickej diplomacie. Ministerstvo zahraničných vecí neduplikuje to, čo robí ministerstvo hospodárstva (podpora malého a stredného podnikania, proexportná politika, energetika a pod.) alebo ministerstvo financií (operačné programy), príp. iné rezorty, ale im v týchto aktivitách maximálne pomáha.

¹ *European Parliament resolution of 11 March 2009 on a European Economic Recovery Plan* (2008/2334(INI)). Európsky parlament, 2009. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2009-0123&language=EN>.

² *Economic Recovery: Second Batch of 4-billion-euro Package Goes to 43 Pipeline and Electricity Projects*, 2010. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/231>.

³ *Informácia o spolupráci SR s členskými štátmi EÚ pri spoločnom riešení dopadov finančnej a hospodárskej krízy*. Vláda Slovenskej republiky, Bratislava 2009. [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/8274CBFFE52FB06CC12575D0003BBC1E/\\$FILE/vlastnymat.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/8274CBFFE52FB06CC12575D0003BBC1E/$FILE/vlastnymat.doc).

Plynová kríza zo začiatku roka 2009 či dramatický (cenový) vývoj na svetových finančných a komoditných trhoch potvrdzujú potrebu účasti MZV SR na posudzovaní otázok súvisiacich s hospodárskou a finančnou stabilitou krajiny, jej energetickej i potravinovej bezpečnosti. Možno tiež predpokladať, že okruh tzv. rizikových tém sa bude rozširovať. MZV je preto pripravené aj na aktívne zapojenie sa do prierezových a relatívne nových tém súvisiacich s nadštátnymi a cezhraničnými projektmi a investíciami, ochranou životného prostredia, dostupnosťou zdrojov pitnej vody, podporou vedecko-technickej spolupráce, transferu moderných technológií či s otázkami spojenými s migráciou.

V marci 2009 MZV SR pripravilo konferenciu Zvýšenie súčinnosti v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov pri prekonávaní dôsledkov hospodárskej a finančnej krízy na Slovensku⁴, ktorá za účasti najvyšších ústavných činiteľov výrazne prispela ku koordinácii postupu všetkých aktérov vonkajších ekonomických vzťahov Slovenska.

PODPORA PROINVESTIČNÝCH A PROEXPORTNÝCH AKTIVÍT

Cieľom MZV v kontexte podpory proexportných a proinvestičných aktivít v úzkej súčinnosti s ministerstvom hospodárstva a ďalšími partnermi – a to nielen v roku 2009 – je zabrániť poklesu nášho exportu, poskytnúť systémovú pomoc slovenským vývozcom pri presadení ich výrobkov na zahraničných trhoch a diverzifikovať export, orientovaný zatiaľ výrazne (86 %) na trhy EÚ.

Z hľadiska podpory exportu a získavania investícií existuje široký priestor na uplatnenie určitej výnimočnosti rezortu diplomacie, ktorá spočíva o. i. v tom, že veľvyslanci sú stále väčšinou prvými bodmi kontaktu z hľadiska ich prístupu a dosahu na politických a ekonomických lídrov v krajinách ich pôsobenia. Preto činnosť našich veľvyslanectiev bola a je zameraná na aktívne vyhľadávanie potenciálnych investorov, ktorých vstup do našej ekonomiky by predstavoval želaný prínos k diverzifikácii odvetvovej štruktúry ekonomiky Slovenska, zvlášť do výroby s vysokou mierou pridanej hodnoty a zavádzania vyspelých technológií a podobne.

Uvedené príklady vybraných investičných aktivít MZV, resp. ZÚ SR, sú súčasťou materiálu *Koncepcia riadenia prílevu priamych zahraničných investícií v kontexte globálnej finančnej a hospodárskej krízy*⁵ (vláda ho schválila v júni 2009), na ktorého príprave sa ministerstvo zahraničných vecí intenzívne podieľalo. Jeho cieľom je zaviesť jednotný systém riadenia všetkých štátnych inštitúcií v oblasti získavania a udržania zahraničných investícií. Podčiarkuje tiež potrebu zmeny štruktúry investícií a inovačného prostredia s cieľom zvýšiť výskumné a vývojové kapacity Slovenska.

⁴ Informácia o konferencii „Zvýšenie súčinnosti v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov pri prekonávaní dôsledkov hospodárskej a finančnej krízy na Slovensku“. Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky, 2009. <http://www.azzz.sk/doc/aktualinf/Material.doc>.

⁵ *Koncepcia riadenia prílevu zahraničných investícií v kontexte globálnej finančnej a hospodárskej krízy*. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Bratislava 2009. www.economy.gov.sk/koncepcia-riadenia-prilevu.../132121s.

VYBRANÉ VÝZNAMNÉ PROINVESTIČNÉ AKTIVITY, NA KTORÝCH SA MZV VÝRAZNE PODIEĽALO V ROKU 2009 A KTORÉ PRINIESLI KONKRÉTNE VÝSLEDKY

- ZÚ v Berlíne:** rozšírenie výroby spoločnosti Volkswagen v Bratislave o nový modelový rad automobilov Up, výstavba paroplynového cyklu v Malženiciach spoločnosťou E.ON, možná participácia spoločnosti E.ON na výstavbe JE Jaslovské Bohunice;
- ZÚ v Buenos Aires:** mincovňa v Kremnici získala v roku 2009 zmluvu na výrobu argentínskych mincí; prienik slovenskej firmy ESET na argentínsky trh;
- ZÚ v Dillí:** vývoz vojenskej techniky s dôrazom na projekt ZUZANA 155 mm SPGH; realizácia zmluvy na predaj 10 kusov odmiňovacieho zariadenia Božena na Srí Lanku;
- ZÚ v Haagu:** investičný zámer v oblasti cestovného ruchu „Vtáčie údolie“ na východnom Slovensku;
- ZÚ v Londýne:** ciele rozvíjanie kontaktov s predstaviteľmi Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBOR) s cieľom udržať podporu a účasť EBOR na financovaní infraštrukturálnych projektov v SR; rozšírenie spolupráce medzi slovenskými a britskými vedecko-univerzitnými pracoviskami v oblasti zavádzania zelených technológií a alternatívnych zdrojov energií;
- ZÚ v Madride:** spoločný podnik s Arcelor SSC Eslovaquia v Senici;
- ZÚ v Mexiku:** prítiahnutie jediného významnejšieho mexického investora v SR – spoločnosť Namac (jeden zo svetových lídrov v segmente hliníkových automobilových komponentov – motorových hláv a blokov) s výrobnou prevádzkou v Žiari nad Hronom;
- ZÚ v Moskve:** založenie pracovnej skupiny pre rozvoj plynárenstva, realizácia dlhodobého kontraktu na dodávku jadrového paliva pre JE Bohunice a Mochovce, riešia sa otázky realizácie projektu širokorozchodnej železnice do Bratislavy s predĺžením do Viedne a i.;
- ZÚ v Kuala Lumpur:** napomáha aktivitám spoločnosti Konštrukt Industry v teritóriu (montáž technológií zo SR na výrobu pušného prachu v Malajzii na zmluvnom základe);
- ZÚ v Prahe:** uzatvorenie zmluvy medzi JAVYS a ČEZ o výstavbe nových blokov atómovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach;
- ZÚ v Ríme:** kľúčové ekonomické projekty medzi Slovenskom a Talianskom v oblasti energetiky (Enel), automobilového priemyslu (závod Magneti Marelli v priemyselnom parku Kechnec), investícia firmy Maccaferri v Senici vo výške 15 miliónov eur – výroba pletív a tvarovaných drôtov (90 pracovných miest);
- ZÚ v Soule:** rokovania s etablovanými aj potencionálnymi investormi KIA Motors, Samsung Electronics LCD, Mecen Co, Korean Air;
- ZÚ v Štokholme:** projekt výstavby tunelov v rámci najväčšieho švédskeho investičného projektu Stockholm baban (Skanska Banské stavby Prievidza), investícia spoločnosti Lindab v Levoči rozšírením výroby kovových strešných krytín a stenového obloženia; za aktívnej podpory SEKÚ v Taiwane podpísala spoločnosť AU Optronics investičnú dohodu so SR;
- ZÚ v Tokiu:** realizácia investičného projektu spoločnosti Mitsubishi Plastics. V priemyselnom parku Nitra-Sever je od októbra 2009 v prevádzke jej dcérska spoločnosť Dia Moulding Slovakia, ktorá je jedným z významných subdodávateľov plastových rámov na výrobu LCD televízorov, ktoré vyrába spoločnosť Sony;
- ZÚ v Tripolise:** realizácia zmluvy na opravu lietadiel L 39, L 410 v spolupráci s LOT Trenčín;
- ZÚ vo Viedni:** prepojenie tranzitných ropných sústav a spolupráca medzi slovenskými a rakúskymi firmami. ZÚ bolo aktívne zapojené do prípravy a podpory realizácie umožnenia spätného chodu toku plynu z Rakúska na územie SR.

V roku 2009 ministerstvo zahraničných vecí v spolupráci s ďalšími rezortmi napomáhalo aktivitám slovenských firiem zameraným na potrebnú diverzifikáciu nášho vývozu a posilnenie postavenia v investične príťažlivých krajinách a regiónoch mimo EÚ, ktoré sme načrtli vyššie. Významné miesto z tohto pohľadu zaujíma Rusko (aj na

---

Rezort diplomacie sa usiluje formou aktívnej interakcie o získavanie poznatkov o tom, čo dnes podnikatelia reálne od rezortu očakávajú a v ktorých oblastiach.

---

základe pretrvávajúcej energetickej závislosti SR od tohto teritória), Kórejská republika, USA, Čína, Japonsko, Taiwan, India, región Blízkeho a Stredného Východu, vybrané krajiny Latinskej Ameriky a Afriky.

Napriek veľkosti a možnostiam mimoeurópskeho trhu predstavuje objem umiestneného slovenského exportu iba neproporčne nízkych

10 %⁶, hoci absorpčný potenciál týchto trhov je stále rastúci. Úspešnosť Slovenska na týchto trhoch bude však popri opatreniach na úrovni vlády závisieť od schopnosti prispôbiť slovenské výrobné kapacity novým špecifickým dopytom.

SPOLUPRÁCA S PODNIKATEĽMI

Významnú výzvu pôsobenia MZV predstavuje zintenzívnenie dialógu so slovenskou podnikateľskou komunitou a s jej záujmovými združeniami s cieľom preniesť jej očakávania do reálnych politík rezortu. Rezort diplomacie sa usiluje formou aktívnej interakcie o získavanie poznatkov o tom, čo dnes podnikatelia reálne od rezortu očakávajú a v ktorých oblastiach. Naším krédom sa v uplynulom roku stala maximálna ústretovosť voči požiadavkám našich podnikateľov v smere podpory ich aktivít v zahraničí, a to aj nad rámec nášho pôsobenia v mimoriadnych podmienkach svetovej hospodárskej krízy.

Nové impulzy do práce rezortu priniesla už spomenutá konferencia Zvýšenie súčinnosti v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov pri prekonávaní dôsledkov hospodárskej a finančnej krízy na Slovensku. Vo vystúpeniach zástupcov podnikateľského sektora jasne zaznelo, že prioritami spolupráce sú podpora slovenského exportu a jeho diverzifikácie, úsilie o získavanie investícií v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou, starostlivosť o existujúcich investorov, využitie nášho členstva v medzinárodných organizáciách na účinnejšie presadzovanie našich hospodárskych záujmov, ako aj maximalizácia čerpania všetkých dostupných rozvojových fondov na zabezpečenie trvalo udržateľného hospodárskeho rastu.

Ministerstvo zahraničných vecí sa snaží vytvárať priestor pre priame kontakty medzi podnikateľskými subjektmi SR a najvyššími predstaviteľmi Slovenska v zahraničí – vedúcimi zastupiteľských úradov SR (VZÚ). Počas porady VZÚ SR v júli 2009 bola

---

⁶ Celkový dovoz a celkový vývoz podľa kontinentov a ekonomických zoskupení krajín v roku 2009. Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2010. <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=16910><http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=16910>.

usporiadaná historicky prvá Kontaktná burza obchodných a investičných možností. Táto forma poskytla vedúcim zastupiteľských úradov možnosť priamo reagovať na požiadavky a dopyt slovenských podnikateľov. Cieľom kontaktnej burzy bolo identifikovať nové možnosti ďalšej expanzie na existujúcich trhoch pre slovenských výrobcov a poskytovateľov služieb. ZÚ v tomto vzťahu zohrávajú významnú úlohu, keďže sa od nich očakáva poskytovanie aktuálnych informácií o možnostiach hospodárskej spolupráce doslova z prvej ruky. Na podujatí sa zúčastnili zástupcovia viac ako sedemdesiatich podnikateľských subjektov, čo umožnilo uskutočniť intenzívne rokovania medzi zástupcami podnikateľov a veľvyslancami. Podnikatelia mimoriadne pozitívne reagovali na formu podujatia a podporili uskutočňovanie takýchto podujatí aj v budúcnosti. Navyše prostredníctvom predsedu SOPK, predsedu Klubu 500, prezidenta Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky – AZZZ a ďalších bolo ministerstvu zahraničných vecí na Výročnej konferencii o zahraničnej politike⁷, ktorá sa konala 12. apríla 2010, tlmočené verejné poďakovanie za výraznú zmenu v prístupe rezortu v oblasti pomoci našim podnikateľom, za aktívny dialóg a hľadanie koncepčných riešení v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov počas ostatných dvoch rokov.

Našou snahou je, aby vyjadrenia a započatá spolupráca neostali len na deklaratívnej úrovni, ale aby sme pripravovali ďalšie konkrétne možnosti a napomohli zahraničnej obchodnej výmene Slovenska. MZV v spolupráci s ministerstvom hospodárstva, NARMSP, SOPK a ďalšími v roku 2009 pripravilo, resp. sa spolupodieľalo na množstve seminárov, konferencií, či školení, kde boli cieľovou skupinou práve podnikatelia. Medzi takéto podujatia napr. patrili: Čínsko-slovenské podnikateľské fórum (marec); 1. medzinárodná vedecko-podnikateľská konferencia Perspektívy podnikania v Indii – pomoc slovenským podnikateľom pri vstupe na indický trh (marec); Taliansko a Slovensko, partneri pre novú Európu (júl), Slovensko-bieloruské obchodné fórum (september); medzinárodná konferencia Perspektívy podnikania na západnom Balkáne (september); Samit zahraničných investorov (september – Americká obchodná komora); Euro-arabské exportné fórum (október). MZV v spolupráci so ZÚ USA, Kanady a Mexika pripravilo 14. októbra 2009 na pôde MZV panelovú diskusiu pri príležitosti 15. výročia existencie obchodného bloku NAFTA (The North American Free Trade Agreement) medzi Kanadou, USA a Mexikom. Cieľom panelovej diskusie bola okrem iného aj podpora vzájomných bilaterálnych hospodárskych vzťahov s týmito tromi krajinami.

Rezort diplomacie pochopiteľne participoval na príprave a realizácii obchodných misií v rámci návštev najvyšších ústavných predstaviteľov Slovenska v zahraničí a na

---

Jednou z našich konkrétnych aktivít v uplynulom období bolo podrobné zmapovanie pravidiel postupu medzinárodných organizácií pri obstarávaní dodávok tovarov a služieb.

---

⁷ Viac informácií o podujatí pozri na webovej stránke MZV: http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/Aktualit.nsf/%28vw_ByID%29/ID_977823A69890D92AC12576F8003B7A2C.

opak. Novým prvkom je aj účasť podnikateľov v sprievode ministra zahraničných vecí počas jeho návštev vo vybraných krajinách a teritóriách (Bielorusko september 2009, Arménsko, Azerbajdžan, Gruzínsko marec 2010, Moldavsko máj 2010), ktoré priniesli nové kontrakty pre slovenské firmy zvlášť v oblasti energetiky, služieb, potravinárskeho a chemického priemyslu.

INTENZÍVNEJŠIE V MEDZINÁRODNÝCH ORGANIZÁCIÁCH A INŠTITÚCIÁCH

MZV vychádza z faktu, že hospodárska kríza zasiahla všetky oblasti ekonomiky bez rozdielu, a preto aj naša reakcia musí odrážať takúto širokospektrálnosť. V rámci toho sme iniciovali koordinovaný postup pri príprave stanovísk SR k stretnutiam skupiny G20 či legislatívnym iniciatívam orgánov EÚ. Ich úroveň vysoko ocenili naši zahraniční partneri (napr. Veľká Británia) aj vďaka presadeniu takéhoto prístupu. Všetky aktivity, osobitne prípravu stanovísk na multilaterálne fóra, na ktorých sa SR v roku 2009 zúčastnila alebo bola prizvaná k spolupráci (napr. stretnutia G20 v Londýne a Pittsburghu), sme zabezpečovali v úzkej koordinácii s ostatnými partnermi, Úradom vlády, ministerstvom hospodárstva, ministerstvom financií, so Slovenskou akadémiou vied, s Národnou bankou Slovenska a inými.

Jednou z našich konkrétnych aktivít v uplynulom období bolo podrobné zmapovanie pravidiel postupu medzinárodných organizácií pri obstarávaní dodávok tovarov a služieb; komplexnú informáciu o tom sme zverejnili na webovej stránke MZV.⁸

Navyše v marci 2010 sa na pôde MZV uskutočnil seminár pre slovenských podnikateľov, na ktorom sa oboznámili s procesom verejného obstarávania v systéme medzinárodných organizácií a na ktorom vystúpili zástupcovia obstarávacích divízií z OSN, EÚ, NATO, OBSE a WTO. V rámci týchto organizácií sa ročne rozhoduje o objednávaní tovarov a služieb v hodnote cez 15 miliárd eur. Seminár poskytol jedinečnú príležitosť pre výrobcov, exportérov a možných slovenských poskytovateľov služieb získať komplexnú informáciu o systéme, komoditnej štruktúre, finančných objemoch a podmienkach účasti na verejnom obstarávaní v uvedených organizáciách. Vzhľadom na miliardové objemy v rámci obstarávacích konaní je zaujímavý aj pohľad na ich využívanie, resp. úspešnosť slovenských firiem na nich. V systéme OSN bol za Slovenskú republiku v roku 2009 vykázaný objem dodávok v hodnote necelých 400 tisíc amerických dolárov. Slovenské firmy sa stále viac usilujú o objednávky zvlášť v rámci EÚ a NATO. Minimálne štyri slovenské spoločnosti sa v minulosti podieľali dodávkami na tendroch, ktoré vypísali Európske stredisko pre jadrový výskum (CERN) a Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu (MAAE).

V rámci spolupráce s OECD sme finančne podporili práce na projekte v gescii Ministerstva financií SR Ekonomická analýza nástrojov na prekonanie dopadov finančnej krízy v podmienkach SR (malá otvorená ekonomika) či na projekte Slovenského pro-

⁸ Verejné obstarávanie pre medzinárodné organizácie. http://www.mzv.sk/sk/cinnost_ministerstva/mzv_a_kriza-verejne_obstaravanie_pre_medzinarodne_organizacie.

timonopolného úradu Súťažná politika v čase hospodárskej krízy. Kľúčovou aktivitou v sledovanom období bola návšteva generálneho tajomníka OECD Angela Gurríu v SR, ktorý vo februári 2009 prezentoval správu *Ekonomický prehľad SR*⁹. Priaznivé vyznenie ekonomického prehľadu Slovenska iba potvrdilo celkovo pozitívne vnímanie SR zo strany tejto organizácie.

Aktivity MZV vo vzťahu k medzinárodným finančným inštitúciám vychádzali z ich komplementarity k aktivitám Ministerstva financií SR a NBS. Dynamika vývoja v súvislosti s globálnou finančnou krízou a opatreniami na prekonanie jej dôsledkov poskytla dostatok priestoru na zaujatie vlastného stanoviska k takým témam, ako boli dohoda o spoločnom zastupovaní SR a ČR pri Medzinárodnom menovom fonde (MMF) a skupine Svetovej banky, všeobecná alokácia tzv. osobitných práv čerpania či poskytnutie pôžičky MMF s cieľom posilniť jeho zdroje. MZV v tomto roku riešilo aj delikátne otázky súvisiace s hlasovaním o prijatí Kosova za člena skupiny Svetovej banky a člena MMF. V oboch prípadoch bolo prejavené principiálne stanovisko Slovenska k uznaniu Kosova, ktoré však neznamenalo zablokovanie možnosti čerpať finančnú pomoc zo zdrojov týchto organizácií.

V roku 2009 sa prostredníctvom aktívnej účasti slovenských expertov a vedcov podarilo úspešne pôsobiť aj na pôde Európskeho strediska pre jadrový výskum (CERN) so sídlom v Ženeve. Slovensko sa v uplynulom roku úspešne zapájalo do opätovného spustenia veľkého hadrónového urýchľovača (LHC) 21. novembra 2009 po 14-mesačnej prestávke od jeho „havárie“ v septembri 2008. Slovensko pôsobilo aj v Rade CERN, tak vo vedení, ako aj vo Finančnom výbore CERN. V súčasnosti sa preverujú možnosti ďalšej spolupráce medzi SR a CERN okrem časticovej fyziky aj v oblasti elektroniky a automobilového priemyslu.

SKÚSENOSTI A PRAX INÝCH KRAJÍN

Dôležité miesto medzi aktivitami rezortu v súvislosti s hospodárskou krízou mala vlastná analýza vývoja globálnej ekonomiky a situácie na finančných trhoch, ako aj reakcií vlád jednotlivých krajín. MZV neustále analyzuje opatrenia, postupy, stratégie a pod. z iných krajín v čase krízy tak pre vedenie vlastného, ako aj ďalších rezortov.

Do vyhodnocovania situácie a trendov, ktoré sa v súvislosti s krízou objavili, bola aktívne zapojená aj celá sieť veľvyslanectiev a stálych zastúpení Slovenska v zahraničí. Aj vďaka tomu mohlo MZV na rokovanie vlády predložiť kvalitne pripravené materiály venované spolupráci s členskými krajinami EÚ pri odstraňovaní dôsledkov hospodárskej krízy či analýzu postupu EÚ a jej členských krajín v oblasti riešenia dosahov krízy na zamestnanosť. Všetky informačné materiály, ktoré pripravilo MZV, sú prístupné

⁹ *Economic Survey of the Slovak Republic 2009*. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, 2009. http://www.oecd.org/document/27/0,3343,en_2649_34569_42072475_1_1_1_1,00.html.

na jeho webovej stránke¹⁰, aby sa tak zabezpečila aj široká informovanosť verejnosti o aktivitách rezortu.

ROZVOJOVÁ POMOC AKO NÁSTROJ EKONOMICKEJ DIPLOMACIE

Poskytovanie rozvojovej pomoci (ODA) je politickým a morálnym záväzkom Slovenska. Za ostatných 7 rokov sa oficiálna rozvojová pomoc stala integrálnou súčasťou slovenskej zahraničnej politiky. Strategickým cieľom MZV v roku 2009 bolo zefektívniť systém poskytovania ODA. Na tento účel vypracovalo ministerstvo *Strednodobú stratégiu oficiálnej rozvojovej pomoci na roky 2009 – 2013*, ktorú vláda schválila v marci 2009. Stratégia definuje priority, princípy, ciele a partnerov z hľadiska ODA. Pomoc bola zameraná na tri programové krajiny – Afganistan, Keňu a Srbsko – a 16 projektových krajín v oblastiach Západného Balkánu, východnej Európy, Ázie a Afriky.

Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu¹¹ (SAMRS) vypísala v roku 2009 deväť výziev na predkladanie projektov, zazmluvnila 45 rozvojových projektov v hodnote 6,37 milióna eur, pričom celkové výdavky na rozvojové projekty dosiahli 7,1 milióna eur. Objem poskytovanej pomoci dosiahol v roku 2009 výšku 54 miliónov eur, čo predstavuje 0,086 % z HDP (v roku 2008 bol podiel ODA/HDP

Napriek skutočnosti, že rozpočtová kapitola MZV bola v roku 2010 znížená o takmer 19%, rezort hľadá spôsoby, aby sa objem pomoci v tejto fáze neznižoval a aby sa perspektívne mohol zvyšovať smerom k splneniu našich záväzkov.

0,102 %, v absolútnych číslach 65,4 milióna eur; oproti roku 2008 ide o pokles o 11,4 milióna eur). Na rok 2010 je vyčlenených 50,83 milióna eur, pričom je potrebné zdôrazniť, že ODA SR poskytujú viaceré ústredné orgány štátnej správy, nielen MZV SR.

V roku 2009 pokračovali mikrograntové schémy zavedené ako nový nástroj v roku 2008. Projekty realizovali koneční prijímatelia pomoci prostredníctvom našich ZÚ v Belehrade, Saraje-

ve, Nairobi, Minsku, Kyjeve a Bukurešti. V rámci schémy v roku 2009 bolo kontrahovaných 64 projektov v hodnote 237 857 eur. Hlavnými prioritami Slovenska v oblasti ODA zostávajú posilňovanie stability a dobré spravovanie vecí verejných v oblastiach a štátoch prioritných aj z hľadiska hospodárskych záujmov SR. Rozvojová a humanitárna pomoc (a jej bilaterálny i multilaterálny aspekt) predstavuje pre Slovensko nezanedbateľný prostriedok na vytváranie nových exportných a pracovných príležitostí nielen v spolupráci s medzinárodnými organizáciami a MVO, ale intenzívnejšie aj s malými a strednými podnikmi. MZV podporuje export slovenských výrobcov i prostredníctvom tohto nástroja a presadzuje ich projekty a výrobky na zahraničných trhoch.

Slovensko sa hlási k záväzkom EÚ a medzinárodného spoločenstva postupne zvyšovať svoj príspevok na ODA, no objem prostriedkov, ktoré je možné vyčleniť,

¹⁰ http://www.mzv.sk/sk/aktualne/vsetky_spravy.

¹¹ Údaje dostupné na www.slovakaid.sk.

zasiahla globálna finančná kríza. Napriek skutočnosti, že rozpočtová kapitola MZV SR bola v roku 2010 znížená o takmer 19 %, rezort hľadá spôsoby, aby sa objem pomoci v tejto fáze neznižoval a aby sa perspektívne mohol zvyšovať smerom k splneniu našich záväzkov – samozrejme v závislosti od vývoja štátneho rozpočtu.¹²

PODPORA INOVÁCIÍ, MODERNÝCH TECHNOLOGIÍ A VÝSKUMNÝCH CENTIER

Vzhľadom na kľúčový význam znalostnej ekonomiky z hľadiska ekonomickej budúcnosti a prosperity krajiny kládol rezort diplomacie aj v roku 2009 mimoriadny dôraz na systémové aktivity v oblasti vedy, výskumu, spolupráce univerzít a pod. MZV sa koordinačnou a analytickou činnosťou spolu s Úradom PPV pre znalostnú ekonomiku, MŠ, SAV, MH a ďalšími usiluje podporiť potenciál najlepších zahraničných skúseností v oblasti nových technológií, aplikovateľných v SR.

Slovenská republika je podľa štatistik Eurostatu na prvom mieste v EÚ z hľadiska počtu stredoškolsky vzdelaných ľudí (91,8 %), ale na jednom z posledných podľa percenta HDP, ktoré štát vynakladá na výskum. Na Slovensku ešte nie je úplne rozvinuté priaznivé proinovatívne podnikateľské prostredie. Problémom je nízka výkonnosť podnikov v oblasti výskumu a vývoja a s ním súvisiaca nízka zamestnanosť v odvetviach high-tech služieb. Vzdelanostný potenciál SR tak nie je plne zhodnocovaný.

Súčinnosti všetkých zainteresovaných aktérov na dosiahnutí týchto cieľov napomohlo v roku 2009 aj prvé stretnutie na pôde MZV o medzirezortnej spolupráci v zahraničí v oblasti vyspelých inovačných technológií a vedomostnej ekonomiky za účasti ÚV SR, Agentúry pre podporu výskumu, vedy a vývoja, MH SR, MŠ SR, SAV a agentúry SARIO. Práve cez diplomatickú sieť chce MZV SR ponúknuť spoluprácu pre využitie a realizáciu inovačnej politiky SR smerom k zahraničiu. Praktickým príspevkom MZV na tomto poli je aj schválenie projektu zameraného na prehĺbenie spolupráce SR s najväčšou a najvýkonnejšou ekonomikou sveta v oblasti inovácií a transferu technológií – Spojenými štátmi americkými. Projekt je síce orientovaný na USA, ale mal by byť pilotným projektom pre využitie aj v iných krajinách, kde je potenciál pre spoluprácu v oblasti vyspelých technológií.

V rámci projektu sa 13. apríla 2010 uskutočnila na pôde MZV SR konferencia o inovačnej politike a transfere technológií, organizovaná v spolupráci s Americkou obchodnou komorou v SR, Úradom vlády SR a MZV. Cieľom konferencie bolo predstaviť príklady úspešnej spolupráce medzi vedeckovýskumnými inštitúciami, univerzitami a podnikateľským prostredím v zahraničí a na Slovensku. Konferencia bola zatiaľ najväčším podujatím v SR o tejto problematike za účasti 250 pozvaných hostí, medzi ktorými boli členovia vlády, Americkej národnej akadémie, EK, MVO, zástupcovia MZV, MŠ, MH a ďalších. MZV zároveň hodlá ešte do konca roka 2010 iniciovať organizáciu ďalších podujatí zameraných na inovačnú politiku, resp. problematiku

¹² Zákon o štátnom rozpočte na rok 2010 – schválený NR SR. Ministerstvo financií SR, 2009. <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7386>.

znalostnej ekonomiky s krajinami na špičke svetového inovačného rebríčka, avšak s podobnými geografickými a hospodárskymi parametrami ako SR – napr. Fínsko, Dánsko, Švédsko a Izrael.

NOVÉ VÝZVY

Zotavovanie z krízy bude pomalé aj vzhľadom na množstvo deformácií a nerovnováh vo svetovej ekonomike. Napriek argumentom o tom, že kríza ani zďaleka nedosiahla rozmery kríz z predchádzajúcich období, keď v 30. rokoch 20. storočia klesla výkonnosť svetovej ekonomiky o viac ako 20 %, zatiaľ čo za rok 2009 v priemere len o necelých 5 %, je zrejmé, že dochádza k bodu zlomu vo svetovom ekonomickom systéme. Veľmi často a na rôznych významných fórach sa logicky otvára otázka zvolania novej brettonwoodskej konferencie, ktorá by redefinovala parametre finančných a ekonomických vzťahov v dnešnom svete. Táto požiadavka naplno zaznela aj vo vystúpení francúzskeho prezidenta N. Sarkozyho na Svetovom ekonomickom fóre v Davose.

Vzhľadom na skôr pomalé zotavovanie z krízy bude nesmierne dôležité zvoliť správnu stratégiu udržateľného a konkurencieschopného rastu pre nehomogénne zoskupenie, ktorým súčasná EÚ nesporne je.

V každom prípade bude nevyhnutná reforma bankového sektora a stanovenie nových parametrov fungovania finančného systému.

Kríza odhalila deficity z hľadiska fungovania európskej menovej únie, a preto za jednu z nosných úloh v oblasti ekonomickej diplomacie, v tesnej súčinnosti s ministerstvom hospodárstva, financií a ďalšími rezortmi, považujeme v horizonte najbližších mesiacov sledovanie a vyhod-

nocovanie výbušnej témy deficitného vývoja verejných financií a situácie v eurozóne. Zabrániť preneseniu krízy z Grécka na ostatné krajiny eurozóny považujeme za kľúčový problém. Rovnako možno konštatovať, že súčasná situácia a kríza predstavujú zásadnú výzvu pre európsku integráciu, ktorá výrazne prekračuje rámec jednoduchého preformulovania politiky finančného sektora. Hlavnými problémami sú nezamestnanosť, prehľbujúca sa sociálna polarizácia, rozsah chudoby, čo sú témy, ktoré boli v politike EÚ zatlačované často do úzadia. Vzhľadom na skôr pomalé zotavovanie z krízy bude nesmierne dôležité zvoliť správnu stratégiu udržateľného a konkurencieschopného rastu pre nehomogénne zoskupenie, ktorým súčasná EÚ nesporne je. Cez túto prizmu by mala aj Slovenská republika pristupovať k tvorbe a k aplikácii Stratégie rastu EÚ 2020, t. j. definovať reálne a splniteľné ciele, spôsob ich dosiahnutia a vyvarovať sa prehnáných a nereálnych ambícií a chýb spojených s Lisabonskou stratégiou.

V spolupráci ministerstva zahraničných vecí, ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií, ministerstva financií a hospodárstva sa zameriame na zaujímavé oblasti využitia možností suverénnych fondov, nachádzajúcich sa prevažne mimo euroatlantického priestoru, predovšetkým v krajinách exportujúcich ropu a plyn (SAE, Kuvajt, Saudská Arábia, Líbya, Katar, Nórsko, Rusko) a v krajinách s prebytkom finančných rezerv z ak-

tívneho obchodného salda (Čína, Singapur). Voľný kapitál je však iba jednou z kvalít, ktoré nám ponúkajú tieto trhy. Ďalšími sú vyspelé technológie, inovácie, transfer technológií, výrobné kooperácie, uplatnenie nášho know-how, resp. ich vzájomná výmena a iné.

Globálna recesia vyžaduje kreatívnejší a dôraznejší prístup v oblasti získavania zahraničných investícií. Naším záujmom je popri tradičných európskych partneroch zamerať pozornosť aj na investičný kapitál z Ázie a krajín Perzského zálivu, kde je očakávaný najvyšší objem prebytkového kapitálu v najbližších 10 – 15 rokoch.

Ďalšou výzvou, kde MZV zohráva dôležitú úlohu z hľadiska koordinácie spolu s ďalšími rezortmi a inštitúciami, je znalostná ekonomika – t. j. získavanie kontaktov, partnerov (výskumné ústavy, univerzity, firmy a podobne) z hľadiska vyspelých technológií a inovácií, transfer technológií, výrobné kooperácie, uplatnenie nášho know-how, resp. ich vzájomná výmena a pod.

Naplnenie uvedených cieľov prebieha v zložitých rozpočtových podmienkach. Napriek predpokladaným ďalším úsporám v štátnej správe nechce rezort pristupovať k zatváraní veľvyslanectiev SR v zahraničí, pokiaľ to nebude skutočne nevyhnutné. Uprednostníme preto skôr znižovanie personálneho obsadenia ZÚ a preskupenie síl s cieľom udržiavať čo najširší počet našich politicko-ekonomických tykadiel v zahraničí a priblížiť zahraničnú službu o ďalší krok bližšie k potrebám podnikateľskej sféry, obchodných združení, univerzít, občanov. Tu je potrebné zdôrazniť, že úsporné opatrenia majú svoje objektívne limity a už dnes až na 49 z 89 ZÚ v zahraničí pracujú len dvaja, príp. jeden diplomat.

Rezort diplomacie chce aj naďalej byť relevantným a spoluzodpovedným za riešenie kľúčových otázok hospodárskeho rastu SR. Tomuto cieľu sme prispôsobili vnútorné kapacity a nástroje. Zároveň budeme aj naďalej hľadať systémové riešenia v oblasti ekonomickej diplomacie a pokračovať v intenzívnom a po všetkých stránkach potrebnom odbornom, ale aj neformálnom dialógu s kľúčovými slovenskými aktérmi v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov – s ministersvom hospodárstva a ďalšími rezortmi, so SOPK, Zväzom zamestnávateľov, s AZZZ, NAMSP, Klubom 500, so Združením podnikateľov Slovenska, a s inými.

REFERENCIE

- Celkový dovoz a celkový vývoz podľa kontinentov a ekonomických zoskupení krajín v roku 2009.* Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2010. <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=16910><http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=16910>.
- Economic Recovery: Second Batch of 4-billion-euro Package Goes to 43 Pipeline and Electricity Projects.* 2010. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/231>.
- Economic Survey of the Slovak Republic 2009.* Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, 2009. http://www.oecd.org/document/27/0,3343,en_2649_34569_42072475_1_1_1_1,00.html.
- European Parliament resolution of 11 March 2009 on a European Economic Recovery Plan [2008/2334(INI)].* Európsky parlament, 2009. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2009-0123&language=EN>.

Informácia o konferencii „Zvýšenie súčinnosti v oblasti vonkajších ekonomických vzťahov pri prekonávaní dôsledkov hospodárskej a finančnej krízy na Slovensku“. Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky, 2009. <http://www.azzz.sk/doc/aktualinf/Material.doc>.

Informácia o spolupráci SR s členskými štátmi EÚ pri spoločnom riešení dopadov finančnej a hospodárskej krízy. Vláda Slovenskej republiky, Bratislava 2009. [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/8274CBFFE52FB06CC12575D0003BBC1E/\\$FILE/vlastnymat.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/8274CBFFE52FB06CC12575D0003BBC1E/$FILE/vlastnymat.doc).

Koncepcia riadenia prílevu zahraničných investícií v kontexte globálnej finančnej a hospodárskej krízy. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Bratislava 2009. www.economy.gov.sk/koncepcia-riadenia-prilevu.../132121s.

Verejné obstarávanie pre medzinárodné organizácie. http://www.mzv.sk/sk/cinnost_ministerstva/mzv_a_kriza-verejne_obstaravanie_pre_medzinarodne_organizacie.

Zákon o štátnom rozpočte na rok 2010 – schválený NR SR. Ministerstvo financií SR, 2009. <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7386>.

POZASTAVENIE DODÁVOK RUSKÉHO PLYNU CEZ UKRAJINU DO EÚ V JANUÁRI 2009: ANTICKÁ DRÁMA ALEBO MARGINÁLNA EPIZÓDA NA TRHU S PLYNOM?

URBAN RUSNÁK

V oblasti energetickej bezpečnosti kľúčové miesto patrí znalosti technických možností existujúcej infraštruktúry. Pre lepšie pochopenie podstaty problému okolo plynových sporov medzi Ukrajinou a Ruskom je užitočné oboznámiť sa s plynárenskou infraštruktúrou, technickým a obchodným procesom exportu plynu z Ruskej federácie.

Ukrajina má z hľadiska ruského plynárenstva výsadné miesto. Na jednej strane je jedným z najväčších trhov pre ruský plyn a na strane druhej je najvýznamnejším tranzitným štátom, cez ktorý prúdi plyn nielen západným smerom (cez Slovensko, Poľsko a Maďarsko), ale aj južným (cez Moldavsko a Rumunsko). Ukrajinská plynárenská sústava bola budovaná postupne ako súčasť vnútorného zásobovania plynom na území Sovietskeho zväzu, ktoré križovali exportné plynovody do susedných spriatelенých krajín a ďalej na Západ. Tieto exportné línie nie sú samostatné stavby, ale okrem hlavnej tranzitnej úlohy majú za úlohu aj zásobovanie plynom na územiach pozdĺž svojej trasy. Na vyrovnávanie objemov spotrebovaného plynu a sezónnych výkyvov pri tranzite slúži systém podzemných zásobníkov na západe Ukrajiny v Ivanofrankovskej a Ľvovskej oblasti. Celý systém až do súčasnosti pracuje v jednotnom režime spolu s jeho ruskou časťou. Riadiace centrum tranzitných operácií, cez ktoré prúdia všetky informácie z meracích staníc aj na území Ukrajiny, sa nachádza v Moskve v Gazpromu. Ukrajinský Ukrtranshaz dostáva priebežnú informáciu o tlakoch a objemoch sprostredkované cez ústredie Gazpromu.¹ S určitým

---

¹ Uvedenú informáciu autorovi poskytli v januári 2009 experti monitorovacej skupiny EÚ, ktorí boli dislokovaní počas krízy na Ukrajine s cieľom zistiť skutočný stav v plynárenskej sústave a tranzite do EÚ.

zjednodušením je možné povedať, že zemný plyn, ktorý v zimnom období v čase najvyššej spotreby prúdi na Ukrajinu, sa čiastočne spotrebuje vo veľkých priemyselných aglomeráciách na východe krajiny, kde žije vyše 20 miliónov obyvateľov. Pre potreby exportu sa tieto objemy doplnia zo zásobníkov na západe Ukrajiny. Preto sú ukrajinské zásobníky so svojou kapacitou 34,5 miliardy m³ plynu jedny z najväčších na svete. Tranzitná kapacita ukrajinskej sústavy predstavuje 110 – 120 miliárd m³ ročne, v roku 2009 z dôvodu pozastavenia tranzitu a celkového poklesu dopytu v dôsledku ekonomickej krízy bolo cez Ukrajinu prepravených spolu 95,8 miliardy m³ zemného plynu.² Ukrajinským fenoménom v tomto kontexte je neexistencia presných meracích staníc na 22 vstupoch tranzitných plynovodných potrubí z územia Ruska a Bieloruska a na niektorých z 15 výstupných bodov. Osobitným problémom v obchodných vzťahoch je tzv. technický a technologický plyn, ktorý je používaný na pohon kompresorov (cca 8 miliárd m³/ročne³) a ako náplň 38,2 tisíce km plynovodov, z ktorých 14 tisíc km potrubí má priemer vyše 1 020 mm. Bez uvedeného plynu nie je fyzicky možný export zemného plynu z Ruska do Únie.

Naftohaz pôsobí v celom systéme obchodu z ruským plynom najmä ako subdodávateľ Gazpromu, pre ktorý zabezpečuje prepravu plynu a v minulosti aj jeho skladovanie na ukrajinskom území.

Z hľadiska obchodných vzťahov spotrebiteľov v EÚ je možné povedať, že každý z nich má vo svojich dlhodobých kontraktach s Gazpromom určené odberné miesto, v ktorom preberá plyn od ruského monopolného exportéra. Pre Slovenský plynárenský priemysel (SPP) je takýmto miestom meracia a kompresorová stanica vo Veľkých Kapušanoch. Iné spoločnosti majú tieto miesta určené zvyčajne na hraniciach štátov

svojho pôsobenia, aj keď po vstupe Slovenska do Únie je rastúci počet zmlúv viazaný na odber vo Veľkých Kapušanoch. Z uvedeného modelu vyplýva, že Slovensko ani žiadne slovenské podnikateľské subjekty nemajú zmluvné väzby s Ukrajinou, resp. so štátnym Naftohazom Ukrajiny, národnou akciovou spoločnosťou. Naftohaz pôsobí v celom systéme obchodu z ruským plynom najmä ako subdodávateľ Gazpromu, pre ktorý zabezpečuje prepravu plynu a v minulosti aj jeho skladovanie na ukrajinskom území. Podobne Eustrem, a. s., (systémový operátor tranzitu cez Slovensko, do svojho oddelenia v roku 2006 súčasť SPP) vykonáva takéto služby pre Gazprom, resp. vzhľadom na liberalizáciu trhu v ostatnom čase aj pre subjekty z krajín EÚ. Obchodovanie s plynom prebieha na základe dlhodobých kontraktov, kde sú okrem cenového vzorca a kvality plynu stanovené celkové ročné objemy dodávok, dohodnuté rozpätie kolísania odberu a minimálny odber, pod ktorým začína platiť klauzula *take-or-pay*.⁴

² Objemy tranzitu zemného plynu cez územie Ukrajiny (1991 – 2009). Tabuľka. <http://www.naftogaz.com>.

³ Podľa vyjadrenia premiéra Ukrajiny J. Jechanurova na stretnutí s veľvyslancami EÚ, USA, Kanady a Japonska počas rusko-ukrajinskej plynovej krízy v januári 2006 (archív autora).

⁴ Klauzula „odober alebo plať“ je zakomponovaná do dlhodobých kontraktov ako poisťka pre producentov, ktorí spravidla financujú výstavbu plynovodov a ťažobnú infraštruktúru, aby mali zaistený odber a mohli kalkulovať ekonomické parametre potrebných investícií.

Cena plynu pre odberateľov v EÚ je historicky priviazaná k cenám iných palív, ktoré boli hlavnými energetickými nositeľmi na jednotlivých trhoch na začiatku expanzie sovietskeho plynu s 6- až 9-mesačným časovým odstupom. V tom čase zemný plyn zo spotreby vytesnil predovšetkým mazut a vykurovacie oleje a v menšej miere uhlie. V rámci zjednodušenia je možné povedať, že vývoj cien zemného plynu kopíroval vývoj cien ropy so stanoveným oneskorením. Takáto cenotvorba bola všeobecne prijateľná, lebo umožňovala aj spotrebiteľom adekvátne reagovať a optimalizovať svoj odber počas sezónnych výkyvov a vytvárať si zásoby plynu na kompenzovanie špičkovej spotreby.

NA OSI MOSKVA – KYJEV – BRATISLAVA – BRUSEL: UDALOSTI PRELOMU ROKOV 2008 A 2009 V DUCHU ANTICKEJ DRÁMY

EXPOZÍCIA: SITUÁCIA KU KONCU ROKA 2008

Najdlhšiemu pozastaveniu dodávok plynu do EÚ v roku 2009 predchádzali už aj v minulosti spory medzi Ruskom (Gazpromom) a Ukrajinou (Naftohazom) o podmienkach dodávok plynu na Ukrajinu a jeho tranzitu do EÚ. Pozastavenie dodávok zemného plynu na Ukrajinu v januári 2006 trvalo síce iba 4 dni, ale v jeho dôsledku boli namiesto predchádzajúcich medzivládnych dohôd uzatvorené nové kontrakty na úrovni spoločností a medzi Gazpromom a Naftohazom sa objavila sprostredkovateľská štruktúra RosUkrEnergó (RUE), ktorú podľa dostupných údajov vlastní 50 : 50 Gazprom a ukrajinskí podnikatelia Dmitro Firtaš a Ivan Fursin. RUE získala monopol na dovoz plynu na Ukrajinu, a to nielen ruského, ale aj stredoázijského, ktorý Ukrajina získavala za výhodnejších cenových a platobných podmienok. Dôsledky krátenia objemu plynu dodaného Gazpromom do tranzitnej sústavy pocítili v januári 2006 aj slovenskí plynári. Ukrajina vtedy zo sústavy odoberala plyn aj pre vlastnú potrebu, na čo Gazprom reagoval ďalším pomerným znižovaním dodávok. Do konca roka 2008 technický a technologický plyn fakticky poskytoval Gazprom, preto boli poplatky za tranzit cez Ukrajinu stanovené na minimálnej úrovni 1,6 USD/1 000 m³/100 km. Cena plynu v roku 2008 predstavovala 179,5 USD/100 m³.

Ukrajina sa v predstihu usilovala vyriešiť problémy spojené s očakávanými dodávkami plynu, preto iniciovala stretnutie predsedov vlád Júlie Tymošenkovej a Vladimíra Putina, výsledkom ktorého bolo *Memorandum medzi vládami Ukrajiny a Ruskej federácie o spolupráci v plynárenstve* z 2. októbra 2008.⁵ Zverejnené princípy dávali nádej, že obaja partneri nájdu vzájomne prijateľné riešenie citlivých plynárenských

⁵ Gazovij memorandum. In: *Interfax*, 2. 10. 2008. <http://interfax.ru/print.asp?sec=1447&i-d=36856>.

problémov. Čo bolo príčinou, že strany nedodržali dohodnutý postup, je otázne. Faktom zostáva, že ruská strana verejne periodicky spochybňovala vôľu a možnosti Ukrajiny dostať svojim záväzkom v oblasti tranzitu pre nedodatočnú údržbu tranzitných trás. Vzhľadom na to, že ceny plynu pre Ukrajinu sa stanovovali na kalendárny rok, aj v minulosti prakticky každoročne na sklonku roka dochádzalo k vypätým negociáciám o cenách na nasledujúci rok. Okrem cenových vyjednávaní v zmysle medzivládneho memoranda žiadalo Rusko zaplatiť do konca roka 2008 za plyn dodaný na Ukrajinu spolu so sankčnými poplatkami v celkovej výške 2,4 miliardy USD. Ukrajina iba s veľkými ťažkosťami 30. decembra poukázala 1,5 miliardy USD na švajčiarsky účet RUE za dodaný plyn, pričom oprávnenosť a výšku penále napadla na medzinárodnej arbitráži.

KOLÍZIA: ROKOVANIA O PODMIENKACH DODÁVOK A TRANZITU PLYNU

Počas cenových rokovaní v 2008 Rusko navrhlo Ukrajine cenu 418 USD, z ktorej napokon zľavilo na 250 pri tarife na tranzit 1,7 USD. Keďže ukrajinská maximálna ponuka bola 223 USD pri tarife 1,8 USD, strany sa nedohodli⁶ a ukrajinskú delegáciu odvolali večer 31. decembra z Moskvy domov. V noci 1. januára 2009 vydali prezident

---

Rusko ponúklo Ukrajine plyn za cenových podmienok, ktoré nebola ochotná akceptovať aj vzhľadom na to, že z dôvodu požiadavky Gazpromu fakticky vykúpila všetok uskladnený plyn a mala plne pokryté objemy svojej spotreby minimálne na 1. štvrtrok 2009.

Viktor Juščenko spolu s premiérkou Júliou Tymošenkovou spoločne vyhlásenie, v ktorom vysvetlili ukrajinskú pozíciu. Vyhlásili, že Ukrajina v zmysle ukrajinsko-ruského memoranda z októbra 2008 zaplatila všetky svoje podľnosti. Zároveň podčiarkli, že ceny plynu pre Ukrajinu majú rásť postupne v priebehu trojročného prechodného obdobia, až kým nedosiahnu európsku úroveň. Dodávky majú byť priame, bez sprostredkovateľov a upraviť na európsku úroveň sa majú aj tarify za tranzit. Vo vyhlásení

sa tiež uvádza, že podľa ukrajinských prepočtov by cena plynu v roku 2009 mala predstavovať 201 USD a prepravná tarifa nie menej ako 2 USD. Navrhli, aby Gazprom pokračoval v dodávkach a tranzite plynu za podmienok z roka 2008 s tým, že po ukončení rokovaní a podpise kontraktov ukrajinská strana doplatí vzniknutý rozdiel. Zároveň ubezpečili občanov Ukrajiny, že dodávky plynu a tepla pre obyvateľstvo budú zabezpečené a európskym spotrebiteľom garantovali bezproblémový tranzit ruského plynu do EÚ.⁷

---

⁶ Podľa vyjadrenia O. Dubinu, predsedu predstavenstva Naftohazu, v materiáli agentúry Interfax: *Gazprom – Ukrajina: dožiť do Roždestva*. In: *Interfax*, 1. 1. 2009. <http://interfax.ru/print.asp?sec=1447G&id=55256>.

⁷ Úplný text vyhlásenia z 1. januára 2009 je k dispozícii napr. v archíve stránky www.interfax.ru/business.

V konečnom dôsledku možno situáciu komentovať takto: Rusko ponúklo Ukrajine plyn za cenových podmienok, ktoré nebola ochotná akceptovať aj vzhľadom na to, že z dôvodu požiadavky Gazpromu fakticky vykúpila všetok uskladnený plyn a mala plne pokryté objemy svojej spotreby minimálne na 1. štvrtrok 2009. Podľa dostupných údajov sa v zásobníkoch plynu nachádzalo vyše 27 miliárd m³ (17 vo vlastníctve Naftohazu a 11 vo vlastníctve RUE)⁸.

KRÍZA: POZASTAVENIE DODÁVOK PRE UKRAJINU (1. – 6. JANUÁRA 2009)

Dňa 1. januára 2009 o 9.00 kyjevskeho času Gazprom pozastavil dodávky zemného plynu na Ukrajinu v objeme 90 miliónov m³ denne, pričom informoval, že pre potreby tranzitu do EÚ pokračuje v dodávkach do sústavy v objeme 300 miliónov m³ denne.⁹ Ukrajinská strana listom prezidenta Viktora Juščenka z 2. januára adresovaným 8 prezidentom a predsedom vlád najväčšími dotknutých krajín, vrátane prezidenta SR Ivana Gašparoviča, a predsedovi Európskej komisie informovala o priebehu neúspešných rokovaní z ruskou stranou v roku 2008. Viktor Juščenko sa odvolával na medzivládne memorandum z októbra 2008 a uisťoval partnerov, že rokovania s Ruskou federáciou budú pokračovať.¹⁰ 2. januára 2009 ukrajinská delegácia vedená ministrom palív a energetiky Jurijom Prodanom vycestovala na európske turné do Prahy, hlavného mesta vtedajšej predsedníckej krajiny EÚ¹¹, odkiaľ pokračovala do Bratislavy a Bruselu. Prvotný signál, ktorý Ukrajinci dostali v Prahe, bolo odmietnutie Únie vstupovať do rusko-ukrajinského sporu, pokiaľ nedochádza k zastaveniu dodávok plynu do členských krajín, ani ako sprostredkovateľ, ani ako žalobca. Je pravda, že ako prvé boli ešte v ten istý deň obmedzené dodávky plynu pre Poľsko (o 6 %) a Maďarsko (o 25 %).¹² Na rokovaníach v Bratislave 3. januára ukrajinská delegácia vedená ministrom Prodanom zopakovala ministrom hospodárstva Ľ. Jahnátkovi svoj postoj, poukázala na ruský nátlak, ale zároveň podčiarkla, že vynaloží všetko úsilie, aby tranzit pokračoval. Počas rokovaní však neinformovali o možných protiopatreniach, ktoré by z technických dôvodov mohli viesť k zastaveniu tranzitu cez Ukrajinu.

Dňa 5. januára Gazprom na základe pokynu Federálnej colnej služby Ruska pozastavil dodávky plynu do tranzitného plynovodu cez Ukrajinu v objeme 65,3 milióna m³ plynu (objem, ktorý odobrala Ukrajina za obdobie od 1. do 4. januára bez platnej dohody o cene) a vyzval Naftohaz, aby pokryl výpadok z vlastnej rezervy. Ak to neurobí, preberie podľa ruskej strany zodpovednosť za nesplnenie dohôd o tranzite

⁸ Ako vyplýva z materiálu Interfax: *Gazovij spor: RosUkrEnergo protiv vseh*. In: *Interfax*, 22. 1. 2010. www.interfax.ru.

⁹ *Gazprom zayavlyaye, ščo povnistyu perekryv haz*. In: *Ekonomična pravda*, 1. 1. 2009. <http://www.epravda.com.ua/news/2009/01/1/176309>.

¹⁰ *Ukrajinskie razjasnenia*. In: *Interfax*, 2. 1. 2009. www.interfax.ru.

¹¹ *Ukrajinskiy hazovij desant rušiv na Evropu*. In: *Ekonomična pravda*, 2. 1. 2009. <http://www.epravda.com.ua/news/2009/01/2/176350/>.

¹² *Sokraščenie postavok*. In: *Interfax*, 3. 1. 2009. www.interfax.ru.

plynu do EÚ. Podľa ďalších informácií Gazprom vyjadril pripravenosť plniť si záväzky voči európskym spotrebiteľom nákupom plynu z iných zdrojov a následne vymáhať pokrytie takýchto nákladov od Naftohazu.

Podľa vyjadrenia Naftohazu¹³ tranzitné dodávky plynu na Ukrajinu pre EÚ sa 6. januára o 16.00 zmenšili na 58 miliónov m³ denne (oproti zvyčajným 221 miliónom). Situáciu komplikovali tuhé mrazy v Rusku (- 20 °C až -30 °C), ktoré mohli byť jednou z príčin vyššej spotreby plynu v Rusku a jeho objektívneho nedostatku

---

Situáciu komplikovali tuhé mrazy v Rusku (- 20 °C až - 30 °C), ktoré mohli byť jednou z príčin vyššej spotreby plynu v Rusku a jeho objektívneho nedostatku na pokrytie všetkých vnútorných a vonkajších záväzkov Gazpromu.

---

na pokrytie všetkých vnútorných a vonkajších záväzkov Gazpromu. Podobne mrazivé počasie panovalo aj na Ukrajine a zvýšená spotreba rýchlejšie odčerpávala z objemov tranzitu. Podľa operatívnej informácie z vedenia Naftohazu prúdilo 6. januára smerom na Užhorod (tranzit na Slovensko a Maďarsko) cca 51 miliónov m³ plynu na ukrajinské náklady. Južný smer (na Rumunsko, Bulharsko a Turecko) bol úplne odstavený. Vo Veľkých Kapušanoch eustream,

a.s., zaznamenal v ten deň objem ruských dodávok pre slovenský trh na cca 30 % denného priemeru (5,9 milióna m³). Komunikácia Naftohazu a Gazpromu sa zasekla.

V tomto období sa začali aktivizovať medzinárodní aktéri. Na Ukrajinu a do Ruska vycestovala delegácia českého predsedníctva v EÚ (PRES) a EK na rokovania s partnermi.¹⁴ Podľa českého hodnotenia problém prerástol z komerčnej roviny do roviny politickej. Na jeho riešenie uvažovali zvolať stretnutie premiérov Ruska a Ukrajiny a PRES s cieľmi:

- a) nájsť krátkodobé riešenie a okamžité obnovenie dodávok plynu do EÚ a Ukrajiny;
- b) vytvoríť podmienky pre dlhodobú dohodu o dodávkach do EÚ a Ukrajiny.

Takéto rokovanie sa však počas celej krízy neuskutočnilo a úsilie českého predsedníctva bolo rámcované kyvadlovou diplomaciou.

PERIPETIA: PO ZASTAVENÍ TRANZITU CEZ UKRAJINU (7. – 19. JANUÁRA 2009)

V noci zo 6. na 7. januára boli úplne pozastavené dodávky plynu z Ukrajiny do EÚ a na Slovensko.¹⁵ Podľa vyhlásenia Gazpromu bolo 7. januára večer prijaté rozhodnutie o zastavení tranzitu plynu cez Ukrajinu vzhľadom na fakt, že cez vstupnú kompresorovú stanicu v Sudži tranzitný plyn vstupoval na Ukrajinu, ale výstup bol zastavený.¹⁶ Oproti

¹³ Gazprom skorotiv tranzit hazu čerez Ukrajinu do 58 mil. kub.m. In: *Ekonomična pravda*, 6. 1. 2009. www.epravda.com.ua.

¹⁴ Z archívu autora, 6. januára 2009.

¹⁵ *Dodávky plynu sú už na nule*. In: *hnonline.sk*, 8. 1. 2009. <http://m.hnonline.sk/c1-32398910>.

¹⁶ *Gazprom dav ostatočnu komandu pripiniti postačania hazu*. In: *Ekonomična pravda*, 7. 1. 2009. www.epravda.com.ua.

tomu ukrajinský Naftohaz už ráno 7. januára hlásil, že Gazprom prestal dodávať plyn cez poslednú pracujúcu vstupnú stanicu v Sudži.¹⁷ V tom čase „informačná a mediálna vojna“ medzi Ruskom a Ukrajinou kulminovala a zverejňované informácie oboch strán začali byť protichodné nielen v komentároch a pripisovaných úmysloch, ale aj vo faktografii. Faktom zostáva, že po zastavení dodávok plynu pre Ukrajinu boli zastavené aj tranzitné dodávky do EÚ.

V tom čase sa plne aktivizovala aj diplomacia EÚ, ktorá dovtedy predovšetkým vyzývala obe strany, aby do riešenia svojich sporov nevťahovali členské krajiny. Obe strany sa obracali na Úniu a usilovali sa zvaliť vinu na partnera a získať európsku podporu, a to nielen na politickej úrovni, ale aj v rovine verejnej mienky. V tomto súboji bola podstatne úspešnejšia ruská strana, ktorá dokázala z európskeho a slovenského mediálneho priestoru vytlačiť ukrajinské hlasy. V technickej rovine sa naopak Ukrajincom podarilo v krátkom čase vytvoriť autonómny systém vnútorného zásobovania plynom z vlastných zdrojov a zásobníkov. Zjednodušene povedané, zokruhovali fyzické toky plynu cez tranzitné plynovody tak, že časť potrubí prepravovala plyn v reverznom smere zo západu (kde sú umiestnené hlavné zásobné kapacity) na východ (kde je hlavná spotreba). Prirodzene, reverzný chod plynovodov znemožnil tranzit pôvodným smerom.

Podľa diplomatického hodnotenia¹⁸ bola ruská strana takýmto vývojom nepríjemne zaskočená, očakávali, že v dôsledku silných mrazov dôjde k výpadkom zásobovania plynom a teplom pre obyvateľov východnej Ukrajiny, ktorí boli kriticky naladení voči prezidentovi Viktorovi Juščenkovi a jeho prozápadnému kurzu. Predpokladali, že do troch-štyroch dní Ukrajina „kapituluje“ a akceptuje ruské podmienky, v opačnom prípade bude musieť čeliť občianskym nepokojom. Podľa týchto úvah hrozila vážna konfrontácia medzi proeurópsky naladeným obyvateľstvom západnej Ukrajiny, ktoré by ostalo v teple, a mrznúcim po rusky hovoriacim východom. Na technickej úrovni teda Ukrajinci dokázali viac než účinne vzdorovať ruskému plynovému embargu, zabezpečiť si životné záujmy a nedopustiť rozkol krajiny. Je zrejmé, že riešenie reverzu a zokruhovania ukrajinskej plynárenskej sústavy muselo byť technologicky pripravované dlhšiu dobu. Tu, na rozdiel od mediálneho súboja, ukrajinská strana prekonala svojich ruských partnerov. Ukrajina v rámci riešenia krízy prechádzala na využívanie náhradných zdrojov tepla spaľovaním vykurovacích olejov a najmä uhlia, veľkoodberateľom plynu pozastavili odbery na technologické minimum.

Európania, či už na politickej, alebo podnikovej úrovni, boli najviac zaskočení samotným faktom pozastavenia tranzitu. 40 rokov nepretržitých a spoľahlivých dodávok plynu vytvorili ilúziu úplnej bezpečnosti a jednoducho chýbala potrebná politická a technická

---

*Iba niektoré stredoeurópske štáty
zobrali vážne varovanie z rusko-
ukrajinskej krízy z roku 2006, vo vše-
obecnosti sa však predpokladalo, že
k zastaveniu dodávok jednoducho
nemôže dôjsť.*

---

¹⁷ Rosija povnostju pripinila tranzit čerez Ukrajinu. In: *Ekonomična pravda*, 7. 1. 2009. www.epravda.com.ua.

¹⁸ Hodnotenie odznelo na porade vedúcich zastupiteľských úradov členských štátov NATO na Vel'vyslanectve SR v Kyjeve pod vedením veľvyslanca SR Urbana Rusnáka 17. februára 2009.

expertíza rusko-ukrajinských plynárenských vzťahov. Iba niektoré stredoeurópske štáty zobrali vážne varovanie z rusko-ukrajinskej krízy z roku 2006, vo všeobecnosti sa však predpokladalo, že k zastaveniu dodávok jednoducho nemôže dôjsť.

V novej situácii nastala horúčkovitá aktivita. Celkovo 11 krajín bolo čiastočne alebo úplne odstavených od ruských dodávok plynu. Medzi najviac postihnutými členskými krajinami EÚ bolo Slovensko a Bulharsko, a to z dôvodu neexistujúcich alternatívnych prepojení plynovodov. EÚ bola konfrontovaná so situáciou, v ktorej dvaja strategickí partneri riešia svoj konflikt na úkor časti členských štátov EÚ. Prvoradou úlohou bolo vzhľadom na chýbajúce fakty zistiť skutočný stav vecí v plynárenskej tranzitnej sústave. Preto sa diplomatické úsilie sústredilo na dohodu o vyslaní pozorovateľov na tranzitnú plynárenskú sústavu Gazprom – Naftohaz. Najskôr premiérka Júlia Tymošenko telefonicky tlmočila komisárovi pre energetiku Andrisovi Piebalgsovi pozvanie pre európskych pozorovateľov na Ukrajinu. Ďalšou výzvou bolo vtiahnutie Ruska do procesu monitoringu. Napriek optimistickým očakávaniam zo soboty 10. januára, keď sa českému premiérovi Mirkovi Topolánkovi podarilo dohodnúť text protokolu o vyslaní skupiny pozorovateľov EÚ, Ruska a Ukrajiny na zabezpečenie monitoringu prepravy zemného plynu cez Ukrajinu, sa situácia v nedeľu 11. januára vážne skomplikovala. Zámienkou pre prítvrdenie stanoviska ruskej strany sa stala jednostranná deklarácia Ukrajiny, ktorú pripojila k textu deklarácie presadenej Ruskou federáciou. Predchádzajúci európsky návrh protokolu podpísala v piatok v Bruseli ukrajinská delegácia s Európskou komisiou v dvojstrannom formáte, lebo Ruská federácia text odmietla podpísať. Na základe dvojstranného protokolu Európska únia – Ukrajina už v piatok 9. a v sobotu 11. januára pricestovali monitorujúci experti do Kyjeva, nemohli však vycestovať na ruskú stranu. Okrem verejného obvinenia Ukrajiny, že jednostranne pozmenila text ruského protokolu, prezident Dmitrij Medvedev implicitne označil EÚ za spoluvinníka odstúpenia Ruska od dohodnutého mechanizmu. Vyhlásil, že Rusko obnoví dodávky plynu, ak budú splnené dve podmienky: „podpísanie všetkými stranami protokolu, ktorý textovo zodpovedá dokumentu pripravenému, schválenému a podpísanému ruskou stranou“ (Ukrajina má odvolať svoju deklaráciu) a „skutočná prítomnosť pozorovateľov na miestach, kde sa bude uskutočňovať kontrola na ukrajinských hraniciach a podzemných zásobníkoch“¹⁹ (dôsledný monitoring, ktorý zabráni krádežiam tranzitujúceho plynu). Kým prvá podmienka bola široko komentovaná v médiách, kľúčovou bola druhá podmienka. Ruská strana tlmočila pozorovateľom a ukrajinskej strane, že miestami pozorovaní majú byť nielen vstupné a výstupné body tranzitného plynovodu, ale aj všetky ukrajinské podzemné zásobníky plynu, zdroje technického plynu (vrátane vlastnej ukrajinskej ťažby), hlavné body odberu/spotreby na Ukrajine. Takého podmienky boli neprimerane tvrdé a prakticky neprijateľné pre Naftohaz, ktorý by bol takýmto spôsobom donútený „odkryť svoje karty“ nielen v čase aktuálneho sporu o ceny a podmienky dodávok plynu pre Ukrajinu, ale i z hľadiska budúcej energetickej bezpečnosti krajiny a detailov technického riešenia zokruhovania sústavy. Zároveň Gazprom požadoval uzatvorenie technickej dohody s Naftohazom

¹⁹ Medvedev postavil Ukrajinu dvi umovy i poperediv. In: *Ekonomična pravda*, 11. 1. 2009. www.epravda.com.ua.

o tranzite plynu. Podľa dostupných informácií takáto dohoda nikdy predtým neexistovala a podľa všetkých indícií sa od rozpadu ZSSR až doteraz obe strany vždy dokázali „správne dohodnúť“.

V rámci monitorovacej aktivity EÚ boli dvaja pracovníci Slovenského plynárenského priemyslu, a. s., dislokovaní v ústrednom dispečingu Ukrtranshazu v Kyjeve. Podľa ich vyjadrení je ukrajinská strana v rámci stanoveného mandátu maximálne ústretová voči pozorovateľom.

Okrem spoločných aktivít na úrovni EÚ sa vláda Slovenskej republiky a slovenská diplomacia snažili vplyvať na riešenie situácie v dvojstrannej relácii s Ruskom a Ukrajinou. Okrem obligátnych protestných nôt slovenského ministerstva zahraničných vecí obom stranám sa predseda vlády Robert Fico viackrát telefonicky kontaktoval so svojimi partnermi Vladimírom Putinom a Júliou Tymošenkovou. 14. januára vládna delegácia vedená predsedom vlády SR navštívila Kyjev a Moskvu. Rokovania v Kyjeve boli poznamenané nezvyčajne dlhým čakaním slovenskej delegácie na stretnutie s premiérkou Tymošenkovou. Ukrajinská strana v noci posunula rokovania o hodinu a pol s odkazom na pracovný harmonogram predsedníčky vlády napriek tomu, že v telefonickom rozhovore v predvečer návštevy si obaja potvrdili hodinu stretnutia na 8.00. Príčinou skorého termínu rokovania bolo pokračovanie cesty slovenskej delegácie do Moskvy. Rokovania sa nakoniec uskutočnili vo veľmi stiesnenom časovom rámci a trvali iba 20 minút. Hostiteľka na stretnutie pozvala zástupcov médií, takže namiesto dôverných rokovaní o citlivej politickej a ekonomickej otázke sa uskutočnila krátka výmena názorov pred televíznymi kamerami.

Prítomné ruské médiá z vyjadrení predsedu vlády SR Roberta Fica vytiahli kritické vyjadrenia na adresu Kyjeva a hlavné posolstvo, že Slovensko považuje obe strany za príčinu kritickej situácie v zásobovaní plynom, ostalo zamlčané. Ukrajinská strana uviedla, že nemôže dodať Slovensku potrebných 20 miliónov m³ plynu, kým ho nedostane z Ruska.²⁰ Na rokovaníach v Moskve prijali slovenských hostí s náležitými poctami a za zastavený tranzit jednoznačne obvinili Ukrajinu. V Moskve boli v rovnakom čase slovenská, bulharská a moldavská vládna delegácia. V rámci rokovaní ruská strana o. i. navrhla, že by mohla riešiť dodávky prostredníctvom zámenných operácií (tzv. swapy), keď by na východnú Ukrajinu dodala 20 miliónov m³ plynu denne a Naftohaz by zo zásobníkov na západe Ukrajiny dodal rovnaké množstvo plynu na Slovensko. Táto schéma sa pri podrobnejšom prerokovaní s ukrajinskou stranou v nasledujúcich dňoch ukázala ako neprieichodná. Podľa neoficiálnych expertných vyjadrení z ukrajinského Ukrtranshazu by zabezpečiť 20 miliónov m³ denne swapmi iba pre Slovensko bolo technicky možné, ale už pre všetky tri krajiny, spolu

---

V rámci rokovaní ruská strana o. i. navrhla, že by mohla riešiť dodávky prostredníctvom zámenných operácií, keď by na východnú Ukrajinu dodala 20 miliónov m³ plynu denne a Naftohaz by zo zásobníkov na západe Ukrajiny dodal rovnaké množstvo plynu na Slovensko.

---

²⁰ Tymošenko ne даст hazu Slovaččini. In: *Ekonomična pravda*, 14. 1. 2009. www.epravda.com.ua.

s Bulharskom a Moldavskom, nie.²¹ Voči Moldavsku Ukrajina nakoniec urobila gesto, keď jej začala dodávať vlastný plyn v objeme 2 milióny m³ denne. Podobný návrh bol neoficiálne urobený aj slovenskej strane a prezident Viktor Juščenko pozval Ivana Gašparoviča na pracovnú návštevu Kyjeva 16. januára. Z dôvodu vnútropolitického súboja medzi prezidentom Juščenkou a premiérkou Tymošenkovou však takúto ponuku nakoniec Naftohaz nezrealizoval.²² Návšteva bola, podobne ako premiérova cesta, poznamenaná radom protokolárnych a iných problémov a fakticky nespĺnila svoj účel, iba prehĺbila nedôveru slovenskej strany voči úmyslom a schopnostiam ukrajinského vedenia.

V tom istom čase kulminovali snahy zvolať mnohostranné vrcholové stretnutie na vyriešenie krízy a zároveň bilaterálne rusko-ukrajinské rokovania. Kým ruskí organizátori multilaterálneho plynového samitu riešili otázku neúčasti hláv štátov (okrem prezidenta Arménska) 17. januára, premiérka Júlia Tymošenkova sa v Moskve dohodla s Vladimírom Putinom na hlavných parametroch dohody. Podpis plynových dohôd o dodávkach na Ukrajinu a tranzite bol 19. januára záverečným akordom aktívnej fázy krízy.

KATASTROFA: VYRIEŠENIE KONFLIKTU – RUSKO-UKRAJINSKÉ DOHODY Z 19. JANUÁRA 2009

Po dvadsiatich dňoch otvorenej konfrontácie sa 20. januára 2009 obnovili dodávky zemného plynu z Ruska na Ukrajinu, ako aj jeho tranzit do EÚ. Politicky a ekonomicky slabšia Ukrajina ustála priamy konflikt s Ruskom, zaplatila však svoju cenu stratou dôveryhodnosti u politického vedenia a obyvateľstva predovšetkým tých členských krajín EÚ (NATO), ktoré sú od tranzitu bezprostredne závislé. Zhodou okolností to boli práve krajiny, ktoré aktívne podporovali reformy a integráciu Ukrajiny do európskych a transatlantických štruktúr.

Napriek paragrafu o konfidencialnosti dohôd medzi Gazpromom a Naftohazom boli ich texty zverejnené na stránke www.pravda.com.ua. Hlavné parametre dosiahnutých dohôd o dodávkach plynu pre Ukrajinu a tranzite a ich dodatkov:

- Pre Ukrajinu sa skrátila doba prechodu na európske ceny (od roku 2010 Rusko prestane poskytovať Ukrajine zľavu, v roku 2009 Ukrajina odoberie iba 40 miliárd m³, v nasledujúcich rokoch 52 miliárd ročne). Tranzit má predstavovať približne 120 miliárd m³ ročne.

²¹ Z osobných rokovaní autora 15. a 16. januára. V tejto súvislosti možno vysloviť domnienku, že ukrajinské vedenie stálo pred rozhodnutím, či umožniť swapy len jedným smerom (na západ na Slovensko alebo na juh do Bulharska a Moldavska), alebo vôbec. Podľa dostupných indícií pred výberom, komu umožniť swap a komu nie, uprednostnilo odmietnutie swapových operácií ako celku. Tu je potrebné podčiarknuť hlbokú vzájomnú nedôveru, ktorá vznikla medzi Ruskom a Ukrajinou na všetkých úrovniach.

²² Veľvyslanectvo SR v Kyjeve disponovalo overenou informáciou, že technické prípravy na poskytnutie plynu Slovensku (zvýšenie tlaku v exportnom potrubí smerom na Veľké Kapušany) boli ukončené 16. januára v ranných hodinách.

- Sprostredkovateľ RosUkrEnero bol odstránený, ale 25 % plynu pre potreby Ukrajiny sa bude dodávať cez Gazpromzbut Ukrajina (rovnaká klauzula bola aj v minuloročnej dohode, Gazpromzbut však nedokázal realizovať plyn na Ukrajine).
- Cena za plyn sa vypočítava podľa „eurokonformného“ vzorca na každý štvrtrok (s určením výpočtu ceny aj pre nadmerný odber a pokuty za nedodaný plyn, pritom však „základná“ cena plynu vo vzorci je špičkových 450 USD, čo ovplyvňuje vzorcovú cenu smerom nahor aj v súčasnosti).
- V prípade, že Ukrajina za dodávky plynu nezaplatí včas, partneri prejdú k platbe vopred a Naftohaz bude penalizovaný za každý deň omeškania vo výške 0,03 % dlžnej sumy.
- Rusko predalo Ukrajine za zvýhodnenú cenu (153,9 USD) plyn, ktorý mala spoločnosť RosUkrEnero uskladnený v podzemných zásobníkoch na Ukrajine (11 miliárd m³), čím sa na rok 2009 kompenzovala nevýhodná tranzitná tarifa 1,7 USD/1 000 m³/km (cca 7 miliárd m³), a zvyšok mohol Naftohaz reexportovať.

Dosiahnuté dohody spriehľadnili vzťahy Ukrajiny a Ruska v plynárenstve, ktoré dlhodobo traumatizovalo ukrajinskú vnútornú politiku. Plynová politika RF založená na preferenčných cenách s využitím sprostredkovateľských štruktúr dvojakým spôsobom „korumpovala“ Ukrajinu: na jednej strane boli nízke ceny plošnou príčinou pocitu závislosti obyvateľstva od RF a priemyslu, dávali konkurenčnú výhodu oproti európskym výrobcom. Na druhej strane podľa názorov miestnych expertov vytvárali netransparentné finančné toky rádovo stámiliónoch USD ročne, ktoré mohli byť redistribuované v úzkej skupine politickej elity oboch krajín.

KATARZIA: OČISTENIE OD STARÝCH HRIECHOV?

Rusko aj Ukrajina sa na takéto vyostrenie konfliktu dlhodobo pripravovali. Ruská strana viedla počas roka 2008 intenzívnu kampaň na najvyššej úrovni, prejedukujúc „ukrajinské kradnutie tranzitného plynu“ nielen v médiách, ale aj v oficiálnych kontaktoch s európskymi partnermi, obviňovala Naftohaz z neplatenia za dodávky plynu na Ukrajinu a v závere roka si vynútila zaplatenie všetkého dodaného a uskladneného plynu. Ukrajinská strana uskutočnila technologické opatrenia na čelenie blokáde, aby mohli zásobovať východné a južné regióny. Pri obmedzeniach spotreby, využití nashromaždených zásob a aktivizácii vlastnej ťažby Ukrajina bola pripravená vzdorovať minimálne do marca/apríla, v závislosti od vývoja počasia. Jej tranzitná plynárenská sústava nebola po rozpade ZSSR rozdelená a doteraz pracuje ako jeden celok spoločne s ruskou časťou s riadiacim ústredím v Moskve. Informačné toky o činnosti meracích a kompresorových staníc aj z územia Ukrajiny smerujú do Gazpromu, odkiaľ s určitým oneskorením prichádzajú na dispečing Ukrtranshazu v Kyjeve.

Obe strany sa dopustili taktických chýb, ktoré ovplyvnili vývoj konfliktu. Moskva podcenila schopnosť vyplatiť dodaný plyn v roku 2008, ako aj odhodlanie vzdorovať blokáde. Splatenie celého objemu plynu uskladneného v zásobníkoch na Ukrajine pred koncom roka 2008 zásadným spôsobom posilnilo ukrajinskú pozíciu, lebo Gazprom nemohol žiadať, aby Naftohaz dodával do EÚ jeho plyn uskladnený na

Ukrajine. Skladovanie ruského plynu na Ukrajine bolo bežnou praxou v predchádzajúcich rokoch. Fyzické zatvorenie ventilov pre dodávky plynu Ukrajine a neskôr pre tranzit uskutočnila ruská strana, a preto obvinenia, že Naftohaz zastavil tranzit, nepresvedčili partnerov v EÚ. Odmietnutie trojstranných rokovaní v Bruseli zo strany Ruska a faktické diktovanie podmienok protokolu na obnovenie tranzitu Ukrajine a ich postupné zvyšovanie podkopali diplomatické postavenie Ruska. Moskva nedokázala zrealizovať plynový samit zvolaný na sobotu 17. januára, podujatiu znížili úroveň na medzinárodnú konferenciu. V rámci podpísaných dohôd si však Rusko presadilo asymetrické podmienky, ktoré by Ukrajina bez medzinárodného tlaku na čo najskoršie ukončenie sporu asi neprijala.

Kyjev, zahľadený do svojich vnútorných politických sporov, nedokázal zodpovedajúcim spôsobom reagovať na ruskú mediálnu a diplomatickú ofenzívu. Hlavným tromfom Ukrajiny bolo uzavretie plynárenskej sústavy v priebehu 24 hodín „do seba“, čím

---

Hlavným tromfom Ukrajiny bolo uzavretie plynárenskej sústavy v priebehu 24 hodín „do seba“, čím zachránila vlastné obyvateľstvo pred zamrznutím. Toto technické riešenie však vylúčilo možnosť tranzitu. „Našťastie“ pre Ukrajincov však Rusi sami tranzit 7. januára úplne odstavili, inak by to musel urobiť Naftohaz, čo by výrazne oslabilo ukrajinskú pozíciu.

---

zachránila vlastné obyvateľstvo pred zamrznutím. Toto technické riešenie však vylúčilo možnosť tranzitu. „Našťastie“ pre Ukrajincov však Rusi sami tranzit 7. januára úplne odstavili, inak by to musel urobiť Naftohaz, čo by výrazne oslabilo ukrajinskú pozíciu. Preto Gazprom po niekoľkých dňoch začal európskym partnerom vrátane Slovenska navrhovať „riešenia“, pri ktorých prípadnej realizácii by ukrajinská strana musela pristúpiť k odstaveniu viacerých oblastí od dodávok plynu. Takýmto boli napríklad avizované dodávky malých objemov tranzitu pre Bulharsko, Moldavsko a Slovensko (spolu do 100 miliónov m³ denne) na vstupe hlavnej línie tranzitného plynovodu v Sudži v čase,

keď uvedený plynovod prepravoval plyn v reverznom režime. Druhým navrhovaným riešením boli swapové operácie, ktoré by sa teoreticky dali uskutočniť v objemoch pre jedného dodávateľa, ale uspokojenie všetkých (predovšetkým Slovenska, Moldavska a Bulharska, kým ďalej v rade čakali Srbsko, Rumunsko a Maďarsko) by priviedlo ku kolapsu núdzového zásobovania Ukrajinu. Uvedené návrhy Ruska pritom predpokladali, že Ukrajina poskytne technologický plyn nevyhnutný na prepravu v objeme cca 8 % z vlastných zdrojov a na vlastné náklady.

Vychádzajúc z oficiálnych hodnotení vlády Slovenskej republiky, je možné stručne zhrnúť dôsledky udalostí na hospodárske subjekty a štátnu správu na Slovensku. Vyhlásenie obmedzujúceho odberového stupňa č. 8 (v dňoch 7. až 18. januára 2009) spôsobilo, že priemyselní odberatelia so zmluvne dohodnutým množstvom zemného plynu nad 60 000 m³ ročne museli znížiť odber zemného plynu na úroveň bezpečnostného minima. To v podstate znamenalo zastavenie priemyselnej výroby v najväčších slovenských priemyselných podnikoch. Regulácia sa dotkla približne 770 podnikateľských subjektov.

Na základe doterajších skúseností Slovensko realizuje kroky v odvetví plynárenstva tak, aby bolo pripravené zvládnuť situáciu v prípade opakovaného prerušenia dodávok

zemného plynu z Ruskej federácie cez Ukrajinu. Z hľadiska zmluvného zabezpečenia dodávok sa okrem 20-ročnej dlhodobej zmluvy medzi spoločnosťou SPP, a. s., a ruskou spoločnosťou Gazprom Export ako hlavným dodávateľom zemného plynu podpísali diverzifikačné kontrakty na dodávky plynu, ktoré by mali byť k dispozícii pre prípad krízy. Ide o zmluvy o výpomocných dodávkach plynu so spoločnosťami E.ON Ruhrgas, VNG – Verbundnetz Gas a GDF SUEZ v celkovom objeme vyše 1 miliarda m³ ročne. Všetky uvedené zmluvy zabezpečujú dodávky plynu pre SPP a slovenských odberateľov tak, že nie sú závislé od prepravy plynu cez územie Ukrajiny, boli by zabezpečované reverzným tokom z Českej republiky. Z hľadiska zásob boli zadefinované nové štandardy bezpečnosti dodávok pre dodávateľov plynu. Na tieto účely budú mať spoločnosti uskladnený plyn v zásobníkoch na území Slovenska a v zásobníku Dolní Bojanovice (Česká republika) v objeme cca 2,17 miliardy m³. Tiež sa zrealizovalo vzájomné prepojenie zásobníkov a zvýšenie ich ťažobného výkonu. V legislatívnej oblasti boli upravené a posilnené kompetencie Ministerstva hospodárstva SR. Počas stavu núdze MH SR získalo novú právomoc vydať rozhodnutie o obmedzení ťažby plynu zo zásobníkov pre odberateľov mimo Slovenska, ktoré bude vychádzať z návrhu plynárenského dispečingu. Zmenil sa aj režim prístupu do zásobníkov z dohodnutého na regulovaný, čo znamená väčšiu kontrolu zo strany regulátora nielen v oblasti cien, ale aj v rozšírení rozsahu informácií, ktoré sú mu prevádzkovatelia zásobníka povinní poskytovať. Tieto zmeny vyplývajú z novely Zákona č. 73/2009 Z. z. z februára 2009, ktorým bol novelizovaný zákon o energetike.

Z hľadiska infraštruktúrnych prepojení boli vykonané technické opatrenia, ktorými je umožnený reverzný tok plynu z Českej republiky na Slovensko s kapacitou 15 miliónov m³ denne, ktorú je možné rozšíriť v prípade potreby na 25 miliónov m³ denne. Česká republika zároveň požiadala o finančný príspevok z prostriedkov EÚ v rámci Európskeho hospodárskeho plánu obnovy na ďalšie zlepšenie technických parametrov. Na budúce vybudovanie prepojenia z plynárenského uzla Baumgarten požiadali Slovenská republika a Rakúsko v rámci Európskeho hospodárskeho plánu obnovy o finančný príspevok na projekt reverzného toku z Rakúska. Zo strednodobého hľadiska je najvýznamnejším projektom prepojenie Slovenska a Maďarska (Veľký Krtíš – Vecsés s kapacitou 10 miliárd m³ ročne). Toto prepojenie by malo byť súčasťou severno-južného prepojenia spájajúceho Baltické more a Jadran.

Dopady a následky konfliktu medzi Ruskom a Ukrajinou na energetickú bezpečnosť a zásobovanie Slovenska plynom podrobne hodnotia materiály Ministerstva hospodárstva SR prerokované a schválené vládou, *Správa o príčinách a dôsledkoch krízy v zásobovaní Slovenskej republiky zemným plynom a návrh súvisiacich opatrení* z 28. januára 2009, *Správa o zabezpečení dodávok energií a riešenie prípadných núdzových stavov s určením príslušnej zodpovednosti za ich riešenie* z 9. septembra 2009 a *Správa o plnení opatrení týkajúcich sa zásobovania SR zemným plynom* zo 4. novembra 2009.²³ Uvedené materiály dávajú kompletný prehľad opatrení na zmenšenie dôsledkov prípadného nového obmedzenia dodávok.

²³ Všetky materiály z rokovaní vlády SR sú k dispozícii na www.rokovania.sk.

EPILÓG: DRÁMA, ALEBO LEN EPIZÓDA?

Záleží na uhle pohľadu. Z hľadiska bezprostredne zasiahnutých krajín malo pozastavenie dodávok počas januára a v nasledujúcich mesiacoch charakter drámy s otvoreným koncom. Bezprostredné ohrozenie siete pominulo, ale dôsledky konfliktu budú v strednej Európe doznievať roky. Diverzifikácia prepojení v strednodobom a vo vzdialenejšom horizonte aj diverzifikácia zdrojov sa dostala na program dňa. Zároveň vystúpila do popredia nutnosť regionálnej spolupráce a potreby koordinovaných aktivít EÚ. Pre Slovensko to bol definitívny koniec predstavy, že energetickú bezpečnosť krajiny v 21. storočí možno stavať výlučne na riešeniach z dôb Gustáva Husáka a Leonida Brežneva. S odstupom vyše roka je potrebné povedať, že spoločenská diskusia o nákladoch na energetickú bezpečnosť Slovenska nás vlastne iba čaká. Pred „politickou triedou“ krajiny, bez ohľadu na stranícku príslušnosť, stojí výzva, ako presadiť riešenia,

Z pohľadu EÚ a spotrebiteľov najväčších objemov ruského plynu v Nemecku, vo Francúzsku a v Taliansku sa udalosti javia skôr ako epizóda, ktorá ich uistila o zmysluplnosti vybudovania alternatívnych trás prepravy plynu do EÚ, či už zo severu, alebo z juhu, obchádzajúcich po dne morí tradičnú trasu cez Ukrajinu a Slovensko.

ktoré zaistia bezpečnosť zásobovania surovinami aj po spustení Severného prúdu, plynovodu obchádzajúceho Slovensko a potenciálnej hrozby Južného prúdu, ktorý môže zredukovať bývalú komparatívnu výhodu tranzitného plynovodu na úroveň významu poloprázdneho ropovodu Družba.

Z pohľadu Ukrajiny sa asymetria dohôd z januára prejavovala v pravidelných krčoch po celý rok 2009 – vždy okolo 7. dňa každého mesiaca, čiže dátumu splatnosti faktúry za plyn dodaný Gazpromom za predchádzajúci mesiac. Po rozhodnutí vlády Júlie Tymošenkovej nereformovať

(nereformovateľné?) plynárenstvo na Ukrajine bolo vyústenie do charkovských zmlúv²⁴ z apríla 2010 iba logickou nevyhnutnosťou, keďže vtedajšia opozícia sľubovala návrat k preferenčných cenám ruského plynu.

Z pohľadu EÚ a spotrebiteľov najväčších objemov ruského plynu v Nemecku, vo Francúzsku a v Taliansku sa udalosti javia skôr ako epizóda, ktorá ich uistila o zmysluplnosti vybudovania alternatívnych trás prepravy plynu do EÚ, či už zo severu, alebo z juhu, obchádzajúcich po dne morí tradičnú trasu cez Ukrajinu a Slovensko. Na úrovni EÚ sa podporili nové infraštruktúrne prepojenia a vytvárajú sa legislatívne a regulačné mechanizmy na zabezpečenie nevyhnutnej bezpečnosti dodávok pre všetky členské krajiny, vrátane Slovenska.

Podľa hodnotenia nezávislých analytikov je možné s odstupom vyše roka zhodnotiť, že Rusko, síce oneskorene, ale dosiahlo svoj cieľ zvýšiť si mocenský vplyv na Ukrajine. Prostriedky, ktoré Gazprom zaplatil priamo počas krízy (priame straty vyše 1,2 miliardy

²⁴ Zmluvy podpísané v Charkove prezidentmi Ruska Dmitrijom Medvedevom a Ukrajiny Viktorom Janukovyčom, 21. apríla 2010. Podstatou dokumentov je dohoda o poskytnutí 30-percentnej zľavy na ruský plyn oproti platným cenám výmenou za predĺženie zotrvania Čiernomorskej flotily Ruska na Kryme o 25 rokov. Dohody boli ratifikované 27. apríla 2010.

USD), spolu s enormnými nákladmi na budovanie alternatívnych plynovodov (rádovo desiatky miliárd USD) už teraz chýbajú v zmenšujúcom sa rozpočte na otváranie nových nálezísk. To privádza k odkladu ich otvárania a v horizonte niekoľkých rokov môže priviesť k deficitom v ťažbe plynu a k ohrozeniu schopnosti Gazpromu plniť si dodávateľské záväzky. V takom prípade sa v horizonte jednej dekády môže z epizódy z roka 2009 pre všetkých účastníkov vyvinúť nová antická dráma.

REFERENCIE

- Dodávky plynu sú už na nule.* In: *hnonline.sk*, 8. 1. 2009. <http://m.hnonline.sk/c1-32398910>.
- Gazovyy memorandum.* In: *Interfax*, 2. 10. 2008. <http://interfax.ru/print.asp?sec=1447&id=36856>.
- Gazprom dav ostatočnu komandu pripiniti postačania hazu.* In: *Ekonomična pravda*, 7. 1. 2009. www.epravda.com.ua.
- Gazovyy spor: RosUkrEnergo protiv vseh.* In: *Interfax*, 22. 1. 2010. www.interfax.ru.
- Gazprom skorotiv tranzit hazu čerez Ukrajinu do 58 mil. kub.m.* In: *Ekonomična pravda*, 6. 1. 2009. www.epravda.com.ua.
- Gazprom-Ukrajina: dožit' do Roždestva.* In: *Interfax*, 1. 1. 2009. <http://interfax.ru/print.asp?sec=1447G&id=55256>.
- Gazprom zayavlyaye, ščo povnistyu perekryv haz.* In: *Ekonomična pravda*, 1. 1. 2009. <http://www.epravda.com.ua/news/2009/01/1/176309>.
- Medvedev postaviv Ukrajinu dvi umovy i poperediv.* In: *Ekonomična pravda*, 11. 1. 2009. www.epravda.com.ua.
- Rosija povnostju pripinila tranzit čerez Ukrajinu.* In: *Ekonomična pravda*, 7. 1. 2009. www.epravda.com.ua.
- Sokraščenje postavok.* In: *Interfax*, 3. 1. 2009. www.interfax.ru.
- Tyšošenko ne dast hazu Slovaččini.* In: *Ekonomična pravda*, 14. 1. 2009. www.epravda.com.ua.
- Ukrajinskiy hazovyy desant rušiv na Evropu.* In: *Ekonomična pravda*, 2. 1. 2009. <http://www.epravda.com.ua/news/2009/01/2/176350/>.
- Ukrajinskie razjasnenia.* In: *Interfax*, 2. 1. 2009. www.interfax.ru.

VYŠEHRAD A JEHO „SOFT POWER“: BILANCIA VÝVOJA V4 V ROKU 2009 A NÁČRT PRIORÍT NA ĎALŠIE OBDOBIE

TOMÁŠ STRÁŽAY

Hodnotenie pôsobenia Vyšehradskej štvorky v uplynulých mesiacoch možno zhrnúť do troch vyjadrení: V4 sa stáva čoraz efektívnejšou formou regionálnej spolupráce v strednej Európe, čoraz dynamickejšou regionálnou platformou v rámci EÚ a čoraz žiadanejším partnerom pre spoluprácu v susedných regiónoch východného susedstva a západného Balkánu. Spoločným menovateľom všetkých troch vyjadrení je vyzdvihnutie pozitívnej dynamiky, akou sa Vyšehradska skupina vyvíja. Zámerom príspevku však nie je iba bilancovanie aktivít uskutočnených vo formáte V4, ale analýza najdôležitejších aspektov, respektíve oblastí spolupráce, ako aj načrtnutie vývojových trendov v ďalšom období.

Vyšehradska spolupráca je mnohvrstevná a vzhľadom na obmedzený rozsah textu bolo nutné pristúpiť k určitým redukciám. Príspevok sa preto v prvej časti zameriava na analýzu najdôležitejších aktivít V4 počas druhej polovice poľského a počas maďarského predsedníctva v zahraničnopolitickej a bezpečnostnej oblasti. V druhej časti príspevku sa dôraz kladie na prehodnotenie princípov a mechanizmov spolupráce, s cieľom zintenzívniť ju a zvýšiť jej efektívnosť. Záverečná časť príspevku identifikuje a hodnotí najdôležitejšie výzvy pre slovenské predsedníctvo V4, ktorého sa Slovensko ujalo 1. júla 2010.

STRUČNÁ BILANCIA

Už zbežná analýza vývoja a uskutočnených aktivít v rámci Vyšehradskej skupiny umožňuje konštatovať, že napriek turbulenciám v podobe globálnej finančnej krízy či rastu napätia vo vzťahoch medzi dvomi susednými krajinami V4 – Slovenskom a Maďarskom

– nenastal vo vývoji vyšehradskej spolupráce žiaden podstatný zvrät, ktorý by spôsobil radikálnu zmenu v prioritách poľského a maďarského predsedníctva, ktoré charakterizovali rok 2009. Obe predsedníctva stavili skôr na kontinuitu a postupné cizelovanie mechanizmov a nástrojov spolupráce vedúcich k napĺňaniu vytýčených cieľov.

Rok 2009 znamenal pre Vyšehradskú skupinu posilnenie spolupráce predovšetkým v dvoch oblastiach: v oblasti energetickej bezpečnosti a v rozvoji vzťahov s krajinami východného susedstva prostredníctvom novovytvoreného konceptu Východného partnerstva. V priebehu maďarského predsedníctva bolo možné zaznamenať aj zvýšený záujem o ďalšiu deklarovanú teritoriálnu zahraničnopolitickú prioritu – západný Balkán. Navýšením rozpočtu Medzinárodného vyšehradského fondu (MVF) sa ešte viac posilnil jeho význam ako jedinej inštitúcie fungujúcej v rámci V4, čo malo priamy vplyv aj na podporu občianskej dimenzie spolupráce. Boli iniciované diskusie, ako aj konkrétne kroky zamerané na zvýšenie efektívnosti už existujúcich nástrojov regionálnej spolupráce. Princíp solidarity ako jeden z kľúčových princípov vyšehradskej spolupráce bol demonštrovaný začiatkom roka 2009 počas takzvanej plynovej krízy, pričom najväčším beneficentom bolo Slovensko, ktoré bolo krízou aj najviac ohrozené. V druhej polovici roka sa však v konkrétnej podobe prejavila aj absencia tohto princípu, a to v chýbajúcej podpore pre kandidatúru Slovenska na významný medzinárodný post zo strany Maďarska.

POĽSKÉ PREDSEDNÍCTVO (AJ) VO FARBÁCH VÝCHODNÉHO PARTNERSTVA

Druhý polrok poľského predsedníctva sa niesol v znamení dozvukov českého predsedníctva EÚ a v tomto kontexte sa vyznačoval aj zameraním sa na profilovú iniciatívu – koncept Východného partnerstva. Stretnutie ministrov zahraničných vecí V4 a Švédska preto možno sčasti považovať za akési „followup“ podujatie po inauguračnom samite Východného partnerstva. Na stretnutí ministrov zahraničných vecí vo Varšave, ktoré sa konalo v máji, však bola akcentovaná aj problematika zriaďovania spoločných konzulátov.¹ Táto iniciatíva nie je celkom nová, aktuálnejšou sa však stala v súvislosti s dopadmi globálnej finančnej krízy a šetrením prostriedkov. Pilotným projektom, v rámci ktorého má byť odskúšané spoločné poskytovanie konzulárnych služieb, sa stal juhoafrický Johannesburg. Zriaďovanie ďalších spoločných diplomatických pracovísk predstavuje prínos pre všetky krajiny V4; v prípade Slovenska, ktoré má spomedzi nich z objektívnych dôvodov najobmedzenejší rozpočet, by spoločné pracoviská predstavovali priamy kontakt s krajinami, respektíve celými regiónmi, kde zastupiteľské úrady SR nateraz absentujú.

¹ *Hungary Takes Over the Year-Long Presidency of the Visegrad Group from Poland in July; Péter Balázs Presents the Hungarian Programme at a Meeting of Foreign Ministers in Warsaw.* <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=23254&ctag=articlelist&iid=1>.

V kontexte Východného partnerstva možno vyzdvihnúť do istej miery privilegovaný štatút Ukrajiny medzi zahraničnopolitickými prioritami V4, čo poľské predsedníctvo – keďže pre Poľsko predstavuje Ukrajina nielen jednu z dlhodobých kľúčových teritoriálnych priorit, ale dokonca strategického partnera – ešte viac posilnilo. Poľské predsedníctvo si za cieľ vytýčilo aj odovzdávanie skúseností z integrácie do NATO, a to tak Ukrajine, ako aj Gruzínsku – je však otázne, do akej miery má v prípade Ukrajiny význam v odovzdávaní know-how tohto typu pokračovať, keďže nová prezidentská administratíva vytvorená po tohtoročných prezidentských voľbách už o vstup do NATO nemá záujem. Skúsenosti z prístupového procesu do Aliancie by preto mohli byť nahradené odovzdávaním know-how súvisiacim so širšie definovanou reformou bezpečnostného sektora, o ktorý by zrejme mohla mať záujem aj nová ukrajinská vláda, respektíve prezidentská administratíva.

Za úspech poľského predsedníctva možno tiež považovať naštartovanie pravidelného dialógu o otázke energetickej bezpečnosti nielen na najvyššej úrovni predstaviteľov jednotlivých krajín, ale aj na úrovni rezortov. Prijalo sa rozhodnutie o znovuvytvorení vyšehradskej expertnej skupiny pre otázky energetickej infraštruktúry a spolupráce na spoločných energetických projektoch, ktorej členmi sa stali vládni splnomocnenci. Aktuálnou sa tiež stala otázka prepojenia energetických sietí, respektíve intenzívnejšia koordinácia postupov súvisiacich s novými projektmi ich trasovania.

Adekvátne zvládnutie agendy súvisiacej s klimaticko-energetickým balíčkom možno považovať za ďalší z pozitívnych prínosov poľského predsedníctva.² Premiéri krajín V4 vyzdvihli potrebu riešenia klimatických zmien, a to prostredníctvom spoločného postupu všetkých aktérov medzinárodného spoločenstva, pričom vyjadrili očakávanie, že Rada EÚ navrhne aj uspokojivé finančné riešenie tejto otázky.

Na samitoch uskutočnených počas poľského predsedníctva sa často diskutovalo o *Lisabonskej zmluve*, voči ktorej vyjadrovali výhrady najmä český prezident Václav Klaus a poľský prezident Lech Kaczyński. Hoci ju títo prezidenti podpísali až počas maďarského predsedníctva, k prelomeniu ich obáv do istej miery prispeli aj pozície ďalších vyšehradských partnerov. Možno tiež konštatovať, že hoci sa samit prezidentov v poľskom Sopote uskutočnil krátko po neuskutočnenej návšteve maďarského prezidenta Lászlóa Sólyoma v SR, ktorá vyvolala emotívnu diskusiu tak na Slovensku, ako aj v Maďarsku a ešte viac eskalovala napätie v slovensko-maďarských bilaterálnych vzťahoch, na pracovný program prezidentov krajín V4 nemala táto skutočnosť výraznejší vplyv.

Prvý polrok 2009 bol významný aj v tom, že predsedníctva EÚ sa historicky po prvý raz ujala vyšehradská krajina – Česká republika. Bolo tak možné odskúšať praktické mechanizmy koordinácie predsedníctva EÚ a V4, pričom skúsenosti budú môcť byť využité už počas druhého polroka slovenského predsedníctva V4, keď bude EÚ predsedáť Maďarsko.

---

² Press Release of the Polish V4 Presidency after the Official Summit of the Prime Ministers of the Visegrad Group Countries, Wieliczka 3. 6. 2009. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=23250&ctag=articlelist&iid=1>.

Prvý polrok 2009 bol významný aj v tom, že predsedníctva EÚ sa historicky po prvý raz ujala vyšehradská krajina – Česká republika. Bolo tak možné odskúšať praktické mechanizmy koordinácie predsedníctva EÚ a Vyšehradskej štvorky, pričom skúsenosti budú môcť byť využité už počas druhého polroka slovenského predsedníctva V4 (január – jún 2011), keď bude EÚ председаť Maďarsko; situácia z roku 2009 sa do istej miery zopakuje – hoci v obrátenom poradí – aj v druhom polroku 2011: na čele EÚ bude stáť Poľsko a Česká republika bude председаť Vyšehradu.

MAĎARSKÉ PREDSEDNÍCTVO A VYVAŽOVANIE TERITORIÁLNYCH PRIORÍT

Maďarsko, ktoré sa predsedníctva V4 ujalo 1. júla 2009, nadviazalo v zásadných prioritách na hlavné ciele svojho poľského predchodcu. Týka sa to najmä dialógu, respektíve spolupráce s východnými susedmi EÚ v rámci Východného partnerstva³, intenzifikácie spolupráce v oblasti energetiky a energetickej bezpečnosti, spolupráce v rámci formátu V4 plus, ako aj podpory integračných ambícií krajín západného Balkánu.⁴

Práve v poslednej zo spomínaných priorit predstavuje maďarské predsedníctvo určité nóvum a zvýšenie pozornosti smerom k regiónu západného Balkánu – popri orientácii na východných susedov, ktorá dominovala v českom i poľskom predsedníctve – možno v kontexte ďalšej profilácie priorit V4, respektíve ich aplikácie do konkrétnych reálií, jednoznačne privítať. Podpora integračnej perspektívy do EÚ a NATO bola aj hlavnou agendou októbrového samitu ministrov zahraničných vecí krajín V4 v Budapešti. Popri prísľube, že vstupom krajín západného Balkánu do Únie sa budú zaoberať aj nadchádzajúce maďarské a poľské predsedníctva EÚ, zdôraznili ministri tiež dôležitosť regionálnej spolupráce na integračnom procese.⁵ Napriek tomuto vyhláseniu však možno konštatovať, že spolupráca V4 s regionálnymi iniciatívami na západnom Balkáne zostáva stále nerealizovaná, k intenzívnejším kontaktom neprišlo ani medzi V4 a Radou pre regionálnu spoluprácu (RCC), hoci práve ona by mohla byť pre V4 vhodným inštitucionálnym partnerom – na rozvoj spolupráce by mohol byť využitý práve mechanizmus V4 plus. Jedným z dôvodov takéhoto stavu môže byť pretrvávajúca orientácia V4 na dlhodobejšie etablované regionálne iniciatívy, akými je napríklad Benelux či Severská rada.

Práve uplatňovanie formátu V4 plus zohrávalo v programe maďarského predsedníctva pomerne významnú úlohu. Samotný mechanizmus umožňuje krajinám, respektíve

³ Pozri *Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group at their Meeting in Budapest, 2nd March 2010*. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1&articleID=27803&ctag=articlelist&iid=1>.

⁴ *2009/2010 Hungarian Presidency*. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=942&articleID=23256&ctag=articlelist&iid=1>.

⁵ *The Visegrad Group Stands Ready to Promote the Integration of the Countries of the Western Balkans*. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=25648&ctag=articlelist&iid=1>.

skupinám krajín mimo V4 rozvíjať obojstranne výhodnú spoluprácu s Vyšehradskou skupinou. Popri krajinách východného susedstva ako Ukrajina, Bielorusko či Moldavsko sa nástroj V4 plus uplatňuje aj v prípade Ruska, Japonska a Izraela, z regionálnych zoskupení sa aplikuje v prípade Severskej rady ministrov a Beneluxu. Je pozoruhodné, že tento formát sa nepoužíva viac v kontexte rozvoja spolupráce s krajinami západného Balkánu. Na druhej strane široká škála partnerov a oblastí, na ktoré sa spolupráca zameriava, otvára otázku skutočnej efektívnosti tohto nástroja. Jeho využitie predovšetkým v rámci spolupráce s prioritnými krajinami záujmu vyšehradských partnerov totiž zostáva pomerne nízke, čo platí predovšetkým o Ukrajine. Práve s týmto typom krajín, kde existuje predpoklad intenzívnej spolupráce vo viacerých oblastiach, by mohlo prísť k úprave tohto nástroja na vyššiu formu – napríklad v podobe „V4 superplus“, ktorý by zohľadňoval vyšší potenciál pre spoluprácu. V nadväznosti na iniciatívy poľského predsedníctva pokračovalo aj predsedníctvo Maďarska v intenzifikácii a väčšej štrukturalizácii diskusie o otázkach energetickej bezpečnosti. Vyvrcholením aktivít maďarského predsedníctva bolo usporiadanie energetického samitu premiérov, ktorý možno považovať za kľúčový z hľadiska potvrdenia nastúpeného kurzu vedúceho ku koordinácii postupov pri plánovaní trasovania nových energetických sietí v krajinách Európy s dôrazom na V4.⁶ Z pohľadu SR možno v tomto kontexte za mimoriadne dôležitý aspekt považovať otázku severno-južného prepojenia plynovodov a vybudovanie terminálov na skvapalnený plyn v Chorvátsku a Poľsku, ktoré by pre krajiny V4 priniesli zníženie surovínovej závislosti od Ruska.

Popri krajinách východného susedstva sa V4 plus uplatňuje aj v prípade Ruska, Japonska a Izraela, z regionálnych zoskupení sa aplikuje v prípade Severskej rady ministrov a Beneluxu. Je pozoruhodné, že tento formát sa nepoužíva viac v kontexte rozvoja spolupráce s krajinami západného Balkánu.

OTÁZNIKY NAD PRINCÍPOM SOLIDARITY

Nadálej možno konštatovať, že pretrvávajúce problémy v bilaterálnych vzťahoch medzi Slovenskom a Maďarskom sa neodrazili na efektívnosti spolupráce. Až na jednu výnimku – kandidatúru Slovenska na sídlo Agentúry pre koordináciu energetických regulátorov (ACER) – v tomto prípade možno za zmenou postoja Maďarska hľadať aj dôvody vyplývajúce z napätia v bilaterálnych vzťahoch.

Z pohľadu Slovenska bolo stanovisko Maďarska vnímané ako popretie princípu solidarity. Slovensko nakoniec pri záverečnom hlasovaní získalo menej hlasov ako jeho konkurent Slovinsko, pričom sklamaním pre slovenskú stranu bol práve maďarský postoj. Vzájomnú podporu kandidatúr jednotlivých vyšehradských krajín výslovne spomína aj

---

⁶ Declaration of the Budapest V4+ Energy Security Summit. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=27720&ctag=articlelist&iid=1>.

program poľského predsedníctva V4⁷, pričom vo výstupe zo stretnutia premiérov v poľskej Wieliczke je zakomponované aj stanovisko slovenského premiéra Roberta Fica, v ktorom vyzýva partnerov z ostatných krajín k podpore kandidatúry Slovenska. Ako uvádza tlačové stanovisko, vyšehradskí partneri považujú kandidatúru Slovenska za veľmi dobre pripravenú.⁸ K zmene maďarského stanoviska prišlo zrejme v dôsledku bilaterálnych tenzií v slovensko-maďarských vzťahov, keďže práve začiatok leta bol spojený so schválením novely zákona o štátnom jazyku, ku ktorému Maďarsko malo – a naďalej má – razantné výhrady.⁹ Ďalšou z káuz, ktorá mohla mať potenciálny vplyv na zmenu postoja Maďarska, bolo nevpustenie maďarského prezidenta na územie SR. Spoliehať sa na absolútnu podporu, respektíve solidaritu partnera, vzťahy s ktorým sú neustále vystavované tenziám a sú všeobecne považované za problematické, bolo možno až príliš nerealistické. Potvrdil sa však názor, že neuspokojivá povaha vzájomných vzťahov škodí *de facto* obom krajinám, hoci v prípade sídla ACER bolo poškodenou stranou Slovensko.

Kandidatúru Slovenska na sídlo ACER nemožno považovať za typický vyšehradský projekt, a preto hovoriť o prenikaní tenzií z bilaterálnych vzťahov do agendy V4 by nebolo korektné. Predpokladom pre plnohodnotný rozvoj regionálnej spolupráce však zostávajú dobré vzťahy medzi partnerskými krajinami, čo v prípade slovensko-maďarskej relácie často neplatilo. Isté očakávania sú spojené s výmenou vládnych garnitúr v oboch krajinách, no vzhľadom na skúsenosti z minulosti zrejme okamžitý zvrát vo vzájomných vzťahoch očakávať nemožno. Predpokladom pre zvýšenie dôvery medzi partnermi je snaha, respektíve vôľa spoločne riešiť problematické aspekty a na pravidelnej báze konzultovať otázky spoločného záujmu. Pokiaľ sa tak nestane, partneri z ČR a Poľska budú naďalej brať na vedomie problematický charakter slovensko-maďarského vzťahu a hrozba, hoci naďalej latentná, presahu problémov z bilaterálnych vzťahov na regionálnu úroveň bude v rámci V4 prítomná aj v budúcnosti.

VYŠEHRAD VYŠEHRADU

Otázka zmeny inštitucionálneho zázemia V4 nebola a naďalej nie je aktuálnou, pričom vyšehradskí partneri sa jednohlasne zhodujú na výhodách tzv. slabej inštitucionalizá-

⁷ V programe poľského predsedníctva sa doslova uvádza: „The Polish Presidency will strive to elaborate a transparent mechanism for the exchange of support for V4 candidates to posts in Union institutions and other international organisations, and for conducting joint lobbying for various specific initiatives of the region's countries. The period of elections demonstrates the need to support each others' candidates and to co-ordinate lobbying efforts.“ *Programme of the Polish Presidency of the Visegrad Group* (júl 2008 – jún 2009). <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=942&articleID=17349&ctag=articlelist&iid=1>.

⁸ *Press Release of the Polish V4 Presidency after the Official Summit of the Prime Ministers of the Visegrad Group Countries*, Wieliczka 3. 6. 2009. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=23250&ctag=articlelist&iid=1>.

⁹ Pozri napríklad *Slovensko neuspelo. Sídlo ACER bude v Slovinsku*. <http://dnes.atlas.sk/ekonomika/statna-sprava/612153/slovensko-neuspelo-sidlo-acer-bude-v-slovinsku>.

cie V4, zdôrazňujúc výhody v podobe väčšej flexibility, a teda aj zvýšenej schopnosti promptne reagovať na aktuálne výzvy. Otázne však zostáva, do akej miery sa existujúca forma spolupráce využíva a aká je efektívnosť využitia jednotlivých nástrojov spolupráce. Možno síce súhlasí s tvrdením, že vyšehradský model predstavuje pre krajiny regiónu dôležitú formu spolupráce, ale pokiaľ ide o definovanie veľmi konkrétnych spôsobov jeho využitia, prichádza k určitým problémom. V4 je síce koncentrovaná na strategické otázky, ako je Východné partnerstvo či energetická bezpečnosť, do značnej miery však absentuje diskusia týkajúca sa princípov spolupráce a nástrojov slúžiacich na ich napĺňanie, a to tak zo strany oficiálnych, ako aj mimovládnych aktérov.

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa v roku 2009 dala zaznamenať zvýšená snaha iniciovať diskusiu o spomínaných otázkach týkajúcich sa samotného spôsobu fungovania V4. V tomto kontexte možno spomenúť iniciatívu z Českej republiky, nadväzujúcu ešte na české predsedníctvo V4, na základe ktorej bolo plánovaných viacero vnútrorezortných, medzirezortných a odborných rokovaní, v rámci ktorých bol prehodnotený prínos V4 Českej republiky, profilácia ČR v rámci V4, model ďalšieho fungovania V4 či identifikácia obsahových zhôd a rozdielov medzi jednotlivými krajinami V4.¹⁰ Tento návrh možno považovať za solídny základ pre odbornú diskusiu týkajúcu sa mechanizmov fungovania V4 na takzvanej národnej úrovni, ktorá by mohla prebiehať aj v ďalších krajinách V4. Práve blížiac sa dvadsiate výročie založenia Vyšehradskej skupiny ponúka príležitosť na prehodnotenie funkčnosti princípov a nástrojov fungovania V4, prípadne iniciovanie založenia nových, a to bez potreby zmeny inštitucionálneho zázemia či zmluvného základu, na ktorých je spolupráca v rámci V4 založená.

Diskusia o aplikácii princípov a využívaní nástrojov spolupráce sa do značnej miery týka aj MVF, ktorý predstavuje aj naďalej jedinú „kamennú“ inštitúciu v rámci V4. Niet pochýb o tom, že význam fondu s pribúdajúcim vekom – v máji 2010 si pripomenul desiate výročie založenia – rastie, o čom svedčí nielen zvyšujúci sa rozpočet, ale predovšetkým počet projektov, ktoré sú z neho každoročne podporované.¹¹ Namieste je však volanie po väčšej sebareflexii a prehodnotení niektorých zásad, na základe ktorých fond existuje. Je napríklad otázne, či neustále rozširujúca sa teritoriálna pôsobnosť fondu na oblasti východnej a juhovýchodnej Európy nie je na úkor podpory projektov pochádzajúcich z V4 a slúžiacich najmä V4. Nezanedbateľným problémom sa javia aj pravidlá fondu, na základe ktorých poskytuje žiadateľom granty. Niektoré sú pre prílišnú rigidnosť terčom častej kritiky zo strany recipientov grantov. Sporné je, do akej miery je súčasná finančná politika, v rámci ktorej dostávajú recipienti grantov

---

Namieste je volanie po väčšej sebareflexii a prehodnotení niektorých zásad, na základe ktorých MVF existuje. Je otázne, či neustále rozširujúca sa teritoriálna pôsobnosť fondu nie je na úkor podpory projektov pochádzajúcich z V4 a slúžiacich najmä V4.

---

¹⁰ Pozri pracovný dokument MZV ČR *What is the Future of the Visegrad Group? Is the Visegrad Cooperation still Relevant?*

¹¹ *2009 Annual Report, 2010 Guidelines*. www.visegradfund.org.

kompenzáciu finančných nákladov až po uskutočnení celých projektov, respektíve prinajmenšom niektorých jeho častí, a nie dopredu, efektívna v porovnaní s mierou znevýhodnenia predovšetkým malých a finančne slabých organizácií, ktoré sa o granty uchádzajú. Popri samotnom vedení fondu sa táto otázka týka aj krajín V4 ako takých, pretože práve ich reprezentácie vytvárajú rámec pre fungovanie MVF.

VÝZVY PRE SLOVENSKÉ PREDSEDNÍCTVO

Slovensko, ktoré sa ujíma predsedníctva V4 1. júla 2010, preberá skupinu v konsolidovanej situácii. Vyšehradskej štvorke sa podarilo posilniť svoju pozíciu v rámci EÚ a etablovať sa ako regionálna iniciatíva s rastúcou reputáciou v Bruseli. V neposlednom rade sa podarilo posilniť väzby so susednými regiónmi východného susedstva a západného Balkánu. Kontinuita v týchto oblastiach je preto viac ako želateľná. V kontexte blížiaceho sa výročia založenia Vyšehradskej skupiny však existuje priestor na prehodnotenie princípov, mechanizmov a nástrojov spolupráce V4 s cieľom zvýšiť ich efektívnosť a prípadne aj rozšíriť pôsobnosť na ďalšie oblasti. Slovenské predsedníctvo by preto malo vytvoriť priestor na adekvátnu reflexiu, respektíve akýsi nezávislý audit doterajšieho fungovania Vyšehradskej skupiny, a to tak na oficiálnej, ako aj na mimovládnej úrovni. V tomto kontexte sa vytvára aj priestor na vytvorenie nových nástrojov spolupráce, a to bez nutnosti meniť bázu dokumentov či inštitucionálne zázemie spolupráce.

V oblasti obsahových priorít možno výzvy pre slovenské predsedníctvo zoradiť takto:

- Spolupráca s krajinami východného susedstva a západného Balkánu. Program slovenského predsedníctva V4 v tomto ohľade nadväzuje na maďarský a ponecháva vyvážený priestor pre obe teritoriálne priority V4.¹² Výzvou však zostáva spolupráca V4 s regionálnymi iniciatívami v oboch regiónoch, ku ktorej prehĺbeniu nateraz neprišlo. Výzvou zostáva napríklad aj užšie vymedzenie úlohy, ktorú by V4 mohla zohrať v rámci konceptu Východného partnerstva.
- Energetická bezpečnosť. Plynovú krízu z roku 2009 možno považovať za spúšťač element spolupráce vyšehradských krajín v oblasti energetiky a energetickej bezpečnosti. Vôľa prehĺbiť spoluprácu v tejto oblasti sa prejavila aj napriek pretrvávajúcej rozdielnosti takzvaných energetických mixov, hoci práve tento argument bol predtým považovaný za smerodajný pri odôvodňovaní absencie energetickej dimenzie Vyšehradu. Slovensko ako krajina, ktorá bola v rámci V4 dôsledkami plynovej krízy zasiahnutá najviac, by mala v rámci svojho predsedníctva zdôrazňovať potrebu

¹² Podľa programu slovenského predsedníctva by mal byť jeden samit ministrov zahraničných vecí zameraný na spoluprácu s krajinami západného Balkánu, zatiaľ čo druhý by mal byť orientovaný na Východné partnerstvo. Pozri *Efektívny Vyšehrad – kontinuita, súdržnosť, solidarita, informovanosť. Program slovenského predsedníctva Vyšehradskej skupiny – V4* (jún 2010).

zachovať, prípadne aj posilňovať koordinačné mechanizmy na úrovni expertov a tiež presadzovať čo najrýchlejšie prepojenie energetických sietí s dôrazom na os sever – juh.

- Využívanie mechanizmu V4 plus. Rovnako ako maďarské, aj slovenské predsedníctvo V4 počíta s využívaním formátu V4 plus na rozvoj spolupráce s tretími krajinami, prípadne skupinou krajín. Zatiaľ čo v prípade väčšiny partnerov je spolupráca orientovaná na jeden sektor, v prípade iných krajín – napr. Ukrajiny – existuje podstatne viac oblastí na rozvoj spolupráce. V takomto prípade by sa dalo uvažovať o pozdvihnutí existujúcej spolupráce na vyššiu úroveň, napríklad vo formáte „V4 superplus“, v rámci ktorého by spolupráca s vybranou krajinou či skupinou krajín získala prioritu. Pri vytváraní nových mechanizmov spolupráce v rámci formátu V4 plus treba dbať na ich efektivitu a celkovú pridanú hodnotu pre celú skupinu, inak hrozí, že formát ako taký stratí význam, ktorý sa mu prikladá.
- Posilňovanie občianskej dimenzie V4. Popri politickej dimenzii by mala Vyšehradská skupina posilňovať aj občiansku, respektíve mimovládnu dimenziu spolupráce. Nástroj na takéto posilňovanie predstavuje Medzinárodný vyšehradský fond, respektíve systém grantov, prostredníctvom ktorých podporuje aj aktivity mimovládneho sektora. Absentuje však mechanizmus na pravidelné konzultácie predstaviteľov vlád, respektíve jednotlivých sektorov so zástupcami a s expertmi z mimovládnej sféry. Vytvorenie vyšehradskej expertnej mimovládnej platformy, ktorá by ponúkla priestor na pravidelné a štruktúrované diskusie a konzultácie o prioritných témach vyšehradskej spolupráce, by mohlo predstavovať jeden zo spôsobov, ako tento deficit prekonať.
- Medzinárodný vyšehradský fond. Ako jediná kamenná inštitúcia V4 plní nezastupiteľnú úlohu pri podpore projektov posilňujúcich vyšehradskú spoluprácu a takisto pri podpore edukačných projektov a pobytových stáží pre študentov z krajín mimo vyšehradského priestoru. V tomto kontexte treba opäť upozorniť na potrebu prinajmenšom čiastočnej zmeny pravidiel poskytovania grantov, keďže aktuálny systém znevýhodňuje žiadateľov, ktorí vopred nedisponujú adekvátnymi zdrojmi na financovanie projektov. Slovenské predsedníctvo V4 by malo terajšiemu vedeniu fondu zabezpečiť podporu a vhodné podmienky na implementáciu potrebných zmien.
- Európska dunajská stratégia (EDS). Predstavuje makroregionálnu iniciatívu, ktorej súčasťou by mali byť aj všetky štyri vyšehradské krajiny, respektíve ich regióny. Keďže spustenie EDS predstavuje jednu z priorit maďarského predsedníctva EÚ, v rámci slovenského predsedníctva V4 by malo prísť ku špecifikácii úlohy, ktorú v rodiacej sa makroregionálnej stratégii zohrá Vyšehradská skupina. Je v záujme V4, aby na stratégii aktívne participovali všetky štyri krajiny, preto zdôrazniť treba potrebu čo najrýchlejšej inklúzie Poľska do vytvárajúcich sa mechanizmov spolupráce v rámci EDS.
- Maďarské predsedníctvo EÚ. Vytvorenie konzultačných a prípadne koordinačných mechanizmov medzi slovenským predsedníctvom V4 a maďarským predsedníctvom EÚ je v záujme vyšehradských krajín i samotného predsedníctva SR. Keďže priority V4 a EÚ sú v mnohých oblastiach identické, respektíve komplementárne, vytvorenie

takéhoto mechanizmu by mohlo byť z dlhodobejšieho hľadiska prínosom aj pre samotnú EÚ, berúc do úvahy skutočnosť, že maďarské predsedníctvo EÚ vystrieda predsedníctvo poľské a vytvorené konzultačné mechanizmy by mohli byť využité i v tomto prípade.

NAMIESTO ZÁVERU: POZNÁMKY K BLÍŽIACEMU SA VÝROČIU

Do tretieho decénia svojej existencie vstúpi Vyšehradská štvorka ako najefektívnejšia a najperspektívnejšia forma regionálnej spolupráce v strednej Európe. Tak ako pri jej vzniku, aj v súčasnosti jej fungovanie rámcujú politickí predstavitelia jednotlivých participujúcich krajín; za dve desaťročia sa však vo významnej miere podarilo posilniť – najmä vďaka vytvoreniu Medzinárodného vyšehradského fondu – aj mimovládnu, respektíve občiansku dimenziu spolupráce, ktorá dodáva V4 ďalšiu legitimitu a perspektívu do budúcnosti. Preto existujú dôvody pre jej ďalšie posilňovanie.

Kritici vyšehradskej spolupráce spájajú svoje výhrady predovšetkým s nadmernými očakávaniami týkajúcimi sa možností spolupráce. Pokiaľ však zoberieme do úvahy

---

Jedným z cieľov, ktoré by si mohla V4 stanoviť z dlhodobého hľadiska, by mohol byť prenos skúseností a spolupráca so susednými regiónmi východného susedstva a západného Balkánu, kde majú nielen jednotlivé krajiny Vyšehradu, ale aj V4 ako celok čo ponúknuť.

---

nízku mieru inštitucionalizácie spolupráce, a teda aj absenciu centrálnych koordinačných mechanizmov, napríklad vo forme sekretariátu, do popredia vystupuje flexibilita vyšehradského modelu spolupráce a jeho schopnosť orientovať sa na aktuálne otázky súvisiace s dianím v regiónoch za hranicami Vyšehradskej skupiny i so sektorálnymi politikami a na oblasti, kde je koordinácia stanovísk dosiahnuteľná pomerne rýchlo a bez vynaloženia veľkého úsilia. A práve v tom spočíva výhoda V4 – vyšehradská spolupráca je v prvom

rade veľmi pragmatickou formou spolupráce, slúžiacou na napĺňanie spoločných cieľov Českej republiky, Maďarska, Poľska a Slovenska. Pokiaľ sú očakávania od spolupráce vo formáte V4 triezve a vygenerované s ohľadom na aktuálnu inštitucionálnu a zmluvnú základňu, možno konštatovať, že dvadsať rokov existencie V4 je spojených s viacerými významnými úspechmi. Ten najväčší – úspešná integrácia všetkých štyroch krajín do NATO a EÚ – bude zrejme prekonateľný iba veľmi ťažko, o čom svedčí aj určité tápanie v prioritách v počiatkoch takzvaného povstupového obdobia.

To však neznamená, že by si Vyšehrad nemal stanovovať aj ďalšie väčšie ciele, ktorých opodstatnenosť sa ukáže až v priebehu dlhšieho časového obdobia. Jedným z takýchto cieľov by mohol byť aj prenos skúseností a spolupráca so susednými regiónmi východného susedstva a západného Balkánu, kde majú nielen jednotlivé krajiny Vyšehradu, ale aj V4 ako celok čo ponúknuť. Práve v týchto regiónoch je stabilizačná „mäkká sila“ či „soft power“ Vyšehradu obzvlášť viditeľná a aj čoraz viac cenená lokálnymi aktérmi.

Ďalšou rovinou na prenikanie „soft power“ Vyšehradu je Európska únia, ktorá sama osebe ponúka vyšehradským krajinám významný nástroj na presadzovanie vlastných i regionálnych priorít, respektíve politík. Posilňovanie koordinačných mechanizmov v rámci V4 na európskej úrovni je realitou, aj keď ku konsenzu dospievajú vyšehradské krajiny iba vo vybraných oblastiach. Aj preto sa značka V4 stala v Bruseli rešpektovanou „trademark“ a Vyšehradská skupina je považovaná nielen za fungujúcu, ale aj za efektívnu regionálnu platformu v rámci EÚ.

Pôsobenie „soft power“ Vyšehradu v susedných regiónoch i v EÚ by však bolo značne limitované bez posilňovania spolupráce v rámci samotnej Vyšehradskej skupiny. Hoci za uplynulých dvadsať rokov je v tomto kontexte badateľný významný pokrok, možnosti posilňovania existujúcich mechanizmov spolupráce, prípadne vytvárania nových nástrojov na jej upevňovanie, neboli zďaleka vyčerpané. A to aj za predpokladu nemennosti aktuálnej miery inštitucionalizácie a zmluvnej základne vyšehradskej spolupráce. Práve blížiac sa dvadsiate výročie založenia V4 ponúka vhodnú príležitosť nielen na bilancovanie, ale aj na úvahy o jej budúcom smerovaní. Slovensko z vyšehradskej spolupráce profitovalo zo všetkých vyšehradských krajín asi najviac, a preto by práve aktuálne predsedníctvo mohlo predstavovať príležitosť na načrtnutie zreteľných kontúr pre ďalšie smerovanie V4 a s tým spojené prehĺbenie spolupráce a posilnenie jej jednotlivých mechanizmov.

REFERENCIE

- 2009 Annual Report, 2010 Guidelines. www.visegradfund.org.
- 2009/2010 Hungarian Presidency. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=942&articleID=23256&ctag=articlelist&iid=1>.
- Declaration of the Budapest V4+ Energy Security Summit. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=27720&ctag=articlelist&iid=1>.
- Hungary Takes Over the Year-Long Presidency of the Visegrad Group from Poland in July; Péter Balázs Presents the Hungarian Programme at a Meeting of Foreign Ministers in Warsaw. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=23254&ctag=articlelist&iid=1>.
- Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group at their Meeting in Budapest, 2nd March 2010. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1&articleID=27803&ctag=articlelist&iid=1>.
- Press Release of the Polish V4 presidency after the Official Summit of the Prime Ministers of the Visegrad Group Countries. Wieliczka 3. 6. 2009. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=23250&ctag=articlelist&iid=1>.
- Programme of the Polish Presidency of the Visegrad Group (júl 2008 – jún 2009), <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=942&articleID=17349&ctag=articlelist&iid=1>.
- The Visegrad Group Stands Ready to Promote the Integration of the Countries of the Western Balkans. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=939&articleID=25648&ctag=articlelist&iid=1>.

SLOVENSKO A VÝCHODNÉ PARTNERSTVO

JURAJ MARUŠIAK

Idea Východného partnerstva bola prvý raz prezentovaná v máji 2008 ako iniciatíva Poľska a Švédska.¹ Projekt, ktorý bol koncipovaný ako východná dimenzia Európskej politiky susedstva (ENP) s ambíciami prekročiť jej pôvodný rámec, umožnila zmena politiky Francúzska, ktoré sa počas svojho predsedníctva v EÚ v roku 2008 usilovalo o oživenie tzv. južnej dimenzie ENP prostredníctvom vytvorenia Únie pre Stredomorie a usilovalo sa pre tento svoj cieľ získať podporu Poľska a ďalších členských štátov EÚ. Program Východného partnerstva bol takisto výsledkom tlaku časti nových členských štátov EÚ, predovšetkým krajín V4 a pobaltských štátov, ktoré poukazovali na nutnosť špecifického prístupu k východným susedom EÚ, t. j. k štátom rozprestierajúcim sa medzi východnou hranicou EÚ a Ruskou federáciou.² Podobne ako štáty V4, aj Nemecko v rámci svojho predsedníctva v prvom polroku 2007 ako prvý predsedajúci štát EÚ poukazovalo na potrebu rozlišovania medzi „susedmi Európy“ a „európskymi susedmi“, čo sa odzrkadlilo v správe Európskej komisie o „posilnení“ Európskej politiky susedstva, označovanom aj ako ENP plus, z decembra 2006. Táto nemecká priorita sa teda premietla ešte do záverov končiaceho sa fínskeho predsedníctva EÚ.³ Vývoj udalostí vo východnej Európe po rozšírení EÚ v roku 2004 a v roku 2007 potvrdil potrebu venovať vyššiu pozornosť tomuto regiónu a dal za pravdu iniciatívam štátnych alebo neštátnych think tankov z Poľ-

---

¹ *Eastern Partnership. Polish-Swedish Proposal.* In: *Euractiv.com*, 23. 5. 2008.

² Wojna, B., Gniazdowski, M. (eds): *Eastern Partnership: The Opening Report – Warsaw.* Poľský inštitút medzinárodných vzťahov (PISM) 2009, s. 47 – 49.

³ *Communication from the European Commission to the Council and the European Parliament on Strengthening the European Neighbourhood Policy COM(2006)726 final.* Európska komisia, Brusel 4. 12. 2006. http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com06_726_en.pdf.

ska⁴ a neskôr aj z ostatných krajín V4, v ktorých sa hovorilo o potrebe implementácie nového, tzv. východného rozmeru EÚ.⁵ Túto pozíciu si osvojilo aj poľské ministerstvo zahraničných vecí, ktoré v januári 2003 prezentovalo ideu „východného rozmeru“ EÚ v podobe non-papera.⁶ Vývoj po rozšírení EÚ o štáty strednej a juhovýchodnej Európy potvrdil tiež potrebu intenzifikácie kontaktov s európskymi štátmi bývalého ZSSR, ktorej nezodpovedal formát ENP prijatý v roku 2004, predpokladajúci spoločný inštitucionálny a zmluvný rámec pre štáty severnej Afriky, Blízkeho Východu a východnej Európy.

Zmenu nazerania členských štátov EÚ na problematiku vzťahov so štátmi post-sovietskeho priestoru potvrdil fakt, že vznik Východného partnerstva podporili aj tie

---

Podobne ako štáty V4, aj Nemecko v roku 2007 ako prvý predsedajúci štát EÚ poukazovalo na potrebu rozlišovania medzi „susedmi Európy“ a „európskymi susedmi“.

„staré“ členské štáty EÚ, t. j. členovia EÚ spred roka 2004, ktorí v minulosti ideu samostatnej „východnej politiky“ EÚ voči následníckym štátom bývalého ZSSR odmietali. Významnú rolu v zmene nazerania pôvodných pätnástich členských štátov EÚ však zohralo Nemecko počas svojho predsedníctva v EÚ v roku 2007, keď začalo presadzovať nový systémový prístup, spočívajúci v rozlíšení medzi „východnou“ a „južnou“ dimenziou ENP. Počas portugalského predsedníctva v druhej polovici roka 2007 tento proces, započatý počas fínskeho (druhý polrok 2006) a nemeckého predsedníctva EÚ, vyústil do rozhodnutia Európskej rady zo 14. decembra 2007 zohľadniť princíp diferenciacie v rámci ENP. S potrebou diferenciacie ENP sa stotožnili aj tí predstavitelia EÚ, ktorí stáli pri jej zrode, ako napr. komisárka EÚ pre vonkajšie vzťahy Benita Ferrero-Waldner, ktorá v novembri 2007 priznala, že ENP zahŕňa veľmi odlišné krajiny.⁷ Európska rada vyzvala nasledujúce predsedníctva EÚ na základe oznámenia EK z 5. decembra 2007 a konferencie ENP z 3. septembra 2007, aby pokračovali v rozvíjaní východnej a južnej dimenzie ENP v bilaterálnom a multilaterálnom formáte.⁸ Projekt Východného partnerstva sa v EÚ

predsedníctva v druhej polovici roka 2007 tento proces, započatý počas fínskeho (druhý polrok 2006) a nemeckého predsedníctva EÚ, vyústil do rozhodnutia Európskej rady zo 14. decembra 2007 zohľadniť princíp diferenciacie v rámci ENP. S potrebou diferenciacie ENP sa stotožnili aj tí predstavitelia EÚ, ktorí stáli pri jej zrode, ako napr. komisárka EÚ pre vonkajšie vzťahy Benita Ferrero-Waldner, ktorá v novembri 2007 priznala, že ENP zahŕňa veľmi odlišné krajiny.⁷ Európska rada vyzvala nasledujúce predsedníctva EÚ na základe oznámenia EK z 5. decembra 2007 a konferencie ENP z 3. septembra 2007, aby pokračovali v rozvíjaní východnej a južnej dimenzie ENP v bilaterálnom a multilaterálnom formáte.⁸ Projekt Východného partnerstva sa v EÚ

⁴ Kowal, P. (ed.): *„Wymiar wschodni“ UE – szansa czy idee fixe polskiej polityki*. Centrum międzynarodowych związków (Centrum Stosunków Międzynarodowych), Varšava 2002.

⁵ Pełczyńska-Nałęcz, K., Duleba, A., Póti, L., Votápek, V.: *Eastern Policy of the EU: the Visegrad Countries Perspective. Thinking about an Eastern Dimension*. Center for Eastern Studies, Varšava 2003. http://www.osw.waw.pl/sites/default/files/punkt_widzenia4.pdf. Pozri tiež: Pełczyńska-Nałęcz, K., Duleba, A., Póti, L., Votápek, V.: *Eastern Policy of the Enlarged European Union. Developing Relations with Russia, Ukraine and Belarus. A Visegrad Perspective. Thinking about an Eastern Dimension*. Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Bratislava 2003, s. 251 – 263.

⁶ Non-paper z polskimi propozycjami w sprawie przyszłego kształtu polityki rozszerzonej UE wobec nowych wschodnich sąsiadów. (Ministerstwo zagranicznych wyci Połskej republiki, Varšava 2003). In: *Polityka rozszerzonej Unii Europejskiej wobec nowych sąsiadów*. Zborník z konferencie organizovanej Batoryho nadáciou v spolupráci s Ministerstvom zahraničných wyci Połskej republiki 20. – 21. ferbuára 2003 vo Varšave. Batoryho nadácia, Varšava 2003, s. 93 – 107. <http://kamunikat.h2.pl/knihi.html?pubid=1801>.

⁷ Ferrero-Waldner, B.: *Die EU und ihre östlichen Nachbarn – Sicherheit und Wohlstand durch Vernetzung*. Ost-Ausschuss der Deutschen Wirtschaft, Berlín 15. 11. 2007. <http://europa.eu/rapid/pressReleaseAction.do?reference=SPEECH/07/718&format=HTML&aged=0&language=DE&guiLanguage=en>.

⁸ *Presidency Conclusions*. Európska rada, 14. 12. 2007, 16616/1/07 REV 1. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/97669.pdf.

nestretol s významnejším odporom aj napriek obavám z reakcií Bulharska a Rumunska, ktoré poukazovali na hrozbu marginalizácie programu Čiernomorskej synergie⁹, resp. členských štátov EÚ, ležiacich na pobreží Stredozemného mora (Francúzsko, Španielsko, Portugalsko, Taliansko, Grécko a od roku 2004 aj Cyprus a Malta), pre ktoré problematika vzťahov so susedmi na východnej hranici EÚ nepredstavuje prioritu.¹⁰ Európska rada na svojom zasadnutí 19. – 20. júna 2008 poverila Európsku komisiu pripraviť návrh Východného partnerstva.¹¹

Z hľadiska Slovenskej republiky, ako aj ďalších nových členských štátov EÚ, rozprestierajúcich sa na východnej hranici EÚ, predstavovalo ohlásenie projektu Východného partnerstva novú výzvu. Formovanie samostatnej východnej politiky EÚ definitívne prestalo byť výlučnou doménou „nových členských štátov“ EÚ, hoci nemožno ignorovať skutočnosť, že prvé kroky smerom k diferenciacii medzi východným a južným rozmerom ENP boli podniknuté počas fínskeho a nemeckého predsedníctva EÚ v rokoch 2006 – 2007. S touto požiadavkou sa identifikovala celá EÚ a v dôsledku účasti Švédska a aktívnej podpory Nemecka sa iniciatíva samostatného východného rozmeru EÚ dostala do rúk „starých“ členov EÚ. Noví členovia, predovšetkým však štáty Vyšehradskej skupiny, boli vypracovaním a prijatím tohto projektu uznaní ako legitímni a kompetentní partneri „starých“ členských štátov. EÚ definitívne uznala „východný rozmer“ susedskej politiky za samostatnú politiku, odlišnú od politiky v regióne Stredomoria. Pre štáty Vyšehradskej skupiny a ďalšie nové členské štáty EÚ bolo napokon mimoriadne dôležité, že prvý raz od svojho vstupu do EÚ dostali príležitosť aktívne sa podieľať na na konceptualizácii východnej politiky EÚ, keďže základné princípy ENP boli v rokoch 2003 – 2004 prijaté bez ich účasti a možnosti spolurozhodovania.

Pre štáty V4 a ďalšie nové členské štáty EÚ bolo mimoriadne dôležité, že prvý raz od svojho vstupu do EÚ dostali príležitosť aktívne sa podieľať na na konceptualizácii východnej politiky EÚ.

ZMLUVNÁ A INŠTITUCIONÁLNA DIMENZIA PROGRAMU VÝCHODNÉHO PARTNERSTVA

Udalosti spojené s vojnou medzi Ruskom a Gruzínskom v auguste 2008 práce na programe urýchlili. Na základe poľsko-švédskeho non-papera, vypracovaného 3. ok-

⁹ Cianciara, A. K.: 'Eastern Partnership' – Opening a New Chapter of Polish Eastern Policy and the European Neighborhood Policy? In: *Analysis & Opinions*, č. 4/2008. The Institute of Public Affairs, Varšava 2008, s. 2.

¹⁰ Wojna, B., Gniazdowski, M. (eds): *Eastern Partnership: The Opening Report*. PISM Varšava, 2009, s. 9.

¹¹ *Presidency Conclusions*. Európska rada, 19 – 20. júna 2008, č. 11018/08. http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/101346.pdf.

tóbra 2008 s podporou nadchádzajúceho predsedníctva Českej republiky v EÚ, ktorý rozpracoval prvotný draft projektu Východného partnerstva z mája 2008¹², Európska komisia publikovala 3. decembra 2008 pracovnú verziu ponuky Východného partnerstva¹³. Definitívny konceptuálny rámec programu Východného partnerstva bol schválený na samite Východného partnerstva v Prahe 7. mája 2009.¹⁴

Oproti pôvodnému formátu ENP ponúka program Východného partnerstva šiestim partnerským štátom ležiacim vo východnej Európe a na južnom Kaukaze (Bielorusku, Ukrajine, Moldavsku, Gruzínsku, Arménsku a Azerbajdžanu) uzavretie tzv. asociačných dohôd s EÚ, ktoré nahradia doterajšie zmluvy o partnerstve a spolupráci (PCA). Uvedené dohody majú vytvárať, resp. budú obsahovať cieľ vytvoriť rozsiahle a komplexné zóny voľného obchodu (Deep and Comprehensive Free Trade Area – DCFTA), ktoré na jednej strane umožnia liberalizáciu obchodu a investícií, zároveň však budú predpokladať aproximáciu v oblasti regulácie, ktorá povedie ku konvergencii s právnymi predpismi a normami EÚ. Uvedené zóny teda budú súčasťou asociačných dohôd, ale rokovania budú o nich prebiehať separátne, čo môže proces uzatvárania asociačných dohôd značne spomaliť. Deklarovaným cieľom DCFTA je čo najvyšší stupeň liberalizácie vzájomného obchodu a majú zahŕňať všetky oblasti vzájomného obchodu vrátane energií s výnimkou niektorých poľnohospodárskych komodít, vylúčených z úplnej liberalizácie v decembri 2007. Pritom liberalizácia vzájomného obchodu má mať asymetrický charakter v prospech partnerských štátov. Hoci plánované rozsiahle a komplexné zóny voľného obchodu medzi EÚ a partnerskými štátmi budú dvojstrannej povahy, program Východného partnerstva v dlhodobom časovom horizonte počíta s uplatnením multilaterálneho prístupu, keď v budúcnosti predpokladá vytvorenie siete takýchto zón, a s uzatváraním bilaterálnych dohôd medzi partnerskými štátmi navzájom. Európska komisia následne nevyklučuje sformovanie Susedského hospodárskeho spoločenstva. Oznámenie Európskej komisie z decembra 2008 pritom počíta aj s prvkom kondicionality v oblasti implementácie trhových reforiem, keďže ako podmienku pre vytvorenie bilaterálnych DCFTA predpokladá členstvo príslušnej partnerskej krajiny vo Svetovej obchodnej organizácii (WTO)¹⁵. Akčné plány budú nahradené tzv. asociačnými agendami.¹⁶ Na druhej strane schválený dokument nedefinuje obsah uvedených

¹² *Elaboration of the Eastern Partnership. Polish-Swedish Paper with the Support of the Incoming Czech Presidency.* Rada EÚ, Brusel 3. 10. 2008.

¹³ *Eastern Partnership. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Commission of the European Communities.* COM(2008) 823 final, {SEC(2008) 2974}, Brusel 3. 12. 2008.

¹⁴ *Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit.* 8435/09 (Presse 78), Rada EÚ, 7. 5. 2009. http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/er/107589.pdf.

¹⁵ *Eastern Partnership. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Commission of the European Communities.* COM(2008) 823 final, {SEC(2008) 2974}, Brusel 3. 12. 2008.

¹⁶ Prvú Asociačnú agendu schválila Rada pre spoluprácu EÚ – Ukrajina 23. novembra 2009. Pozri: *EU-Ukraine Association Agenda to Prepare and Facilitate the Implementation of the Association Agreement.* Európska komisia, Brusel 23. 11. 2009. http://ec.europa.eu/external_relations/ukraine/docs/2010_eu_ukraine_association_agenda_en.pdf.

zmlúv, ktoré budú koncipované na bilaterálnej úrovni. Okrem bilaterálnej dimenzie Východné partnerstvo predpokladá rozvíjanie multilaterálnej dimenzie, ktorá umožní EÚ koncipovať svoju stratégiu voči celému regiónu a rozvíjať užšie vzťahy medzi samotnými partnerskými štátmi, pravda, s výnimkou Ruskej federácie, prostredníctvom samitu Východného partnerstva, ktorý sa bude zvolávať raz za dva roky, a výročných stretnutí na úrovni ministrov zahraničných vecí. Popri spolupráci na úrovni hláv štátov a vlád, resp. na úrovni ministrov a vyšších úradníkov rezortov diplomacie, sa predpokladá aj zriadenie spoločného Parlamentného zhromaždenia EÚ – Východné partnerstvo (Euronest). Európska komisia v decembri 2008 vyzvala na participáciu na programe Východného partnerstva aj ďalšie európske inštitúcie. Týkalo sa to Výboru regiónov (CoR), ktorý sa má podieľať na vytvorení Miestneho a regionálneho zhromaždenia krajín východnej Európy a južného Kaukazu (Eastern Europe and South Caucasus Local and Regional Assembly), a Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, ktorý sa podieľa na činnosti Fóra občianskej spoločnosti (CSF).

Program predpokladá spoluprácu s partnerskými štátmi pri podpore politických a sociálno-ekonomických reforiem, ktoré im umožnia zblíženie s EÚ. Primárne svoj strategický cieľ definuje ako budovanie „rozsiahlych a komplexných zón voľného obchodu“. Ďalšou súčasťou programu je podpora liberalizácie vízového režimu, pričom ako dlhodobý cieľ bola definovaná jeho úplná liberalizácia. Prvým krokom majú byť dohody o zjednodušení vízových postupov a readmisií. Štvrtou oblasťou zintenzívnejšej spolupráce má byť posilnenie energetickej bezpečnosti, pričom návrh Európskej komisie z decembra 2008 predpokladal rýchle zavŕšenie rokovaní o členstve Ukrajiny a Moldavska v Energetickom komunitárnom programe EÚ; v prípade ďalších partnerov sa uvažovalo o štatúte pozorovateľa.

Multilaterálny dialóg sa predpokladá v oblasti práva a regulácie. Spolupráca v oblasti štyroch prioritných tém sa realizuje prostredníctvom tzv. multilaterálnych tematických platforiem týkajúcich sa:

1. demokracie, dobrej správy vecí verejných a stability;
2. hospodárskej integrácie a zblížovania sa s odvetvovými politikami EÚ;
3. energetickej bezpečnosti;
4. kontaktov medzi ľuďmi.

Vyhodnocovanie spolupráce v oblasti tematických platforiem sa uskutočňuje každý polrok na úrovni vysokých úradníkov, ktorí sa podieľajú na reformách v príslušných oblastiach politiky a správy týkajúcich sa platforiem, a predkladajú sa na výročných stretnutiach ministrov zahraničných vecí. Činnosť platforiem môže byť príležitostne prezentovaná aj na stretnutiach príslušných rezortných ministrov.

Úvodné stretnutia tematických platforiem sa konali v Bruseli v júni 2009, druhé kolo prebehlo v októbri až novembri 2009. Každá platforma schválila svoje hlavné ciele na jeseň 2009, ktoré budú periodicky prehodnocované. Projekt Východného partnerstva je otvorený aj pre tretie štáty, ktoré sa môžu zúčastňovať na konkrétnych projektoch, činnostiach a stretnutiach tematických platforiem na individuálnej báze.

Ako tzv. modelové iniciatívy boli definované otázky integrovaného programu pohraničného manažmentu; rozvoj malého a stredného podnikania; regionálne trhy

v oblasti energetiky a energetická efektívnosť; diverzifikácia energetických zdrojov (južný energetický koridor); prevencia, pripravenosť a reakcia na prírodné katastrofy a katastrofy spôsobené človekom a napokon modelová iniciatíva na presadzovanie dobrého spravovania vecí verejných v oblasti ochrany životného prostredia. Cieľom modelových iniciatív je „zviditeľniť“ Východné partnerstvo prostredníctvom konkrétnych projektov a zainteresovať na programe aj medzinárodné finančné inštitúcie a investorov zo súkromného sektora.

Dokument, ktorý bol výsledkom pražského samitu, definuje strategické ciele programu Východného partnerstva podstatne skromnejšie ako pôvodný návrh Európskej komisie z decembra 2008. Napríklad, spoločná deklarácia už nehovorí o „cieľavedomom otvorení pracovného trhu EÚ“ pre občanov partnerských štátov a o Partnerstve pre mobilitu.

Iniciátorom Východného partnerstva sa nepodarilo presadiť zriadenie postu a príslušného úradu špeciálneho koordinátora, ktorý by pôsobil v rámci Európskej komisie a bol súčasťou jej pravidelnej štruktúry, čím by sa v symbolickej rovine podarilo dosiahnuť zrovnoprávnenie s Úniou pre Stredomorie.

Podobne, na rozdiel od poľsko-švédsko-českého non-papera z októbra 2008, nehovorí o „presahovaní“ pôvodného formátu ENP. Iniciátorom Východného partnerstva sa nepodarilo presadiť zriadenie postu a príslušného úradu špeciálneho koordinátora, ktorý by pôsobil v rámci Európskej komisie a bol súčasťou jej pravidelnej štruktúry¹⁷, čím by sa v symbolickej rovine podarilo dosiahnuť zrovnoprávnenie s Úniou pre Stredomorie.

Výsledný dokument predstavuje kombináciu symbolickej dimenzie spolupráce s EÚ, vyjadrenej v priznaní štatútu asociovaných štátov partner-

ským krajinám, ako aj v podobe ambiciózných cieľov, ako napr. úplnej liberalizácie vízového režimu, vytvorenia zóny voľného obchodu a pod., a modernizačnej dimenzie. Program totiž vytvára inštitucionálnu bázu a príslušný finančný rámec pre rozvoj spolupráce a modernizácie štátov Východného partnerstva v prioritných oblastiach. Na druhej strane dokument, podobne ako v minulosti staršie dokumenty Európskej susedskej politiky, nedefinuje predstavu EÚ o budúcnosti vzťahov partnerských štátov s EÚ. Dokument má politický charakter. Preto nedefinuje vzájomné povinnosti a podmienky, v rámci ktorých sa jednotlivé strategické ciele Východného partnerstva (zapojenie do zóny voľného obchodu, Energetického komunitárneho programu EÚ alebo úplná liberalizácia vízového režimu) budú realizovať. Program v tomto ohľade nedefinuje, ako by mali budúce asociačné dohody a princípy DCFTA upravovať vzájomné povinnosti EÚ a partnerských štátov. Program Východného partnerstva takisto rezignoval na stratégie, ktoré boli prítomné v programe ENP plus počas fínskeho a nemeckého predsedníctva v EÚ v roku 2007 v podobe sektorových dohôd, umožňujúcich partnerským štátom delegovať do európskych inštitúcií svojich pozorovateľov s poradným hlasom po splnení príslušných podmienok. Tento mechanizmus predstavoval reálny motivačný impulz k postupu reforiem v jednotlivých sektoroch. Finálny dokument Východného partnerstva

---

¹⁷ *Elaboration of the Eastern Partnership. Polish-Swedish Paper with the Support of the Incoming Czech Presidency. Rada EÚ, Brusel 3. 10. 2008.*

odzrkadľoval predstavy Ukrajiny o symbolickom vyjadrení postupu v integrácii s EÚ,¹⁸ ktorý však nie je naplnený reálnym obsahom uskutočnených modernizačných reforiem ani reálnym harmonogramom prehľbovania vzťahov s EÚ. Dokument v tejto podobe do veľkej miery zodpovedal potrebám vtedajšej vládnucej ukrajinskej garnitúry na čele s prezidentom Viktorom Juščenkom, ktorá sa v kontexte blížiacich sa prezidentských volieb potrebovala preukázať hmatateľnými výsledkami v oblasti integrácie do EÚ, čo bolo jednou z priorit jeho pôsobenia na poste hlavy štátu.

Novým prvkom vo Východnom partnerstve je ustanovenie Fóra občianskej spoločnosti (Civil Society Forum – CSF), ktoré umožní aktívnu participáciu mimovládnych subjektov na programe. Na základe oznámenia Európskej komisie z decembra 2008 prebiehal v mesiacoch marec – apríl 2009 konzultačný proces zameraný na prípravu CSF a definovanie jeho úloh. Medzi ne boli na základe konzultácií zaradené podpora spolupráce organizácií občianskej spoločnosti a posilnenia ich úlohy v štátoch východnej Európy, poskytovanie technickej podpory bilaterálnym a multilaterálnym aktivitám v rámci Východného partnerstva, ako aj presadzovanie princípov EÚ, ENP a Východného partnerstva v partnerských štátoch.

Väčšina z približne 40 príspevkov v rámci konzultácií pochádzala od mimovládnych organizácií vo východoeurópskych štátoch, ale časť z nich aj od organizácií v členských štátoch EÚ.¹⁹ Zároveň v priebehu prípravy CSF boli definované kritériá angažovanosti jednotlivých mimovládnych organizácií, pričom prednosť dostali organizácie pôsobiace v partnerských štátoch. Ďalej majú organizácie zahŕňať široké spektrá aktérov občianskej spoločnosti, počnúc odbormi a zamestnávateľskými zväzmi, cez profesné organizácie, think tanky a neziskové organizácie až po ďalších aktérov občianskej spoločnosti. Ako tretie kritérium bola definovaná skúsenosť v pôsobení v danej oblasti európskej politiky, resp. v otázkach súvisiacich s programom Východného partnerstva. Koncepčný dokument, ktorý vypracovala Európska komisia po samite Východného partnerstva v máji 2009, ako hlavné úlohy CSF definovalo o. i. podporu dialógu, budovania sietí a výmeny skúseností na úrovni občianskej spoločnosti, prenos skúseností z procesov európskej integrácie v susedských štátoch, analýzu možností občianskej spoločnosti pri podpore multilaterálneho komponentu Východného partnerstva, budovanie a posilňovanie kapacít organizácií občianskej spoločnosti v štátoch Východného partnerstva prostredníctvom rozvíjania kontaktov s organizáciami z členských štátov EÚ a s medzinárodnými organizáciami, resp. sieťami, pomoc pri posilňovaní občianskej spoločnosti a podpore dialógu medzi občianskou spoločnosťou a úradmi v partnerských štátoch, ako aj podporu inštitucionálneho rozvoja organizácií občianskej spoločnosti. Dokument takisto zahŕňa bezpečnostnú dimenziu Východného partnerstva, keď poukazuje na úlohu občianskej spoločnosti pri realizácii opatrení zameraných na budovanie dôvery v prípade regionálnych konfliktov. CSF sa má na činnosti multilaterálnych štruktúr Vý-

¹⁸ Duleba, A.: *Východné partnerstvo: čo prináša a na čo zabúda*. In: *Zahraničná politika*, ročník XIII, č. 4/2009, s. 27 – 28.

¹⁹ *Results of the Consultations with CSOs and NGOs on the Creation of the Eastern Partnership Civil Society Forum*. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/docs/consult_results_cs_en.pdf.

chodného partnerstva podieľať primárne ako poradný orgán prostredníctvom výmeny skúseností, poskytovania návrhov a expertíz tematickým platformám, monitorovania a hodnotenia činnosti platforiem, pričom ich písomné hodnotenia majú byť povinne zohľadňované na rokovaníach platforiem a stretnutiach príslušných ministrov. Zástupcovia CSF majú takisto právo zúčastňovať sa na rokovaníach platforiem, stretnutiach ministrov a na samitoch Východného partnerstva, v prípade, že na ne budú pozvaní. Koncepčný dokument stanovil, že CSF Východného partnerstva sa bude schádzať v pravidelných intervaloch najmenej raz ročne. Európska komisia takisto definovala vzťah medzi CSF a regionálnym dialógom mimovládnych organizácií v rámci Čiernomorskej synergie (BSS NGO forum), ktorý v roku 2008 iniciovalo Rumunsko. V reakcii na obavy z možného prelínania iniciatív sa vyslovila v prospech regionálnej a tematickej orientácie v prípade Fóra mimovládnych organizácií v rámci BSS, kým CSF má umožniť priblíženie účastníkov Východného partnerstva k EÚ.²⁰

Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) pozitívne privítal návrh Európskej komisie na vytvorenie CSF a vo svojom stanovisku o. i. naznačil, akým smerom by sa

---

Ako podmienku inklúzie partnerských štátov do programu Východného partnerstva Európsky hospodársky a sociálny výbor osobitne vyzdvihol vyznávanie spoločných hodnôt s EÚ, rešpektovanie základných ľudských práv a slobôd a udržiavanie sociálneho a občianskeho dialógu, pričom osobitne zdôraznil význam tejto podmienky v prípade Bieloruska.

Východné partnerstvo malo po vzniku ENP uberať po zohľadnení skúseností z predchádzajúcich rokov. EHSV naznačil potrebu zapojiť občiansku spoločnosť do vypracovania akčných plánov (resp. asociačnej agendy) a ďalších aktivít, realizovaných v rámci existujúcej zmluvnej základne upravujúcej vzťahy EÚ a partnerských štátov a monitorovania ich implementácie. Takisto sa EHSV vyslovil za jasné definovanie podmienok začlenenia do komunitárnych programov a činnosti jednotlivých agentúr EÚ, čo by predstavovalo motivačný faktor pri preberaní príslušných častí *acquis*. Požadoval tiež umožnenie účasti občian-

skej spoločnosti pri výbere otázok, ktoré sa stanú predmetom diskusie v tematických platformách, čo sa týkalo v prvom rade problematiky dobrého spravovania, vlády zákona, princípov sociálnej trhovej ekonomiky a ich regulačného rámca, sociálneho a občianskeho dialógu, migrácií, ochrany duševného vlastníctva, energetickej bezpečnosti, boja proti chudobe, bariér vzájomného obchodu, cezhraničnej spolupráce, ochrany životného prostredia a medziludských kontaktov. Ako podmienku inklúzie partnerských štátov do programu Východného partnerstva výbor osobitne vyzdvihol vyznávanie spoločných hodnôt s EÚ, rešpektovanie základných ľudských práv a slobôd a udržiavanie sociálneho a občianskeho dialógu, pričom osobitne zdôraznil význam tejto podmienky v prípade Bieloruska.²¹

²⁰ *Eastern Partnership Civil Society Forum Concept Paper* (nedatovaný). http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/docs/concept_en.pdf.

²¹ *Opinion of the European Economic and Social Committee on Involvement of Civil Society in the Eastern Partnership (exploratory opinion)*. REX/271. Brusel 13. 5. 2009. http://eescopinions.eesc.europa.eu/EESCopinionDocument.aspx?identifier=ces\rex\rex271\ces889-2009_ac.doc&language=EN.

Záujem o participáciu na činnosti Fóra občianskej spoločnosti prejavilo od 29. júna do začiatku septembra 2009, keď Európska komisia oficiálne vyzvala predstaviteľov zainteresovaných subjektov prejavíť svoj záujem, spolu 439 organizácií, z ktorých bolo na prvé stretnutie CSF 16. – 17. novembra 2009 prizvaných približne 200 subjektov.²² Priority CSF zodpovedajú štruktúre tematických platforiem Východného partnerstva. V rámci fóra boli zriadené štyri pracovné skupiny (1. skupina – Demokracia, ľudské práva, dobré spravovanie a stabilita; 2. skupina – Ekonomická integrácia a konvergencia s politikami EÚ; 3. skupina – Životné prostredie, klimatické zmeny a energetická bezpečnosť; 4. skupina – Medziludské kontakty). Koordinátormi uvedených skupín sú paritne zástupcovia partnerských štátov a zástupcovia členských štátov EÚ. Koordinátori skupín, zástupcovia EÚ a facilitátori z partnerských štátov tvoria riadiaci výbor (tzv. Steering Committee), na čele ktorého stojí hovorca fóra. Na stretnutí v novembri 2009 sa ním stal predstaviteľ Zhromaždenia prodemokratických mimovládnych organizácií Bieloruska Sjarhej Mackievič.²³ Jednotlivé pracovné skupiny, ktoré sa zišli počas prvého zasadnutia CSF, vypracovali súbor odporúčaní.²⁴ Na záverečnom zasadnutí CSF sa zúčastnila aj komisárka EÚ pre vonkajšie vzťahy a ENP Benita Ferrero-Waldner, minister zahraničných vecí Švédska Carl Bildt a predseda EHSV Marion Sepi. Fórum osobitne zdôrazňovalo potrebu uplatňovať demokratickú kondicionalitu pri začleňovaní štátov bývalého ZSSR do programu Východného partnerstva. Ako zdôraznil S. Mackievič, štáty Východného partnerstva sa musia usilovať o splnenie kodanských kritérií, ako aj záväzkov a odporúčaní Rady Európy a OSN. CSF ostro odsúdilo zadržiavanie politických väzňov v niektorých štátoch regiónu a vyzvalo na ich okamžité prepustenie. V súvislosti s existenciou politicky motivovaných represíi poukázalo na prípad bieloruskej aktivistky, účastníčky CSF Taciany Šapučkej, ktorá bola za účasť na rokovaní CSF v Bruseli vylúčená zo štúdia na Bieloruskej štátnej univerzite v Minsku. Fórum o. i. vyzvalo EÚ a jej členské štáty na vypracovanie plánu, ktorý by viedol k zavedeniu bezvízového režimu so štátmi zahrnutými do programu Východného partnerstva.²⁵ Účastníci CSF takisto podporili prehĺbenie spolupráce s Ruskom a Tureckom a ich zapájanie do projektov Východného partnerstva s cieľom posilniť bezpečnosť v regióne. Navrhli vytvorenie efektívnej internetovej platformy, ktorá by umožňovala komunikáciu a interakciu me-

²² Celkovo najväčší záujem prejavovali mimovládne organizácie pôsobiace v Bielorusku (76), na ďalších dvoch miestach sa nachádzali organizácie z Azerbajdžanu a Ukrajiny (69, resp. 62). Pozri *The Results of the Invitation to Submit Expressions of Interest to Participate in the Eastern Partnership Civil Society Forum and Next Steps Leading to its First Gathering on 16-17 November 2009 in Brussels*. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/docs/results_en.pdf.

²³ *Members of the Steering Committee of the Eastern Partnership Civil Society Forum Elected during the Meeting on 16-17 November*. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/forum/members_sc_en.pdf.

²⁴ *Recommendations of the Eastern Partnership Civil Society Forum (16-17 November 2009)*. Európska komisia, Brusel. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/recommendations_en.htm.

²⁵ *Speech Delivered by Mr. S. Mackievic to the Foreign Ministers*. Eastern Partnership Civil Society Forum. Brusel 16 – 17. 11. 2009. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/forum/speech_mackievic_en.pdf.

dzi aktérmi CSF zo štátov Východného partnerstva, z EÚ, Ruskej federácie, Turecka a ďalších tretích partnerov, pričom v jej rámci by bolo možné ako komunikačný jazyk používať ruštinu. Fórum takisto vyzvalo EÚ, aby podobnú ponuku prezentovala aj ruskej občianskej spoločnosti a umožnila tak vytvorenie Fóra občianskej spoločnosti EÚ – Rusko.²⁶ Výsledky fóra boli prezentované na zasadnutí ministrov zahraničných vecí Východného partnerstva 8. decembra 2009.

Aktivity na úrovni občianskej spoločnosti sa ukazujú ako najdynamickejšie zložky programu Východného partnerstva, pritom aktivity CSF najaktívnejšie prispievajú k napĺňaniu hodnotovej dimenzie pôsobenia EÚ v regióne východnej Európy a južného Kaukazu. Úlohu občianskej spoločnosti vyzdvihol aj nový komisár EÚ pre otázky rozšírenia a susedskej politiky Štefan Füle, osobitne v oblasti pomoci východoeurópskym štátom v aproximácii k štandardom EÚ, v oblasti výmeny skúsenosti, budovania inštitúcií a pri budovaní novej zmluvnej základne.²⁷

Novým, ale významným nástrojom v rámci „východnej politiky“ EÚ sa stali Komplexné programy budovania inštitúcií (Comprehensive Institution Building programmes – CIB), zamerané na podporu reforiem v partnerských štátoch, ktoré

Novým, ale významným nástrojom v rámci „východnej politiky“ EÚ sa stali Komplexné programy budovania inštitúcií, zamerané na podporu reforiem v partnerských štátoch, ktoré umožnia budovanie inštitucionálnych kapacít na dosiahnutie kľúčových strategických cieľov Východného partnerstva, t. j. budovanie DCFTA a liberalizáciu vízového režimu.

---

umožnia budovanie inštitucionálnych kapacít na dosiahnutie kľúčových strategických cieľov Východného partnerstva, t. j. budovanie DCFTA a liberalizáciu vízového režimu. Príprava a začiatkové aktivity v rámci tohto programu sa začnú realizovať v roku 2010 a s úplnou implementáciou sa počíta od roku 2011. Z celkovej sumy 600 miliónov eur určenej na program Východného partnerstva na roky 2010 – 2013 z prostriedkov Európskeho inštrumentu pre susedstvo a partnerstvo bude na CIB vynaložených 175 miliónov. Kľúčovou formou realizácie programu CIB bude „twinning“, ďalej sa pri implementácii CIB predpokladá poradenstvo na vysokej úrovni,

tréningy a výmena expertov, odborné stáže a pobyty, vysielanie personálu do sesterských inštitúcií v členských štátoch EÚ, ako aj štipendiá na odborné vzdelávanie. Z prostriedkov určených na CIB bude možné financovať aj nákup špecializovanej infraštruktúry, resp. vybavenia zodpovedajúceho normám EÚ, ktoré bude potrebné na realizáciu príslušných reforiem.

²⁶ Working Group 1: Democracy, Human Rights, Good Governance and Stability. Eastern Partnership Civil Society Forum, Brusel 16. – 17. 11. 2009. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/forum/working_group1_en.pdf.

²⁷ Štefan Füle, European Commissioner for Enlargement and Neighbourhood Policy: Strong Civil Society Pillar – Major Objective of the EU Eastern Partnership Policy, 4th Meeting of the PERC (Pan-European Regional Council) Executive Committee. Brussels, European Economic and Social Committee, 8. March 2010. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/10/78&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

Okrem CIB Východné partnerstvo predpokladá podporu pilotných regionálnych rozvojových programov (Pilot Regional Development Programmes), určených na prekonávanie regionálnych disparít v štátoch Východného partnerstva v sume približne 75 miliónov eur. Prostriedky majú byť určené na budovanie infraštruktúry, rozvoj ľudského kapitálu, ako aj malého a stredného podnikania. Rozvojové programy sa majú realizovať na základe modelu kohéznej politiky EÚ a majú vychádzať z potrieb a územného usporiadania partnerských štátov. Príslušné dohody o uvedených rozvojových programoch majú byť uzavreté v polovici roka 2012. Celkovo najvyššia suma v hodnote 350 miliónov eur má smerovať na implementáciu štyroch tematických platforiem a modelových iniciatív, t. j. na podporu multilaterálnej dimenzie Východného partnerstva.²⁸

V rovine bilaterálnych vzťahov sa ešte v roku 2009 začali rokovania o príprave a podpísaní *Asociačnej dohody medzi EÚ a Ukrajinou*. Prvé výročné stretnutie na úrovni ministrov zahraničných vecí členských štátov EÚ a krajín Východného partnerstva 8. decembra 2009 rozhodlo o otvorení analogických rozhovorov s Moldavskom na začiatku roka 2010.²⁹ Prvé kolo rokovaní s Moldavskom sa konalo 12. januára 2010 a v jarých mesiacoch roka 2010 prebiehali aj konzultácie týkajúce sa formátu negociácií o uzavretí analogických dohôd aj so štátmi južného Kaukazu.³⁰ Príslušné direktívy boli prijaté na zasadnutí Rady EÚ pre všeobecné záležitosti 10. mája 2010.³¹ V tejto súvislosti si pozornosť zasluhuje fakt, že spomedzi štátov južného Kaukazu je Gruzínsko jediné, ktoré úspešne zavŕšilo rokovania o uzavretí readmisnej dohody a zjednodušení vízového režimu.³² Rokovanie na úrovni ministrov zahraničných vecí rozhodlo aj o odštartovaní Komplexného programu budovania inštitúcií (Comprehensive Institution Building programme) začiatkom roka 2010, pričom v súčasnosti prebiehajú konzultácie na úrovni expertov, ktorých cieľom je identifikovať potreby jednotlivých partnerských štátov na implementáciu potrebných reforiem. Samit ministrov zahraničných vecí potvrdil zavedenie bezvízového režimu ako strategický cieľ, zároveň však potvrdil, že sa bude realizovať v dlhodobom časovom horizonte. Rozhodol, že otázka vízového dialógu sa bude riešiť na bilaterálnej úrovni medzi EÚ a jednotlivými partnerskými štátmi v závislosti od ich individuálnej situácie.³³

²⁸ *Vademecum on Financing in the Frame of the Eastern Partnership*. Európska komisia, Brusel 16. 12. 2009. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/docs/eap_vademecum_14122009_en.pdf.

²⁹ *Eastern Partnership Implementation Well on Track – 1st Eastern Partnership Foreign Ministers Meeting*. Európska komisia, 8. 12. 2009. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1891&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

³⁰ *Next Talks on Moldova-EU Association Agreement to be held in March*. In: *Moldpress*, 14. 1. 2010.

³¹ *Relations with Armenia, Azerbaijan and Georgia – Association Agreements*. 9559/10 (Presse 106), Rada EÚ, 10. 5. 2010, s. 8. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/114364.pdf.

³² *Statement to the Press by Herman van Rompuy, President of the European Council after his Meeting with Nica Gilauri, Prime Minister of the Republic of Georgia*. PCE 51/10, Európska rada, Brusel 16. 3. 2010. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/113399.pdf.

³³ *Eastern Partnership Implementation Well on Track – 1st Eastern Partnership Foreign Ministers Meeting*. Európska komisia, Brusel 8. 12. 2009. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1891&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

Na multilaterálnej úrovni sa zatiaľ nepodarilo iniciovať činnosť Parlamentného zhromaždenia Východného partnerstva (Euronest). Pôvodne predpokladané prvé stretnutie, ktoré sa malo konať v Bruseli 24. marca 2010, bolo odložené vzhľadom na neúspešné rokovania medzi Bieloruskom a Európskym parlamentom, týkajúce sa zloženia 10-člennej bieloruskej delegácie. Zástupcovia EP presadzovali pozvanie zástupcov bieloruskej opozície a predstaviteľov mimovládnych organizácií v pozícii pozorovateľov.³⁴ Zdôvodňujú to rezolúciou Európskeho parlamentu zo 17. decembra 2009, ktorá podmieňovala účasť zástupcov Bieloruska na rokovaní Euronestu ako plnohodnotného a rovnocenného partnera uskutočnením slobodných a spravodlivých parlamentných volieb.³⁵ Na druhej strane stanovisko Bieloruska podporili všetky ostatné východoeurópske partnerské štáty a časť bieloruskej opozície, konkrétne líder hnutia Za slobodu Aliaksander Milinkievič.³⁶

Hoci Výbor regiónov (Committee of the Regions – CoR) na svojom zasadnutí 21. – 22. apríla 2009 potvrdil v reakcii na oznámenie Európskej komisie z 3. decembra 2008 zámer vytvoriť Miestne a regionálne zhromaždenie krajín východnej Európy a južného Kaukazu ako inštitucionálnej platformy pre pravidelný dialóg a kooperáciu ako krátkodobý cieľ, uvedené zhromaždenie v priebehu roka 2009, resp. prvého polroka 2010 nebolo zriadené. Pritom inauguračné zhromaždenie Miestneho a regionálneho zhromaždenia európskych a stredomorských štátov (ARLEM) sa uskutočnilo 21. januára 2010.

Zhromaždenie sa má podieľať predovšetkým na riešení problematiky tematických platforiem Demokracia, ľudské práva, dobré spravovanie a stabilita a Medzilidské kontakty, vrátane otázok ekonomického a sociálneho rozvoja, regionálneho rozvoja, cezhraničnej spolupráce, administratívnych reforiem a decentralizácie v rámci štátov Východného partnerstva³⁷. Obsahové zameranie činnosti plánovaného zhromaždenia bolo predmetom rokovaní Fóra Výboru regiónov „Regionálna a lokálna dimenzia Východného partnerstva“ 16. júna 2009 v Bruseli.³⁸ Zriadenie zhromaždenia regionálnych a miestnych predstaviteľov Východného partnerstva podporuje napr. predseda komisie pre vonkajšie vzťahy CoR István Sertő-Radics (primátor maďarského mesta Uzska).

V neskorších stanoviskách Výboru regiónov sa však intencia vytvoriť zhromaždenie nespomína, v jeho stanovisku k najvýznamnejším politikám EÚ z októbra 2009 sa hovorí o participácii CoR na platformách a iniciatívach Východného partnerstva

³⁴ *Eastern Parliamentary Assembly Delayed but on Track*. In: *EurActiv.com*, 26. 3. 2010. <http://www.euractiv.com/en/east-mediterranean/eastern-parliamentary-assembly-delayed-track-news-376713>.

³⁵ *European Parliament Resolution of 17 December 2009 on Belarus*. P7_TA-PROV(2009)0117. Európsky parlament, Štrasburg. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2009-0117&format=XML&language=EN>.

³⁶ *Milinkevich: Use EU 'Carrots' Carefully*. In: *EurActiv.com*, 1. 3. 2010. <http://www.euractiv.com/en/east-mediterranean/belarus-opposition-leader-we-need-step-step-eu-help-interview-290085>.

³⁷ *The Role of Local and Regional Authorities within the Eastern Partnership. Opinion of the Committee of the Regions*. Výbor regiónov, 79. plenárne zasadnutie, Brusel 21. – 22. 4. 2009. RELEX-IV-024.

³⁸ *Regional and Local Dimensions of the Eastern Partnership. Proceeding of the Forum of the Committee of the Regions*. Výbor regiónov, Brusel 2009.

a o spolupráci s lokálnymi a regionálnymi aktérmi. Na druhej strane sa hovorí o potrebe posilniť nadnárodnú spoluprácu v rámci politiky Severného rozmeru, vzťahov medzi EÚ a Ruskom a v prípade regionálnych stratégií (Baltské more a Dunajská stratégia)³⁹. Predseda CoR Luc Van den Brande sa na rokovaní ministrov zahraničných vecí štátov EÚ a Východného partnerstva 8. decembra 2009 vyslovil za uzavretie medzinárodnej zmluvy, ktorá by umožnila využitie nástroja Európskeho zoskupenia územnej spolupráce (EZÚS) aj pre šesť partnerských štátov.⁴⁰ Na predstaviteľov Ukrajiny počas svojej návštevy Krymu 26. – 28. novembra 2009 zas apeloval, aby prijali také zmeny legislatívy, ktoré by ukrajinským regiónom umožnili účasť na uvedenom nástroji.⁴¹

Vo februári a na jar 2010 sa na pôde Výboru regiónov realizoval prieskum implementácie programu Východného partnerstva a rozvoja spolupráce medzi lokálnymi a regionálnymi predstaviteľmi členských štátov EÚ a Moldavska, resp. Gruzínska. Byro CoR si 12. marca vyžiadalo aj analogické správy týkajúce sa Arménska, Azerbajdžanu a Bieloruska.⁴²

Prijatie takých zmien v rámci EZÚS, ako aj v legislatíve štátov Východného partnerstva, ktoré by umožnilo zapojenie regiónov partnerských štátov do EZÚS, by znamenalo značné spomalenie spolupráce na úrovni samospráv v porovnaní so Stredomorskou úniou. V decembri 2009 Luc Van den Brande avizoval usporiadanie druhého fóra o miestnom a regionálnom rozmere Východného partnerstva na jeseň 2010, ktoré má nadviazať na už spomínané fórum v júni 2009 a vytvoriť podmienky pre vznik Miestneho a regionálneho zhromaždenia krajín východnej Európy a južného Kaukazu. Z doterajších aktivít CoR však vyplýva, že záujem o vytvorenie tejto štruktúry, ktorej vznik predpokladala Európska komisia vo svojom oznámení z decembra 2008, je podstatne slabší ako v prípade ARLEMu.

Nespokojnosť s pomalým naplňaním najvýznamnejších cieľov Východného partnerstva – liberalizácie vízového režimu a budovania zón voľného obchodu – vyjadril aj komisár EÚ pre rozšírenie a susedskú politiku Štefan Füle vo svojom prejave na

---

Nespokojnosť s pomalým naplňaním najvýznamnejších cieľov Východného partnerstva – liberalizácie vízového režimu a budovania zón voľného obchodu – vyjadril aj komisár EÚ pre rozšírenie a susedskú politiku Štefan Füle, ktorý naznačil potrebu zdvojnásobenia úsilia, zintenzívnenia dialógu s cieľom jasnejšie zadefinovať kroky, ktoré musia zúčastnené strany podniknúť.

---

³⁹ *Building Europe in Partnership. The Committee of the Regions' Views on Major EU Policies.* Výbor regiónov, Brusel 2009, s. 20.

⁴⁰ *European Neighbourhood Policy and Enlargement: How will the Commission Ensure that Local and Regional Authorities in the Countries Concerned are not Sidelined?* Výbor regiónov, Brusel 11. 10. 2010. <http://www.cor.europa.eu/pages/DetailTemplate.aspx?view=detail&id=6203b657-29e8-4f8e-9fb1-ed6e20f21452>.

⁴¹ *CoR President Luc Van den Brande set for Talks on Eastern Partnership with Local and Political Leaders during Official Visit to Crimea (Ukraine) – 26-28 November.* Výbor regiónov, Brusel 25. 11. 2009. <http://www.cor.europa.eu/pages/DetailTemplate.aspx?view=detail&id=2494e9e5-66ef-4a07-a465-52ef5e80adfe>.

⁴² *Memo for Committee of the Regions Bureau Members.* 121st meeting of the Committee of the Regions Bureau. Výbor regiónov, Brusel 12. 3. 2010.

úvod neformálneho stretnutia ministrov zahraničných vecí Východného partnerstva 24. mája 2010 v poľskom Sopot. V tejto súvislosti naznačil potrebu zdvojnásobenia úsilia, zintenzívnenia dialógu v rámci Východného partnerstva s cieľom jasnejšie zdefinovať kroky, ktoré musia zúčastnené strany podniknúť. Naznačil tiež potrebu posilniť administratívne kapacity v rámci Európskej služby pre vonkajšiu činnosť.⁴³

ÚČASŤ SLOVENSKA NA PROGRAME VÝCHODNÉHO PARTNERSTVA

Slovensko patrilo ešte v období pred vstupom do EÚ medzi štáty, ktoré podporovali inštitucionalizáciu samostatného východného rozmeru Únie. Od roku 2003 oficiálne podporovalo procesy demokratizácie v štátoch bývalého ZSSR s prioritným zameraním na Ukrajinu a Bielorusko. Zasadzovalo sa v prospech budúceho členstva Ukrajiny v EÚ a NATO. Slovensko prezentovalo aj svoju podporu projektu Východného partnerstva a uvítalo ho ako príležitosť na posilnenie spolupráce a šancu pre „novú kvalitu“ vo vzťahoch východoeurópskych štátov s EÚ. Vtedajší minister zahraničných vecí SR Ján Kubiš však v roku 2008 prezentoval názor, podľa ktorého Slovensko vníma program ako „veľmi dobrú prípravu na budúce zjednotenie všetkých častí Európy do jedného európskeho projektu“. Slovensko zdôrazňovalo svoju zainteresovanosť predovšetkým na budovaní zóny voľného obchodu a liberalizácii vízového režimu.⁴⁴ Hodnotovú a etickú dimenziu programu Východné partnerstvo z hľadiska SR zdôrazňoval aj súčasný minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák, keď ho definoval ako „šancu cez pomoc a prenos našich skúseností vrátiť tú pomoc, ktorú sme my dostali na začiatku nášho transformačného procesu“. Poukázal pritom, že pre štáty Východného partnerstva program ponúka pomoc pri zavádzaní „osvedčeného modelu fungovania spoločností“ a „kultúry spolupráce, ktorá je vlastná únii.“⁴⁵

Východné partnerstvo zostáva dlhodobou prítomnou v agende zahraničnej politiky SR, čo vyplýva aj zo Strednodobej stratégie zahraničnej politiky SR prijatej v roku 2004, ktorá zaradila podporu integrácie Ukrajiny do euroatlantických štruktúr a demokratickej Bieloruska medzi kľúčové prvky agendy zahraničnej politiky SR v období rokov 2004 – 2015.⁴⁶ Vláda SR tento postoj potvrdila, keď program Východného partner-

⁴³ Füle, Š.: *Opening Address to the Plenary Session*. Neformálne stretnutie ministrov zahraničných vecí krajín Východného partnerstva. SPEECH/10/259. Sopot 24. 5. 2010. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/10/259&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

⁴⁴ Wojna, B., Gniazdowski, M. (eds): *Eastern Partnership: The Opening Report* – Warsaw. Poľský inštitút medzinárodných vzťahov (PISM), 2009, s. 47 – 49.

⁴⁵ *Vystúpenie ministra zahraničných vecí SR M. Lajčáka na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 4. 11. 2009.

⁴⁶ *Strednodobá stratégia zahraničnej politiky Slovenskej republiky do roku 2015*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2004. [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_302CB229B4D1162AC12576480043DED2_SK/\\$File/Strednodoba_strategia_ZP_SR_do_r_2015.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_302CB229B4D1162AC12576480043DED2_SK/$File/Strednodoba_strategia_ZP_SR_do_r_2015.pdf).

stva zaradila medzi dlhodobé prioritné témy spolu s podporou integračného procesu balkánskych štátov.⁴⁷

SLOVENSKO A VÝCHODNÉ PARTNERSTVO – MULTILATERÁLNA ÚROVEŇ A BILATERÁLNE KONTAKTY S ČLENSKÝMI ŠTÁTMI EÚ

Východné partnerstvo zostáva predmetom pozornosti Vyšehradskej skupiny. Slovensko podporovalo ideu Východného partnerstva aj na multilaterálnej úrovni, predovšetkým v rámci Vyšehradskej skupiny, ktorá program podporovala od roku 2008⁴⁸. Problematika Východného partnerstva zostávala aj počas roka 2009 súčasťou agendy zoskupenia. Na oficiálnom samite premiérov krajín V4 v poľskej Wieliczke 3. júna 2009, ktorý sa konal na záver poľského predsedníctva, sa jeho účastníci zhodli na tom, že práve Východné partnerstvo spolu s tzv. energeticko-klimatickým balíčkom predstavuje aktivity, na ktorých je možné vyšehradskú spoluprácu naďalej rozvíjať. Podporu projektu prisľúbilo aj maďarské predsedníctvo vo V4⁴⁹, ktoré vystriedalo poľské, hoci šéf maďarskej diplomacie Péter Balázs zdôraznil, že otázky západného Balkánu a Východného partnerstva predstavujú pre jeho krajinu rovnaké priority.⁵⁰ Slovensko sa prezentuje aktívne ako súčasť neformálnej skupiny, tzv. Eastern Partnership like-minded countries, t. j. tých členských štátov EÚ, ktoré program Východného partnerstva aktívne podporujú. Takéto stretnutie sa udia-
lo napr. počas rokovania ministrov zahraničných vecí krajín V4 v Budapešti 2. marca 2010, po ktorom nasledovala konferencia za účasti predstaviteľov Európskej komisie, pobaltských štátov, Švédska, Belgicka a Španielska ako predsedníckych štátov v roku 2010 a zástupcov účastníckych krajín Východného partnerstva. Predstavitelia V4 uvítali priamu angažovanosť EK v programe a ponúkli východoeurópskym partnerom pomoc pri realizácii projektov v rámci Východného partnerstva. Podporili tiež vytvorenie nefor-

---

Na oficiálnom samite premiérov krajín V4 v poľskej Wieliczke 3. júna 2009 sa jeho účastníci zhodli na tom, že práve Východné partnerstvo spolu s tzv. energeticko-klimatickým balíčkom predstavuje aktivity, na ktorých je možné vyšehradskú spoluprácu naďalej rozvíjať.

---

⁴⁷ Program 18-mesačného predsedníctva Španielska, Belgicka a Maďarska v Rade EÚ a priority Slovenskej republiky v kontexte tohto programu, Materiál č. 6431/2010. Úrad vlády SR, Bratislava 2010 (rokovanie vlády SR 25. 2. 2010, č. rokovania 194/2010), s. 11. [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/B2C2506D2A428CB1C12576C60049BF84/\\$FILE/vlastnymat.rtf](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/B2C2506D2A428CB1C12576C60049BF84/$FILE/vlastnymat.rtf).

⁴⁸ Official Summit of the Prime Ministers of Visegrad Group Countries. Praha 15. – 16. 6. 2009.

⁴⁹ Press Release of the Polish V4 presidency after the Official Summit of the Prime Ministers of the Visegrad Group Countries. Wieliczka 3. 6. 2009. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1117&articleID=23250&ctag=articlelist&iid=1>.

⁵⁰ Hungary Takes over the Year-Long Presidency of the Visegrad Group from Poland in July; Péter Balázs Presents the Hungarian Programme at a Meeting of Foreign Ministers in Warsaw. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1117&articleID=23254&ctag=articlelist&iid=1>.

málnej skupiny priateľov Východného partnerstva („Group of Friends“), pozostávajúcej zo štátov, ktoré nie sú členmi EÚ a majú záujem o participáciu na partnerstve. Dohodli sa aj na zvolaní neformálneho mítingu ministrov zahraničných vecí krajín Východného partnerstva v Poľsku v máji 2010.⁵¹

Na bilaterálnej úrovni sa v rámci Slovensko-maďarského európskeho fóra a Slovensko-maďarského vyšehradského fóra uskutočnila v Budapešti 19. mája 2009 medzinárodná konferencia Východné partnerstvo: príležitosti a výzvy pre slovenskú a maďarskú zahraničnú politiku, organizovaná Výskumným centrom Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku a Maďarským ústavom medzinárodných vzťahov.

Názory Slovenska na Balkán a Východné partnerstvo, najmä na vývoj na Ukrajine a v Bielorusku, boli predmetom rokovaní ministra zahraničných vecí Miroslava Lajčáka so zástupcami Ministerstva zahraničných vecí a obrany USA, resp. Rady národnej bezpečnosti, 22. septembra 2009.⁵²

Problematika Východného partnerstva bola prítomná aj na rokovaní zahraničných výborov národnej rady a španielskeho kongresu 18. februára 2010, kde slovenská delegácia vedená predsedom zahraničného výboru Jurajom Horváthom informovali španielskych poslancov o vývoji na Ukrajine a v Bielorusku, pričom podporili zámer Španielska umiestniť sídlo sekretariátu Stredomorskej únie v Barcelone.⁵³ Tento projekt patrí medzi priority zahraničnej politiky Španielska. Podobné aktivity sú dôležité vzhľadom na potrebu komunikácie o programe Východného partnerstva aj s tými členskými štátmi, ktoré ho nepovažujú za prioritný.

RUSKO A PROGRAM VÝCHODNÉHO PARTNERSTVA

Nemožno zabudnúť ani na pozornosť, akú venovala slovenská diplomacia advokácii programu smerom k Ruskej federácii. Rusko prejavovalo negatívny postoj voči tejto iniciatíve a považovalo ju za ohrozenie svojich národno-štátnych záujmov. Hovorca Ministerstva zahraničných vecí Ruska Andrej Nesterenko v marci 2009 varoval v súvislosti s realizáciou programu Východného partnerstva pred možným vznikom konfliktu medzi ruskými štruktúrami v postsovietskych štátoch a záujmami EÚ v regióne.⁵⁴

Slovenská diplomacia sa svojimi aktivitami usilovala zmierniť tento negatívny postoj Ruska k programu, čím by uľahčila jeho realizáciu v partnerských postsovietskych štátoch. Minister zahraničných vecí M. Lajčák sa dotkol témy Východného partnerstva

⁵¹ *Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group at their Meeting in Budapest.* 2. 3. 2010. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1154&articleID=27803&ctag=article-list&iid=1>.

⁵² *Záujem americkej administratívy o názory SR na Balkán a Východné partnerstvo.* Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 22. 9. 2009.

⁵³ *V Madride rokovali zahraničné výbory parlamentov SR a Španielska.* Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 18. 2. 2010.

⁵⁴ *Rusko: Moskve sa Východné partnerstvo nepozdáva.* In: SITA, 26. 3. 2009.

počas svojej návštevy v Rusku v septembri 2009. Označil ho za „pragmatický projekt“ a nevylúčil ani možnosť zapojenia sa Ruska do konkrétnych projektov realizovaných v rámci partnerstva. V tejto súvislosti poukázal na identickosť cieľov programu Východného partnerstva s novou ruskou bezpečnostnou stratégiou, ktorá za prvoradý záujem Ruska označuje rozvoj demokracie a občianskej spoločnosti.⁵⁵ V podobnom duchu vystúpil na pôde Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici 3. novembra 2009,⁵⁶ keď zdôraznil odmietavý postoj k vnímaniu iniciatívy Východného partnerstva ako prejavu súťaže medzi EÚ a Ruskom o vplyv v postsovietskom priestore. Tieto názory označil za súčasť „čierno-bielej logiky studenej vojny“. Podľa jeho slov záujem o stabilné a „prívetivé“ štáty v regióne Rusko a EÚ spája, a nie rozdeľuje. Nemožno vylúčiť, že aj Lajčákove vyjadrenia ovplyvnili pozíciu ministra zahraničných vecí Ruskej federácie Sergeja Lavrova, keď po stretnutí s bieloruským ministrom zahraničných vecí Sergejom Martynovom vyslovil nádej, že „snahy EÚ smerom na východ“ nepoškodžia záujmy Ruska – nevylúčil účasť na niektorých projektoch Východného partnerstva.⁵⁷

Slovenská diplomacia sa svojimi aktivitami usilovala zmierniť negatívny postoj Ruska k programu Východného partnerstva, čím by uľahčila jeho realizáciu v partnerských postsovietskych štátoch.

BILATERÁLNE AKTIVITY SR V RÁMCI VÝCHODNÉHO PARTNERSTVA

Prijatie programu Východného partnerstva predstavovalo v roku 2009 a v prvých mesiacoch roka 2010 impulz pre posilnenie bilaterálneho rozmeru slovenskej diplomacie v regióne bývalého ZSSR. Popri Ukrajine, s ktorou malo Slovensko v roku 2009 komplikované vzťahy, poznačené priebehom tzv. plynovej krízy začiatkom januára, kde SR v spore medzi Ukrajinou a Ruskou federáciou jednoznačne podporila Ruskú federáciu, sa slovenská diplomacia od jesene 2009 angažovala v kontaktoch so štátmi, s ktorými v minulosti užšie kontakty neudržiavala. Slovenská republika vypracovala pre každú krajinu zapojenú do programu Východného partnerstva osobitné non-papere, obsahujúce ponuku SR na spoluprácu v rámci EÚ. Spomedzi partnerských štátov na slovenskú ponuku reagovala zatiaľ iba Ukrajina.

Je však potrebné pripomenúť, že už v minulosti sa SR usilovala nadviazať bližšie kontakty s viacerými štátmi Východného partnerstva, napr. formou stretnutí s veľvyslancami členských štátov GUAM – Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj.⁵⁸

---

⁵⁵ Vystúpenie M. Lajčáka na Moskovskom štátnom inštitúte medzinárodných vzťahov. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 8. 9. 2009.

⁵⁶ Vystúpenie ministra zahraničných vecí SR M. Lajčáka na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 4. 11. 2009.

⁵⁷ Lavrov: Rusko by sa mohlo zapojiť do Východného partnerstva EÚ. In: SITA, 25. 11. 2009.

⁵⁸ J. Kubiš prijal veľvyslancov štátov GUAM. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava, 2. 3. 2007.

Slovensko pri svojich aktivitách v štátoch Východného partnerstva sledovalo aj ekonomické záujmy, návštevy ministra zahraničných vecí SR boli sprevádzané delegáciami podnikateľov.

UKRAJINA

Rok 2009 charakterizovali narušené bilaterálne vzťahy medzi SR a Ukrajinou. Prvým momentom, ktorý vniesol negatívnu atmosféru do vzájomných kontaktov, bolo prerušenie dodávok zemného plynu z Ruskej federácie, ktorý na územie Slovenska prúdi cez územie Ukrajiny. V reakcii na uvedenú krízu premiér Robert Fico konštatoval, že za jej vyvolanie bola zodpovedná Ukrajina, čo spochybnilo jej dôveryhodnosť v Európe⁵⁹, a naznačil možnosť prehodnotenia doterajších vzťahov s Ukrajinou, vrátane podpory jej integrácie do EÚ.⁶⁰ Slovensko bolo v prípade rusko-ukrajinského sporu jedinou krajinou, ktorá tak jednoznačne podporila RF, a to aj napriek tomu, že obvinenia výlučne na adresu Ukrajiny neboli oprávnené, keď napr. z technického hľadiska nebolo možné realizovať tzv. swapové operácie tranzitu zemného plynu medzi Ukrajinou a Ruskom.⁶¹

Rok 2009 charakterizovali narušené bilaterálne vzťahy medzi SR a Ukrajinou. Prvým momentom, ktorý vniesol negatívnu atmosféru do vzájomných kontaktov, bolo prerušenie dodávok zemného plynu z Ruskej federácie, tým druhým rozhodnutie Ukrajiny zaviesť dovoznú prirážku na automobily a chladničky vo výške 13 % a tretím kauza skenera.

V letných mesiacoch (júl – september 2009) dvojstranné vzťahy narušilo rozhodnutie Ukrajiny zaviesť dovoznú prirážku na automobily a chladničky vo výške 13 %, čo MZV SR označilo za konanie v rozpore s pravidlami WTO a za diskriminačné opatrenie. Pritom v Najvyššej rade Ukrajiny sa hovorilo o možnom zavedení dovoznej prirážky na všetky tovary.⁶² Tretím sporným bodom bola kauza skenera v auguste až septembri 2009, ktorý bol v rámci vstupu Slovenska do schengenského systému inštalovaný na železničnom hraničnom priechode na širokorozchodnej železničnej trati v Maťovciach. Ukrajinská strana tvrdila, že radiácia, ktorú skener vyžaruje, ohrozuje zdravie rušňovodičov, a zastavila premávku nákladných vlakov cez hraničný priechod, čo mohlo ohroziť napr. dodávky surovín pre košické železiarne US Steel.⁶³

Napätie vo vzájomných vzťahoch, ktoré sa dostali azda na najhoršiu úroveň od vzniku oboch nezávislých štátov, sa zmiernilo po návšteve úradujúceho ministra zahraničných

⁵⁹ Fico: Za krízu je zodpovedná Ukrajina, stráca dôveryhodnosť. In: SITA, 14. 1. 2009.

⁶⁰ Fico: Skorú obnovu dodávok plynu na Slovensko nemožno očakávať. In: ČTK, 14. 1. 2009; *Prepis brífingu o výsledkoch rokovania s predstaviteľmi Gazpromu*. Úrad vlády Slovenskej republiky, Bratislava 23. 1. 2009. <http://www.vlada.gov.sk/13364/prepis-brifingu-o-vysledkoch-rokovania-s-predstavitelmi-gazpromu.php>.

⁶¹ Klepáč, J.: *Kríza sa môže zopakovať*. In: *Zahraničná politika*, ročník XIII, č. 1/2009, s. 22 – 24.

⁶² SR – UKRAJINA: *Vláda žiada zrušenie ukrajinskej dovoznej prirážky*. In: SITA, 30. 7. 2009.

⁶³ Folentová, V.: *Skener na hraniciach nahradili tyče*. In: *Sme*, 21. 8. 2009.

vecí Ukrajiny Volodymyra Chandohija 5. októbra 2009. Následne stretnutie s ministrom zahraničných vecí Ukrajiny Petrom Porošenkom v Bruseli v decembri 2009, iniciované ukrajinskou stranou, sa týkalo problematiky tranzitu plynu a priebehu nadchádzajúcich prezidentských volieb. Minister Lajčák v tejto súvislosti potvrdil ochotu Slovenska obhajovať na pôde EÚ záujmy Ukrajiny. Pripomenul aj ponuku na pomoc pri výmene expertných poznatkov a na rôzne podporné projekty v rámci programu Východného partnerstva EÚ.⁶⁴ Ďalšie stretnutie sa uskutočnilo počas stretnutia ministrov zahraničných vecí krajín V4 v Budapešti, kde M. Lajčák tlmočil P. Porošenkovi podporu pokračovania reforiem a odovzdal mu slovenský non-paper s ponukou na spoluprácu pri napĺňaní programu Východného partnerstva. Zároveň Porošenkovi tlmočil rozhodnutie Slovenska zrušiť poplatky pre občanov Ukrajiny za dlhodobé víza.⁶⁵

Stabilizácia vo vzájomných kontaktoch nastala po nástupe novozvoleného ukrajinského prezidenta Viktora Janukovyča, ktorý 19. marca 2010 pozval prezidenta Ivana Gašparoviča na návštevu Ukrajiny. Návšteva by sa mala uskutočniť do konca júna 2010⁶⁶ a predchádzala jej návšteva M. Lajčáka v Kyjeve 15. apríla 2010. Rokovania sa o. i. týkali programu Východného partnerstva, zároveň však prezident Janukovyč a minister zahraničných vecí Konstantyn Hryščenko ministra Lajčáka ubezpečovali, že plynová kríza sa opakovať nebude.⁶⁷

BIELORUSKO

Minister zahraničných vecí Lajčák podnikol návštevu Bieloruska, ktorú umožnilo pozastavenie personálnych sankcií voči predstaviteľom režimu prezidenta Aleksandra Lukašenka zo strany EÚ a zapojenie Bieloruska do programu Východného partnerstva, v septembri 2009. Počas nej sa stretol s hlavou bieloruského štátu, ministrom zahraničných vecí Sergejom Martynovom a s predstaviteľmi bieloruskej opozície a občianskej spoločnosti. Predmetom jeho záujmu bola otázka udržateľnosti zmien, predstavy o dialógu s EÚ, ale aj možnosti obchodnej výmeny medzi Slovenskom a Bieloruskom.⁶⁸

MOLDAVSKO

Predčasné parlamentné voľby, ktoré v Moldavsku v lete 2009 priviedli k moci proeurópsku koalíciu, vniesli nový impulz do úsilia Moldavska o integráciu do EÚ. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák počas stretnutia s moldavským ministrom zahra-

⁶⁴ M. Lajčák: *Ukrajinu bude Európa posudzovať podľa plynu a volieb*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 8. 12. 2009.

⁶⁵ *Slovensko zruší poplatky pre Ukrajincov za dlhodobé víza*. In: TASR, 3. 3. 2010.

⁶⁶ *Prezident: Janukovyč pozval Gašparoviča na návštevu Ukrajiny*. In: SITA, 19. 3. 2010.

⁶⁷ *Lajčák: Janukovyč ubezpečil, že plynová kríza sa už nezopakuje*. In: SITA, 15. 4. 2010.

⁶⁸ *Minister M. Lajčák rokoval v Bielorusku*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 7. 9. 2009.

ničných vecí Iuriem Leancu v priebehu ministerskej schôdzky OBSE 1. decembra 2009 tlmočil podporu Slovenska snahe Moldavska priblížiť sa európskym štruktúram. Avizoval aj pripravenosť vyčleniť prostriedky rozvojovej pomoci a deklaroval podporu územnej celistvosti Moldavska v súvislosti s nevyriešeným konfliktom v Podnestersku.⁶⁹ Po tomto stretnutí nasledovala návšteva moldavského ministra zahraničných vecí Iurieho Leancu v Bratislave 9. februára 2010. M. Lajčák tlmočil moldavskému partnerovi podporu proeurópskeho smerovania krajiny a odovzdal moldavskej strane non-paper s ponukou pomoci Slovenska pri naplňaní programu Východného partnerstva. Súčasťou slovenskej pomoci je aj pripravovaná cesta slovenských mimovládnych organizácií, ktorých úlohou bude identifikovať

Spoluprácu s Moldavskom môžeme v súčasnosti označiť za najdynamickejšie sa rozvíjajúcu spomedzi všetkých štátov Východného partnerstva.

---

možné oblasti spolupráce. Moldavsko bolo definované ako cieľová krajina rozvojovej pomoci. Na druhej strane moldavská strana definovala viaceré konkrétne oblasti, v ktorých by mala o spoluprácu so Slovenskom záujem, konkrétne reformu ekonomiky, štátnych štruktúr a administratívnych kapacít.⁷⁰ Spoluprácu s Moldavskom môžeme v súčasnosti označiť za najdynamickejšie sa rozvíjajúcu spomedzi všetkých štátov Východného partnerstva.

JUŽNÝ KAUKAZ

V tomto regióne je prioritným partnerom Slovenska *Gruzínsko*, ktoré už v roku 2006 ako jediný štát regiónu otvorilo svoje veľvyslanectvo v Bratislave. Gruzínsko so Slovenskom spája aj podobné zahraničnopolitické smerovanie a pokrok pri implementácii ekonomických reforiem. Gruzínsko sa ako jediný štát južného Kaukazu usiluje o získanie plnohodnotného členstva v NATO a v EÚ. Gruzínsky minister zahraničných vecí Grigol Vašadze navštívil Slovensko 19. októbra 2009.⁷¹ Recipročnej návšteve M. Lajčáka v Tbilisi 16. marca 2010 dominoval najmä záujem o posilnenie bilaterálnej ekonomickej spolupráce. Počas návštevy bola uzavretá dohoda o podpore a ochrane investícií. Gruzínska strana prejavila záujem o spoluprácu so slovenskými partnermi pri výstavbe vodných elektrární. Slovensko Gruzínsku ponúklo pomoc pri transformácii a zavádzaní európskej legislatívy. Minister Lajčák počas stretnutí s ministrom Vašadzem a prezidentom Michailom Saakašvilim deklaroval pokračovanie podpory politiky otvorených dverí do NATO.⁷²

⁶⁹ Slovensko ponúka Moldavsku pomoc pri európskych ambíciách. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 1. 12. 2009.

⁷⁰ M. Lajčák: Začíname kvalitatívne nový dialóg s Moldavskom. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 9. 2. 2010.

⁷¹ Na Slovensko pricestuje gruzínsky minister zahraničných vecí. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 24. 9. 2009.

⁷² SR – Gruzínsko: M. Lajčák rokuje v Tbilisi o ekonomickej spolupráci i politickej podpore. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 17. 3. 2010.

Problematika Východného partnerstva a otázky bilaterálnej spolupráce boli takisto témami návštevy ministra Lajčáka v *Arménsku*. Počas stretnutia s ministrom Edvardom Nalbandjanom prejavil podporu procesu zmierenia medzi Arménskom a Tureckom. Na rokovaníach s prezidentom Seržom Sargsjanom a premiérom Tigranom Sargsjanom sa zaujímal o riešenie konfliktu v Náhornom Karabachu a o možnosti spolupráce medzi Arménskom a EÚ. Na úrovni šéfov diplomacií bola podpísaná dohoda o spolupráci v oblasti leteckých služieb.⁷³

Minister zahraničných vecí *Azerbajdžanu* Elmar Maharram Mammadayarov prejavil záujem o slovenské skúsenosti pri implementácii štandardov EÚ počas stretnutia s M. Lajčákom na ministerskej schôdzke OBSE v Aténach 2. decembra 2009. Návšteve M. Lajčáka v Baku 15. marca 2010, počas ktorej sa stretol o. i. aj s azerbajdžanským prezidentom Ilhamom Alijevom, dominovali ekonomické otázky, vrátane realizácie projektu Nabucco. Konkrétnu spoluprácu realizuje Úrad pre reguláciu sieťových odvetví Slovenskej republiky, ktorý pomáha azerbajdžanským partnerom pri harmonizácii domácej legislatívy s normami EÚ v oblasti energetiky.⁷⁴

VÝCHODNÉ PARTNERSTVO NA DOMÁCEJ PÔDE

Problematika Východného partnerstva je predmetom oživeného záujmu analytickej komunity. Je takisto agendou, kde sa približujú záujmy mimovládnych organizácií a štátnych inštitúcií, čo umožňuje vedenie dialógu medzi ministerstvom zahraničných vecí a predstaviteľmi mimovládnej a expertnej komunity. Problematiky Východného partnerstva sa týkali viaceré stretnutia organizované ministerstvom za účasti partnerov z uvedených okruhov, ako napr. okrúhly stôl, zameraný na budúcnosť V4 a prípravu slovenského predsedníctva v tejto štruktúre v roku 2010.⁷⁵ Špecificky problematika Východného partnerstva nielen v štátoch, kde mimovládny sektor dlhodobo pôsobí, ale aj v štátoch Južného Kaukazu, bola predmetom rokovaní rezortu diplomacie s predstaviteľmi NGO 18. decembra 2009 a 14. januára 2010.⁷⁶

Dlhodobu sa problematike bilaterálnej slovensko-ukrajinskej spolupráce venuje Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (RC SPPA), ktoré usporiadalo na túto tému viacero odborných podujatí, ako napr. konferencia *Ukrajina – náš európsky sused* (v Bratislave 28. septembra 2009), *Ukrajinsko-slovenské vzťahy*

⁷³ M. Lajčák: *SR bude Arménsku pomáhať bilaterálne a aj cez Východné partnerstvo*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 18. 3. 2010.

⁷⁴ *SR – Azerbajdžan: záujem o uzatvorenie základných ekonomických dohôd*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 15. 3. 2010.

⁷⁵ *Okrúhly stôl MZV SR s predstaviteľmi think tankov a akademických kruhov na témy V4 – ako ďalej? a Príprava slovenského predsedníctva vo V4*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 10. 9. 2009.

⁷⁶ *MZV SR s mimovládny sektorom o spolupráci pri Východnom partnerstve*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 18. 12. 2009; M. Lajčák: *MZV je otvorené spolupráci s mimovládny sektorom*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 14. 1. 2010.

v kontexte východného partnerstva: príležitosti a vyhliadky (v Užhorode 21. októbra 2009) a Partnerstvá pre SR-UKR cezhraničnú spoluprácu: spolupráca samospráv (v Košiciach 7. októbra 2009). K diskusii o obsahu bilaterálnej spolupráce medzi Slovenskom a Východným partnerstvom významným spôsobom prispel odborný seminár Priority spolupráce Slovenska a Ukrajiny na roky 2010 – 2015, organizovaný 24. marca 2010 RC SPPA v Bratislave, súčasťou ktorého boli aj odporúčania do roku 2015.⁷⁷ Spomedzi slovenských mimovládnych organizácií pôsobi vo Fóre občianskej spoločnosti okrem RC SPPA aj Nadácia Pontis, ktorá má dlhodobé skúsenosti pri poskytovaní transformačného know-how štátom ako Bielorusko a Ukrajina.

Prioritnú úlohu Východného partnerstva potvrdzuje rozhodnutie ministerstva zahraničných vecí, ktoré rozhodlo o znížení počtu projektových krajín, ktorým Slovensko poskytuje oficiálnu rozvojovú pomoc, zo 16 na 7. Medzi nimi zostávajú štáty, ktoré SR považuje v rámci Východného partnerstva za prioritné, t. j. Bielorusko, Gruzínsko, Moldavsko a Ukrajina. V Bielorusku, Moldavsku a na Ukrajine sa bude v roku 2010 realizovať program poskytovania mikrograntov prostredníctvom príslušných zastupiteľských úradov SR.⁷⁸

ZÁVER

Najväčším problémom programu Východného partnerstva je jeho odlišné vnímanie zúčastnenými stranami. Kým EÚ sa ho usiluje koncipovať ako modernizačný program, ktorý využíva pozitívne skúsenosti z integrácie niekdajších postkomunistických štátov do EÚ, vrátane využitia takých nástrojov, akými sú podpora občianskej spoločnosti, podpora reforiem, „twinningových“ projektov a pod., partnerské štáty majú od EÚ odlišné očakávania. Popri finančnej pomoci vnímajú EÚ ako nástroj, resp. partnera pri realizácii vlastných národno-štátnych záujmov. Ak napr. Ukrajina preferuje symbolické vyjadrenie príslušnosti k EÚ, resp. čo najtesnejšieho partnerstva, Bielorusko sa prostredníctvom Východného partnerstva usiluje o dosiahnutie plnohodnotného uznania vládnuceho režimu a jeho inštitúcií zo strany medzinárodného spoločenstva. Azerbajdžan, Gruzínsko a Moldavsko sa takisto usilujú priamo, resp. nepriamo, prostredníctvom Východného partnerstva riešiť problém separatistických regiónov na svojom území, kým napr. Arménsko takúto možnosť v prípade Náhorného Karabachu odmieta. Východné partnerstvo tak zostáva rozkročené medzi modernizačným programom v intenciách predchádzajúcich dokumentov ENP a programom perspektívneho rozšírenia EÚ. Navyše viaceré partnerské štáty bývalého ZSSR očakávajú, že prostredníctvom Východného partnerstva sa EÚ bude prezentovať v regióne východnej Európy ako geopolitický aktér, hoci samotné dokumenty Východného partnerstva, ale ani vystúpenia predstaviteľov

⁷⁷ Duleba, A., Bilčík, V.: *Východné partnerstvo: Odporúčania pre rozvoj spolupráce medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou na roky 2010 – 2015. Priority spolupráce Slovenska a Ukrajiny na roky 2010 – 2015*. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., Bratislava 2010. <http://www.sfpa.sk/dokumenty/pozvanky/427>.

⁷⁸ *SlovakAid: Pre menej krajín bude menej projektov, budú komplexnejšie*. In: SITA, 3. 4. 2010.

EÚ, resp. jej členských štátov, o podobnej ambícii nehovoria. Nevyjasnený charakter Východného partnerstva, ale aj celej ENP, potvrdzuje aj miesto tejto agendy v portfóliu členov Európskej komisie. Ak v rámci „prvej Barrosovej komisie“ táto agenda ležala v kompetencii komisárky pre vonkajšie vzťahy EÚ Benity Ferrerovej-Waldnerovej, v súčasnosti sa agenda dostala do rúk európskeho komisára Štefana Füleho, ktorý má na starosti aj rozširovanie. Pre všetky štáty je prioritnou otázkou liberalizácie vízového režimu, pričom však príslušný plán krokov, ktorý by viedol k zavedeniu bezvízového styku, zo strany EÚ absentuje. Po upustení od možnosti uzatvárania sektorových dohôd s EÚ tak s výnimkou voľného obchodu štáty Východného partnerstva nemajú potrebnú motiváciu na implementáciu reforiem, ktoré od nich EÚ požaduje. Navyše problematickou zostáva aj pozícia Bieloruska, kde síce EÚ v rokoch 2008 – 2009 upustila od politiky izolácie tohto štátu, zároveň však naďalej prejavuje značné výhrady voči represívnemu charakteru režimu prezidenta Aleksandra Lukašenka. Problém s potrebou uplatňovania „dvojkoľajného“ prístupu, zahŕňajúcou kontakty nielen s predstaviteľmi štátu, ale aj občianskej spoločnosti, ktorej značná časť je však s predstaviteľmi vládnej moci v konflikte, vyvstáva nielen v prípade Bieloruska, ale aj v prípade niektorých štátov južného Kaukazu.⁷⁹

V neposlednom rade sa partnerské štáty medzi sebou značne odlišujú aj z hľadiska vlastných predstáv o budúcom charaktere svojich vzťahov s EÚ. Kým Ukrajina, Moldavsko a Gruzínsko aj napriek súčasnému odmietavému postojú väčšiny členských štátov EÚ naďalej preferujú plnohodnotné členstvo v Únii, Bielorusko o vstup záujem nemá. Najmenej čitateľná je z tohto hľadiska pozícia Arménska a Azerbajdžanu. Napriek sporadickým vyhláseniam predstaviteľov oboch štátov, ktoré potvrdzujú záujem o vstup do EÚ, táto zahraničnopolitická priorita zostáva v deklaratívnej rovine. Hoci oba štáty majú záujem o zintenzívnenie spolupráce s EÚ, samotný vstup nie je predmetom cieľavedomého úsilia zahraničnej politiky oboch štátov a nie je ani súčasťou žiadnej oficiálne schválenej zahraničnopolitickej koncepcie. Aj preto, vzhľadom na odlišné záujmy, sa pre partnerské štáty javí ako prioritná bilaterálna dimenzia namiesto multilaterálnej. Pri absencii motivačných prvkov je však šanca, že Východné partnerstvo zopakuje pozitívny efekt, ktorý vyvolal proces postupnej europeizácie bývalých postkomunistických štátov strednej Európy v podobe ich demokratickej stabilizácie, modernizácie a neskôr aj integrácie do EÚ, minimálna. Na

---

Najväčším problémom programu Východného partnerstva je jeho odlišné vnímanie zúčastnenými stranami. Kým EÚ sa ho usiluje koncipovať ako modernizačný program, ktorý využíva pozitívne skúsenosti z integrácie niekdajších postkomunistických štátov do EÚ, partnerské štáty majú od EÚ odlišné očakávania. Popri finančnej pomoci vnímajú EÚ ako nástroj, resp. partnera pri realizácii vlastných národno-štátnych záujmov.

---

⁷⁹ Böttger, K., Schmidt, A.: *Potentials and Challenges for the ENP's Eastern Dimension – Which Added-Value from Recent Developments? Remarks for Discussion for the Conference: “How to Improve the European Neighborhood Policy? Concepts, Perceptions and Policy Recommendations for its Eastern Dimension*. Fondation Universitaire, Brusel 4. – 5. 11. 2009. http://www.europaesche-politik.de/fileadmin/website/03_Forschung/oestliche_Nachbarn/pdf/Boettger_Schmidt1.pdf.

druhej strane – pre viaceré partnerské štáty, predovšetkým pre Ukrajinu a Moldavsko (resp. aj Gruzínsko), ktoré z hľadiska etablovania demokratických a trhových reforiem patria vo východnej Európe medzi najpokročilejšie, môže Východné partnerstvo priniesť sklamanie, keďže program nerieši otázku ich budúceho členstva v EÚ, ani ich pokrok negarantuje symbolickým zvýraznením ich privilegovaného postavenia oproti ostatným štátom regiónu.

REFERENCIE

- Eastern Partnership. Polish-Swedish Proposal.* In: *Euractiv.com*, 23. 5. 2008.
- Böttger, K., Schmidt, A.: *Potentials and Challenges for the ENP's Eastern Dimension – Which Added-Value from Recent Developments? Remarks for Discussion for the Conference: “How to Improve the European Neighborhood Policy? Concepts, Perceptions and Policy Recommendations for its Eastern Dimension.* Fondation Universitaire, Brusel 4. – 5. 11. 2009. http://www.europaeische-politik.de/fileadmin/website/03_Forschung/oestliche_Nachbarn/pdf/Boettger_Schmidt1.pdf.
- Building Europe in Partnership. The Committee of the Regions' Views on Major EU Policies.* Výbor regiónov, Brusel 2009.
- Cianciara, A. K.: *‘Eastern Partnership’ – Opening a New Chapter of Polish Eastern Policy and the European Neighborhood Policy?* In: *Analysis & Opinions*, č. 4/2008. The Institute of Public Affairs, Varšava 2008.
- Communication from the European Commission to the Council and the European Parliament on Strengthening the European Neighbourhood Policy COM(2006)726 final.* Európska komisia, Brusel 4. 12. 2006. http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com06_726_en.pdf.
- CoR President Luc Van den Brande set for Talks on Eastern Partnership with Local and Political Leaders during Official Visit to Crimea (Ukraine) – 26-28 November.* Výbor regiónov, Brusel 25. 11. 2009. <http://www.cor.europa.eu/pages/DetailTemplate.aspx?view=detail&id=2494e9e5-66ef-4a07-a465-52ef5e80adfe>.
- Duleba, A., Bilčík, V.: *Východné partnerstvo: Odporúčania pre rozvoj spolupráce medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou na roky 2010 – 2015. Priority spolupráce Slovenska a Ukrajiny na roky 2010 – 2015.* Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., Bratislava 2010. <http://www.sfpa.sk/dokumenty/pozvanky/427>.
- Duleba, A.: *Východné partnerstvo: čo prináša a na čo zabúda.* In: *Zahraničná politika*, ročník XIII, č. 4/2009.
- Eastern Partnership Civil Society Forum Concept Paper* (nedatovaný). http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/docs/concept_en.pdf.
- Eastern Partnership. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Commission of the European Communities.* COM(2008) 823 final, {SEC(2008) 2974}, Brusel 3. 12. 2008.
- Eastern Partnership. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Commission of the European Communities.* COM(2008) 823 final, {SEC(2008) 2974}, Brusel 3. 12. 2008.
- Elaboration of the Eastern Partnership. Polish-Swedish Paper with the Support of the Incoming Czech Presidency.* Rada EÚ, Brusel 3. 10. 2008.
- European Neighbourhood Policy and Enlargement: How will the Commission Ensure that Local and Regional Authorities in the Countries Concerned are not Sidelined?* Výbor regiónov,

- Brusel, 11. 10. 2010. <http://www.cor.europa.eu/pages/DetailTemplate.aspx?view=detail&id=6203b657-29e8-4f8e-9fb1-ed6e20f21452>.
- European Parliament Resolution of 17 December 2009 on Belarus*. P7_TA-PROV(2009)0117. Európsky parlament, Štrasburg. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2009-0117&format=XML&language=EN>.
- EU-Ukraine Association Agenda to Prepare and Facilitate the Implementation of the Association Agreement*. Európska komisia, Brusel 23. 11. 2009. http://ec.europa.eu/external_relations/ukraine/docs/2010_eu_ukraine_association_agenda_en.pdf.
- Ferrero-Waldner, B.: *Die EU und ihre östlichen Nachbarn – Sicherheit und Wohlstand durch Vernetzung*. Ost-Ausschuss der Deutschen Wirtschaft, Berlín 2007. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/07/718&format=HTML&aged=0&language=DE&guiLanguage=en>.
- Fico: *Skorú obnovu dodávok plynu na Slovensko nemožno očakávať*. In: ČTK, 14. 1. 2009.
- Fico: *Za krízu je zodpovedná Ukrajina, stráca dôveryhodnosť*. In: SITA, 14. 1. 2009.
- Folentová, V.: *Skener na hraniciach nahradili tyče*. In: Sme, 21. 8. 2009.
- Füle, Š.: *Opening Address to the Plenary Session*. Neformálne stretnutie ministrov zahraničných vecí krajín Východného partnerstva. SPEECH/10/259. Sopot 24. 5. 2010. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/10/259&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
- Joint Declaration of the Prague Eastern Partnership Summit*. 8435/09 (Presse 78), Rada EÚ, 7. 5. 2009. http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/er/107589.pdf.
- Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group at their Meeting in Budapest*. 2. 3. 2010. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1154&articleID=27803&ctag=articlelist&iid=1>.
- Klepáč, J.: *Krída sa môže zopakovať*. In: *Zahraničná politika*, ročník XIII, č. 1/2009.
- Kowal, P. (ed.): *„Wymiar wschodni“ UE – szansa czy idée fixe polskiej polityki*. Centrum medzinárodných vzťahov (Centrum Stosunków Międzynarodowych), Varšava 2002.
- Lajčák: *Janukovyč ubezpečil, že plynová kríza sa už nezopakuje*. In: SITA, 15. 4. 2010.
- Lavrov: *Rusko by sa mohlo zapojiť do Východného partnerstva EÚ*. In: SITA, 25. 11. 2009.
- M. Lajčák: *MZV je otvorené spolupráci s mimovládny sektorom*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 14. 1. 2010.
- M. Lajčák: *Začíname kvalitatívne nový dialóg s Moldavskom*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 9. 2. 2010.
- M. Lajčák: *SR bude Arménsku pomáhať bilaterálne a aj cez Východné partnerstvo*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 18. 3. 2010.
- M. Lajčák: *Ukrajinu bude Európa posudzovať podľa plynu a volieb*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 8. 12. 2009.
- Memo for Committee of the Regions Bureau Members*. 121st meeting of the Committee of the Regions Bureau. Výbor regiónov, Brusel 12. 3. 2010.
- Milinkevich: Use EU ‘Carrots’ Carefully*. In: *EurActiv.com*, 1. 3. 2010. <http://www.euractiv.com/en/east-mediterranean/belarus-opposition-leader-we-need-step-step-eu-help-interview-290085>.
- MZV SR s mimovládny sektorom o spolupráci pri Východnom partnerstve*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 18. 12. 2009.
- Na Slovensko pricestuje gruzínsky minister zahraničných vecí*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 24. 9. 2009.
- Next Talks on Moldova-EU Association Agreement to be held in March*. In: *Moldpress*, 14. 1. 2010.
- Petczyńska-Nałęcz, K., Duleba, A., Póti, L., Votápek, V.: *Eastern Policy of the Enlarged European Union. Developing Relations with Russia, Ukraine and Belarus. A Visegrad Perspective. Thinking about an Eastern Dimension*. Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, Bratislava 2003.

- Pelczyńska-Nałęcz, K., Duleba, A., Póti, L., Votápek, V.: *Eastern Policy of the EU: the Visegrad Countries' Perspective. Thinking about an Eastern Dimension*. Center for Eastern Studies, Varšava 2003.
- Polityka rozszerzonej Unii Europejskiej wobec nowych sąsiadów*. Zborník z konferencie. Batoryho nadácia, Varšava 2003. <http://kamunikat.h2.pl/knihi.html?pubid=1801>.
- Press Release of the Polish V4 presidency after the Official Summit of the Prime Ministers of the Visegrad Group Countries*. Wieliczka 3. 6. 2009. <http://www.visegradgroup.eu/main.php?folderID=1117&articleID=23250&ctag=articlelist&iid=1>.
- Prezident: Janukovyč pozval Gašparoviča na návštevu Ukrajiny*. In: SITA, 19. 3. 2010.
- Recommendations of the Eastern Partnership Civil Society Forum (16-17 November 2009)*. Európska komisia, Brusel. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/recommendations_en.htm.
- Regional and Local Dimensions of the Eastern Partnership. Proceeding of the Forum of the Committee of the Regions*. Výbor regiónov, Brusel 2009.
- Relations with Armenia, Azerbaijan and Georgia – Association agreements*. 9559/10 (Presse 106), Rada EÚ, 10. 5. 2010, s. 8. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/genaff/114364.pdf.
- Rusko: Moskve sa Východné partnerstvo nepozdáva*. In: SITA, 26. 3. 2009.
- Slovensko ponúka Moldavsku pomoc pri európskych ambíciách*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 1. 12. 2009.
- Slovensko zruší poplatky pre Ukrajincov za dlhodobé víza*. In: TASR, 3. 3. 2010.
- SR – Azerbajdžan: záujem o uzatvorenie základných ekonomických dohôd*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 15. 3. 2010.
- SR – Gruzínsko: M. Lajčák rokuje v Tbilisi o ekonomickej spolupráci i politickej podpore*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 17. 3. 2010.
- SR – UKRAJINA: Vláda žiada zrušenie ukrajinskej dovoznej prirážky*. In: SITA, 30. 7. 2009.
- Statement to the Press by Herman van Rompuy, President of the European Council after his Meeting with Nica Gilauri, Prime Minister of the Republic of Georgia*. PCE 51/10, Európska rada, Brusel 16. 3. 2010. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/113399.pdf.
- Strednodobá stratégia zahraničnej politiky Slovenskej republiky do roku 2015*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2004. [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_302CB229B4D1162AC12576480043DED2_SK/\\$File/Strednodoba_strategia_ZP_SR_do_r_2015.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_302CB229B4D1162AC12576480043DED2_SK/$File/Strednodoba_strategia_ZP_SR_do_r_2015.pdf).
- Štefan Füle, European Commissioner for Enlargement and Neighbourhood Policy: Strong Civil Society Pillar – Major Objective of the EU Eastern Partnership Policy, 4th Meeting of the PERC (Pan-European Regional Council) Executive Committee*. Brussels, European Economic and Social Committee, 8. March 2010. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/10/78&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.
- The Role of Local and Regional Authorities within the Eastern Partnership. Opinion of the Committee of the Regions*. Výbor regiónov, 79. plenárne zasadnutie, Brusel 21. – 22. 4. 2009. RELEX-IV-024.
- V Madride rokovali zahraničné výbory parlamentov SR a Španielska*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 18. 2. 2010.
- Vademecum on Financing in the Frame of the Eastern Partnership*. Európska komisia, Brusel 16. 12. 2009. http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/docs/eap_vademecum_14122009_en.pdf.
- Vystúpenie M. Lajčáka na Moskovskom štátnom inštitúte medzinárodných vzťahov*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 8. 9. 2009.

- Vystúpenie ministra zahraničných vecí SR M. Lajčáka na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 4. 11. 2009.
- Vystúpenie ministra zahraničných vecí SR M. Lajčáka na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 4. 11. 2009.
- Wojna, B., Gniazdowski, M. (eds): *Eastern Partnership: The Opening Report* – Warsaw. Poľský inštitút medzinárodných vzťahov (PISM), 2009.
- Záujem americkej administratívy o názory SR na Balkán a Východné partnerstvo. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 22. 9. 2009.

III.

**NÁSTROJE SLOVENSKEJ
ZAHRANIČNEJ POLITIKY**

ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCA A SLOVENSKO V ROKU 2009

JÁN MIHÁLIK, PETER BREZÁNI

Rok 2009 bol z hľadiska slovenskej rozvojovej pomoci prvým rokom naplňania novej *Strednodobej stratégie oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na roky 2009 – 2013*. Bol poznačený snahou vykročiť želaným strategickým smerom, no na druhej strane niesol následky hektických transformačných zmien predošlých rokov a pokračujúcich personálnych zmien.¹ Nadnesene by sme ho mohli označiť za rok snahy nájsť kúsok pevnej pôdy na prvý krok smerom, ktorý vytýčila strednodobá stratégia. Tomuto smerovaniu však chýbajú dôležité oporné body, akými sú napríklad vhodne nastavené systémy, personálne zázemie, evaluácie a odborná diskusia, ktoré by umožnili konkrétnu realizáciu plánov v praxi.

Zároveň to bol posledný rok pred očakávaným míľnikom, keď má Slovensko spolu s ostatnými novými členskými štátmi EÚ dosiahnuť cieľ stanovený Radou EÚ, t.j. v roku 2010 vyčleniť 0,17 % svojho HNP na rozvojovú pomoc. Všetky indikátory úplne jednoznačne ukazujú, že tento záväzok (podobne ako ostatné krajiny) nedodržíme.

Rok 2009 bol okrem iného aj rokom, keď sme v rozpočte oficiálnej rozvojovej pomoci (Official Development Assistance – ODA) prvýkrát začali cítiť vietor globálnej hospodárskej a finančnej krízy. Markantne sa to ukázalo najmä počas zostavovania štátneho rozpočtu na rok 2010: objem financií na projektovú časť rozvojovej spolupráce v návrhu sa oproti roku 2009 znížil o 60 %, pričom viaceré rezorty si prostriedky na rozvojovú spoluprácu nenaplánovali vôbec.²

---

¹ V priebehu roka 2009 sa udiali zmeny na poste riaditeľa Odboru rozvojovej a humanitárnej pomoci MZV, riaditeľa SAMRS, niekoľkých zamestnancov SAMRS a napokon došlo aj k zmene ministra zahraničných vecí.

² Ministerstvo zahraničných vecí v rámci vlastnej rozpočtovej kapitoly nakoniec presunulo časť finančných prostriedkov a zvýšilo sumu na projekty na úroveň roka 2009.

Minulý rok napokon naplno otvoril tému dopadov klimatických zmien v našej oficiálnej rozvojovej pomoci. Hoci to ešte nie je viditeľné, do slovenskej rozvojovej pomoci prenikla nová priorita, ktorá významne poznačí rozvojové zmýšľanie Slovenska v najbližších rokoch.

NÁRODNÝ PROGRAM 2009 – PLÁNY VERZUS REALITA

*Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2009*³ vláda schválila 20. mája 2009 uznesením č. 374/2009, čím sa zaradil do série národných programov prichádzajúcich neskoro, teda až v priebehu programovacieho obdobia, a držiacich zúčastnené subjekty v neistote. Jeho štruktúra a obsahová náplň v podstate „kopírovala“ štruktúru novej strednodobej stratégie. Významným posunom oproti minulosti bolo zadefinovanie konkrétnych úloh a indikátorov s termínmi ich naplnenia na konci každej kapitoly. Takto postavený národný program je dobrým východiskom na jeho hodnotenie v budúcnosti. Časť úloh bola stanovená so zdravou ambíciou, ktorá sa však v priebehu roka ukázala ako prehnaná.⁴ Navyše indikátory zostali v niektorých prípadoch minimalistické (napr. „zvolané zasadnutie“, „predložený materiál“, „prerokované otázky“ bez indikovania skutočnej implementácie a výsledkov snaženia) alebo hmlisté (napr. „ukončené prípravné práce“, bez toho, aby bolo zrejmé, čo do prípravných prác patrí a čo bude dosiahnuté po ich ukončení).⁵

Úlohy a indikátory sa môžu stať významným prvkom riadenia, pokiaľ nebudú formulované len „na istotu“, aby sa ľahko splnili. Zdá sa, že predpokladom ich úspešného splnenia je aj náležité určenie zodpovedných pracovníkov, orgánov a inštitúcií pre danú úlohu, ktoré však v tomto národnom programe nebolo zadefinované.

ZACIELENIE A FINANCOVANIE DVOJSTRANNEJ ROZVOJOVEJ POMOCI

Strednodobá stratégia predložila pomerne široké spektrum teritoriálnych a sektorových priorit⁶, ktoré bolo potrebné, zvlášť v kontexte obmedzených prostriedkov, špecifikovať a zúžiť.⁷

³ *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2009*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2009. <http://www.slovakaid.mfa.sk/index.php/article/view/388/1/1>.

⁴ Ide najmä o oblasť vytvárania systému monitorovania a evaluácie projektov alebo spracovania podkladov pre stratégiu pomoci pre programové krajiny. Na konci roka neboli zrejme nijaké konkrétne výsledky a neprebíhal ani jasne pomenovaný a otvorený proces prác na plnení týchto úloh.

⁵ *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2009*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2009. Pozri napr. tabuľku na s. 7 alebo „ukončené prípravné práce“ v tabuľke na s. 13.

⁶ 3 programové krajiny, 16 projektových krajín, 4 široké okruhy sektorových priorit.

⁷ O potrebe užšieho vymedzenia hovorili tvorcovia politik, mimovládne organizácie a odborná verejnosť už pri príprave strednodobej stratégie, avšak proces definovania priorit zahŕňa pomerne

Ani národný program v tejto oblasti nepriniesol žiadnu významnú úpravu a zoznam devätnástich prioritných krajín prevzal v plnej miere zo strednodobej stratégie. O krok ďalej sa posunul pri špecifikovaní sektorového zamerania, keď k jednotlivým cieľovým krajinám priradil náležité sektorové priority. Pri programových krajinách ich dokonca rozpracoval podrobnejšie. Týmto na prechodné obdobie „suploval“ (akokoľvek nepostačujúco) neexistujúce stratégie pomoci pre programové krajiny.

Obmedzená schopnosť presnejšie definovať zacielenie pomoci sa ukázala aj v prípade snahy vytvoriť stratégie pomoci pre jednotlivé krajiny. Národný program obsahoval úlohy smerujúce k ich vytvoreniu, avšak žiadne zásadnejšie kroky týmto smerom sa v roku 2009 neudiali. Úlohy sa preniesli do roku 2010.

Aj v roku 2009 bol podiel bilaterálnej pomoci na celkovej ODA nízky a jeho výška sa, aj napriek tomu, že ide o najadresnejší nástroj nielen ODA, ale aj našej zahraničnej politiky, nijako závažne nemení. Navyše oproti roku 2008 klesol zo 47 na cca 25 %.⁸ V roku 2009 bol celkový objem bilaterálnej pomoci 13 133 979,37 eura⁹, pričom na realizáciu projektov, ktoré administratívne spravovala a riadila SAMRS, projektov, ktoré dobiehali v rámci Zvereňeckého fondu UNDP a Fondu Bratislava – Belehrad, či projektov, ktoré priamo realizovali subjekty štátnej správy¹⁰, sa použilo viac ako 8,7 milióna eur. Zvyšná suma bola použitá na financovanie štipendií, lektorov, učiteľov, vzdelávacích programov, na zvyšovanie povedomia o rozvojových krajinách, na policajnú misiu v Bosne a Hercegovine, civilnú misiu v Kosove, hraničnú podpornú misiu na Ukrajine, ale aj na pokrytie nákladov súvisiacich so zadržanými utečencami po nelegálnom prechode hraníc SR. Náklady na humanitárnu pomoc predstavovali sumu 938 463,69 eura.

V najvyššom objeme boli podporené projekty, ktoré sa implementovali prostredníctvom SAMRS. Agentúra mala na rok 2009 schválený rozpočet vo výške 7 561 541 eur, ktorý bol upravený na 5 833 114 eur, pričom skutočné čerpanie bolo 5 832 270 eur.

Aj v roku 2009 bol podiel bilaterálnej pomoci na celkovej ODA nízky a jeho výška sa, aj napriek tomu, že ide o najadresnejší nástroj nielen ODA, ale aj našej zahraničnej politiky, nijako závažne nemení.

---

veľké množstvo subjektov s rôznorodými záujmami. Zdá sa, že klasický model pripomienkového konania nie je vhodným mechanizmom na zúženie zoznamu prioritných krajín a sektorového zamerania. Vo svojej podstate je aditívnym procesom a neposkytuje ani dostatok priestoru a času na diskusiu, z ktorej by mohla vziť zhoda na kritériách, podľa ktorých by sa samotné zúženie mohlo realizovať.

⁸ Treba však podotknúť, že na tomto náraste v roku 2008 malo výrazný podiel odpustenie dlhu Libérii, čo predstavovalo až 55 % celkovej bilaterálnej pomoci, čo znamená, že podiel na „reálnej“ pomoci bol zhruba ten istý.

⁹ Údaje spracované na základe dokumentu *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2009*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2010.

¹⁰ Ministerstvá školstva, financií, zdravotníctva, kultúry, vnútra (Migračný úrad, Úrad medzinárodnej policajnej spolupráce prezídia policajného zboru v Bratislave, Úrad hraničnej a cudzineckej polície), Národná banka Slovenska.

V roku 2009 sa realizovalo a v niektorých prípadoch i ukončilo 95 projektov schválených v rokoch 2007 a 2008 v 13 rozvojových krajinách i na Slovensku.¹¹ Najviac (62) ich bolo implementovaných mimovládnyimi organizáciami, 22 realizoval privátny sektor, 2 samospráva a 9 projektov uskutočnili organizácie štátnej správy. Najvyšší počet projektov – 38 – sa realizoval v rámci sektorovej priority rozvojového vzdelávania, budovania kapacít a verejnej informovanosti, ktoré sa implementovali na Slovensku. Z programových krajín dominovalo tradične Srbsko s 24 projektmi. Realizovalo sa aj 8 projektov, ktoré spolufinancovala Európska komisia. Ako už bolo spomenuté (a vidieť to i na stručnom teritoriálnom prehľade prebiehajúcich projektov v roku 2009), naša pomoc bola distribuovaná pomerne široko. A nič na tom nezmenili ani výzvy z roku 2009.

V rámci 9 výziev schválila projektová komisia 68 projektov (1 bol zrušený) v celkovej sume 7 153 423,47 eura, z toho 20 projektov bolo schválených pre programové krajiny¹² v celkovej sume 2 969 018,98 eura, 25 pre projektové krajiny (3 403 862,52 eura)¹³, 16 projektov za 446 437,97 eura bolo schválených v rámci sektorovej priority rozvojového vzdelávania, budovania kapacít a verejnej informovanosti, 2 projekty, ktoré spolufinancovala Európska komisia, podporil SAMRS sumou 22 670 eur a 4 projekty v celkovej sume 311 434 eur schválil minister zahraničných vecí v rámci nástroja NP ODA *Aktuálne rozvojové výzvy*.¹⁴ V oblasti humanitárnej pomoci bolo schválených 8 projektov v hodnote 206 996,69 eura.¹⁵ 64 % všetkých úspešných projektov predložili mimovládne organizácie, 24 % podnikateľské subjekty, 8 % štátny sektor a 2 % samospráva (ďalšiu 2 % skupinu úspešných žiadateľov vykazuje SAMRS ako „neuveďené“).

V rozdelení podľa sektorových priorít dominovali s podielom 39 % projekty obnovy infraštruktúry, nasledovalo ich 10 % infraštruktúrnych projektov. 10 % projektov je zameraných na vzdelávanie, 9 % na pomoc pri integrácii do medzinárodných organizácií, 6 % na budovanie trhového prostredia. Tri sektorové priority – občianska spoločnosť, sociálna infraštruktúra, podpora nových podnikateľských aktivít – sa

¹¹ Údaje o schválených a realizovaných projektoch spracované na základe dokumentu *Výročná správa rozpočtovej organizácie. Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) za rok 2009*. Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, Bratislava 2010. [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_401082E6E1179CE8C12576FE004415-BA_SK/\\$File/VS_SAMRS_2009.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_401082E6E1179CE8C12576FE004415-BA_SK/$File/VS_SAMRS_2009.pdf).

¹² Najviac projektov (jedenásť) schválila komisia pre Srbsko, päť pre Keňu a štyri pre Afganistan.

¹³ Päť projektov bolo schválených v Bosne a Hercegovine, po tri v Gruzínsku, Sudáne a na Ukrajine, po dva v Kirgizsku, Macedónsku, Mongolsku a vo Vietname a po jednom v Bielorusku, Etiópii a Moldavsku.

¹⁴ Projekty schválené v rámci priority rozvojového vzdelávania, budovania kapacít a verejnej informovanosti, v rámci nástroja NP ODA *Aktuálne rozvojové výzvy*, ako aj tie, ktoré spolufinancovala EK, sa uskutočnili na území SR.

¹⁵ Z uvedeného počtu schválených projektov sa začalo v roku 2009 s realizáciou 39 z nich v 15 krajinách (3 v Afganistane, 4 v Bosne a Hercegovine, 1 v Etiópii, 3 v Keni, 2 v Kirgizsku, 2 v Macedónsku, 1 v Moldavsku, 2 v Mongolsku, 11 v Srbsku, 1 v Sudáne, 2 na Ukrajine, 2 vo Vietname a 3, zamerané na budovanie kapacít, rozvojové vzdelávanie a verejnú informovanosť, na území Slovenska).

podieľali na „novoschválených“ projektoch 5 %. Zdravotníctvo, pôdohospodárstvo a budovanie demokratických inštitúcií mali 3 % podiel. Zanedbateľné 1 % projektov predstavovali sektorové priority potravinová bezpečnosť a ochrana životného prostredia.

Stále aktívnejším prvkom našej bilaterálnej rozvojovej pomoci je program mikrograntov, ktorý sa realizoval prostredníctvom ambasád v Belehrade (projekty pre subjekty v Srbsku), Sarajeve (pre Bosnu a Hercegovinu), Nairobi (pre Keňu), Minsku (pre Bielorusko), Kyjeve (pre Ukrajinu), Bukurešti (pre Moldavsko) a pobočky ambasády v Prištine (Kosovo). Bolo schválených 55 projektov v celkovej hodnote 222 642,37 eura. 20 z nich bolo schválených v Srbsku, po 8 v Bosne a Hercegovine, Keni a na Ukrajine a 3 v Moldavsku. Sektorový diapazón bol takisto pomerne široký – táto forma podpory sa distribuovala medzi 12 rôznych sektorov.

Na tomto mieste neostáva nič iné ako zopakovať to, čo už bolo napísané v minuloročnej edícii. Slovenská ODA by mala byť vzhľadom na kapacity, možnosti a toľko spomínanú efektívnosť oveľa viac koncentrovaná, dlhodobou teritoriálnou a sektorovou zafixovaná, aby Slováci nielen cestovali a pracovali po celom svete, ale aby ich rozvojová práca prinášala oveľa úspešnejšie výsledky v rozvojových a partnerských krajinách. Koniec roka 2009 ukázal, že „pomocou“ pri zužovaní zamerania slovenskej rozvojovej pomoci môže byť ohrozenie výrazným obmedzením prostriedkov na programy a projekty. Jednou z kľúčových tém v diskusiách pri príprave národného programu a pri návrhu štátneho rozpočtu na rok 2010 sa stalo už spomínané zníženie položky na podprogram rozvojovej pomoci O5T0A z plánovaných 7,5 milióna eur v roku 2009 na 3,2 milióna eur v roku 2010. Zdá sa, že možnosť podobného radikálneho ohrozenia prinesie aj rozhodnutie o zúžení teritoriálneho zamerania pomoci v najbližšej budúcnosti.

Koniec roka 2009 ukázal, že „pomocou“ pri zužovaní zamerania slovenskej rozvojovej pomoci môže byť ohrozenie výrazným obmedzením prostriedkov na programy a projekty.

TROJSTRANNÁ POMOC A BUDOVANIE KAPACÍT

Dňa 21. januára 2009 podpísala Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) s Rakúskou agentúrou pre rozvojovú spoluprácu (ADA) *Memorandum o porozumení*: ADA sa zaviazala spolufinancovať projekty realizované slovenskými subjektmi vo výške 1,5 milióna eur v rokoch 2009 – 2011. V priebehu roka sa spolupráca špecifikovala v dvoch hlavných smeroch. Prvým je spoločný zámer na juhu Srbska, druhým spoločný projekt agentúr v Etiópii. Spolupráca mala podľa pôvodného zámeru slúžiť hlavne na budovanie kapacity SAMRS v oblasti špecifikovania a vyhlasovania tendrov a riadenia vlastných konkrétnych projektových zámerov. To sa stretlo s kritikou mimovládnych organizácií, ktorú opakovane vyjadrili na osobných stretnutiach s predstaviteľmi MZV a SAMRS.¹⁶ Mimovládne rozvojové

¹⁶ Osobný rozhovor s predsedom Platformy MVRO Mariánom Čaučíkom.

organizácie (MVRO) na jednej strane súhlasili s potrebou SAMRS budovať svoje odborné kapacity a systémy, no na druhej strane upozorňovali na vytesnenie MVRO zo spolupráce. Počas posledných piatich rokov slovenské MVRO systematicky budovali kapacity na spoluprácu aj s rakúskymi partnermi cez spoločne financovaný Regional Partnership Project (RPP). Od trilaterálnej spolupráce s ADA si sľubovali nadviazanie na tieto aktivity a podporu spoločných projektov slovenských a rakúskych organizácií. Počas roka 2009 sa tieto očakávania nenaplnili a konečné nasmerovanie prostriedkov sa do konca roka neuzavrelo.

Z hľadiska budovania kapacít ostatných subjektov národný program zvlášť spomínal niekoľko dôležitých potrieb¹⁷, ktoré sa počas roka naplnili v rôznej miere:

- *Na zastupiteľských úradoch treba vytvoriť podmienky pre prácu diplomatických zamestnancov, ktorí budú mať v náplni práce aj rozvojovú pomoc.* Toto sa deje len vo veľmi obmedzenej miere na úrovni personálnych posunov diplomatov, ktorí sa venovali a venujú rozvojovej pomoci, avšak celému procesu chýba systémové ukotvenie.
- *Treba podporovať kapacity slovenských MVRO zapájať sa do realizácie projektov EÚ.* Táto potreba sa naplňa najmä spolufinancovaním projektov MVRO podporených Európskou komisiou. Chýba však definitívne doladenie a sformulovanie systému tejto podpory.
- *Potrebné je do rozvojovej pomoci výraznejšie a systémovo zapojiť slovenský podnikateľský sektor.* Snaha zapájať podnikateľské subjekty existuje prakticky od začiatku slovenskej rozvojovej spolupráce, polemiku ale vyvolávala vhodná podoba zapojenia a podpory. Zatiaľ chýba náležité fórum na odbornú diskusiu a vyjasnenie tejto podoby rozvojovej spolupráce.
- *Ústredné orgány štátnej správy musia zlepšiť svoje odborné kapacity v oblasti štatistického vykazovania rozvojovej pomoci.* Zatiaľ sa uskutočnil seminár „ODA Reporting according to OECD/DAC“ so zapojením expertov z DAC OECD.

Bez opory v naratívnej časti kapitoly národného programu sa medzi úlohami na záver objavila podpora „účasti dobrovoľníkov z MVO na rozvojových projektoch v prioritných krajinách Slovenskej republiky“. Táto úloha sa realizovala v spolupráci s UNDP v rámci čerpania prostriedkov Zvereňeckého fondu (Trust fund) SR a Rozvojového programu OSN určeného na roky 2008 – 2011. Prevažná časť prostriedkov mala byť nasmerovaná cez schému United Nations Volunteers (UNV) na vysielanie konkrétnych jednotlivcov. Tento krok kritizovali MVRO, pričom poukazovali na potrebu budovať kapacitu slovenských organizácií vysielateľ dobrovoľníkov do svojich programov. Napokon okrem podpory v rámci UNV vznikol spoločný projekt štyroch MVRO pracujúcich s dobrovoľníkmi zastrešený Platformou MVRO, o ktorého podobe a podpore sa rokovalo až do konca roka.

¹⁷ Podľa dokumentu *Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2009*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2009, s 24. <http://www.slovakaid.mfa.sk/index.php/article/view/388/1/1>.

System vysielania dobrovoľníkov by mal patriť medzi ďalšie dôležité komponenty slovenskej rozvojovej pomoci a jeho vytvoreniu bude potrebné venovať zvláštnu pozornosť v nasledujúcich národných programoch. Aby bol skutočne funkčný, do jeho vytvárania a implementácie bude potrebné zapojiť všetky subjekty venujúce sa vysielaniu dobrovoľníkov.

MULTILATERÁLNA POMOC

Multilaterálna časť rozvojovej pomoci zostávala aj v minulom roku bez významnejšej odozvy väčšiny zainteresovaných subjektov a bez ich výraznejšej snahy ovplyvniť jej nasmerovanie, resp. bez evidentnej snahy vytvoriť „mechanizmus internacionalizácie“ našich sektorových a teritoriálnych priorít. Stále pretrváva skôr pasívny prístup a vnímanie multilaterálnej pomoci ako „povinného členského v kluboch“. Jedným z možných dôvodov je aj výrazná personálna poddimenzovanosť a náročnosť a komplexnosť tejto témy z hľadiska špecializácie a odbornosti.

Aj napriek neadresnosti realizuje Slovensko väčšinu rozvojovej pomoci na základe svojich zmluvných záväzkov súvisiacich s členstvom v medzinárodných organizáciách. V roku 2009 takýmto spôsobom poskytlo takmer 75 % všetkých zdrojov, t. j. 39 803 302,15 eura. Najväčším prispievateľom bolo už tradične Ministerstvo financií SR, ktoré do medzinárodných organizácií prispelo celkovou sumou 38 294 065,62 eura. Príspevky poukázalo najmä do rozpočtu EÚ (35 482 039 eur), Fondu technickej spolupráce SR a EBOR (1 000 000 eur), Zvereňeckému fondu SR a UNDP (749 575,42 eura), Skupine Svetovej banky (735 128 eur), Fondu pre krajiny západného Balkánu v rámci EBOR (200 000 eur), Európskej investičnej banke (97 323,20 eura) a Iniciatíve na multilaterálne odpustenie dlhov (30 000 eur). Administratívne náklady započítateľné ako ODA zo strany MF SR boli vo výške 35 800 eur. Ministerstvo zahraničných vecí poskytlo vo forme príspevkov do medzinárodných organizácií 669 446,91 eura, a to konkrétne do OSN a organizácií systému OSN (UNDPKO, UNICEF, UNESCO, UNHCR, WFP, UNIFEM, UNOCHA, OHCHR), do OECD, Medzinárodného výboru Červeného kríža, Medzinárodného fondu (ITF Fund) Holocaust, Medzinárodnej organizácie frankofónie (OIF) a do Ženevského centra pre demokratickú kontrolu ozbrojených síl (DCAF).

Ministerstvo pôdohospodárstva prispelo na organizáciu medzinárodných podujatí a prostredníctvom príspevkov do FAO, k Dohovoru OSN o boji proti dezertifikácii v krajinách postihnutých vážnym suchom do UNCCD, do Európskej a stredozemskej organizácie na ochranu rastlín (EPPO), do Medzinárodnej asociácie pre skúšanie

---

Multilaterálna časť rozvojovej pomoci zostávala aj v minulom roku bez výraznejšej snahy väčšiny zainteresovaných subjektov ovplyvniť jej nasmerovanie, resp. bez evidentnej snahy vytvoriť „mechanizmus internacionalizácie“ našich sektorových a teritoriálnych priorít. Stále pretrváva skôr pasívny prístup a vnímanie multilaterálnej pomoci ako „povinného členského v kluboch“.

---

osív (ISTA) a prostredníctvom príspevkov do regionálnych programov Biodiversity International/IPGRI: Európsky program pre rastlinné energetické zdroje (ECPGR) a Európsky program pre lesné genetické zdroje (EUFORGEN) sumou 221 551,65 eura. Ministerstvo životného prostredia zaplatilo členské príspevky v medzinárodných organizáciách a environmentálnych fondoch v celkovej výške 152 983 eur. Ministerstvo vnútra poskytlo prostriedky Úradu UNHCR na prenájom priestorov a s ním spojené služby, ako aj prostriedky na krytie nákladov spojených s prevádzkou Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) v celkovej výške 22 603,28 eura a čiastku 65 438,88 eura do IOM. Ministerstvo zdravotníctva uhradilo členský príspevok WHO a poskytlo technickú pomoc vo výške 209 879,10 eura. Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií prispelo do evidencie ODA sumou 13 855 eur prostredníctvom príspevkov a aktivít súvisiacich s členstvom v Svetovej poštovej únii. Ministerstvo obrany sa na ODA podieľalo sumou 96 692 eur, ktorú poskytlo na spôsobilosť CIMIC (Civil-Military Cooperation). Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny vykázalo ako ODA 15 % svojho príspevku (24 245,96 eura) do Medzinárodnej organizácie práce (ILO). Prostredníctvom príspevkov do Fondu technickej spolupráce Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE) a percentuálneho podielu členského príspevku do MAAE sa do štatistík sumou 85 144 eur zaradil i Úrad jadrového dozoru.

HUMANITÁRNA POMOC

Rok 2009 sa niesol v duchu pokračovania diskusií o efektívnejšom a flexibilnejšom systéme poskytovania humanitárnej pomoci v medzirezortnej pracovnej skupine so zapojením mimovládnych organizácií. Vďaka združeniu Človek v ohrození sa zrealizovala séria vzdelávacích seminárov, ktoré predstavili systém pomoci využívaný Európskou komisiou a poukázali na ďalšie dôležité aspekty podobných systémov v iných krajinách. Diskusia však v minulom roku nebola uzavretá. Systém je potrebné reformovať v spolupráci s MV SR a so štátnymi hmotnými rezervami s výraznejším zapojením SlovakAid a neštátnych aktérov s cieľom výrazne skvalitniť poskytovanie humanitárnej pomoci a urobiť ho flexibilnejším.

Slovenská republika poskytla v roku 2009 humanitárnu pomoc obyvateľstvu Macedónska, Kambodže, Tadžikistanu, Afganistanu, Taiwanu, Palestínskej autonómie, Ukrajiny, Laosu a Etiópie v celkovom objeme 938 463,69 eura. Z toho priama materiálna pomoc poskytnutá zo zásob Ministerstva vnútra SR bola v hodnote 731 467 eur. Zvyšok bol realizovaný finančnými prevodmi zo SAMRS.¹⁸

¹⁸ Spracované na základe materiálu *Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2009*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2010.

ROZVOJOVÉ VZDELÁVANIE A VEREJNÁ INFORMOVANOSŤ

Oblasť rozvojového vzdelávania je dlhodobou poznačená obmedzenou komunikáciou medzi jej hlavnými aktérmi. Zvlášť zapojenie ministerstva školstva je veľmi limitované, keďže téma rozvojového vzdelávania je v rámci tohto rezortu okrajová.

Na pôde Platformy mimovládnych rozvojových organizácií funguje pracovná skupina zaoberajúca sa rozvojovým vzdelávaním, na ktorej činnosti participuje aj zástupca SAMRS. V roku 2009 sa činnosť tejto skupiny zamerala najmä na rozvojové vzdelávanie v rámci vysokých škôl so zapojením ich zástupcov. Počas roka sa pracovná skupina stretla štyrikrát; jej činnosť bola podporená aj zo SlovakAid cez projekt organizácie Človek v ohrození, ktorá sa ujala jej koordinácie. Členovia zmapovali možnosti a limity etablovania rôznych typov rozvojového vzdelávania na vysokých školách, umožnili výmenu skúseností a s pomocou portálu www.rozvojovjevzdelavanie.sk aj vzájomné sprístupnenie publikácií a pracovných materiálov.

Národný program počítal s vytvorením medzirezortnej a medzisektorovej pracovnej skupiny na štátnej úrovni s cieľom zadefinovať stratégiu zavedenia rozvojového vzdelávania do vzdelávacieho systému. Táto úloha sa však preniesla na rok 2010.

V rámci svojho dotačného programu MZV vyhlásilo výzvu na vypracovanie komunikačnej stratégie SlovakAid. Ucelená komunikácia o slovenskej rozvojovej pomoci dovtedy chýbala, práca na komunikačnej stratégii bola teda logickým krokom. V diskusiách a uvažovaní o nej sa však premiešavali viaceré úrovne:

- *Propagačná.* Na tejto úrovni ide o komunikáciu so širokou verejnosťou, v rámci ktorej zúčastnené subjekty (najmä MZV a SAMRS) informujú o poskytovaní rozvojovej a humanitárnej pomoci Slovenskom a ponúkajú jeho pozitívne príklady. Cieľom je vytvoriť u verejnosti pozitívny obraz o slovenskej ODA.
- *Odborná.* Svojou povahou je v čiastočnom napätí s propagačnou funkciou. Jej zmyslom je vytvárať možnosti na kritickú diskusiu o slovenskej ODA. Cieľovými skupinami sú subjekty bližšie zainteresovanej verejnosti a odborníkov.
- *Vzdelávacia.* Ide o rozvojové vzdelávanie v užšom zmysle slova buď v rámci formálneho vzdelávania, alebo cez široké spektrum aktivít neformálneho vzdelávania (semináre, krúžky, diskusie). Cieľovými skupinami sú konkrétne segmenty širokej verejnosti (žiaci na ZŠ, SŠ, vysokoškolskí študenti, učitelia, mladí lídri, ale aj decízori, tvorcovia politik a pod.).
- *Koordinačná.* Hlavnými cieľovými skupinami na tejto úrovni sú subjekty vyvíjajúce aktivity v oblasti rozvojovej a humanitárnej pomoci, resp. rozvojového vzdelávania. Zmyslom tejto úrovne je zabezpečenie plynulej výmeny informácií a vzájomne výhodné prispôsobovanie sa a spolupráca na aktivitách.

Okrem nevyjasnených úrovní sa na procese vytvárania stratégie podpísala jeho celková neprehľadnosť. Subjektom, ktoré sa chceli vyjadrovať ku stratégii (napr. niektoré MVRO) nebolo zrejmé, v ktorej fáze sa očakáva ich vklad a kto vedie proces (t. j. na koho sa obracať). Táto neprehľadnosť prebiehajúcich procesov patrí medzi časté choroby vytvárania stratégií. Sformulovanie konečného materiálu a jeho schválenie presiahlo záver roka 2009.¹⁹

EVALUÁCIA

Ďalším zo systémov, ktorý v slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci výrazne chýba, bol a stále je systém monitoringu a evaluácie. V národnom programe vystupovali monitoring a evaluácia v dvoch rovinách. Na jednej strane to bola úloha vytvoriť plán sledovania a hodnotenia projektov v dvojstrannom komponente pomoci, na druhej strane išlo o vyhodnotenie napĺňania celého národného programu, ktoré sa malo uskutočniť do 30. novembra 2009, aby sa z neho mohlo vychádzať pri formulovaní národného programu na ďalší rok.

Obidve rovininy dlhodobo fungujú spôsobom *ad hoc*. Ak sa uskutoční aktivita smerujúca k zhodnoteniu činnosti, ide zväčša o izolovaný počin bez jasných nadväzností. Chýba systém, ktorý by definoval, aké informácie sa majú (priebežne) zbierať

Chýba systém, ktorý by definoval, aké informácie sa majú (priebežne) zbierať a akým spôsobom. Nie je zrejmé, kto by sa týmito informáciami mal zaoberať – spracovávať, vyhodnocovať ich a napokon na základe nich rozhodovať.

---

a akým spôsobom. Nie je zrejmé, kto by sa týmito informáciami mal zaoberať – spracovávať, vyhodnocovať ich a napokon na základe nich rozhodovať. V roku 2009 sa slovenská ODA z hľadiska vytvorenia takéhoto systému vpred neposunula.

Zmysluplným príspevkom v oblasti hodnotenia bolo oficiálne predstavenie štúdie Zuzany Fialovej *Koherencia aktivít SlovakAid na národnej úrovni*.²⁰ Štúdia vznikla z podnetu a s finančnou

podporou MZV počas roka 2008 a v podobe odporúčaní ponúkla konkrétne opatrenia, ktoré by mohli systém ODA podstatne vylepšiť.

Štúdia sa stretla s veľmi pozitívnymi individuálnymi ohlasmi z radov odbornej verejnosti. Jedno diskusné stretnutie o záveroch štúdie na pôde ministerstva zahraničných vecí však nemožno považovať za jej dostatočné spracovanie a využitie jej potenciálu. Ministerstvo i ostatné subjekty (napríklad MVRO) mohli lepšie využiť situáciu, ktorú explicitné pomenovanie nedostatkov a východísk vytvorilo, a rozvinúť širšiu diskusiu, ktorá by vyústila do konkrétnych zmien. Postupom času, žiaľ, išla diskusia dostratená. Štúdia takto zostáva na úrovni interného materiálu MZV, ktorý sa môže, ale (ako býva praxou) nemusí využívať pri formulovaní politik.

¹⁹ Komunikačná stratégia bola napokon výrazne prepracovaná a prijatá MZV v marci 2010.

²⁰ Fialová, Z.: *Koherencia aktivít SlovakAid na národnej úrovni*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2008. Medzi odporúčané opatrenia autorka zaradila: upraviť systém a štruktúru rozhodovania a koordinácie implementácie rozvojovej a humanitárnej pomoci (napr. zaviesť medzirezortný koordinačný orgán) a ukotviť ich lepšie v legislatíve; vniesť do rozhodovania o podpore projektov v rámci ODA expertný prvok; na národnej úrovni vypracovať metodiku a zabezpečiť evaluáciu dopadov podporených projektov a programov; zabezpečiť diplomatickú podporu pre realizovanie rozvojových programov, zvýšiť kapacitu zastupiteľských úradov podieľať sa na plánovaní a implementácii ODA, uzavrieť bilaterálne zmluvy o poskytovaní ODA nielen s programovými, ale aj s projektovými krajinami ODA a ďalšie.

Významným prvkom, ktorý by v budúcnosti mohol pomôcť aj pri etablovaní systému evaluácie, je skúsenosť neformálneho hodnotenia slovenskej ODA v rámci DAC OECD, tzv. *peer review*, o ktorom sa diskutuje.²¹

SYSTÉMOVÉ ZMENY

KOORDINAČNÝ VÝBOR

Po zriadení SAMRS v roku 2007 vznikla projektová komisia, ktorá sa obohatila o zástupcov viacerých rezortov. Medzirezortný koordináčny výbor, ktorý bol poradným orgánom ministra zahraničných vecí, svoju predchádzajúcu činnosť utlmil. Ako ukázala prax, projektová komisia neposkytla dostatočnú náhradu a zmysel koordináčneho výboru sa pre celkový systém ODA ukázal ako dôležitý. Došlo k opätovnému oživeniu jeho činnosti. V roku 2009 sa stretol dvakrát. Na to, aby jeho jednania neboli len jednostranným informovaním zo strany MZV s prípadnými jednorazovými diskusiami, bude potrebné pokračovať v intenzívnejšej koordináčnej práci zo strany MZV (napr. cez zvolávanie pravidelných medzirezortných koordináčnych porád).

Znovuoživenie koordináčneho výboru poukazuje na potrebu ďalšieho usporiadania úloh a kompetencií v systéme ODA. Na jednej strane je potrebné vytvoriť funkčný mechanizmus, ktorý by stimuloval a koordinoval rozvojovú a humanitárnu pomoc v rámci všetkých zainteresovaných rezortov s prepojením na neštátne subjekty. Túto ambíciu má koordináčny výbor, hoci sám osebe takúto koordináciu nemôže zabezpečiť bez nadväzujúcich aktivít. Na druhej strane je dôležité vyjasniť pozíciu projektovej komisie v procese rozhodovania o špecifickej časti dvojstrannej rozvojovej pomoci. Ani tu samotná projektová komisia nestačí na úplné fungovanie systému poskytovania dotácií. V nasledujúcich rokoch bude žiaduce celkový systém doplniť o chýbajúce prvky.

PRAVIDLÁ V DVOJSTRANNEJ POMOCI

Významnou súčasťou dvojstrannej rozvojovej pomoci sú projekty realizované neštátnymi subjektmi (mimovládnyimi organizáciami, firmami, samosprávami). V roku 2009 pokračoval proces hľadania zmysluplných pravidiel ich spolupráce s donatorom – so SAMRS. Časťou, o ktorej sa najviac diskutuje, sú už tradične pravidlá pre rozpočtovanie a zúčtovanie projektov, tzv. finančná príručka. Podľa spätných väzieb, ktoré poskytujú hlavne

²¹ Slovensko zatiaľ nie je členom DAC OECD, preto nepôjde o štandardné „veľké“ *peer review*, ktoré pravidelne prebieha medzi členmi DAC, ale o „malé“ *peer review*. Podobným procesom už v minulosti prešla napr. Česká republika.

mimovládne organizácie zo svojich skúseností s používaním finančnej príručky a s komunikáciou so SAMRS, sa na jednej strane ukazuje, že stanovené pravidlá predstavujú v mnohých smeroch brzdu zmysluplnej rozvojovej pomoci, pretože nezohľadňujú špecifické podmienky práce v rozvojových krajinách. Vo viacerých prípadoch sa mimovládne organizácie sťažovali, že pracovníci SAMRS idú aj nad rámec vtedy platných pravidiel a požadujú úpravy, ktoré nemajú oporu vo finančnej príručke alebo v zákone.²²

Na druhej strane vzhľadom na usporiadanie vzťahov v systéme podliehajú dotácie pravidlám stanoveným pre narábanie s prostriedkami štátneho rozpočtu. To núti SAMRS dodržiavať rámce, ktoré neboli nikdy zamýšľané pre tento špecifický typ projektov.

Stanovené pravidlá bilaterálnej rozvojovej pomoci predstavujú v mnohých smeroch brzdu zmysluplnej rozvojovej pomoci, pretože nezohľadňujú špecifické podmienky práce v rozvojových krajinách.

Dlhodobým známym príkladom sú problémy, resp. nemožnosť využívať dotácie na mikropôžičkové programy, ktoré patria medzi kľúčové nástroje rozvojovej pomoci.

Ministerstvo zahraničných vecí sa koncom roka 2009 snažilo túto situáciu riešiť vypracovaním návrhu zákona o dotáciách poskytovaných z jeho rozpočtovej kapitoly. Zákon by zakotvil určité odlišnosti v narábaní s dotáciami. V násled-

nej diskusii s inými rezortmi a subjektmi sa však ukázalo, že táto cesta riešenia nemusí byť najlepšia. Výsledné riešenie ukáže až nasledujúci rok.

Finančná príručka – akokoľvek dôležitá – je len jednou časťou systému poskytovania dotácií. Snaha vedenia SAMRS štandardizovať a usporiadať procesy udeľovania a riadenia grantov viedla v druhej polovici roka k diskusiám o príprave systému vnútorných pravidiel a usmernení. Jediným existujúcim rámcom bol totiž štatút projektovej komisie, ktorá mala medzirezortné zloženie so zastúpením firiem a mimovládnych organizácií a rozhodovala o udeľovaní dotácií. Štatút opisoval hlavne postavenie a kompetencie komisie, ale nezaoberal sa postupmi práce a príprav rozhodovania ani vyhodnocovaním dôsledkov rozhodnutí. Napríklad úplne chýbala štandardizácia postupu a právomoci pri vyhlasovaní konkrétnych grantových výziev.

Žiadne konkrétne návrhy systému postupov zatiaľ neboli zverejnené, ani sa o nich širšie nediskutovalo. V každom prípade sú snahy v tomto smere veľmi dôležité a potrebné. Zmysluplný rámec môže prispieť k sprehľadneniu systému a poskytnúť nástroje na lepšie obsahové cielenie rozvojovej pomoci.

ZÁKON O ROZVOJOVEJ POMOCI – POKUS O NOVELIZÁCIU

Z iniciatívy poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky Zdenky Kramplovej vznikol v prvej polovici roka 2009 návrh na rozsiahlejšiu novelizáciu zákona č. 617/2007

---

²² Napr. problémy pri zmenách jednotkových cien pri dodržaní celkového rozpočtu, status lokálnych pracovníkov – vyžadovanie priamej pracovnej zmluvy s aplikantom (nestačí s miestnym partnerom projektu), neflexibilita (nemožnosť zvýšiť plat v druhom roku, ak je daná nižšia suma v prvom roku...) a pod.

o oficiálnej rozvojovej pomoci. Z. Kramplová o tejto otázke rokovala s MZV SR, MF SR a Platformou MVRO. Návrh novely sa v značnej miere inšpiroval závermi už spomínanej štúdie Zuzany Fialovej. Z diskusií vzišiel návrh, ktorý novelizoval vymedzenie základných pojmov, cieľov a nástrojov oficiálnej rozvojovej pomoci. Podstatnou časťou novely bol návrh lepšieho ukotvenia systému pre poskytovanie oficiálnej rozvojovej pomoci v zákone. V štruktúre orgánov okrem už prítomnej SAMRS doplnil zriadenie koordinačného výboru s monitorovacou komisiou. Návrh obsahoval zoznam systémov, ktoré by mali byť explicitne sformulované (napr. systém riadenia, systém finančného riadenia, systém monitorovania a hodnotenia, systém auditu alebo následnej finančnej kontroly), a počítal s tým, že detaily upraví všeobecne záväzný predpis MZV. Návrh zákona bol prerokovaný na 40. schôdzi NR SR a bolo prijaté uznesenie č. 1615 z 10. septembra 2009, že NR SR nebude pokračovať v rokovaní o návrhu zákona. Uznesenie bolo prijaté bez rozsiahlejšej diskusie, pričom zo 134 prítomných poslancov sa hlasovania zdržalo až 87.²³ Je náročné zodpovedne analyzovať, prečo sa tak stalo. Rozvrstvenie hlasov môže indikovať politickú inštrukciu k hlasovaniu. Minimálna diskusia o novele a vysoký počet zdržania sa hlasovania však môže poukazovať aj na to, že pre väčšinu našich zákonodarcov je téma rozvojovej pomoci stále okrajová a nepodstatná.

FINANCIE NA ODA A ROK 2009

Ako už bolo naznačené vyššie, aj napriek rozsiahlym a kontinuálnym zmenám v systéme poskytovania rozvojovej pomoci sa slovenská ODA potýka s takpovediac konštantnými problémami. Jedným z technicky najzávažnejších je stagnujúca alokácia finančných prostriedkov na ODA, najmä na jej projektový komponent, aj napriek neustále rastúcim nárokom či už na samotnú realizáciu jednotlivých rozvojových aktivít, alebo na ich administráciu a evaluáciu.

Na základe už spomínanej správy ministerstva zahraničných vecí poskytlo Slovensko v roku 2009 oficiálnu rozvojovú pomoc v celkovom objeme 54 040 144,80 eura. V percentuálnom vyjadrení predstavovala táto suma 0,086 % podiel na HND. Vo vzťahu k HDP/HND sa objem pomoci v tomto roku dostal na úroveň začiatkov „reálnej“ rozvojovej spolupráce SR. Ministerstvo vo svojej správe pripisuje danú skutočnosť globálnej finančnej a hospodárskej kríze. Vynecháva však jednu skutočnosť, ktorá je síce súčasťou výkazníctva každej krajiny, avšak v prípade Slovenska bude táto „pridaná hodnota“ štatistik ODA už len minulosťou. Odpustenie dlhov malo doteraz na našej ODA veľký podiel. Ak sa pozrieme na čísla očistené od dlhov, môžeme vidieť reálny stav slovenskej ODA – t. j. stav, s ktorým by sme mali naše objemy odteraz porovnávať. Podiel odpísaných dlhov na celkovej ODA bol od roku 2005 až po rok

²³ Za bolo 47 poslancov prevažne opozičných strán. Zdržali sa hlavne poslanci strán vládnej koalície. Nikto nebol proti. Pozri *Národná rada Slovenskej republiky – hlasovanie poslancov*. Schôdza č. 40, hlasovanie 99, 10. 9. 2009. <http://www.nrsr.sk/Default.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=25572>.

Tabuľka : *Financovanie ODA v rokoch 2002 – 2009*

rok	v tis. eur	% ODA/HDP/HND
2002	8 551	0,024
2003	18 374	0,046
2004	30 223	0,072
2005	57 743	0,120
2006	54 376	0,103
2007	54 849	0,093
2008	65 447	0,102
2009	54 040	0,086

Prameň: MZV SR (2009); údaje zo všetkých rokov boli prerátané konverzným kurzom 1 euro = 30,126 Sk. Od roku 2006 sa ukazovateľ ODA vyjadruje v pomere k HND.

2008 priemerne 30 % ročne. Z tohto údaja vyplýva aj to, že pokles ODA v roku 2009 nie je spôsobený len krízou, ale aj „vytratením sa“ dlžníkov vo výkazníctve. Ak teda abstrahujeme od rozdielov v ODA spôsobených odpisovaním dlhov, zistíme, že až na malú výnimku na prelome rokov 2005 a 2006 naša ODA pomaly rástla, predovšetkým však rástol jej multilaterálny komponent. Potvrďuje to aj rok 2009, keď sa multilaterálna ODA v absolútnych číslach zvýšila o cca 5 miliónov eur a bilaterálna sa pohybovala na zhruba tej istej úrovni ako v roku 2008. Absolútna aj percentuálna stagnácia podielu bilaterálnej pomoci na celkovej ODA je tiež jednou z príčin pomalého narastania podielu ODA na HND. Tak to bolo pred krízou, a ako vyplýva z ďalšej časti tohto textu, bude to trendom aj na najbližšie obdobie.

PRÍPRAVA ŠTÁTNEHO ROZPOČTU NA ROK 2010

A TORNÁDO KLIMATICKÝCH ZMIEN

Koniec roka 2009 bol poznačený intenzívnou prácou na prípravách Národného programu oficiálnej rozvojovej pomoci na rok 2010. Zámerom bolo zostaviť návrh čím skôr, aby mohol byť prijatý najneskôr začiatkom roka 2010, čo sa napokon nepodarilo. Podstatnými podkladmi pre vznik národného programu je zhodnotenie plnenia jeho „predchodcu“ a schválený štátny rozpočet na nasledujúci rok.

Keďže neexistuje priebežný systém zbierania a vyhodnocovania informácií, je pomerne náročné urobiť rozsiahle zhodnotenie celoročnej činnosti pred koncom roka. Okrem tejto výzvy boli autori návrhu národného programu postavení aj pred výzvou prichádzajúcu zo strany štátneho rozpočtu: časť dvojstrannej pomoci určená na rozvojové projekty bola znížená o takmer 60 % oproti roku 2009.

Tento návrh vyvolal veľkú kritiku nielen v kruhoch mimovládnych organizácií, ktoré dôsledne sledujú vývoj v tejto oblasti, ale stretol sa aj s kritikou v Zahraničnom

výbore Národnej rady SR. Kritika bola formulovaná naprieč celým politickým spektrom a diskusia o tejto časti návrhu rozpočtu zaberala väčšinu rokovania zahraničného výboru o štátnom rozpočte. Situáciu napokon prisľúbil vyriešiť minister Miroslav Lajčák navýšením položky na úroveň roka 2009 v rámci vlastných zdrojov MZV.

V kontexte tohto napätia vyvolal diskusiu aj návrh MZV vyčerpať zostávajúce prostriedky z rozpočtu na rok 2009 schválením tridsiatky projektov, ktoré sa pôvodne ocitli pod čiarou pri pôvodnom rozhodovaní projektovskej komisie. Schválením týchto projektov by sa nielen dočerpali rozpočet z roku 2009 (čo bolo vnímané ako žiaduce), ale vytvoril by sa záväzok ďalších splátok v nasledujúcich rokoch (teda sa ešte zvyšovalo ohrozenie grantových kôl v roku 2010). Napokon došlo ku schváleniu ôsmich projektov, ktoré patrili medzi prvé pod čiarou.

Táto výmena poukázala na dve skutočnosti. Po prvé, systém rozpočtovania a sledovania výdavkov a záväzkov SAMRS je neprehľadný a spôsobuje ťažkosti pri prijímaní rozhodnutí. Ako priamy dôsledok tejto situácie vznikol návrh nového systému, ktorý lepšie zodpovedá potrebám pravidiel týkajúcich sa štátneho rozpočtu a zároveň rieši problém diskrepancie medzi rozpočtovanými položkami na viacročné projekty a tlakom míňať rozpočtované prostriedky v danom roku. Návrh bol prijatý s veľmi pozitívnym ohlasom aj zo strany mimovládnych organizácií.

Po druhé, spor poukázal na potrebu jednoznačnejšej úpravy procesov rozhodovania v projektovskej komisii, aby v budúcnosti nedochádzalo k nedorozumeniam spôsobeným odlišným porozumením pravidiel a rozhodnutí samotnej projektovskej komisie.

Neistota okolo rozpočtu na rok 2010 sa v posledných dňoch roka 2009 znásobila so zintenzívnením diskusie o dopadoch klimatických zmien v súvislosti s globálnou konferenciou o klíme v Kodani (6. – 18. decembra 2009). Na samite Európskej rady 10. – 11. decembra 2009 dospeli členské štáty EÚ k záveru, že sú pripravené prispieť na boj s dopadmi klimatických zmien čiastkou 2,4 miliardy eur ročne v rokoch 2010 až 2012²⁴. Premiér Robert Fico prisľúbil slovenský príspevok vo výške 9 miliónov eur. V následných diskusiách sa ukázalo, že v každom roku by mal 1 milión eur prichádzať z prostriedkov vyčlenených na rozvojovú pomoc.

Tento prísľub vnáša do slovenskej oficiálnej rozvojovej pomoci novú významnú sektorovú prioritu, ktorá sa dosiaľ výraznejšie neodrazila v politikách ani v podporovaných projektoch. Už v roku 2010 bude výzvou pre všetkých aktérov otázka, ako sa s ňou vyrovnajú: či budú nútení hľadať administratívne riešenia bez skutočného pozitívneho obsahu, alebo dokážu vo veľmi krátkom čase uviesť túto sektorovú prioritu do života.

Premiér Robert Fico prisľúbil slovenský príspevok na boj s dopadmi klimatických zmien vo výške 9 miliónov eur. V následných diskusiách sa ukázalo, že v každom roku by mal 1 milión eur prichádzať z prostriedkov vyčlenených na rozvojovú pomoc.

---

²⁴ The EU and its Member States are Ready to Contribute with Fast-Start Funding of EUR 2.4 billion Annually for the Years 2010 to 2012. Európska rada, Brusel 11. 12. 2009. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/111877.pdf.

ČO ĎALEJ?

Stále platí, že slovenská ODA čelí množstvu systémových i technických problémov súvisiacich jednak s nestabilnou prioritizáciou zahraničnopolitických cieľov a našich záujmov v rozvojových krajinách, ich širokým rozptylom, *de facto* neexistujúcou harmonizáciou a koordináciou s inými donormi (minimálne na regionálnej úrovni), nedôsledne dobudovaným projektovým cyklom v rámci SlovakAid, minimálnou verejnou diskusiou o otázkach rozvojovej spolupráce a poddimenzovaným financovaním. To všetko naznačuje, že Slovensko by malo v kvalitatívnej a kvantitatívnej transformácii systému ODA pokračovať. Pred slovenskou ODA stojí ešte mnoho prekážok, cez ktoré bude musieť preskákať, avšak zmeny sú nevyhnutné.²⁵ V záujme skvalitnenia a zefektívnenia ODA predkladáme nasledujúce návrhy.

1. Teritoriálne priority:

- a) nevyhnutne znížiť počet krajín, do ktorých slovenská ODA smeruje;
- b) v nadväznosti na zníženie počtu krajín zabezpečiť kontinuitu a našu rozvojovú pomoc dlhodobou teritoriálne (ale aj sektorovo) ukotviť, pričom sa využijú doterajšie skúsenosti, a v tomto kontexte zabezpečiť súlad ODA s plnením miléniových rozvojových cieľov a s našimi zahraničnopolitickými cieľmi;
- c) umožniť realizáciu regionálnych projektov (napr. západný Balkán, krajiny Východného partnerstva a pod.).

2. Sektorové priority:

- a) vypracovať dlhodobé programové donorské zámery pre všetky krajiny/regióny so špecifickými sektorovými prioritami;
- b) ustupovať najmä od sektorovej priority infraštruktúra – v krajinách západného Balkánu a Východného partnerstva EÚ stavať programy pomoci na transformačných a integračných skúsenostiach Slovenska. V chudobných krajinách je účinné zamerať sa najmä na sektorové priority, ktoré majú dlhodobú udržateľnosť – vzdelávanie, socioekonomický rozvoj a budovanie demokratických inštitúcií.

3. Koncepcné, legislatívne a technické zmeny (projektový cyklus):

- a) novelizovať zákon o rozvojovej pomoci z dôvodu lepšieho ukotvenia systému pre poskytovanie oficiálnej rozvojovej pomoci v legislatíve;
- b) v spolupráci s MV SR a štátnymi hmotnými rezervami reformovať systém poskytovania humanitárnej pomoci s výraznejším zapojením SlovakAid a neštátnych aktérov s cieľom výrazne skvalitniť systém a urobiť ho flexibilnejším;

²⁵ Odporúčania a návrhy vypracovali autori na základe záverov svojej analýzy, konzultácií s inými expertmi a realizátormi ODA (Nora Beňáková, Marián Čaučík, Vladimír Benč) a záverov (odporúčaní) predsedníctva Platformy (ktorého sú obaja autormi členmi), ktoré boli publikované v bulletinne *Vytvárajme dobrý obraz Slovenska cez program oficiálnej rozvojovej pomoci*. Platforma MVRO, Bratislava 2010.

- c) zaradiť témy globálneho rozvojového vzdelávania do prierezových tém v rámci učebných osnov na školách;
  - d) vytvoriť národný systém vysielania dobrovoľníkov a expertov do rozvojových krajín v záujme budovania kapacít a ľudských zdrojov pre oblasť rozvojovej pomoci;
  - e) vytvoriť systém vlastnej evaluácie a monitoringu;
  - f) budovať kapacity, predovšetkým inštitucionálne a ľudské, a to na všetkých úrovniach a vo všetkých sektoroch, o. i. zabezpečiť stabilnejšie personálne obsadenie odboru rozvojovej spolupráce na MZV SR, aby bola zaručená kontinuita. Zároveň zaistiť, aby bola na ZÚ v programových a projektových krajinách stabilná pozícia experta na rozvojovú spoluprácu, prípadne zástupcu administratívno-kontraktačnej jednotky;
  - g) vytvoriť systém jasných pravidiel podpory spolufinancovania projektov medzinárodnej rozvojovej spolupráce a zapojenia sa slovenských subjektov do týchto projektov;
  - h) zmeniť systém poskytovania dotácií od SAMRS smerom k väčšej flexibilitě využívania prostriedkov zo štátneho rozpočtu a zohľadňujúc špecifiká práce v rozvojových krajinách;
  - i) zjednodušiť, sprehľadniť a zefektívniť systém implementácie ODA a zavedenie nových nástrojov, ako napr. „twinning“ – vysielanie slovenských expertov, pobytové stáže pre expertov z partnerských krajín, pôžičkové schémy pre podnikateľské projekty;
  - j) vytvorenie zjednodušených procedúr na prípravu projektov (hlavne dopytovo orientovaných z partnerských krajín);
  - k) udržať mikroprojektové schémy ODA na ambasádach v partnerských krajinách, pričom na každej ambasáde by mal byť odborný personál, ktorý sa bude venovať rozvojovej pomoci, schémy by mali mať jasné a transparentné pravidlá využívania, ako aj striktné vymedzený účel a sektorové zameranie (hlavne na zviditeľňovanie slovenskej ODA, podporu lokálnych MVO, budovanie kapacít a pod., a najmä s cieľom flexibilne reagovať na situáciu v partnerských krajinách).
4. *Finančné zmeny*
- a) stanoviť dlhodobý záväzný finančný výhľad pre navýšenie objemu financií pre SlovakAid, čo Slovensku umožní priblížiť sa k plneniu si medzinárodných záväzkov v EÚ/OECD;
  - b) výrazne zvýšiť objem bilaterálnej a regionálne poskytovanej pomoci (aspoň na 50 % ODA);
  - c) program SlovakAid treba rozšíriť aj o nové záväzky SR v oblasti boja proti klimatickým zmenám v chudobných krajinách (9 miliónov eur v rokoch 2010 – 2012).
5. *Spolupráca s inými donormi:*
- a) nájsť 1 až 2 kľúčových partnerov slovenskej ODA na realizáciu projektov buď v rámci spolupráce regiónu V4 v oblasti ODA, alebo zmluvne potvrdiť a rozšíriť

spoluprácu s ADA, prípadne CIDA, prípadne s donormi zo severských krajín s cieľom kumulovať zdroje, umožniť financovať dlhodobé projekty (5 – 7 rokov), zefektívniť implementačné mechanizmy/inštitúcie a deliť sa o ne a získať partnera na budovanie našich kapacít v ODA a perspektívu zmeny, resp. úpravy teritoriálnych priorít.

REFERENCIE

- Benč, V., Brezáni, P.: *Rozvojová spolupráca Slovenskej republiky v roku 2008*. In: Brezáni, P. (ed): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej republiky 2008*. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n. o., Bratislava 2009.
- Fialová, Z.: *Koherencia aktivít SlovakAid na národnej úrovni*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2008.
- Informácia o oficiálnej rozvojovej pomoci poskytnutej Slovenskou republikou v roku 2009*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2010.
- Národná rada Slovenskej republiky – hlasovanie poslancov*. Schôdza č. 40, hlasovanie 99, 10. 9. 2009. <http://www.nrsr.sk/Default.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=25572>.
- Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky na rok 2009*. Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Bratislava 2009. <http://www.slovakaid.mfa.sk/index.php/article/view/388/1/1>.
- The EU and its Member States are Ready to Contribute with Fast-Start Funding of EUR 2.4 billion Annually for the Years 2010 to 2012*. Európska rada, Brusel 11. 12. 2009. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/111877.pdf.
- Výročná správa rozpočtovej organizácie. Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) za rok 2009*. Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, Bratislava 2010. [http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_401082E6E1179-CE8C12576FE004415BA_SK/\\$File/VS_SAMRS_2009.pdf](http://www.foreign.gov.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_401082E6E1179-CE8C12576FE004415BA_SK/$File/VS_SAMRS_2009.pdf).
- Vytvárajme dobrý obraz Slovenska cez program oficiálnej rozvojovej pomoci*. Platforma MVRO, Bratislava 2010.

SLOVENSKÁ VEREJNÁ DIPLOMACIA V ROKU 2009

ONDREJ GAŽOVIČ

Rok 2009 sa z pohľadu slovenskej verejnej diplomacie dá označiť za prelomový. Práve on priniesol viaceré momenty, ktoré prispeli k ujasňovaniu chápania tejto súčasti zahraničnej politiky v prostredí SR, ako aj k jej inštitucionalizácii a praktickému napĺňaniu. Koncept verejnej diplomacie sa v roku 2009 systematicky udomácnil v zahraničnopolitickej diskusii SR. Druhou stranou tohto konštatovania je fakt, že mnohé súvisiace otázky zostávajú stále nedoriešené. Pravidelné bilancovanie v *Ročenkách slovenskej zahraničnej politiky* tak predstavuje dobrú príležitosť na zmapovanie prvých krokov slovenskej verejnej diplomacie a poskytuje tiež priestor na zamyslenie sa nad výzvami a príležitosťami, ktoré ju čakajú.

POJEM VEREJNÁ DIPLOMACIA A JEJ VÝZNAM

Podobne ako ďalšie často používané termíny, aj pojem verejná diplomacia je vystavený riziku istého obsahového rozriedenia. Čo teda verejná diplomacia vlastne znamená, aké sú aktuálne trendy v jej chápaní a prečo v zahraničnopolitických aktivitách jednotlivých štátov získava čoraz viac na relevantnosti?

Čiastočnú odpoveď na prvú časť otázky poskytuje už samotný pohľad na skúmané slovné spojenie. Pokiaľ medzi hlavné úlohy *diplomacie* v tradičnom ponímaní patrí umožniť štátu bez použitia násilia dosahovať svoje zahraničnopolitické ciele¹, prínos verejnej diplomacie spočíva práve v uvedomení si potenciálu *verejnosti* pri napĺňaní

---

¹ Pozri napr. Berridge, G. R.: *Diplomacy – Theory and Practice*. Palgrave, Londýn 2002.

tejto úlohy. Dosiahnutie pozitívneho vnímania a prípadnej podpory u zahraničnej, ale aj u domácej verejnosti sa totiž stáva stále dôležitejším predpokladom úspešného zahraničnopolitického pôsobenia jednotlivých krajín.

Prvý z dôvodov rastúceho významu verejnej diplomacie tak spočíva na pragmatickom základe – vťahovanie verejnosti do procesov zahraničnej politiky umožňuje krajine efektívnejšie presadzovať a naplňovať vlastné záujmy. Vnímanie verejnosti hralo v zahraničnopolitických úvahách úlohu odjakživa, no aktuálne fenomény súvisiace s globalizáciou a s rozmachom informačných technológií spôsobili zásadnú premenu prostredia, v ktorom sa zahraničná politika odohráva. Jednotlivci a rôzne typy nevládných aktérov získali k dispozícii prostriedky, vďaka ktorým dokážu získavať informácie o udalostiach vo svete v reálnom čase a nezávisle od svojej vlády. Tieto fenomény im zároveň umožňujú bez ohľadu na fyzickú vzdialenosť vzájomne komunikovať, vyjadrovať postoje, získavať verejnú podporu a koordinovať svoju činnosť. Slovom Jana Melissen, občania sa čoraz viac stávajú kritickými pozorovateľmi a aktívnymi účastníkmi zahraničnej politiky.²

V takto premenenom prostredí sú mnohé otázky zahraničnej politiky okamžite konfrontované s efektmi pôsobenia domácej i zahraničnej verejnej mienky. Jej nepriazeň dokáže spraviť akúkoľvek vládnu politiku minimálne viac nákladnou, alebo ju vie priamo odsúdiť na neúspech. Naopak priaznivé vnímanie krajiny výrazne uľahčuje realizáciu jej záujmov.

Verejná diplomacia sa v súčasnosti zameriava na komunikáciu a na utváranie partnerstiev s domácou i so zahraničnou verejnosťou, ktorej pozitívnym dôsledkom má byť utvorenie tzv. umožňujúceho prostredia pre výkon zahraničnej politiky.

Rozvíjanie verejnej diplomacie by však malo vychádzať aj z istého normatívneho základu, ktorý spočíva v rozvíjaní ideálov demokracie a dobrej správy vecí verejných. Vláda čerpá svoju legitimitu sprostredkovanú od ľudu a práve občania by mali byť finálnymi adresátmi jej konania

– vláda je tu pre nich, nie naopak. Z tohto pohľadu je správne, aby bola pri plánovaní a pri výkone zahraničnej politiky zabezpečená kvalitná obojstranná komunikácia s širšou aj odbornou verejnosťou a v adekvátnej miere umožnená i jej participácia na spomínaných procesoch.

Pri pohľade na rôzne definície z odbornej literatúry je možné v súhrne povedať, že verejná diplomacia sa v súčasnosti zameriava na komunikáciu a na utváranie partnerstiev s domácou i so zahraničnou verejnosťou, ktorej pozitívnym dôsledkom má byť utvorenie tzv. umožňujúceho prostredia pre výkon zahraničnej politiky.³

² Melissen, J.: *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*. In: Melissen, J. (ed): *The New Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan, New York 2005.

³ Pozri napr. Batora, J.: *Public Diplomacy between Home and Abroad: Norway and Canada*. In: *The Hague Journal of Diplomacy* 1/2006; Leonard, M., Stead, C., Smewing, C.: *Public Diplomacy*. The Foreign Policy Center, Londýn 2002; Melissen, J.: *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*. In: Melissen, J. (ed): *The New Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan, New York 2005.

Na časti týchto procesov pritom do istej miery participujú všetci jednotlivci, ktorí rôznymi spôsobmi prichádzajú do kontaktu so zahraničím. Zachytiť tieto rôznorodé a najmä nespočetné mikrokontakty verejnej diplomacie je samozrejme nemožné. Predkladaný príspevok sa preto venuje tým aspektom verejnej diplomacie Slovenska, ktoré v roku 2009 vychádzali z činnosti Ministerstva zahraničných vecí SR (MZV SR) a najmä jeho novovzniknutého Odboru verejnej diplomacie (OVDI).

VEREJNÁ DIPLOMACIA NA SLOVENSKU

Definícia verejnej diplomacie, ktorú si osvojilo MZV SR, v zásade rešpektuje súvislosti načrtnuté v predchádzajúcej kapitole a je v súlade s moderným vnímaním tohto pojmu. Slovom Eleny Mallickovej, riaditeľky Odboru verejnej diplomacie MZV SR, verejnú diplomáciu ministerstvo chápe ako „dlhodobý proces komunikácie s domácou aj zahraničnou verejnosťou, s cieľom zvyšovať atraktivnosť Slovenska, jeho kredibilitu a pochopenie zahraničnopolitických cieľov“.⁴

Za výrazné pozitívum tejto definície možno označiť fakt, že zahŕňa obe dimenzie verejnej diplomacie – domácu aj zahraničnú. Zanedbanie domácej dimenzie by podkopávalo možnosti verejnej diplomacie hneď z niekoľkých dôvodov. Domáci aktéri majú veľké množstvo kvalitných väzieb na zahraničie a môžu výrazne pomôcť medzinárodnému pôsobeniu SR. Komunikácia s občanmi vlastnej krajiny by zároveň mala byť povinnosťou každého štátneho orgánu. Navyše špeciálne v prípade MZV predstavuje rozvoj vzťahov s domácou verejnosťou aj jeden zo spôsobov posilnenia legitimity jeho samotnej existencie.⁵

Druhý pozitívny moment takéhoto chápania verejnej diplomacie spočíva v tom, že popri atraktivnosti krajiny akcentuje aj význam kredibility – práve dôveryhodnosť sa stáva čoraz nutnejším predpokladom úspešného pôsobenia na medzinárodnej scéne. Bolo by omylom zameriavať verejnú diplomáciu len na prezentovanie istého imidžu SR. Ako píše nestor teórií „mäkkej moci“ a verejnej diplomacie Joseph S. Nye, skutky hovoria hlasnejšie ako slová, takže akokoľvek pozitívne prezentovaný imidž krajiny môže byť jej nedôveryhodným konaním okamžite znehodnotený.⁶

Vhodne zvolená definícia verejnej diplomacie je však len malým kameňom v mozaike jej celkovej podoby. Pri mapovaní slovenskej verejnej diplomacie je vhodné ďalej uprieť pohľad na podobu zvoleného inštitucionálneho rámca, na stav jej akademického a analytického zázemia a najmä na konkrétne aktivity, ktorými sa v uplynulom roku prezentovala.

⁴ Príhovor E. Mallickovej na konferencii *Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR*, 4. 12. 2009, Bratislava; ako aj e-mailová komunikácia s autorom predkladaného textu.

⁵ Pozri napr. Berridge, G. R.: *Diplomacy – Theory and Practice*. Palgrave, Londýn 2002.

⁶ Nye, J. S.: *Smart Power Needs Smart Public Diplomacy*. 15. 2. 2010. http://belfercenter.ksg.harvard.edu/publication/19934/smart_power_needs_smart_public_diplomacy.html?breadcrumb=/experts/3/joseph_s_nye.

INŠTITUCIONÁLNY RÁMEC

Jedným z krokov na ceste k novej kvalite verejnodiplomatického pôsobenia SR bola inštitucionálna reforma MZV SR vychádzajúca z komplexného procesu evaluácií a reforiem známeho pod skratkou TREFA.⁷ V rámci zmien, ktoré táto reforma priniesla, vznikla na MZV SR k 1. septembru 2008 Sekcia verejnej diplomacie a služieb občanom (SVDS). Generálnym riaditeľom spomínanej sekcie sa stal skúsený kariérny diplomat, veľvyslanec Vasil Grivna. Organizačné jednotky SVDS sú: Odbor archívu a knižnice (ARAK), Konzulárny odbor (KONZ), Oddelenie honorárnych konzulátov SR (OHOK), Odbor kultúrnej diplomacie (OKUD), Odbor verejnej diplomacie (OVDI), Stredisko pomoci a služieb občanom (SPSO) a Tlačový odbor (TLAČ).

Pokiaľ ide o verejnú diplomáciu, kľúčovú úlohu by mal zohrávať pochopiteľne najmä Odbor verejnej diplomacie. Prvá fáza pôsobenia OVDI od septembra 2008 do júna 2009 bola do istej miery poznačená konceptuálnou nevyjasnenosťou jeho čin-

---

Jedným z krokov na ceste k novej kvalite verejnodiplomatického pôsobenia SR bola inštitucionálna reforma MZV SR vychádzajúca z komplexného procesu evaluácií a reforiem známeho pod skratkou TREFA.

---

nosti, ako aj nedostatkami v oblasti personálnych, finančných a kompetenčných zdrojov. V tomto období, ktoré by sa dalo označiť aj ako obdobie „oficiálnej existencie a reálnej stagnácie“, viedol OVDI bývalý veľvyslanec SR v JAR Pavol Ivan. Výraznejší rozvoj OVDI nastal až od 1. júna 2009, keď riadenie tohto odboru prevzala Elena Mallicková, odborníčka z mediálneho prostredia. Pod jej vedením OVDI zintenzívnil svoju činnosť a obsahovo aj personálne sa posilnil, čo sa pozi-

tívne prejavilo v náraste aktivity odboru v druhej polovici roka 2009.⁸ Začiatkom roka 2010 pôsobilo na OVDI osem pracovníkov vrátane riaditeľky Mallickovej.

Organizačný poriadok MZV SR zaraďuje medzi hlavné úlohy OVDI najmä koordináciu aktivít ministerstva a zastupiteľských úradov SR v oblasti verejnej diplomacie, prezentáciu činnosti a cieľov MZV a ich propagáciu pomocou rôznych podujatí, vytváranie a koordinovanie internetovej prezentácie, publikácií, propagačných materiálov, komunikačného aj vizuálneho rámca MZV, koordináciu využívania nových elektronických komunikačných kanálov a koordináciu spolupráce s mimovládny sektorom, vrátane dotačnej schémy.⁹

⁷ Skratka zo spojenia "TRvalá EFektivita riadeniA". Bližšie k tomuto procesu pozri napr. Peško, M.: *Modernizácia slovenskej zahraničnej služby*. In: Brezáni, P. (ed): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2007*. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., Bratislava 2008, s. 91 – 105; ako aj Peško, M.: *Modernizácia slovenskej zahraničnej služby – od analýz k realizácii*. In: Brezáni, P. (ed): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2008*. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., Bratislava 2009, s. 123 – 139.

⁸ V osobných rozhovoroch s pracovníkmi SVDS bola pozitívne hodnotená aj rola ministra Lajčáka, ktorý po svojom nástupe do funkcie začal podporovať rozvíjanie slovenskej verejnej diplomacie.

⁹ *Hlavné činnosti útvarov MZV SR*. Príloha č. 2 k Smernici č. 33/2010 Zb. MZV, ktorou sa vydáva organizačný poriadok MZV SR.

Z takéhoto stručného zhrnutia hlavných úloh OVDI je zrejmé, že hlavná časť jeho pôsobenia by mala spočívať v koordinačných a informačných činnostiach, pričom dôraz je kladený na spoluprácu s ďalšími aktérmi (zastupiteľské úrady, mimovládne organizácie a pod.).

Napĺňanie tohto zamerania je možné sledovať aj v konkrétnych aktivitách OVDI. Preto môžeme usudzovať, že úlohou a snahou OVDI nie je prevziať akúsi centralizačnú, hierarchicky nadradenú funkciu, ale skôr má ambíciu pôsobiť ako napomáhajúci prvok, ktorý v procesoch vzájomných interakcií s ďalšími aktérmi rozvíja potenciál slovenskej verejnej diplomacie. Takéto poňatie je blízke tzv. sieťovému modelu verejnej diplomacie, ktorý viacerí odborníci hodnotia ako progresívny a odporúčajú.¹⁰

Bude nesporne zaujímavé sledovať, ako sa k podobe verejnej diplomacie na Slovensku a k úlohe OVDI vysloví plánovaná *Koncepcia verejnej diplomacie SR*. Tá by mala definovať aj konkrétne priority slovenskej verejnej diplomacie a rozpracovať jej teritoriálne zameranie a špecifiká. Je iste škoda, že takýto zásadný dokument ešte nie je k dispozícii a jeho predstavenie sa očakáva pravdepodobne až v druhej polovici roka 2010. Na druhej strane je možné predpokladať, že ak dostatok vyhradeného času prispeje ku kvalite tohto koncepčného dokumentu, v konečnom dôsledku to bude pre slovenskú verejnú diplomáciu lepším a efektívnejším riešením, ako by bola nutnosť pracovať podľa narýchlo a nedôsledne pripravenej koncepcie. Ako sa pracovníkom MZV podarí uspieť v tejto snahe bude možné posúdiť až na stránkach budúcich edícií ročenky.

Súčasťou inštitucionálnej štruktúry slovenskej verejnej diplomacie je aj tzv. Rada vlády pre jednotnú prezentáciu SR v zahraničí, ktorá bola zriadená na základe uznesenia vlády SR č. 177 zo 4. marca 2009. Jej zloženie a činnosť bližšie predstavíme v ďalších podkapitolách.

ANALYTICKÉ A AKADEMICKÉ ZÁZEMIE

Postupná inštitucionalizácia verejnej diplomacie nadviazala na zvýšenú mieru pozornosti, ktorú tejto oblasti zahraničnej politiky začali v posledných rokoch venovať aj slovenskí odborníci na medzinárodné vzťahy pôsobiaci mimo štruktúr MZV.

Spomedzi teoretikov a analytikov, ktorí sa zaoberajú verejnou diplomaciou, do istej miery vyčnieva odborná produkcia Jozefa Bátora. Svojimi prácami a výskumom sa Bátor presadil na stránkach prestížnych zahraničných žurnálov a jeho diela patria k často citovaným v aktuálnej svetovej diskusii o diplomacii a jej premenách.¹¹ Časť

¹⁰ Pozri napr. Hocking, B.: *Rethinking the New Public Diplomacy*. In: Melissen, J. (ed): *The New Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan, New York 2005; ako aj Bátor, J.: *Prvé kroky slovenskej verejnej diplomacie*. In: *Zahraničná politika*, ročník XIII, No. 2/2009, s. 8 – 9.

¹¹ Pozri napr. Bátor, J.: *Does the European Union Transform the Institution of Diplomacy?* In: *Journal of European Public Policy*, ročník 12, No. 1/2005; Bátor, J.: *Public Diplomacy between Home and Abroad: Norway and Canada*. In: *The Hague Journal of Diplomacy*, No. 1/2006; alebo Bátor, J.: *Foreign Ministries and the Information Revolution: Going Virtual?* Martinus Nijhoff Publishers, Leiden a Boston 2008.

svojej produkcie Jozef Bátora zameriava tiež na domáce publikum a podieľa sa aj na konzultáciách, ktoré súvisia s formovaním podoby verejnej diplomacie SR a tvorbou jej koncepcie. Medzi pozitívne efekty návratu tohto akademika na Slovensko patrí tiež fakt, že na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského (FSEV UK) sa začala formovať skupina vedeckých pracovníkov, ktorí majú záujem o systematické rozvíjanie bádania v oblasti verejnej diplomacie.¹²

Dôležitý vklad do diskusií o slovenskej verejnej diplomacii poskytli viacerí ďalší autori. Na prelome rokov 2008 a 2009 vypracovali Eliška Sláviková, Vladimír Bilčík a Alexander Duleba z Výskumného centra SFPa detailnú správu, v ktorej analyzovali východiská a navrhovali ďalšie postupy pre slovenskú verejnú diplomaciu.¹³ Svojimi úvahami (nielen) o koncepte „mäkkej moci“ J. S. Nyea obohacuje debatu o verejnej diplomacii Martin Bútor¹⁴, dôležitý hlas prináša popri svojej praktickej činnosti aj

---

Kritická reflexia produktov akademickej a analytickej práce pracovníkmi MZV SR a vzájomný dialóg medzi týmito aktérmi môžu predstavovať cenné zázemie pre reálnu podobu a výkon verejnej diplomacie.

Milan Nič s jeho poňatím „občianskej diplomacie“¹⁵. Postoje a záujem slovenských občanov o zahraničnopolitické témy dlhodobo reflektuje Oľga Gyárfášová¹⁶, otázkami verejnej diplomacie sa vo svojich textoch zaoberali aj Erik Pajtinka¹⁷ a ďalší autori.

Kritická reflexia produktov akademickej a analytickej práce pracovníkmi MZV SR a vzájomný dialóg medzi týmito aktérmi môžu predstavovať

cenné zázemie pre reálnu podobu a výkon verejnej diplomacie. Zo strany MZV bola opakovane vyslovená ochota vypočuť si názory a podnety odbornej verejnosti. Jej dobrým vkladom do diskusie by v budúcnosti mohlo byť najmä predkladanie výsledkov pôvodného empirického výskumu, ktorý je v oblasti verejnej diplomacie aj vo svete stále skôr poddimenzovaný.

¹² Príkladom tohto procesu je napr. prvá slovenská konferencia o verejnej diplomacii *Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR*, ktorú spolu s MZV SR zorganizoval práve Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK. Na tejto konferencii popri J. Bátorovi predniesli svoje príspevky alebo viedli jednotlivé panely ďalší odborníci z FSEV UK, ako napr. Silvia Miháliková, Oľga Gyárfášová, Zuzana Hozlárová, Juraj Buzalka, Peter Kopecký, Dušan Leška a Ondrej Gažovič. Pozri aj konferenčný zborník Batora, J., Hozlárová, Z. (eds): *Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR? Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK*, Bratislava 2010.

¹³ Sláviková, E., Bilčík, V., Duleba, A.: *Strednodobá koncepcia rozvoja verejnej diplomacie v podmienkach Ministerstva zahraničných vecí SR. Analýza skúseností a návrh odporúčaní*. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., Bratislava 2009. www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/222.

¹⁴ Pozri napr. Bútor, M.: *Prestáva Slovensko vyžarovať „soft power“?* In: *Zahraničná politika*, ročník XI, No. 6/2007, s. 3 – 7.

¹⁵ Pozri napr. texty z blogu Milana Niča na <http://blog.aktualne.centrum.sk/blogy/milan-nic.php>

¹⁶ Z najnovších príspevkov pozri napr. Gyárfášová, O.: *Zahraničná politika – popoluška volebnej súťaže?* In: *Zahraničná politika*, ročník XIV, No. 1/2010, s. 3 – 5.

¹⁷ Pozri napr. Pajtinka, E.: *Verejná diplomacia*. In: Mattoš, B. (ed): *Diplomatická služba členského štátu EÚ v procese európskej integrácie*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Ekonom, Bratislava 2008.

AKTIVITY VEREJNEJ DIPLOMACIE SR

O podobe slovenskej verejnej diplomacie samozrejme veľa vypovedajú najmä konkrétne aktivity, ktorými sa MZV SR v uplynulom roku prezentovalo. Dôležitou dimenziou činnosti OVDI v roku 2009 bola organizácia a koordinácia viacerých stretnutí, diskusií a konferencií, ktorých spoločným cieľom bolo postupné utváranie formy a obsahu verejnej diplomacie SR. Na týchto aktivitách sa zúčastnili rôznorodí spoločenský aktéri, medzi ktorých popri pracovníkoch z ústredia MZV SR a jednotlivých zastupiteľských úradov v zahraničí patrili odborníci z akademického prostredia, analytici z mimovládnych organizácií, občianski aktivisti, pracovníci Slovenskej agentúry pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) a Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (SACR), zástupcovia regiónov, biznisu, vrátane konzultačných a reklamných spoločností, ako aj ďalší záujemcovia o danú problematiku.

O verejnej diplomacii sa diskutovalo na pôde MZV v rámci panelu pri porade vedúcich zastupiteľských úradov 30. júna 2009. Ďalšie pracovné stretnutia sa týkali špecificky tzv. jednotnej prezentácie SR. Ministerstvo ako hlavný koordinátor tohto procesu pripravilo prvé zasadnutie Rady vlády pre jednotnú prezentáciu SR v zahraničí, stretnutie koordinátorov tohto procesu 22. septembra 2009, aj širšie diskusné stretnutie 15. októbra 2009, na ktorom sa zúčastnili rôznorodí aktéri so záujmom a potenciálom zapojiť sa do jednotnej prezentácie. Dňa 19. novembra 2009 prebehlo ďalšie odborné stretnutie tzv. expertného fóra Rady vlády pre jednotnú prezentáciu SR v zahraničí. V závere roka, 4. decembra 2009, sa konala na MZV konferencia Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR, ktorú spolu s ministerstvom organizoval Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského (FSEV UK).

Z podoby spomínaných stretnutí je zrejmé, že MZV SR má záujem o komunikáciu s aktérmi, ktorí zastupujú viaceré segmenty spoločnosti. Takúto snahu treba hodnotiť pozitívne, keďže na jednej strane pomáha pri tvorbe takej podoby verejnej diplomacie, s ktorou sa môže stotožniť väčšina aktérov, a na druhej strane je vlastne sama osebe relevantným verejnodiplomatickým projektom. Ministerstvo totiž prostredníctvom predstavených aktivít systematicky komunikuje a rozvíja vzťahy s domácimi spoločenskými aktérmi.

Druhou dimenziou činnosti OVDI v roku 2009 bolo rozvíjanie možností, ktoré pre MZV ponúkajú moderné informačné technológie. Dôležitým príspevkom bola príprava a spustenie novej internetovej stránky MZV. Tá je v porovnaní s predchádzajúcou prehľadnejšia, ponúka rôznorodý multimedialny obsah, napr. v podobe audio- a videozáznamov, ale aj nové spôsoby obojstrannej komunikácie MZV s občanmi. Dobrá verejná diplomacia by nemala byť zameraná len na jednosmerný prenos informácií od MZV k občanom, ale mala by hľadať spôsoby, ako dať verejnosti možnosť vyjadriť sa k témam, ktoré pokladá za dôležité. Ministerstvo na svojej novej internetovej stránke vykročilo práve týmto smerom a ponúklo verejnosti možnosť zúčastniť sa na interaktívnej diskusii s vrcholnými predstaviteľmi MZV prostredníctvom internetového chatu.¹⁸

¹⁸ Prístup k archívu chatov a zapojenie sa do aktuálneho chatu je možné zo stránky <https://www.mzv.sk/Chat>.

Prvý takýto chat prebehol v decembri 2009 s ministrom Lajčákom, začiatkom roka 2010 nasledoval chat s generálnym riaditeľom Politickej sekcie Igorom Slobodníkom. Táto idea je jednoznačne pozitívna, nepochybne by jej však prospela vyššia miera pravidelnosti.

Ďalším krokom týmto smerom je založenie internetového blogu, prostredníctvom ktorého s verejnosťou začal komunikovať minister Lajčák.¹⁹ Svoj prvý príspevok minister zverejnil 12. októbra 2009, jeho nasledujúce príspevky pribúdali v pravidelnom intervale raz až dvakrát do mesiaca. Vyššia periodicita by bola opäť určite vítaná. Ministrove články sú pomerne často čítané (zhruba 1 000 až 5 000 prístupov na jeden článok) a pod každým z nich je otvorená diskusia. Pozitívom takejto aktivity je fakt, že prináša širokej verejnosti možnosť náhľadu do činností, ktorými

---

Ministerstvo na svojej novej internetovej stránke ponúklo verejnosti možnosť zúčastniť sa na interaktívnej diskusii s vrcholnými predstaviteľmi MZV prostredníctvom internetového chatu.

---

sa minister pri výkone svojej funkcie zaoberá. Zároveň je to symbolický prejav zmyšľania MZV SR a jeho snahy rozvíjať komunikáciu s verejnosťou aj prostredníctvom moderných informačných technológií.

Súčasťou koordinačných a komunikačných aktivít OVDI je aj zabezpečovanie dotačného mechanizmu MZV SR. Ministerstvo pomocou tohto mechanizmu podporuje najmä vznik nezá-

vislých štúdií a analýz, vydávanie odborných publikácií a usporadúvanie odborných konferencií. Takýto mechanizmus umožňuje MZV využívať kapacity a expertízu nezávislých odborníkov, zároveň poskytuje MZV možnosť motivovať ich k výskumu prioritných oblastí a predstavuje aj spôsob ich podpory a budovania vzájomného vzťahu.

Medzi služby verejnej diplomacie patrí aj fungovanie Strediska MZV SR pre pomoc a služby občanom. To ponúka občanom možnosti konzultácie a zodpovedania otázok, pričom o túto formu komunikácie prejavila slovenská verejnosť značný záujem – svedčí o tom 7 217 hovorov s otázkami a žiadosťami o informácie, ktoré pracovníci Strediska vybavili v roku 2009.²⁰

Na dokreslenie snahy MZV o kvalitnú komunikáciu s verejnosťou je možné uviesť aj výsledky prieskumu, ktorý medzi slovenskými žurnalistami vykonal známy blog Slovak Press Watch.²¹ Na prieskume sa zúčastnilo 65 žurnalistov a ich úlohou bolo ohodnotiť jednotlivých hovorcov, ktorí počas vlády R. Fica pracujú/pracovali na ministerstvách, pre vládu, pre prezidenta SR a pre predsedu parlamentu. Spomedzi celkovo hodnotených 29 hovorcov sa na prvom mieste pomerne suverénne ako najlepšie hodnotený umiestnil práve hovorca MZV Peter Stano, pričom aj druhé miesto (!) obsadil zástupca MZV SR, Stanov predchodca Ján Škoda.

¹⁹ Blog je dostupný na stránke <http://moje.hnonline.sk/blog/120>.

²⁰ Rozhovor s generálnym riaditeľom SVDS Vasilom Grivnom.

²¹ <http://spw.blog.sme.sk/c/223267/Novinari-Najlepsim-hovorcom-PStano-najhorsim-LKarasek.html>.

Takýto výsledok je možné interpretovať ako výsledok súhry dvoch faktorov. Prvým sú samozrejme odborné a ľudské kvality konkrétneho hovorca a schopnosť ministerstva takéhoto zdatného profesionála nájsť a zamestnať. Druhý faktor zase spočíva v tom, že MZV sa dokázalo odlišiť od iných ministerstiev vlády R. Fica a nebolo spájané so škandálmi a korupčnými podozreniami tak, ako napr. ministerstvá životného prostredia alebo sociálnych vecí, práce a rodiny. Absencia podobnej negatívnej publicity „uľahčuje“ hovorcovi ich úlohu a celkovo prispieva k pozitívnemu vnímaniu MZV SR verejnosťou.

JEDNOTNÁ PREZENTÁCIA SR V ZAHRANIČÍ

Väčšina z aktivít predstavených v predchádzajúcej podkapitole bola zameraná najmä na komunikáciu a rozvíjanie vzťahov s domácou verejnosťou. Medzi zahraničné aktivity slovenskej verejnej diplomacie patrila napr. výstava, ktorú v novembri 2009 pri príležitosti dvadsiateho výročia nežnej revolúcie MZV SR rozposlalo na zahraničné zastupiteľské úrady. Ďalšie pôsobenie slovenskej verejnej diplomacie v zahraničí už bolo v réžii najmä jednotlivých zastupiteľských úradov, takže aj jej úspešnosť variuje v závislosti od iniciatívy a schopností pracovníkov jednotlivých zastupiteľstiev. Ako pozitívne príklady boli pri rozhovoroch s pracovníkmi SVDS uvádzané napr. aktivity verejnej diplomacie zastupiteľských úradov v Ríme, vo Varšave a v Berlíne, niektoré zastupiteľstvá sú naopak v oblasti verejnej diplomacie dosť pasívne. OVDI zatiaľ nemá priamy dosah na podobu verejnodiplomatických aktivít jednotlivých zastupiteľských úradov a celkovo sa zdá, že v porovnaní s domácim vektorom je zahraničná verejná diplomacia SR zatiaľ menej rozvinutá.

Zahraničný vektor slovenskej verejnej diplomacie tak zatiaľ najviac reprezentuje proces tzv. jednotnej prezentácie SR. Návrh jednotnej prezentácie schválila vláda SR uznesením č. 177 zo 4. marca 2009. Týmto uznesením vláda zároveň zriadila aj Radu vlády pre jednotnú prezentáciu Slovenska v zahraničí a tiež ním schválila štatút tejto rady. Túto aktivitu je možné interpretovať ako oneskorenú snahu naplňať predsavzatie, ktoré si vláda stanovila vo svojom programovom prehlásení v auguste 2006.

Cieľom jednotnej prezentácie má byť budovanie dobrého mena Slovenska, ktoré je podľa návrhu jednotnej prezentácie predpokladom pre „zvýšenie prílevu priamych zahraničných investícií, zlepšenie obchodnej bilancie, zvýšenie príjmov z aktívneho cestovného ruchu, zvýšenie záujmu zahraničných študentov o štúdium na stredných a vysokých školách v SR, zvýšenie a skvalitnenie slovenského kultúrneho exportu“.²²

Odbor verejnej diplomacie zatiaľ nemá priamy dosah na podobu verejnodiplomatických aktivít jednotlivých zastupiteľských úradov a celkovo sa zdá, že v porovnaní s domácim vektorom je zahraničná verejná diplomacia Slovenska zatiaľ menej rozvinutá.

---

²² *Návrh jednotnej prezentácie SR v zahraničí.* Materiál z rokovania vlády SR číslo UV-5829/2009, schválený uznesením č. 177/2009. <http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/84009F-CAC12873B4C125756A002A37AF?OpenDocument>.

Na tento účel bola zriadená Rada vlády pre jednotnú prezentáciu Slovenska v zahraničí, ktorej predsedá predseda vlády SR. Podpredsedami rady sa stali ministri zahraničných vecí a kultúry, ďalšími členmi sa stali ministri školstva, pôdohospodárstva, hospodárstva, vedúci úradu vlády a generálni riaditelia SARIO a SACR. Generálnym tajomníkom rady sa stal Ľubomír Ščasný, ktorý je pridelený na SVDS MZV SR. Hlavnú koordinačnú úlohu pri jednotnej prezentácii zohráva MZV SR, ktoré s cieľom rozvíjať tento proces zorganizovalo viaceré odborné stretnutia a diskusie predstavené v predchádzajúcej podkapitole príspevku.

Z návrhu jednotnej prezentácie a zo súvisiacich diskusií je zrejmé, že ide o proces zameraný na vytvorenie istého obrazu, prostredníctvom ktorého by sa SR mohla prezentovať zahraničiu, a o následné šírenie tohto obrazu za účasti rôznych štátnych aj neštátnych organizácií. Tvorba značky krajiny, tzv. *branding*, patrí k štandardným nástrojom verejnej diplomacie vyspelých krajín. Na druhú stranu ale zaráža dôraz kladený na pojmy „jednotne“ a „prezentovať“. Nielenže chýba predstava o tom, aký by prezentovaný obraz vlastne mal byť. Závažnejší je fakt, že samotný pojem „jednotná prezentácia“ je pomerne nešťastný, keďže evokuje skôr centralizmus a jednosmernú komunikáciu ako podporu rôznorodých občianskych i verejných aktivít s presahom do zahraničia, ktoré by rozvíjali vzájomný, rovnocenný dialóg a budovanie dlhodobých vzťahov so zahraničnou verejnosťou.

KRITICKÁ REFLEXIA A OBLASTI POTENCIÁLNEHO ROZVOJA

Na pôsobení MZV v oblasti verejnej diplomacie treba oceniť viacero momentov. Patrí medzi ne snaha o aktívnu spoluprácu a konzultácie s ďalšími aktérmi, sympatické rozvíjanie domáceho vektora verejnej diplomacie alebo kvalitná a ústretová komunikácia s verejnosťou, vrátane postupného začleňovania moderných informačných technológií do týchto procesov.

Popri týchto a ďalších pozitívach, priebežne spomínaných v texte príspevku, je aj z vyhlásení vrcholných predstaviteľov MZV zrejmé, že podoba slovenskej verejnej diplomacie sa len utvára, jej chápanie ešte nie je ustálené a nové podnety sú vítané. Čiastkovou odpoveďou na túto situáciu je vyslovenie niekoľkých kritických poznámok a navrhnutie oblastí ďalšieho potenciálneho rozvoja slovenskej verejnej diplomacie, ktoré prináša nasledujúca časť príspevku.

Kritika pritom nesmeruje vždy na samotné MZV. To niektoré procesy len koordinuje, prípadne formálne zastrešuje, a často nemá dostatočný kompetenčný a finančný vplyv na ich výslednú podobu. Akokoľvek, aj pri týchto procesoch môže MZV prispieť k zlepšeniu situácie svojím dielom snahy, a preto sa ho kritika i podnety týkajú.

Prvá kritická poznámka smeruje k zahraničnému vektoru verejnej diplomacie. Po- kiaľ domáci vektor slovenskej verejnej diplomacie charakterizuje snaha o zapojenie veľkého množstva rôznych aktérov a rozvíjanie komunikácie a partnerstiev s týmito aktérmi, zahraničný vektor verejnej diplomacie vo veľkej miere splyva s procesom

tzv. jednotnej prezentácie SR. Takýto prístup má hneď niekoľko slabín. V prvom rade ešte stále neexistuje zhoda, čo by Slovensko malo prezentovať, akým spôsobom a s akým cieľom. Je pritom zrejmé, že hľadanie takejto zhody bude dlhodobým, náročným a potenciálne konfliktným procesom. Zameranie výhradne na prezentáciu by však aj po dosiahnutí takejto zhody stále splošťovalo chápanie verejnej diplomacie. Bolo by na škodu, ak by slovenská verejná diplomacia v zahraničí nevyužívala rôzne formy dialógu a rozvoja partnerských vzťahov, ktoré zo svojej podstaty nemôžu byť jednotné a ktoré ani nespočívajú v prezentovaní.

Pri presadzovaní komplexného chápania zahraničného vektora verejnej diplomacie môžu byť veľmi cenné skúsenosti z jednotlivých zastupiteľských úradov. Na mnohých z nich pôsobia aktívni a invenční diplomati, ktorí vo svojej vlastnej réžii rozvíjajú aktivity verejnej diplomacie. Ich konzultovaním môže OVDI získavať dôležitú inšpiráciu a na jej základe následne motivovať a koordinovať aktivity na menej iniciatívnych zastupiteľských úradoch. Spolupráca s úspešnými slovenskými diplomatmi, zhromažďovanie ich skúseností a následné vypracovávanie odporúčaní a nápadov pre celú sieť zastupiteľských úradov by malo byť v budúcnosti jednou z prioritných činností OVDI. Je pozitívne, že OVDI týmto smerom už vykročilo, o čom svedčí stretnutie s vedúcimi zastupiteľských úradov 30. júna 2009, ako aj účasť skúsených veľvyslancov na konferencii 4. decembra 2009.

Kriticky je tiež možné nazerať na zapojenie slovenskej verejnej diplomacie do zvládania konkrétnych príležitostí a ohrození, ktoré sa týkajú obrazu SR v zahraničí. Príkladmi príležitostí sú Zimné olympijské hry a Paraolympijské hry 2010 vo Vancouveri, svetová výstava EXPO 2010 v Šanghaji a Majstrovstvá sveta vo futbale 2010 v JAR. Na vymenované podujatia je sústredená veľká mediálna pozornosť doma i v zahraničí, a preto predstavujú veľký potenciál na zviditeľnenie SR. Napriek tomu chýba koncepcia ich využitia na tento účel a participácia OVDI na príprave pôsobenia SR na týchto podujatiach je minimálna. MZV by malo vyvinúť dôraznejšie úsilie a tlak na to, aby boli jeho odborníci na verejnú diplomáciu do tejto prípravy zapojení. Je pravda, že MZV v tom môže brániť celý rad faktorov – od nedostatočného kompetenčného, finančného a personálneho krytia až po nedostatok vôle na strane ostatných partnerov. V každom prípade by zvýšená snaha týmto smerom mohla byť prospešná.

Ako príklad ohrozenia obrazu SR v zahraničí je možné poukázať na kauzu „írška výbušnina“. Len výnimočne sa o Slovensku v zahraničí informuje tak intenzívne a v takom veľkom počte renomovaných médií, ako to bolo v prvých dňoch roka 2010. V sobotu 2. januára 2010 slovenskí policajti v rámci cvičenia omylom „poslali“ do Írska v batožine lietadlom cestujúceho slovenského občana výbušninu, čo popri zatknutí tohto občana írskou políciou viedlo aj k veľkému medzinárodnému škandálu. V nasledujúcich dňoch sa Slovensko vďaka kauze prepieralo v desiatkach zahraničných médií, medzi ktoré patrili BBC, CNN, Al Džazíra, Le Monde, Le Figaro alebo The Wall Street Journal, ako

---

Oficiálne reakcie slovenskej strany na kauzu „írška výbušnina“ boli z pohľadu nápravy obrazu SR veľmi chabé. Namiesto okamžitého ospravedlnenia a vyvodenia zodpovednosti, prichádzali z ministerstva vnútra pochybné výhovorky a obvinenia na adresu írskych kolegov, ktorí vraj boli o omylom zaslanej výbušnине informovaní faxom.

---

aj v stovkách užívateľských komentárov a príspevkov na internetových blogoch a sociálnych sieťach typu Facebook a Twitter.

Oficiálne reakcie slovenskej strany na tento škandál boli z pohľadu nápravy obrazu SR veľmi chabé. Namiesto okamžitého ospravedlnenia, vyvodenia zodpovednosti a poukázania na neškodnosť „zaslaného“ komponentu, ktoré by bolo zahraničným médiám komunikované všemožnými kanálmi, prípadne aj so zmienkou o faktoch dokladujúcich dlhodobú zodpovednosť a úspešnosť SR, prichádzali z ministerstva vnútra pochybné výhovorky a obvinenia na adresu írskych kolegov, ktorí vraj boli o omylom zaslanej výbušnине informovaní faxom.²³

Aj vzhľadom na túto kauzu je zrejmé, že na Slovensku neexistuje mechanizmus, ktorý by zabezpečoval monitoring prípadných ohrození vnímania SR v zahraničí a následné promptné reagovanie na ne. Je otáznе, nakoľko by príprava a zabezpečenie takéhoto mechanizmu mala spadať do kompetencií OVDI, ktorý má rozvíjanie dobrého imidžu Slovenska takpovediac v popise práce.

ROZVOJOVÁ POMOC

Pozitívne vnímanie Slovenska v zahraničí možno dosiahnuť rôznymi spôsobmi. Samotná prezentácia želaného obrazu nepostačuje, pokiaľ ju nesprevádzajú aj reálne skutky – práve tie má totiž verejná diplomacia zviditeľňovať. Jednou z aktivít, ktorými si SR v posledných rokoch budovala dobré meno, je práve program rozvojovej pomoci (ODA, SlovakAid). Pomáhať menej rozvinutým krajinám je cieľ hodnotný a správny sám osebe. Najmä bilaterálny komponent ODA, realizovaný prostredníctvom slovenských subjektov, má navyše i potenciál pôsobiť ako kvalitný nositeľ verejnej diplomacie SR.²⁴

Zvýšenou finančnou podporou aktivít SlovakAid môže vláda SR systematicky rozvíjať domáci aj zahraničný vektor slovenskej verejnej diplomacie. V rámci domáceho vektora sa prostredníctvom SlovakAid vytvárajú expertné kapacity. Aj v súčasnosti patria medzi významných slovenských odborníkov na jednotlivé krajiny a regióny ľudia z mimovládneho sektora, ktorí svoje kontakty, schopnosti a znalosti daných regiónov rozvíjali aj v rámci rozvojových projektov. Často pritom ide o expertov na regióny, ktoré patria z pohľadu záujmov SR medzi prioritné, spomenúť možno napr. Alexandra Dulebu (Ukrajina) alebo Milana Niča (Srbsko, Bosna a Hercegovina). Slovenské

²³ Pozri napr. Minka, M.: *Imidž Slovenska explodoval*. 13. 1. 2010, <http://komentare.sme.sk/c/5189182/imidz-slovenska-explodoval.html>; ako aj Kováčová, M.: *Spravili sme si hanbu pred celým svetom*. 8. 1. 2010. <http://www.sme.sk/c/5182244/spravili-sme-si-hanbu-pred-celym-svetom.html>.

²⁴ Rozvojová pomoc je popri svojej altruistickej rovine pomoci druhým vnímaná aj ako inštrumentálny projekt, pomocou ktorého SR realizuje svoje záujmy. Ako sondu do podoby motivácie jednotlivých aktérov rozvojovej pomoci SR pozri napr. Gažovič, O.: *SlovakAid: oficiálna rozvojová spolupráca ako nástroj konštituovania identity SR?* Diplomová práca, Fakulta sociálnych štúdií, Masarykova Univerzita, Brno 2008.

subjekty zabezpečujúce rozvojovú pomoc sú navyše spôsobilé komunikovať aj so širšou domácou verejnosťou a zvyšujú tak podporu a vôbec legitimitu zahraničnopolitického pôsobenia SR.

Rozvojová pomoc môže zároveň vo viacerých rovinách zlepšovať vnímanie SR v zahraničí. Na symbolickej úrovni môže byť v prijímajúcej krajine pozitívne vnímaný fakt, že SR tejto krajine pomáha. Rovnako môže medzinárodné spoločenstvo vnímať a oceňovať, keď sa SR správa ako zodpovedný medzinárodný aktér, ktorý si plní záväzky a pomáha menej rozvinutým krajinám. V konkrétnej rovine sú dôležité výsledky samotnej pomoci, z ktorých profituje konkrétna komunita v prijímajúcej krajine, ako aj vzájomné spoznanie sa a vznik väzieb medzi slovenskými organizáciami a ich miestnymi partnermi.

Tieto pozitívne výsledky môže SR navyše získať vďaka spolupráci s domácimi partnermi za nižšie náklady, ako keby ich mali vykonávať zamestnanci MZV SR, nehovoriac o tom, že verejnosť zvyčajne nahliada na aktivity nešťátnych aktérov s vyššou mierou dôvery ako na aktivity štátne.²⁵

S ohľadom na uvedené argumenty je zrejmé, že ak chce vláda SR zlepšovať vnímanie Slovenska v zahraničí, logickým ťahom by malo byť zvýšenie podpory a finančných prostriedkov pre SlovakAid, keďže rozvojová pomoc je jedným z kvalitných nositeľov verejnej diplomacie. Bohužiaľ, slovenská rozvojová pomoc musela v roku 2009 naopak čeliť pomerne dramatickému zníženiu prostriedkov, ktoré na ňu boli určené.

MZV SR by preto malo v rámci politických debát o rozvojovej pomoci, verejnej diplomacii a o jednotnej prezentácii SR poukazovať na vzájomnú prepojenosť týchto oblastí a aj týmto argumentovať za zvýšenie zdrojov určených na bilaterálnu ODA. Dôrazom na rozvojovú pomoc totiž Slovensko pomáha riešiť problémy druhých krajín a zároveň zlepšuje svoje vlastné medzinárodné postavenie.

VÝMENNÉ ŠTUDIJNÉ POBYTY

Ďalšou oblasťou, ktorá je hodnotná sama osebe a zároveň má významný potenciál pôsobiť pozitívne na vzťahy SR so zahraničím, sú výmenné študijné pobyty. Niektorí analytici a praktici ich dokonca hodnotia ako jeden z vôbec najefektívnejších nástrojov verejnej diplomacie.²⁶

Zahraničné študijné pobyty prinášajú krajine, ktorá ich aktívne podporuje, hneď niekoľko benefitov. Zahraniční študenti prichádzajúci na Slovensko dostávajú unikátnu príležitosť spoznať našu krajinu a nadviazať tu profesionálne aj priateľské vzťahy. Cieľom

²⁵ Bližšie pozri napr. Gažovič, O.: *SlovakAid ako nositeľ verejnej diplomacie SR*. In: Bátora, J., Hozlárová, Z. (eds): *Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR? Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK, Bratislava 2010.*

²⁶ Pozri napr. Mueller, S.: *The Nexus of U.S. Public Diplomacy and Citizen Diplomacy*. In: Snow, N., Taylor, P. M. (eds): *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Routledge, New York 2009; alebo Leonard, M., Stead, C., Smewing, C.: *Public Diplomacy*. The Foreign Policy Center, Londýn 2002.

takýchto pobytov nemá byť predstavenie nepravdivej, idealizovanej podoby Slovenska. Skúsenosti zahraničných študentov, dobré aj zlé, im umožnia našu krajinu najmä lepšie pochopiť. Na základe toho môžu v budúcnosti pri pôsobení na najrozličnejších postoch vo svojich krajinách lepšie chápať postoje SR a interpretovať správanie našej krajiny zrozumiteľnou formou svojim spoluobčanom.

Čím viac bude v zahraničí ľudí, ktorí o Slovensku v prvom rade vôbec vedia, ktorí mu lepšie rozumejú a ktorí k nemu vďaka vlastnej skúsenosti prípadne cítia aj istú pozitívnu emóciu, tým lepšie budú východiskové podmienky pre napĺňanie politických a ekonomických záujmov SR a vôbec pre akékoľvek ďalšie pôsobenie SR na medzinárodnej scéne.

Minimálne rovnako je dôležitá aj druhá dimenzia študijných výmenných pobytov – aktívne vysielanie študentov zo SR do zahraničia. Títo už počas svojho pobytu pô-

---

Na rozdiel od jednosmerného procesu, ktorého cieľom má byť „jednotne prezentovať“ zahraničiu obraz Slovenska, prinášajú študijné pobyty a rozvojová pomoc zrejmy prínos v hodnotách, ktoré obsahujú samy osebe.

---

sobia ako reprezentanti Slovenska, šíria o ňom osvetu a v mnohých prípadoch vytvárajú dobré meno SR svojim úspešným pôsobením. Zároveň pri týchto pobytach získavajú slovenskí študenti cenné skúsenosti a nadväzujú vzťahy, ktoré môžu byť v budúcnosti v rôznych ohľadoch užitočné nielen pre nich osobne, ale aj v širšom význame pre slovenskú spoločnosť. Vzdelaní ľudia s jazykovou vybavenosťou a so znalosťami konkrétneho zahraničného regiónu/krajiny

môžu byť pre činnosť akéhokoľvek ministerstva (a obzvlášť MZV SR), súkromnej spoločnosti či univerzitnej inštitúcie neoceniteľní.

Je zrejmé, že zvýšená podpora výmenných študijných pobytov má potenciál pozitívne vplyvať na verejnodiplomatické pôsobenie SR. Preto by MZV malo aktívne hľadať spôsoby, ako dosiahnuť zvýšenie počtu zahraničných študentov prichádzajúcich na Slovensko, ako aj počtu slovenských študentov cestujúcich do zahraničia. Od symbolickej verbálnej podpory pri formálnych aj neformálnych rokovaniach (vláda, rôzne pracovné skupiny atď.) až po vyhľadávanie a vytváranie mechanizmov spolupráce s ďalšími relevantnými aktérmi (ministerstvo školstva, univerzity, zastupiteľské úrady zahraničných krajín v SR a i.), v rámci ktorých by sa prakticky a finančne podporili už existujúce schémy výmenných pobytov, prípadne založili schémy úplne nové.

Rozvojová pomoc a výmenné študijné pobyty predstavujú mechanizmy, pomocou ktorých SR úspešne komunikuje a rozvíja vzťahy so zahraničnou i domácou verejnosťou. Na rozdiel od jednosmerného procesu, ktorého cieľom má byť „jednotne prezentovať“ zahraničiu obraz Slovenska, prinášajú tieto aktivity zrejmy prínos v hodnotách, ktoré obsahujú samy osebe – v pomoci menej rozvinutým krajinám a v podpore študijného úsilia a vzájomného spoznávania sa ľudí z rôznych krajín. Ide tak o autentické, reálnym obsahom naplnené mechanizmy verejnej diplomacie, ktoré si zaslúžia zvýšenú mieru pozornosti a podpory zo strany MZV SR.

ZÁVER

Metaforicky povedané, po fáze hlbokého spánku vykročila slovenská verejná diplomacia v roku 2009 do fázy aktívneho hľadania svojej reálnej podoby. Najmä v druhej polovici roka bolo možné s potešením zaznamenať zvýšenú aktivitu Odboru verejnej diplomacie MZV SR. Popri svojej priebežnej edičnej a informačnej činnosti OVDI inicioval viaceré odborné stretnutia, diskusie a konferencie, na základe ktorých sa postupne kryštalizuje budúce vyznenie slovenskej verejnej diplomacie.

Pozitívne treba hodnotiť najmä domáci vektor slovenskej verejnej diplomacie, ktorý sa vyznačuje dôrazom na zapojenie širokého spektra spoločenských partnerov, aktívnou spoluprácou s mimovládnyimi organizáciami, snahou o ústretovú komunikáciu s domácou verejnosťou prostredníctvom viacerých kanálov a rozvojom využívania moderných informačných technológií.

Naopak pomerne rozpačito zatiaľ vyznieva zahraničný vektor slovenskej verejnej diplomacie, ktorý v roku 2009 do veľkej miery splyval s procesom jednotnej prezentácie SR v zahraničí. Hľadanie spoločenskej zhody v súvislosti s tým, čo a akým spôsobom zahraničiu prezentovať, je dlhodobým a potenciálne konfliktným procesom, pričom SR je ešte stále iba na jeho začiatku. Popri tomto procese by sa mala slovenská verejná diplomacia v rámci svojho zahraničného vektora výraznejšie snažiť o zhromažďovanie, analýzu a rozširovanie úspešných praktík verejnej diplomacie z jednotlivých zastupiteľských úradov, ako aj o rozvíjanie komunikácie a budovanie vzťahov so zahraničnou verejnosťou. Medzi oblasti, z ktorých by v prípade ich zvýšenej podpory mohla slovenská verejná diplomacia viac profitovať, patria výmenné študentské pobyty a bilaterálny komponent slovenskej ODA. V oboch prípadoch ide o autentické a hodnotovo zamerané projekty, ktorých pozitívnym vedľajším účinkom môže byť zlepšenie vnímania SR v zahraničí.

V najbližších rokoch bude zaujímavé sledovať, akú podobu verejnej diplomacie zvolí MZV SR v pripravovanej *Koncepcii verejnej diplomacie SR* a ako sa mu podarí túto predstavu reálne naplniť. Aby vo svojich snahách mohlo byť úspešné, bude na tejto ceste potrebovať dostatok politickej podpory. Rozvoj komunikácie a vzťahov s domácou i so zahraničnou verejnosťou by mal byť proces nadstranícky a dlhodobý. Ako ukazujú skúsenosti z iných krajín strednej a východnej Európy, projekty verejnej diplomacie sú v našom regióne obzvlášť náchylné na diskontinuitný vývoj – opakujú sa prípady, keď po zmene vlády dochádza k rušeniu dovedajšej podoby verejnej diplomacie a po istom čase k jej následnému budovaniu od základov.²⁷ Takéto vývojové kotrmelce pritom podryvajú základný predpoklad úspešného verejnodiplomatického pôsobenia krajiny – jej kredibilitu.

Práve dôveryhodnosti sa týka záverečná poznámka predkladaného príspevku. Ani najlepšia komunikácia a prezentácia nedokáže dlhodobo predávať produkt, ak je vo svojej podstate nekvalitný. Osud slovenskej verejnej diplomacie tak majú vo svojich

²⁷ Pozri Szondi, G.: *Central and Eastern European Public Diplomacy*. In: Snow, N., Taylor, P. M. (eds): *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Routledge, New York 2009.

rukách vo veľkej miere slovenskí politici. Pokiaľ bude SR vystupovať ako zodpovedný aktér medzinárodných vzťahov, rozvíjať transatlantickú spoluprácu, udržiavať dobré susedské vzťahy, dodržiavať svoje záväzky a pokiaľ bude vo vzťahu ku všetkým svojim občanom vystupovať ako garant ich práv a slobôd, budú rásť aj predpoklady na zlepšovanie medzinárodného postavenia SR. Ak by sa ale dlhodobo presadili niektoré z negatívnych tendencií, ktorých svedkami boli domáca aj zahraničná verejnosť počas vládnutia koalície SMER – SNS – HZDS, bude mať akokoľvek profesionálne riadené MZV SR svoju prácu výrazne skomplikovanú.

REFERENCIE

- Bátora, J., Hozlárová, Z. (eds): *Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR? Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK*, Bratislava 2010.
- Bátora, J.: *Prvé kroky slovenskej verejnej diplomacie*. In: *Zahraničná politika* ročník XIII, No. 2/2009.
- Bátora, J.: *Foreign Ministries and The Information Revolution: Going Virtual?* Martinus Nijhoff Publishers, Leiden a Boston 2008.
- Bátora, J.: *Public Diplomacy between Home and Abroad: Norway and Canada*. In: *The Hague Journal of Diplomacy* 1/2006.
- Bátora, J.: *Does the European Union Transform the Institution of Diplomacy?* In: *Journal of European Public Policy* 12/1, 2005.
- Berridge, G. R.: *Diplomacy – Theory and Practice*. Palgrave, Londýn 2002.
- Bútorá, M.: *Prestáva Slovensko vyžarovať „soft power“?* In: *Zahraničná politika*, ročník XI, No. 6/2007.
- Gažovič, O.: *SlovakAid ako nositeľ verejnej diplomacie SR*. In: Bátora, J., Hozlárová, Z. (eds): *Verejná diplomacia: nový strategický nástroj MZV SR? Ústav európskych štúdií a medzinárodných vzťahov FSEV UK*, Bratislava 2010.
- Gažovič, O.: *SlovakAid: oficiálna rozvojová spolupráca ako nástroj konštituovania identity SR?* Diplomová práca, Fakulta sociálnych štúdií, Masarykova Univerzita, Brno 2008.
- Gyárfášová, O.: *Zahraničná politika – popoluška volebnej súťaže?* In: *Zahraničná politika*, ročník XIV, No. 1/2010.
- Hocking, B.: *Rethinking the New Public Diplomacy*. In: Melissen, J. (ed): *The New Public Diplomacy*, Palgrave Macmillan, New York 2005.
- Kováčová, M.: *Spravili sme si hanbu pred celým svetom*. 8. 1. 2010, <http://www.sme.sk/c/5182244/spravili-sme-si-hanbu-pred-celym-svetom.html>.
- Leonard, M., Stead, C., Smewing, C.: *Public Diplomacy*. The Foreign Policy Center, Londýn 2002.
- Melissen, J.: *The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice*. In: Melissen, J. (ed): *The New Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan, New York 2005.
- Minka, M.: *Imidž Slovenska explodoval*. 13. 1. 2010, <http://komentare.sme.sk/c/5189182/imidz-slovenska-explodoval.html>.
- Mueller, S.: *The Nexus of U.S. Public Diplomacy and Citizen Diplomacy*. In: Snow, N., Taylor, P. M. (eds): *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Routledge, New York 2009.
- Novinári: *Najlepším hovorcom P. Stano, najhorším L. Karásek*, 19. 3. 2010. <http://spw.blog.sme.sk/c/223267/Novinari-Najlepsim-hovorcom-PStano-najhorsim-LKarasek.html>.

- Návrh jednotnej prezentácie SR v zahraničí.* Materiál z rokovania vlády SR číslo UV-5829/2009, schválený uznesením č. 177/2009. <http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/84009F-CAC12873B4C125756A002A37AF?OpenDocument>.
- Nye, J. S.: *Smart Power Needs Smart Public Diplomacy*. 15. 2. 2010. http://belfercenter.ksg.harvard.edu/publication/19934/smart_power_needs_smart_public_diplomacy.html?breadcrumb=/experts/3/joseph_s_nye.
- Pajtinka, E.: *Verejná diplomacia*. In: Mattoš, B. (ed): *Diplomatická služba členského štátu EÚ v procese európskej integrácie*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Ekonóm, Bratislava 2008.
- Peško, M.: *Modernizácia slovenskej zahraničnej služby*. In: Brezáni, P. (ed): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2007*. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., Bratislava 2008.
- Peško, M.: *Modernizácia slovenskej zahraničnej služby – od analýz k realizácii*. In: Brezáni, P. (ed): *Ročenka zahraničnej politiky Slovenskej Republiky 2008*. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., Bratislava 2009.
- Sláviková, E., Bilčík, V., Duleba, A.: *Strednodobá koncepcia rozvoja verejnej diplomacie v podmienkach Ministerstva zahraničných vecí SR. Analýza skúseností a návrh odporúčaní*. Výskumné centrum Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., Bratislava 2009.
- Szondi, G.: *Central and Eastern European Public Diplomacy*. In: Snow, N., Taylor, P. M. (eds): *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Routledge, New York 2009.

PRÍLOHY

CHRONOLÓGIA DÔLEŽITÝCH UDALOSTÍ V SLOVENSKEJ ZAHRANIČNEJ POLITIKE V ROKU 2009

8. 1. Od 1. januára začala na Slovensku oficiálne platiť spoločná mena eurozóny. V Slovenskom národnom divadle sa pri príležitosti oficiálneho privítania euromeny na Slovensku a zároveň rozlúčky so slovenskou korunou uskutočnilo podujatie *Dovidenia koruna, vitaj euro*. Na podujatí boli prítomní všetci traja najvyšší ústavní činitelia, poslanci NR SR a predstavitelia vlády. Účastníkmi slávnostného programu boli aj viacerí zahraniční predstavitelia – predseda Európskej komisie José Manuel Barroso, komisár pre menové záležitosti Joaquín Almunia, prezident Európskej centrálnej banky Jean-Claude Trichet, predstavitelia krajín, ktoré vstúpili do eurozóny v rokoch 2007 a 2008 – Slovinska, Malty a Cypru, ako aj predsedovia vlád susedných členských krajín Európskej únie – Rakúska, Českej republiky, Poľska a Maďarska. Na podujatí sa zúčastnili aj predsedovia vlád Luxemburska a Lotyšska, guvernéri národných bánk členských krajín eurozóny a veľvyslanci členských krajín EÚ akreditovaní v SR.

9. 1. Prezident Ivan Gašparovič rokoval s prezidentom Cyperskej republiky Demetrisom Christofiasom. Prezident Gašparovič ocenil aktívnu podporu cyperskej strany pri odovzdávaní skúseností s prijatím eura. D. Christofias kladne ohodnotil pomoc slovenskej diplomacie pri sprostredkovaní dialógu medzi severnou a južnou časťou Cypru a pozitívne zhodnotil pôsobenie príslušníkov OS SR v mierovej misii OSN na Cypre (UNFICYP).

14. 1. Predseda vlády Robert Fico spolu s ministrom zahraničných vecí Jánom Kubišom a ministrom hospodárstva Ľubomírom Jahnátkom odcestovali na pracovnú návštevu Kyjeva a Moskvy. Ich hlavným cieľom bolo prerokovať situáciu v súvislosti s plynovou krízou a možným dátumom obnovy dodávok plynu na územie Slovenska, ktoré boli pozastavené 6. januára. Predstavitelia SR sa stretli s ruským prezidentom Dmitrijom Medvedevom, premiérom Vladimírom Putinom a s predstaviteľmi Gazpromu. Na Ukrajine rokovali s predsedníčkou vlády Júliou Tymošenkovou.

Na základe údajov z internetových stránok prezidenta Slovenskej republiky, Úradu vlády Slovenskej republiky, Národnej rady Slovenskej republiky, Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky a ministerstva obrany Slovenskej republiky spracovala Rebecca Murray (murray@sfp.sk).

14. – 23. 1. V druhej polovici januára sa uskutočnila rotácia príslušníkov OS SR do operácií KFOR v Kosove a ALTHEA v Bosne a Hercegovine. Na základňu Šajkovac v Kosove bolo vyslaných 137 príslušníkov a v operácii ALTHEA bude pôsobiť 35 príslušníkov OS SR v strážnej čate, štyria dôstojníci vo veliteľstve EUFOR a jeden dôstojník bude plniť úlohy na veliteľstve NATO v Sarajeve.

26. 1. Novým ministrom zahraničných vecí sa stal Miroslav Lajčák. Na poste ministra vystriedal Jána Kubiša, ktorý nastúpil do funkcie výkonného tajomníka Európskej hospodárskej komisie OSN.

6. 2. Slovenský sudca Peter Tomka, ktorý pôsobí ako jeden z 15 sudcov Medzinárodného súdneho dvora (ICJ) v Haagu, bol zvolený za jeho podpredsedu. P. Tomka je sudcom ICJ od roku 2003 a jeho mandát je platný 9 rokov. Ako podpredseda súdneho dvora bude pôsobiť nasledujúce 3 roky.

6. 2. V Nemecku sa konala 45. *mníchovská bezpečnostná konferencia*. Slovensko na nej zastupoval minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák. Hlavnými témami konferencie boli vzťahy Ruska s USA a EÚ, budúcnosť misie NATO v Afganistane, problematika nešírenia zbraní hromadného ničenia a situácia na Blízkom Východe a Balkáne.

9. 2. Prezidenta Ivana Gašparoviča prijal počas oficiálnej návštevy Českej republiky prezident Václav Klaus. I. Gašparovič vyjadril Česku vďaku za pomoc pri riešení plynovej krízy. Prezidenti hovorili aj o vzťahu EÚ a Ruska. Vzťahy medzi Slovenskom a Českom zhodnotili obe strany ako veľmi pozitívne.

11. 2. Výkonný tajomník Hospodárskej komisie OSN pre Európu Ján Kubiš zložil v New Yorku slávnostný sľub na Chartu OSN do rúk generálneho tajomníka OSN. Bývalý minister zahraničných vecí SR nahradil na poste Mareka Belku z Poľska.

19. 2. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák prijal delegáciu Helsinskej komisie Kongresu USA, ktorú viedol Benjamin Cardin. Minister komisii predstavil hlavné priority slovenskej zahraničnej politiky, pričom spolu rokovali aj o postavení menších na Slovensku a s ním spojenom boji proti extrémizmu, antisemitizmu a korupcii. Zároveň diskutovali o konkrétnych krokoch na prevenciu týchto negatívnych spoločenských javov.

20. 2. V Krakove sa konalo neformálne stretnutie ministrov obrany členských štátov NATO. Slovensko na stretnutí zastupoval minister obrany Jaroslav Baška. Stretnutie sa venovalo najmä operácii ISAF v Afganistane, ale aj misii KFOR v Kosove.

1. 3. Predseda vlády Robert Fico sa zúčastnil v Bruseli na mimoriadnom neformálnom samite Európskej rady, ktorý bol zvolaný na podnet českého predsedníctva. Európski lídri sa na ňom venovali finančnej kríze a jej dosahom na finančný a bankový sektor, opatreniam pre automobilový priemysel a stimulácii zamestnanosti. Pred samitom sa premiér zúčastnil aj na stretnutí krajín V4 o energetickej bezpečnosti.

9. 3. Od 9. marca prebehla v operácii NATO ISAF v Afganistane rotácia slovenského kontingentu. Dve strážne jednotky ozbrojených síl počas nasledujúcich šiestich mesiacov plnili úlohy ochrany dvoch táborov v provincii Uruzgan. V Afganistane po tejto rotácii pôsobi 200 slovenských vojakov.

12. 3. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák prijal podpredsedu vlády a štátneho ministra pre európsku a euroatlantickú integráciu Gruzínska Giorgiho Baramidzeho. M. Lajčák vyjadril podporu Slovenska snahe Gruzínska o integráciu do NATO a pozitívne ohodnotil vytvorenie Komisie NATO – Gruzínsko (NRC) ako nástroja na rozšírenie spolupráce medzi oboma stranami.

19. 3. Podpredseda vlády Dušan Čaplovič prijal výkonnú riaditeľku Populačného fondu OSN a riaditeľku Regionálneho úradu Rozvojového programu OSN pre Európu a SNŠ Kori Udovickiovú. Predmetom rokovaní bolo plánované zriadenie Regionálneho úradu Populačného fondu OSN pre východnú Európu a strednú Áziu v Bratislave, ako aj možnosti rozšírenia spolupráce medzi fondom a Slovenskom.

2. 4. Slovensko navštívil srbský minister zahraničných vecí Vuk Jeremić. S najvyššími ústavnými činiteľmi SR diskutoval o možnostiach zintenzívnenia vzájomnej spolupráce, o ambíciách Srbska integrovať sa do EÚ, o potrebe upraviť vzťahy Srbska s Kosovom, Čiernou Horou a Macedónskom a zároveň vyjadril poďakovanie za intenzívnu podporu integračných snáh Srbska.

3. – 4. Slovenská delegácia pod vedením prezidenta Ivana Gašparoviča sa zúčastnila na samite NATO v nemeckých mestách Baden-Baden a Kehl a vo francúzskom Štrasburgu. Súčasťou samitu bola oslava návratu Francúzska do vojenského velenia NATO, 60. výročie podpísania Washingtonskej zmluvy a prijatie Albánska a Chorvátska za členov Aliancie. Účastníci prerokovali i otázky týkajúce sa užšieho zapojenia sa Francúzska do vojenských štruktúr NATO, vzťahov NATO s Ruskom a novej Strategickej koncepcie NATO.

7. 4. Jordánsky kráľ Abdullah II. Ibn Al Hussein pricestoval na historicky prvú oficiálnu návštevu Slovenska. Jordánska delegácia sa zaujímala najmä o možný rozvoj vzťahov v oblasti cestovného ruchu. Naopak slovenská strana sa zaujímala o postoj Jordánska a jeho účasť v Stredomorskom dialógu NATO a o snahu o prehĺbenie dialógu medzi Izraelom a Palestínou s účasťou Sýrie a ďalších krajín.

20. 4. Predseda vlády Robert Fico prijal premiéra Slovinskej republiky Boruta Pahora. Témou ich spoločného rokovania boli hlavne otázky ekonomickej spolupráce, energetickej bezpečnosti, svetová finančná kríza a jej dopad na ekonomiky oboch krajín.

20. 4. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák rokoval v Londýne so šéfom britskej diplomacie Davidom Milibandom a s predsedom Zahraničného výboru Dolnej snemovne Michaelom Johnom Gapesom o možnostiach prehĺbenia spolupráce v oblasti obchodu, investícií a turizmu, no aj v závažnejších otázkach, ako mierový proces na Blízkom východe, cyperská otázka a situácia v Iraku. Minister Lajčák počas svojej návštevy vystúpil aj na medzinárodnej konferencii na tému Sebaurčenie a teritoriálna integrita.

30. 4. Ministerstvo zahraničných vecí, Slovenská obchodná a priemyselná komora a SEBC (Syrian Enterprise & Business Centre) usporiadali prvé Slovensko-sýrske ekonomické fórum. Slovensko pri tejto príležitosti navštívil aj prezident Sýrskej arabskej republiky Bashar al-Assada s delegáciou. So slovenskými politikmi hovoril o sýrsko-slovenskej spolupráci najmä v oblasti obchodu, ekonomiky, školstva, kultúry, vedy a turizmu.

6. 5. V nemeckom Ulme sa konalo stretnutie vysokých predstaviteľov podunajských štátov. Slovensko na ňom zastupoval podpredseda vlády Dušan Čaplovič. Cieľom stretnutia bolo vytvoriť v rámci EÚ priestor spolupráce podunajských štátov a regiónov. Lídri sú aj za prijatie samostatnej stratégie EÚ vo vzťahu k podunajskému regiónu.

6. – 8. 5. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák uskutočnil návštevu Spojených štátov amerických. Na stretnutí s generálnym tajomníkom OSN Panom Ki-Munom v New Yorku diskutoval okrem iného o efektívnej spolupráci Slovenska s OSN v oblasti reformy bezpečnostného sektora. S rezortnou kolegyňou Hillary Clintonovou rokoval vo Washingtone o otázkach bilaterálnej spolupráce, transatlantického partnerstva, stabilizácie Balkánu alebo o operácii ISAF v Afganistane. S poradcom amerického prezidenta pre otázky národnej bezpečnosti Jamesom Jonesom diskutovali o ďalšom spoločnom postupe v Afganistane, energetickej bezpečnosti a novej strategickej koncepcii NATO.

7. 5. Slovensko na samite EÚ – Východné partnerstvo v Prahe zastupovala delegácia vedená premiérom Robertom Ficom. Cieľom samitu je snaha o prehĺbenie bilaterálnych vzťahov s Ukrajinou, Bieloruskom, Moldavskom, Arménskom, Azerbajdžanom a Gruzínskom.

11. 5. Slovenská republika ukončila svoje ročné predsedníctvo vo Výkonnej rade Organizácie pre zákaz chemických zbraní.

14. – 17. 5. Slovenská diplomacia v Bratislave sprostredkovala stretnutie bikomunitného dialógu medzi cypersko-tureckými a cypersko-gréckymi lídrami a predstaviteľmi ich politických strán. Išlo o výročné stretnutie. Slovensko v zblížovacom dialógu zastáva funkciu nezávislého sprostredkovateľa.

20. 5. V Bratislave po prvýkrát zasadala Rada pre jednotnú prezentáciu Slovenska v zahraničí. Hlavným zámerom rady bolo vytvoriť prostredie pre budovanie dobrého mena Slovenska v zahraničí. Rada by mala tiež dopomôcť Slovensku k väčšej konkurencieschopnosti, zlepšiť obchodnú bilanciu, zvýšiť príjmy z aktívneho cestovného ruchu a výmeny študentov.

29. 5. Slovenská delegácia vedená premiérom Robertom Ficom počas 4. európskeho jadrového fóra, ktoré sa konalo v Prahe, podpísala *Česko-slovenské memorandum o porozumení a spolupráci v oblasti jadrovej energetiky*. Memorandum sa týka Jaslovských Bohuníc a dostavby 3. a 4. bloku jadrovej elektrárne v Mochovciach. Zároveň Slovenská jadrová a vyradovacia spoločnosť podpísala s českým podnikom ČEZ akcionársku dohodu o vzniku spoločného podniku. Ten postaví novú jadrovú elektráreň v lokalite Jaslovské Bohunice.

6. 6. Na Slovensku sa po druhýkrát konali voľby do Európskeho parlamentu. Účasť na voľbách dosiahla 19,4 %. Strana Smer SD získala päť kresiel, SDKÚ-DS, SMK a KDH po dve a HZDS ĽS a SNS po jednom kresle.

18. – 19. 6. Na prvú oficiálnu návštevu Slovenska pricestoval prezident Čínskej ľudovej republiky Hu Jintao s delegáciou. Rokovania sa sústredili najmä na otázky ekonomicko-obchodnej spolupráce, spoločného prístupu k prekonávaniu svetovej hospodárskej krízy a možnosti ďalšieho prehľbovania diplomatických vzťahov, ako aj na oblasť školstva, kultúry a športu. Návštevu sprevádzali i viaceré protesty proti nedodržiavaniu ľudských práv v Číne, pri ktorých došlo ku konfliktom medzi aktivistami a čínskou ochrannou službou.

19. 6. Prezident Ivan Gašparovič sa zúčastnil na 16. samite prezidentov krajín strednej Európy v srbskom Novom Sade. Rokovania sa sústredili na tému *Výzvy troch E* – ekonomika, energetika a rozširovanie EÚ. Prezident Gašparovič sa stretol aj so svojím slovinským partnerom Danilom Türkom.

23. 6. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák rokoval s prvým námestníkom ministra zahraničných vecí Bieloruskej republiky Valerijom Voroneckým o bilaterálnych vzťahoch, spolupráci medzi Bieloruskom a EÚ, ako aj o reformách a dodržiavaní ľudských práv v Bielorusku.

24. – 25. 6. Počas pracovnej cesty do Macedónska hovoril minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák s politickými predstaviteľmi o bilaterálnych vzťahoch a integračnom procese Macedónskej republiky do EÚ a NATO.

25. – 26. 6. Na Ministerstve zahraničných vecí SR sa koncom júna konala medzinárodná rozvojová konferencia *Zdieľanie skúseností z transformačného procesu medzi členskými štátmi EÚ, krajinami Balkánu a Spoločenstva nezávislých štátov*. Zámerom podujatia bolo medzi členskými štátmi EÚ, ktoré pôsobia ako darcovia, a krajinami prijímajúcimi rozvojovú pomoc sprostredkovať spoločný dialóg najmä v oblasti dôležitých reforiem. Z prijímajúcich krajín sa na konferencii zúčastnili reprezentanti z Bieloruska, Gruzínska, Kirgizska, zo Srbska a z Ukrajiny. Na strane darcov sa zúčastnilo Nemecko, Rakúsko, Švédsko a osem nových členských štátov EÚ.

29. 6. Na Slovensko pricestoval vysoký predstaviteľ EÚ pre spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku Javier Solana, ktorý vystúpil na porade vedúcich zastupiteľských úradov SR. Vo svojom prejave sa sústredil najmä na spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku, ktorá by mala slúžiť ako prostriedok pri presadzovaní sa Únie ako globálneho hráča.

10. 7. Slávnostným nástupom Česko-slovenskej bojovej skupiny EÚ vyvrcholila jej viac ako trojročná príprava. Celkovo prispejeme do bojovej skupiny počtom 422 osôb a množstvom techniky v samostatných jednotkách. Veliteľom slovenského kontingentu je brigádny generál Pavel Macko, zástupca veliteľa pozemných síl OS SR, ktorý je zároveň designovaným zástupcom operačného veliteľa EÚ. K 1. júlu 2009 bola CZE/SVK BG EU zaradená do bojovej pohotovosti – tzv. *stand-by fázy*, ktorá trvala až do 31. decembra 2009.

17. 7. Generálny tajomník NATO Jaap de Hoop Scheffer uskutočnil oficiálnu návštevu Slovenskej republiky. Prijali ho poprední politickí predstavitelia ministerstva obrany, s ktorými hovoril aj o globálnej finančnej kríze a jej vplyve na vytvorenie novej spolupráce v rámci NATO. J. H. Scheffer vysoko ocenil príspevok Slovenska v operáciách NATO v Kosove a v Afganistane. Prijal ho aj premiér Robert Fico a prezident Ivan Gašparovič.

26. – 27. 8. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák absolvoval oficiálnu cestu po pobaltských krajinách. So svojimi partnermi v Litve, Lotyšsku a Estónsku rokoval o Východnom partnerstve EÚ, globálnej finančnej a ekonomickej kríze a o možnostiach prehĺbenia bilaterálnych vzťahov Slovenska s jednotlivými krajinami.

3. 9. Na Slovensko pricestoval podpredseda vlády a minister národnej obrany Čínskej ľudovej republiky generál Guanglie Liang. Počas rokovaní s najvyššími politickými predstaviteľmi sa venoval otázkam bilaterálnej spolupráce, možnostiam vzájomnej vojenskej spolupráce a globálnej bezpečnostnej situácii. Čínsky minister sa oboznámil aj s výrobkami slovenského zbrojárskeho priemyslu.

8. 9. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák absolvoval v Moskve rokovania so svojím ruským rezortným partnerom Sergejom Lavrovom. Spoločne diskutovali o otázkach energetickej bezpečnosti, hospodárskej spolupráce, o globálnych otázkach a spolupráci Ruska s NATO a EÚ.

11. – 12. 9. V Poľsku sa konal samit krajín V4. Slovensko na ňom zastupoval prezident Ivan Gašparovič. Hlavnou témou bolo hodnotenie poľského predsedníctva, plány spolupráce V4 a EÚ a otázky energetickej bezpečnosti a finančnej a hospodárskej krízy. Na samite sa zúčastnili aj politickí predstavitelia zo Slovinska.

17. 9. V súvislosti s pripravovaným samitom G-20 slovenský premiér Robert Fico vycestoval na mimoriadne zasadnutie Európskej rady do Bruselu. Cieľom zasadnutia bolo pripraviť jednotnú pozíciu EÚ na samit, na ktorom sa bude rokovať o globálnej kríze a hodnotiť finančná a hospodárska situácia. Na zasadnutí sa hovorilo aj o posilnení dohľadu a regulácii trhu.

21. – 26. 9. Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák reprezentoval Slovensko na pôde OSN v New Yorku. Vo svojom vystúpení na Valnom zhromaždení sa sústredil na klimatické zmeny, ekonomickú krízu a rozvojovú pomoc. Zúčastnil sa aj na ministerskej schôdzi EÚ – Rusko, kde rokovali o rôznych otázkach, ako je problematika Gruzínska a Iránu, ale aj o bilaterálnych vzťahoch. M. Lajčák podpísal *Opčný protokol k Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach*. Minister rokoval aj so svojimi rezortnými kolegami z Gruzínska a Maďarska.

25. 9. Slovenskí politickí predstavitelia iniciovali zvolanie expertného fóra Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti národnostných menšín. Na stretnutí sa zúčastnil aj vysoký komisár OBSE pre otázky národnostných menšín Knut Vollebaek. Predmetom rokovaní bol nový slovenský jazykový zákon.

1. 10. Novým slovenským komisárom pre vzdelávanie, kultúru, mládež a odbornú prípravu sa stal diplomat a bývalý vedúci Stáleho zastúpenia SR pri Európskej únii v Bruseli Maroš Šefčovič. Na poste nahradil Jána Figela.

2. 10. Ministri zahraničných vecí Miroslav Lajčák a Srbska Vuk Jeremić podpísali *Memorandum o porozumení medzi ministerstvami zahraničných vecí oboch krajín o vzájomnej spolupráci v rámci programu Partnerstvo za mier*.

13. 10. Predseda vlády Robert Fico odcestoval so slovenskou delegáciou na pracovnú návštevu Turecka. Cieľom návštevy bolo posilnenie vzájomných vzťahov medzi krajinami. Premiér R. Fico podpísal s kolegom Recepom Tayyipom Erdoganom zmluvu o podpore a vzájomnej ochrane investícií a otvoril Slovensko-turecké obchodné fórum.

14. 10. Počas 35. zasadania Generálnej konferencie UNESCO v Paríži zvolili členské štáty Slovensko za člena Výkonnej rady UNESCO na obdobie rokov 2009 – 2013.

16. 10. Minister hospodárstva Ľubomír Jahnátek podpísal *Memorandum o spolupráci medzi Slovenskom a Rakúskom v energetickom sektore*. Po podpísaní memoranda minister uviedol, že v roku 2012 by sa mohlo začať s budovaním ropovodného prepojenia medzi Bratislavou a rakúskym Schwechatom.

21. – 22. 10. Slovensko navštívil designovaný Generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen pri príležitosti neformálneho rokovania ministrov obrany členských krajín NATO, ktoré sa konalo v Bratislave. Slovenskí vládni predstavitelia s ním rokovali o príprave novej Strategickkej koncepcie NATO a o politike Aliancie na Balkáne.

2. – 5. 11. Slovensko navštívil turecký prezident Abdullah Gül. Ústrednou témou jeho rokovaní boli otázky integrácie Turecka do EÚ, zvýšenie kvality bilaterálnych vzťahov a pôsobenie oboch krajín v rámci OSN a NATO. Počas svojej návštevy podpísal *Dohodu medzi vládou SR a vládou Tureckej republiky o vojnových hrobách*.

16. 11. Slovenská delegácia vedená premiérom Robertom Ficom odcestovala do Moskvy, kde sa stretla s ruským premiérom Vladimírom Putinom a s predsedom predstavenstva spoločnosti

Gazprom Aleksejom Millerom. Politickí predstavitelia hovorili o bilaterálnych vzťahoch Ruska a Slovenska, o spolupráci v ekonomickej oblasti, ale aj jadrovej energetike. Dôležité boli aj rokovania na tému dodávateľsko-odberateľských vzťahov.

17. 11. V súvislosti so zákonom o štátnom jazyku pricestoval na Slovensko predseda Európskeho parlamentu Jerzy Buzek. Cieľom jeho cesty bolo informovanie sa o spôsobe a opatreniach, akými sa Slovensko snaží vysporiadať s určitými obavami, ktoré zákon spôsobil. Oboznámil sa tiež so spôsobom odstránenia niektorých problémov, ktoré sa vyskytli počas implementácie zákona do praxe.

23. 11. Zástupkyňa námestníka ministerky zahraničných vecí USA Pamela Quanrud rokovala v Bratislave so slovenským ministrom zahraničných vecí a ministrom obrany o zámere Slovenska zvýšiť vojenskú prítomnosť krajiny v Afganistane. Americká strana slovenské rozhodnutie vysoko ocenila a zhodnotila, že je dôležité pre celkový úspech NATO v Afganistane. Podľa jej slov rozhodnutie tiež potvrdilo a posilnilo spojenectvo Slovenska a USA.

2. – 4. 12. Prezident Ivan Gašparovič uskutočnil oficiálnu návštevu Srbskej republiky. S prezidentom Borisom Tadičom hovoril o podpore vstupu Srbska do EÚ, kosovskej otázke a bilaterálnych slovensko-srbských vzťahoch. I. Gašparovič vystúpil aj na Srbsko-slovenskom obchodnom fóre a rokoval s predsedníčkou srbského parlamentu Slavicou Djukić-Dejanović.

10. – 11. 12. Predseda vlády Robert Fico reprezentoval Slovensko na pravidelnom zasadnutí Rady pre všeobecné záležitosti (GAERC) v Bruseli. Cieľom stretnutia bolo prerokovať proces implementácie *Lisabonskej zmluvy*, nová Stratégia EÚ po roku 2010 na posilnenie rastu a zamestnanosti, ako aj nová Stratégia trvalo udržateľného rozvoja.

16. 12. Slovenský diplomat Drahoslav Štefánek sa stal predsedom pracovnej skupiny Rady Organizácie spojených národov pre ľudské práva. Ako predseda bude zodpovedať za prípravu nového *Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa*. Protokol má umožniť výboru predkladať sťažnosti v prípade porušenia ním garantovaných práv. Dohovor totiž takúto možnosť nedáva.

18. 12. Prezident Ivan Gašparovič sa zúčastnil na záverečnom rokovaní Samitu o klimatických zmenách v Kodani. Slovensko na konferencii zastupoval aj minister životného prostredia Jozef Medveď. Slovenská delegácia podporovala všeobecné ciele a záväzky, na ktorých sa dohodli politickí lídri EÚ.

17. 12. Počas oficiálnej návštevy prezident Vietnamskej socialistickej republiky Nguyen Minh Triet podpísal *Zmluvu o podpore a vzájomnej ochrane investícií medzi vládou SR a Vietnamskou socialistickou republikou*. Zároveň podpísal aj *Dohodu o spolupráci medzi Štátnym kontrolným úradom Vietnamskej socialistickej republiky a Najvyšším kontrolným úradom SR*. *Memorandum o porozumení medzi MZV SR a Vietnamskou socialistickou republikou* podpísal minister zahraničných vecí SR Miroslav Lajčák a podpredseda vlády a minister zahraničných vecí VSR Pham Gia Kheim.

18. 12. Skončila sa vyše trojročná príprava spoločného poľského, nemeckého, lotyšského, litovského a slovenského zoskupenia Bojovej skupiny EÚ (POL-DEU-LAT-LIT-SVK BG EU). Slávnostný nástup bojovej skupiny sa konal v priestoroch 22. mechanizovaného práporu v Michalovciach. Bojová skupina pod vedením Poľska bude v pohotovosti od 1. januára 2010 do 30. júna 2010.

21. 12. Slovensko a Lichtenštajnsko nadviazali vzájomné diplomatické styky podpisom spoločného *Memoranda o vzájomnej spolupráci*. Memorandum v Bratislave podpísal minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák a jeho lichtenštajnská kolegyňa Aurelia Frick.

ZMLUVY, DOHODY A DOHOVORY PUBLIKOVANÉ V ROKU 2009

BILATERÁLNE ZMLUVY

MEDZI ŠTÁTMI

1. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi mexickými o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Mexiko 26. októbra 2007, publ. č. 41/2009 Z. z.)
2. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spojenými štátmi americkými o zintenzívnení spolupráce pri predchádzaní a boji proti trestnej činnosti
(Washington 8. októbra 2008, publ. č. 161/2009 Z. z.)
3. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Kyjev 26. februára 2007, publ. č. 271/2009 Z. z.)
4. Zmluva medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Vietnamskej socialistickej republiky o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov
(Hanoj 27. októbra 2008, publ. č. 296/2009 Z. z.)
5. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Moldavskou republikou o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Kišiňov 7. apríla 2008, publ. č. 398/2009 Z. z.)
6. Dodatkový protokol medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Chorvátskej republiky k zmenám Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Chorvátskej republiky o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Bratislava 1. júla 2008, publ. č. 453/2009 Z. z.)

7. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Bosnou a Hercegovinou o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Sarajevo 2. júna 2008, publ. č. 455/2009 Z. z.)
8. Dohoda medzi Slovenskou republikou a Organizáciou Spojených národov o Centrálnom úrade projektu Transeurópskych železníc
(Bratislava 27. júla 2009, publ. č. 454/2009 Z. z.)
9. Dodatokový protokol medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Kórejskej ľudovodemokratickej republiky k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Kórejskej ľudovodemokratickej republiky o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Bratislava 27. januára 2009, publ. č. 502/2009 Z. z.)
10. Zmluva medzi Slovenskou republikou a Sýrskou arabskou republikou o podpore a vzájomnej ochrane investícií
(Damask 18. februára 2009, publ. č. 512/2009 Z. z.)
11. Zmluva medzi Československou socialistickou republikou a Mongolskou ľudovou republikou o úprave dvojakého štátneho občianstva
(Ulánbátar 9. júla 1984, č. 96/1985 Zb., ukončená bude 20. novembra 2010, publ. č. 543/2009 Z. z.)

MEDZI VLÁDAMI

1. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o dočasnom užívaní časti štátneho územia Slovenskej republiky na výstavbu a prevádzku rybovodu na hraničnom vodnom toku Ipeľ na území obcí Ipolytölgyes a Malé Kosihy
(výmenou nót zo 4. februára 2008 a 23. decembra 2008, publ. č. 48/2009 Z. z.)
2. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Azerbajdžanskej republiky o spolupráci a vzájomnej pomoci v colných otázkach
(Brusel 27. júna 2008, publ. č. 65/2009 Z. z.)
3. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Macedónskej republiky o medzinárodnej cestnej osobnej a nákladnej doprave
(Bratislava 11. marca 2008, publ. č. 14/2009 Z. z.)
4. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Litovskej republiky o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností
(Bratislava 10. júna 2008, publ. č. 90/2009 Z. z.)
5. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Macedónskej republiky o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností
(Skopje 6. novembra 2008, publ. č. 106/2009 Z. z.)
6. Program spolupráce medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Izraelského štátu v oblasti kultúry, školstva a vedy na roky 2008 – 2012
(Bratislava 6. novembra 2008, publ. č. 128/2009 Z. z.)

7. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Litovskej republiky o spolupráci pri odhaľovaní, objasňovaní a predchádzaní trestnej činnosti (Bratislava 10. júna 2008, publ. č. 129/2009 Z. z.)
8. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Radou ministrov Bosny a Hercegoviny o spolupráci v boji proti trestnej činnosti, najmä terorizmu, nedovolenému obchodovaniu s omamnými látkami a organizovanej trestnej činnosti (Sarajevo 5. júna 2006, publ. č. 178/2009 Z. z.)
9. Ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ruskej federácie o spolupráci v oblasti veterinárnej medicíny (platnosť dohody sa skončila 30. mája 2008, publ. č. 175/2009 Z. z.)
10. Ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ruskej federácie o spolupráci v oblasti karantény rastlín a ochrany rastlín (platnosť dohody sa skončila 30. novembra 2008, publ. č. 176/2009 Z. z.)
11. Ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Ukrajiny o spolupráci v oblasti veterinárnej medicíny (platnosť dohody sa skončila 1. mája 2004, publ. č. 174/2009 Z. z.)
12. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Spojených štátov amerických o vedecko-technickej spolupráci (Washington 8. novembra 2007, publ. č. 198/2009 Z. z.)
13. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o vedecko-technickej spolupráci (Budapešť 10. septembra 2002, publ. č. 190/2009 Z. z.)
14. Dohoda medzi Slovenskou republikou o zmene Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Ukrajinou o sociálnom zabezpečení (Bratislava 11. októbra 2007, publ. č. 211/2009 Z. z.)
15. Ukončenie platnosti Dohody o bezplatnom recipročnom liečení pracovníkov československých a juhoslovenských diplomatických a konzulárnych úradníkov (platnosť dohody sa skončila 16. januára 2010, publ. č. 229/2009 Z. z.)
16. Ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o vzájomnom uznávaní výsledkov laboratórnych skúšok poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov (platnosť dohody sa skončila 1. mája 2004, publ. 761/2009 Z. z.)
17. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Bosny a Hercegoviny o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností (Sarajevo 28. mája 2008, publ. č. 268/2009 Z. z.)
18. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Srbskej republiky o vojnových hroboch (Bratislava 13. októbra 2008, publ. č. 302/2009 Z. z.)

19. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, cez Slovenskú republiku (Bratislava 20. júna 2009, publ. č. 301/2009 Z. z.)
20. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Srbskej republiky o spolupráci v boji proti trestnej činnosti a Vykonávací protokol k Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Srbskej republiky o spolupráci v boji proti trestnej činnosti (Bratislava 16. novembra 2007, publ. č. 295/2009 Z. z.)
21. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky, Úradom vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o humanitárnom transfere utečencov, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, cez Slovenskú republiku (Bratislava 20. júla 2009, publ. č. 301/2009 Z. z.)
22. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Medzinárodnou organizáciou pre migráciu o koordinácii činnosti európskej migračnej siete (Bratislava 20. júla 2009, publ. č. 321/2009 Z. z.)
23. Vykonávací protokol k Zmluve medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o výmene údajov z informačných fondov obsiahnutých v registri trestov (publ. č. 356/2009 Z. z.)
24. Dohoda o spolupráci medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Francúzskej republiky o rozvoji mierového využívania jadrovej energie (Paríž 17. septembra 2008, publ. č. 359/2009 Z. z.)
25. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Českej republiky o zmene Dohody medzi vládou Slovenskej republiky o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností (Brunovce 25. júna 2008, publ. č. 361/2009 Z. z.)
26. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Chorvátskej republiky o readmisii osôb s neoprávneným pobytom (Bratislava 23. júna 2008, publ. č. 393/2009 Z. z.)
27. Ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o prekračovaní štátnej hranice na účel turistiky na turistických chodníkoch križujúcich štátnu hranicu (Budapešť 10. mája 2006, publ. č. 399/2009 Z. z.)
28. Ukončenie platnosti Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o zmene prílohy č. 1 Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o prekračovaní štátnej hranice na účel turistiky na turistických chodníkoch križujúcich štátnu hranicu podpísanej 10. mája 2006 v Budapešti (nóty z 8. augusta 2007 a 30. augusta 2007, publ. č. 399/2009 Z. z.)
29. Dohoda medzi Slovenskou republikou a Portugalskou republikou o vedecko-technickej spolupráci (Lisabon 17. februára 2003, publ. č. 421/2009 Z. z.)

30. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Štátu Izrael o spolupráci v oblasti poľnohospodárstva
(Jeruzalem 8. februára 2000, publ. č. 510/2009 Z. z.)
31. Zmeny a doplnenia príloh 1, 2 a 3 Rámcovej dohody medzi vládou Slovenskej republiky a Švajčiarskou federálnou radou o implementácii Programu švajčiarsko-slovenskej spolupráce na zníženie hospodárskych a sociálnych rozdielov v rámci rozšírenej Európskej únie, podpísanej 20. decembra 2007
(výmenou listov, publ. č. 515/2009 Z. z.)
32. Dohoda medzi Slovenskou republikou a Španielskym kráľovstvom o vzájomnej ochrane utajovaných skutočností
(Bratislava 20. januára 2009, publ. č. 542/2009 Z. z.)
33. Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a spolkovou vládou Rakúskej republiky o vzájomnom zastupovaní prostredníctvom diplomatických misií a konzulárnych úradov svojich štátov v konaní o udelenie víza
(Bratislava 23. októbra 2009, publ. č. 544/2009 Z. z.)

REZORTNÉ

1. Dohoda medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Generálnym komisariátom medzinárodných vzťahov Francúzskeho spoločenstva Belgicka (Valónsko – Brusel) pre rozvoj slovensko-francúzskej sekcie a jej činnosť na Bilingválnom gymnáziu v Žiline
(výmenou listín 23. januára 2009, publ. č. 105/2009 Z. z.)
2. Výsledky rokovaní medzi Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Spolkovým ministerstvom vnútra Rakúskej republiky o ďalšom uplatňovaní bilaterálnych medzinárodných zmlúv so zreteľom na štátnu hranicu medzi Slovenskou republikou a Rakúskou republikou po úplnom uplatňovaní schengenského *acquis* aj Slovenskou republikou
(výmenou nót z 3. novembra 2008 a 16. decembra 2008, publ. č. 281/2009 Z. z.)
3. Dohoda medzi Ministerstvom pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstvom poľnohospodárstva a potravinárstva Bieloruskej republiky o spolupráci v oblasti poľnohospodárstva
(Minsk 13. decembra 2007, publ. č. 431/2009 Z. z.)
4. Memorandum o porozumení medzi Ministerstvom pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstvom poľnohospodárstva Indonézskej republiky o technickej Spolupráci v oblasti poľnohospodárstva
(Bratislava 18. januára 2009, publ. č. 432/2009 Z. z.)
5. Memorandum medzi Ministerstvom školstva Slovenskej republiky a Ministerstvom školstva a vedy Kazašskej republiky o spolupráci v oblasti vzdelávania
(Astana 3. novembra 2009, publ. č. 501/2009 Z. z.)
6. Dohoda medzi Ministerstvom pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstvom lesného hospodárstva Bieloruskej republiky o spolupráci v oblasti lesného hospodárstva
(Minsk 15. decembra 2000, publ. č. 509/2009 Z. z.)

7. Dvojročná dohoda o spolupráci medzi Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky a Regionálnym úradom Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu na roky 2010 – 2011 (publ. č. 592/2009 Z. z.)

MNOHOSTRANÉ ZMLUVY

1. Oznámenie a doplnenie úplného aktualizovaného zoznamu orgánov oprávnených podľa článku 6 Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín (publ. č. 16/2009 Z. z.)
2. Zmeny a doplnenia v medzinárodných zmluvných dokumentoch v oblasti cestnej premávky (publ. č. 38/2009 Z. z.)
3. Dohoda o uplatňovaní Dohovoru Organizácie spojených národov o morskom práve z 10. decembra 1982 o ochrane a využívaní transzonálnych populácií rýb migrujúcich na veľké vzdialenosti (New York 4. augusta 1995, publ. č. 44/2009 Z. z.)
4. Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zaistení a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu (Varšava 16. mája 2005, publ. č. 91/2009 Z. z.)
5. Protokol k Severoatlantickej zmluve o pristúpení Albánskej republiky (Brusel 9. júla 2008, publ. č. 158/2009 Z. z.)
6. Protokol k Severoatlantickej zmluve o pristúpení Chorvátskej republiky (Brusel 9. júla 2008, publ. č. 157/2009 Z. z.)
7. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov (publ. č. 125/2009 Z. z.)
8. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Zmluve o patentovej spolupráci (publ. č. 127/2009 Z. z.)
9. Stabilizačná a asociačná dohoda medzi Európskymi spoločenstvami a ich členskými štátmi na strane jednej a Albánskou republikou na strane druhej (Luxemburg 12. júna 2006, publ. č. 124/2009 Z. z.)
10. Európsky dohovor o odškodňovaní obetí násilných trestných činov (Štrasburg 24. novembra 1983, publ. č. 162/2009 Z. z.)
11. Zmeny poplatkového poriadku k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov (Európsky patentový dohovor) (publ. č. 163/2009 Z. z.)
12. Druhý protokol k Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev (Brusel 26. júla 1995, publ. č. 164/2009 Z. z.)

13. Zmeny a doplnky príloh A a B k Európskej dohode o medzinárodnej cestnej preprave nebezpečných vecí (ADR)
(publ. č. 205/2009 Z. z.)
14. Dohovor medzi Belgickým kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Luxemburským veľkovevodstvom, Holandským kráľovstvom a Rakúskou republikou o zintenzívnení cezhraničnej spolupráce najmä v boji proti terorizmu, cezhraničnej trestnej činnosti a nelegálnej migrácii
(Prüm 27. mája 2005, publ. č. 187/2009 Z. z.)
15. Dohovor vypracovaný na základe článku K.3 zmluvy o európskej únii o vzájomnej pomoci a spolupráci medzi colnými správami
(Brusel 18. decembra 1997, publ. č. 245/2009 Z. z.)
16. Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa a o účasti detí v ozbrojených konfliktoch
(New York 25. mája 2000, publ. č. 256/2009 Z. z.)
17. Dohovor o ochrane kultúrneho dedičstva pod vodou
(Paríž 2. novembra 2001, publ. č. 210/2009 Z. z.)
18. Európska sociálna charta (revidovaná)
(Štrasburg 3. mája 1996, publ. č. 273/2009 Z. z.)
19. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Madridskej dohode o medzinárodnom zápise ochranných známkov a k Protokolu k tejto dohode
(Ženeva 22. – 30. septembra 2008, publ. č. 337/2009 Z. z.)
20. Doplnenie úplného aktualizovaného zoznamu orgánov zmluvných strán podľa článku 6 Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín z 5. októbra 1961 (stav k 1. februáru 2006)
(publ. č. 331/2009 Z. z.)
21. Doplnenie zoznamu zmluvných strán, urobených vyhlásení a uplatnených výhrad Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa z 19. októbra 1996
(publ. č. 343/2009 Z. z.)
22. Zmeny Vykonávacieho predpisu k Dohovoru o udeľovaní európskych patentov
(publ. č. 354/2009 Z. z., publ. č. 355/2009 Z. z.)
23. Dohoda o poskytovaní a prevádzke letových prevádzkových služieb a zariadení organizáciou EUROCONTROL v stredoeurópskom hornom oblastnom stredisku letových prevádzkových služieb (dohoda CEATS)
(Brusel 27. júna 1997, publ. č. 462/2009 Z. z.)
24. Zvláštna dohoda o uplatnení článku 6 Dohody o poskytovaní a prevádzke letových prevádzkových služieb a zariadení organizáciou EUROCONTROL v stredoeurópskom hornom oblastnom stredisku letových prevádzkových služieb (CEATS)
(Brusel 27. júna 1997, publ. č. 462/2009 Z. z.)

-
25. Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva
(Lisabon 13. decembra 2007, publ. č. 486/2009 Z. z.)
  26. Dohoda o partnerstve a spolupráci, ktorou sa zakladá partnerstvo medzi Európskymi spoločenstvami a jeho členskými štátmi na jednej strane a Tadžickou republikou na strane druhej
(Luxemburg 11. októbra 2004, publ. č. 532/2009 Z. z.)

ŠTRUKTÚRA ORGÁNOV ŠTÁTNEJ SPRÁVY PÔSOBIACICH V OBLASTI MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ V ROKU 2009

PREZIDENT SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ivan Gašparovič

Kancelária prezidenta Slovenskej republiky

Hodžovo nám. 1, 810 00 Bratislava 1

tel.: 02/5933 3319

www.prezident.sk

Sekcia zahraničných vzťahov a protokolu

Odbor protokolu

riaditeľ: Peter Priputen, tel.: 02/5933 3339

Odbor zahraničnej politiky

riaditeľ: Ján Foltín, tel.: 02/5788 8165

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie Alexandra Dubčeka 1, 812 80 Bratislava

tel.: 02/5972 1111

www.nrsr.sk

Predseda Národnej rady Slovenskej republiky

Pavol Paška

Zahraničný výbor

predseda: Juraj Horváth, tel.: 02/5972 1233, zv@nrsr.sk

Výbor pre európske záležitosti

predseda: Ján Kovarčík, tel.: 02/5972 2751, vez@nrsr.sk, oez@nrsr.sk

---

Spracoval Martin Firák, RC SFPa (firak@sfp.sk).

Výbor pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien
predseda: József Berényi, tel.: 02/5972 1699, lpn@nrsr.sk
Výbor pre obranu a bezpečnosť
predseda: Rudolf Pučík, tel.: 02/5972 1225, vob@nrsr.sk

ÚRAD VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Nám. slobody 1, 813 70 Bratislava
tel.: 02/5729 5111
www.vlada.sk

Predseda vlády Slovenskej republiky

Robert Fico

Podpredseda vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny

Dušan Čaplovič, tel.: 02/5729 5318

Sekcia európskej politiky a vedomostnej spoločnosti

generálny riaditeľ: Pavel Holík, tel.: 02/5729 5503

Odbor pre európske záležitosti

riaditeľ: Daniel Ország, tel.: 02/5729 5503

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlboká cesta 2, 833 36 Bratislava 37

tel.: 02/5978 1111

www.foreign.gov.sk

Minister

Ján Kubiš (do 26. januára 2009)

Miroslav Lajčák (od 26. januára 2009)

Kancelária ministra

riaditeľ: Michal Kottman, tel.: 02/5978 3003, Michal.Kottman@mzv.sk

Štátna tajomníčka

Olga Algayerová, tel.: 02/5978 3101, kast1@mzv.sk

Štátna tajomníčka

Diana Štrofová, tel.: 02/5978 3201, kast2@mzv.sk

Vedúci služobného úradu

Juraj Siváček, tel.: 02/5978 3301, Juraj.Sivacek@mzv.sk

Odbor analýz a plánovania

riaditeľ: Ján Šoth, tel.: 02/5978 3021, Jan.Soth@mzv.sk

Sekcia politického riaditeľa

generálny riaditeľ: Igor Slobodník, tel.: 02/5978 3401, Igor.Slobodnik@mzv.sk

Odbor spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky
riaditeľ: Peter Mišík, tel.: 02/5978 3411, Peter.Misik@mzv.sk

Odbor bezpečnostnej politiky
riaditeľ: Juraj Podhorský, tel.: 02/5978 3481, Juraj.Podhorsky@mzv.sk
Odbor štátov východnej Európy, Južného Kaukazu a strednej Ázie
riaditeľ: Marián Jakubócy, tel.: 02/5978 3431, Marian.Jakubocy@mzv.sk

Odbor štátov juhovýchodnej Európy
riaditeľ: Peter Michalko, tel.: 02/5978 3441, Peter.Michalko@mzv.sk
Odbor štátov severnej Ameriky, Austrálie, Blízkeho a Stredného východu
riaditeľ: Radovan Javorčík, 02/5978 3450, Radovan.Javorcik@mzv.sk

Sekcia európskych záležitostí

generálny riaditeľ: František Ružička, tel.: 02/5978 3500, Frantisek.Ruzicka@mzv.sk

Odbor európskych politík
riaditeľka: Ingrid Brocková, tel.: 02/5978 3561, Ingrid.Brockova@mzv.sk
Odbor všeobecných záležitostí a vzťahov s inštitúciami Európskej únie
riaditeľ: Drahoslav Štefánek, tel.: 02/5978 3571, Drahoslav.Stefanek@mzv.sk

Odbor štátov západnej a južnej Európy
riaditeľ: Ján Gábor, tel.: 02/5978 3511, Jan.Gabor@mzv.sk
Odbor štátov strednej a severnej Európy
riaditeľ: František Dlhopolček, tel.: 02/5978 3541, Frantisek.Dlhopolcek@mzv.sk

Sekcia globálnych výziev, ľudských práv, OSN a medzinárodných organizácií

generálna riaditeľka: Mária Krasnohorská, tel.: 02/5978 3601, Maria.Krasnohorska@mzv.sk

Odbor pre OSN a odborné organizácie systému OSN
riaditeľ: Ján Varšo, tel.: 02/5978 3611, Jan.Varso@mzv.sk
Odbor pre kontrolu zbrojenia a globálne výzvy
riaditeľ: Milan Cigánik, tel.: 02/5978 3621, Milan.Ciganik@mzv.sk
Odbor ľudských práv, RE, OBSE a národnostných menšín
riaditeľka: Veronika Lombardini, tel.: 02/5978 3641, Veronika.Lombardini@mzv.sk

Sekcia hospodárskej spolupráce a rozvojovej pomoci

generálny riaditeľ: Radomír Boháč, tel.: 02/5978 3801, Radomir.Bohac@mzv.sk

Odbor ekonomickej diplomacie
riaditeľ: Tomáš Bičan, tel.: 02/5978 3810, Tomas.Bican@mzv.sk
Odbor medzinárodných ekonomických organizácií
riaditeľ: Jaroslav Chlebo, tel.: 02/5978 3860, Jaroslav.Chlebo@mzv.sk
Odbor rozvojovej a humanitárnej pomoci
riaditeľ: Richard Galbavý, tel.: 02/5978 3820, Richard.Galbavy@mzv.sk
Odbor štátov Ázie, Afriky, Latiskej Ameriky a štátov Perzského zálivu
riaditeľ: Vladimír Halgaš, tel.: 02/5978 3831, Vladimir.Halgas@mzv.sk

Sekcia právna

generálny riaditeľ: Milan Kollár, tel.: 02/5978 3701, Milan.Kollar@mzv.sk

Medzinárodnoprávny odbor
riaditeľka: Barbara Illková, tel.: 02/5978 3711, Barbara.Illkova@mzv.sk
Odbor práva EÚ
riaditeľ: Igor Bartho, tel.: 02/5978 3720, Igor.Bartho@mzv.sk
Oddelenie legislatívy a právnych služieb
vedúci oddelenia: Peter Hlobeň, tel.: 02/5978 3730, Peter.Hloben@mzv.sk

Sekcia verejnej diplomacie a služby občanom

generálny riaditeľ: Vasil Grivna, tel.: 02/5979 3901, Vasil.Grivna@mzv.sk

Odbor verejnej diplomacie

riaditeľka: Elena Mallicková, tel.: tel.: 02/5979 3961, Elena.Mallickova@mzv.sk

Konzulárny odbor

riaditeľ: Anna Juriková, tel.: 02/5978 3921, Anna.Jurikova@mzv.sk

Tlačový odbor

Riaditeľ: Igor Skoček, tel.: 02/5979 3980, Igor.Skocek@mzv.sk

Odbor archívu a knižnice

riaditeľ: Oto Koči, tel.: 02/5979 3950, Oto.Koci@mzv.sk

Odbor kultúrnej diplomacie

riaditeľka: Jana Tomková, tel.: 02/5979 3971, Jana.Tomkova@mzv.sk

Oddelenie honorárnych konzulátov SR

vedúci oddelenia: Ivan Zachar, tel.: 02/5979 3990, Ivan.Zachar@mzv.sk

Stredisko pomoci a služieb občanom

riaditeľ: Jozef Cibula, tel.: 02/5979 3995, Jozef.Cibula@mzv.sk

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mierová 19, 827 15 Bratislava

tel.: 02/4854 1111

www.economy.gov.sk

Minister

Ľubomír Jahnátek

Štátny tajomník

Peter Žiga, tel.: 02/4854 7104

Štátny tajomník

Ľuboš Halák, tel.: 02/4854 7105

Odbor záležitostí EÚ

riaditeľka: Jana Sermeková, tel.: 02/4854 2517, sermekova@mhsr.sk

MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava

tel.: 0960/11 22 33

www.mod.gov.sk

Minister

Jaroslav Baška

Štátny tajomník

Daniel Duchoň, tel. 02/4425 9946, ivana.kacenakova@mod.gov.sk

Sekcia obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy

generálny riaditeľ: Július Demetrian, tel.: 0960/312 156, margita.bitalova@mod.gov.sk

MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Pribinova 2, 812 72 Bratislava

tel.: 02/5094 1111

www.minv.sk

Minister

Robert Kaliňák

Štátny tajomník

Jozef Buček, tel.: 02/5094 4401

Štátny tajomník

Vladimír Čecot, tel.: 02/4859 3801

MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Štefanovičova 5, 817 82 Bratislava

tel.: 02/5958 1111

www.finance.gov.sk

Minister

Ján Počiatek

Štátny tajomník

František Palko, tel.: 02/5958 2301

Štátny tajomník

Peter Kažimír, tel.: 02/5958 2101

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie SNP č. 33, 813 31 Bratislava

tel.: 02/2048 2111

www.culture.gov.sk

Minister

Marek Maďarič

Štátny tajomník pre médiá a audioviziu

Ivan Sečík, tel.: 02/2048 2101

Štátny tajomník pre menšinové a regionálne kultúry

Augustín Jozef Lang, tel.: 02/2048 2215

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Limbová 2, 837 52 Bratislava 37

tel.: 02/5937 3111

www.health.gov.sk

Minister

Richard Raši

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Špitálska 4-6, 816 43 Bratislava

tel.: 02/2046 0000

www.employment.gov.sk

Ministerka

Viera Tomanová

Štátna tajomníčka

Emília Kršíková, tel.: 02/2046 1310

Štátny tajomník

Peter Sika, tel. 02/2046 2713

Sekcia medzinárodných vzťahov

generálny riaditeľ: Miloslav Hetteš, tel.: 02/2046 1613

Odbor záležitostí EÚ a medzinárodnej spolupráce

riaditeľ: Juraj Džupa, tel.: 02/2046 1611

Odbor zahraničných vzťahov a protokolů

riaditeľ: Štefan Lednický, 02/2046 1613

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Stromová 1, 813 30 Bratislava

tel.: 02/5937 4111

www.education.gov.sk

Minister

Ján Mikolaj

Štátna tajomníčka

Bibiána Obrimčáková, tel.: 02/5477 5524

Štátny tajomník

Jozef Habánik, tel.: 02/5477 3977

MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Župné námestie 13, 813 11 Bratislava

tel.: 02/5935 3111

www.justice.gov.sk

Minister

Štefan Harabin (od 23. júna 2009)

Viera Petříková (od 3. júla 2009)

Štátna tajomníčka

Anna Vitteková, tel.: 02/5935 3529

Štátny tajomník

Daniel Hudák, tel.: 02/5935 3458

Sekcia medzinárodného a európskeho práva

generálny riaditeľ: Peter Bášas, tel.: 02/5935 3381, ms.smep.sek@justice.sk

Odbor medzinárodného práva súkromného a procesného

riaditeľ: Miloš Haľapka, tel.: 02/5935 3347, inter.coop@justice.sk

Odbor zahraničných stykov a ľudských práv

riaditeľka: Jana Vnuková, tel.: 02/5935 3473, jana.vnukova@justice.sk

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Nám. L. Štúra 1, 812 35 Bratislava

tel.: 02/5956 1111

www.enviro.gov.sk

Minister

Ján Chrbet (do 5. mája 2009)

Viliam Turský (od 20. mája do 28. augusta 2009)

Jozef Medved' (od 29. októbra 2009)

Štátny tajomník

Jaroslav Jaduš, tel.: 02/5956 2012

Štátny tajomník

Miloslav Šebek, tel.: 02/5956 2491

Sekcia environmentálnej politiky a zahraničných vecí

Odbor záležitostí Európskej únie

riaditeľka: Katarína Butkovská, tel.: 02/5956 2205

MINISTERSTVO PÔDOHOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava

tel.: 02/5926 6111

www.mpsr.sk

Minister

Stanislav Becík (do 16. septembra 2009)

Vladimír Chovan (od 16. septembra 2009)

Štátny tajomník

Vladimír Palša, tel.: 02/5926 6244

Štátny tajomník

Ján Slabý, tel.: 02/5926 6242

MINISTERSTVO DOPRAVY, PÔŠT A TELEKOMUNIKÁCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Námestie slobody č. 6, 810 05 Bratislava

tel.: 02/5949 4111

www.telecom.gov.sk

Minister

Ľubomír Vážny

Štátny tajomník

Milan Mojš, tel.: 02/5273 1462

Štátny tajomník

Dušan Švantner, tel.: 02/5244 2301

Sekcia stratégie záležitostí EÚ a medzinárodných vzťahov

generálna riaditeľka: Silvia Kuncová, tel.: 02/5273 1446, silvia.kuncova@telecom.gov.sk

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Preievozska 2/B, 825 25 Bratislava

tel.: 02/5831 7111

www.build.gov.sk

Minister

Marián Janušek (do 15. apríla 2009)

Igor Štefanov (od 15. apríla 2009)

Štátny tajomník

Martin Glváč, tel.: 02/5831 7273

Štátny tajomník

Daniel Ács, tel.: 02/5831 7270

NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Priemyselna 2, 824 73 Bratislava

tel.: 02/5542 3069

www.nku.gov.sk

Predseda

Ján Jasovský, tel.: 02/5011 4402

PROTIMONOPOLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Drieňová 24, 826 03 Bratislava

tel.: 02/4829 7111

www.antimon.gov.sk

Predsedníčka

Danica Paroulková, tel.: 02/4333 7305

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Miletičova 3, 824 67 Bratislava

tel.: 02/5023 6111

www.statistics.sk

Predsedníčka

Ľudmila Benkovičová, tel.: 02/5542 5802

ZOZNAM ZASTUPITELSKÝCH ÚRADOV KRAJÍN EÚ, NATO A NIEKTORÝCH ĎALŠÍCH KRAJÍN V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

EXISTUJÚCE ZASTUPITELSKÉ ÚRADY V SLOVENSKEJ REPUBLIKE A ICH VEDÚCI PODĽA STAVU VO
FEBRUÁRI 2010

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Afganská islamská republika	-	Komornická1852/25 160 00 Praha 6 - Dejvice Česká republika	Mohammad Kacem Fazelly <i>designovaný veľvyslanec</i>
Albánska republika	1. 1. 1993	Nad Šárkou 1594/59 160 00 Praha 6 Česká republika	Qazim Tepshi <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 30. máj 2007
Alžírská demokratická ľudová republika	1. 1. 1993	Rudolfingasse 18 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Taous Feroukhi <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 21. február 2002
Andorrské kniežatstvo	3. 6. 1996	Kärtnering 2A/13 1010 Viedeň Rakúska republika	Maria Ubach Font <i>radkyňa, chargé d'affaires a. i.</i>
Angolská republika	30. 9. 1993	Jelenia ulica 4 811 05 Bratislava	Alberto Correia Neto <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 30. máj 2007
Argentínska republika	1. 1. 1993	Goldschmiedgasse 2/1 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Eugenio Maria Curia <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. marec 2007
Arménska republika	14. 11. 1993	Hadikgasse 28 A-1140 Viedeň Rakúska republika	Ashot Hovakimian <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 11. december 2006
Austrálsky zväz	1. 1. 1993	Mattiellstrasse 2 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Michael John Potts <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 2. február 2010
Azerbajdžanská republika	27. 11. 1993	Hügelgasse 2 A-1130 Viedeň Rakúska republika	Fuad Ismayilov <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 11. september 2006
Bangladéška ľudová republika	3. 3. 1993	Dovestr. 1 105 87 Berlín Spolková republika Nemecko	Tarik Ahsan <i>minister, chargé d'affaires a. i.</i>
Belgické kráľovstvo	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 5 811 05 Bratislava 1	Alain Cools <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 3. október 2006
Beninská republika	19. 1. 1993	Englerallee 23 D-14159 Berlín Spolková republika Nemecko	Isidore Bio <i>designovaný veľvyslanec</i>

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky spracoval Martin Firák, RC SFPA (firak@sfp.sk).

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Bieloruská republika	1. 1. 1993	Jančova 5 811 02 Bratislava 1	Vladimir Chekhlov <i>starší radca, chargé d'affaires a. i.</i>
Bolívijský mnohonárodný štát	5. 3. 1993	Waagasse 10/4 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Lazaro Mollinedo Carlos <i>druhý tajomník</i>
Bosna a Hercegovina	1. 1. 1993	Opletalova 27 110 00 Praha Česká republika	Ivan Orlič <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 3. október 2006
Botswanská republika	29. 11. 2001	Vysoký komisariát Botswanskej republiky, 6 Stratford Place W1C 1AY Londýn Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Roy Blackbeard <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 16. apríl 2002
Brazílska federatívna republika	1. 1. 1993	Palisády 47 811 06 Bratislava	Marília Sardenberg Zelner Gonçalves <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 29. september 2008
Bulharská republika	1. 1. 1993	Kuzmányho 1 811 06 Bratislava 1	Ognjan Garkov <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. jún 2006
Burkina Faso	1. 8. 1997	Strohgasse 14c A-1030 Viedeň Rakúska republika	Salifou Diallo <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. január 2010
Burundská republika	29. 6. 1999	Berliner Strasse 36 D-10715 Berlín Spolková Republika Nemecko	Barthélemy Mfayokurera <i>prvý radca</i>
Cyperská republika	1. 1. 1993	Parkring 20 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Marios Lyssiotis <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 27. apríl 2009
Česká republika	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 8 811 02 Bratislava 1	Jakub Karfík <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. október 2009
Čiernohorská republika	1. 1. 1993	Nibelungengasse 13 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Dragana Radulović <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 2. február 2010
Čilská republika	1. 1. 1993	Lugeck 1/3/10 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Milenko Esteban Skoknič Tapia <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. november 2006
Čínska ľudová republika	1. 1. 1993	Jančova 8b 811 02 Bratislava 1	Jianfú Chen <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 4. jún 2008
Dánske kráľovstvo	1. 1. 1993	Panská 27 816 06 Bratislava	Jorgen Munk Rasmussen <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 15. november 2005
Zastúpenie Európskej komisie		Palisády 29 811 06 Bratislava	Andrea Elscheková-MatISOVÁ <i>vedúca delegácie EK v SR</i>
Informačná kancelária Európskeho parlamentu		Palisády 29 811 06 Bratislava	Robert Hajšel <i>výkonný riaditeľ</i>
Egyptská arabská republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	Hassan Hanaíy Mahmoud el-Laithy <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 11. november 2007
Ekvádorská republika	1. 1. 1993	Goldschmiedgasse 10/2/24 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Juan Diego Stacey Moreno <i>designovaný veľvyslanec</i>

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Estónska republika	1. 1. 1993	Wohlebengasse 9/13 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Eve-Küllli Kala <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 2. február 2010
Etiópska federatívna demokratická republika	10. 5. 1995	Wagramerstrasse 14/1/2 A-1220 Viedeň Rakúska republika	Bethel Belay <i>druhá tajomníčka, chargé d'affaires a.i.</i>
Filipínska republika	1. 1. 1993	Laurenzerberg 2 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Linglingay Fonacier Lacanlale <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 11. december 2006
Fínska republika	1. 1. 1993	Palisády 29 811 06 Bratislava	Jukka Jalmarí Leino <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 29. september 2008
Francúzska republika	1. 1. 1993	Hlavné námestie 7 812 83 Bratislava 1	Henry Cuny <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 16. január 2007
Gambijská republika	18. 8. 1995	Avenue F. D. Roosevelt 126 1050 Brusel Belgické kráľovstvo	Mamour A. Jagne <i>designovaný veľvyslanec</i>
Ghanská republika	1. 10. 1993	V Tišine 4 160 00 Praha 6 Česká republika	Mohammed Nurudeen Ismaila <i>radca - minister, chargé d'affaires a.i.</i>
Gruzínska republika	25. 11. 1993	Michalská 9 811 01 Bratislava	Nikoloz Nikolozishvili <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 3. október 2006
Guatemalská republika	15. 4. 1993	Landstrasser Hauptstrasse 21/9 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Carla María Rodríguez Mancia <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 13. január 2010
Guinejská republika	16. 3. 1993	Jägerstrasse 67-69 D-10117 Berlín, Spolková republika Nemecko	Mohamed Lamine Kaba <i>radca</i>
Helénska republika	1. 1. 1993	Hlavné námestie 4 811 01 Bratislava 1	Nicolaos Kanellos <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 15. december 2008
Holandské kráľovstvo	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 5 811 05 Bratislava 1	Daphne Bergsma <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 22. september 2009
Chorvátska republika	1. 1. 1993	Mišíkova 21 811 06 Bratislava 1	Tomislav Car <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 16. január 2007
Indická republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	Homai Saha <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 11. september 2007
Indonézska republika	1. 1. 1993	Brnianska 31 811 04 Bratislava 1	Harsha Edwana Joeseof <i>designovaný veľvyslanec</i>
Iracká republika	1. 1. 1993	Korabinského 3 811 02 Bratislava	Basim Abdulhusain Mutlak Mutlak <i>tretí tajomník (konzul)</i>
Iránska Islamská republika	1. 1. 1993	Jsuressgasse 9 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Ebrahim Sheibany <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 27. apríl 2009
Írsko	1. 1. 1993	Carlton Savoy Building Mostová 2 811 02 Bratislava	Kathryn Coll <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 29. september 2008

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Islandská republika	1. 1. 1993	Naglergasse 2/8 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Jóhanna Bryndís Bjarnadóttir radkyňa, chargé d'affaires a.i.
Štát Izrael	1. 1. 1993	Slávičie údolie 106 811 02 Bratislava	Zeev Boker mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 14. november 2006
Jamajka	1. 1. 1993	Schmargendorfer Strasse 32 D-12159 Berlín Spolková republika Nemecko	Joy Elfreda WHEELER mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 12. január 2009
Japonsko	1. 1. 1993	Hlavné nám. 2 813 27 Bratislava	Yoshio Nomoto mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. januára 2009
Jemenská republika	1. 1. 1993	Reisnerstrasse 18-20 1030 Viedeň Rakúska republika	Ahmed Alwan Mulhi al-Alwani mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 18. október 2007
Jordánske hášimovské kráľovstvo	3. 3. 1993	Rennweg 17/4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Makram Mustafa Queisi mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 5. február 2009
Juhoafrická republika	1. 1. 1993	Sandgasse 33 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Talent Dumisile Georgina Molaba radkyňa – ministerka, chargé d'affaires a. i.
Kambodžské kráľovstvo	-	Benjamin-Vogelsdorf Str. 2 D-13187 Berlín Spolková republika Nemecko	Chem Widhya designovaný veľvyslanec
Kanada	1. 1. 1993	Muchova 6 160 00 Praha 6 Česká republika	Valerie Raymond mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 7. december 2009
Kapverdská republika	-	Schwindgasse 20/2 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Hercules do Nascimento Cruz radca, chargé d'affaires a. i.
Katarský štát	1. 1. 1993	Gárdonyi Géza 19 1026 Budapešť Maďarská republika	Mubarak Rashid Al-Boainin mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 21. marca 2007
Kazašská republika	1. 1. 1993	Romaina Rollanda 12 160 00 Praha 6 Česká republika	Akmaral Kínzhebajeva radkyňa, chargé d'affaires a. i. pre Slovenskú republiku
Kenská republika	1. 1. 1993	Neulinggasse 29/8 A-1030 Viedeň Rakúska republika	James K. Kihwaga radca
Kirgizská republika	1. 1. 1993	Invalidenstrasse 3/8, A-1030 Viedeň, Rakúska republika	Lidía Adamkalyevna Imanalieva designovaná veľvyslankyňa
Kolumbijská republika	1. 1. 1993	Stadiongasse 6-8/15 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Rosso José Serrano Cadena mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 9. január 2004
Konžská republika	30. 6. 1998	Grabbeallee 47 D-13156 Berlín Spolková republika Nemecko	Serge Michel Odzocki chargé d'affaires a.i., radca – minister
Konžská demokratická republika	18. 2. 1993	Soukenický 34/1765 110 00 Praha 1 - Nové Mesto Česká republika	Henri Benjamin Ntikala Booto minister – radca, chargé d'affaires a. i.
Kórejská republika	1. 1. 1993	Dunajská 4 811 08 Bratislava	Seok-Soong Seo mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 7. december 2009

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Kórejská ľudovodemokratická republika	1. 1. 1993	Na Větru 395/18 162 00 Praha 6 Česká republika	Pyong Gap Ri <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 4. november 2004
Kostarická republika	6. 10. 1993	Wagramer Strasse 23/1/1/2-3 A-1220 Viedeň Rakúska republika	Ana Teresa Dengo Benavides <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 4. jún 2008
Kubánska republika	1. 1. 1993	Somolického 1/A 811 05 Bratislava	David Paulovich Escalona <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 14. novembra 2006
Kuvajtský štát	1. 1. 1993	Strassergasse 32 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Mohammad Saad al-Sallal <i>designovaný veľvyslanec</i>
Laoská ľudovodemokratická republika	1. 1. 1993	Usypiskova 02-386 Varšava Poľská republika	Sengphet Houngboungnuang <i>prvý tajomník, chargé d'affaires a. i.</i>
Libanonská republika	1. 1. 1993	Oppolzergasse 6/3 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Ishaya El-Khoury <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. október 2009
Ľudový úrad veľkej sociálistickej ľudovej líbyjskej arabskej džamahirije	1. 1. 1993	Révova 45 811 02 Bratislava	Khalifa Ahmed <i>chargé d'affaires</i>
Litovská republika	1. 1. 1993	Löwengasse 47/4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Giedrus Poudžiūnas <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 30. máj 2007
Lotyšská republika	1. 1. 1993	Stefan Esders Platz 4 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Indulis Berziņš <i>dezinovaný veľvyslanec</i>
Luxemburské veľkovojsvodstvo	1. 1. 1993	Wallnerstrasse 2/1/2 1010 Viedeň Rakúska republika	Marc Thill <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 9. máj 2006
Macedónska republika	1. 1. 1993	Kinderspitalgasse 5/2 A-1090 Viedeň Rakúska republika	Vesna Borozan <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 21. marec 2007
Madagaskarská republika	16. 2. 1996	Koursovoy Per. 5 119 034 Moskva Ruská federácia	Eloi A. Maxime Dovo <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 26. november 2003
Maďarská republika	1. 1. 1993	Sedlárska 3 814 25 Bratislava 1	Antal Heizer <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 16. január 2007
Malajzia	1. 1. 1993	24th Floor, Florido Tower Floridsdorfer Hauptstrasse 1-7 A-1210 Viedeň Rakúska republika	Mohd. Arshad Manzoor Hussain <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 16. január 2007
Malawijská republika	30. 12. 1993	Westfälische strasse 86 D-10709 Berlín Spolková republika Nemecko	Zelia Khumbize Chakale-Chimwele <i>prvá tajomníčka</i>
Malijská republika	12. 2. 1993	Novokuznetskaya 11 115184 Moskva Ruská federácia	Brahima Coulibaly <i>designovaný veľvyslanec</i>
Maltská republika	1. 1. 1993	Opernring 5/1 1010 Viedeň Rakúska republika	Christopher Grima <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 15. december 2008

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Marocké kráľovstvo	1. 1. 1993	Opemring 3, 4. posch. A-1010 Viedeň Rakúska republika	Omar Zniber <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 26. august 2003
Mauritánska islamská republika	1. 1. 1993	Korovy Val 7, kanc. 12 119049 Moskva Ruská federácia	Mohamed Mahmoud Ould Dahi <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 22. marca 2005
Moldavská republika	1. 1. 1993	Loewengasse 47/10 1030 Viedeň Rakúska republika	Victor Postolachi <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. jún 2006
Mongolsko	1. 1. 1993	Na Marné 5 160 00 Praha 6 Česká republika	
Namíbijská republika	9. 12. 1997	Ungargasse 33/5. poschodie A-1030 Viedeň Rakúska republika	Selma Ashipala-Musavyi <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 18. marec 2008
Spolková republika Nemecko	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 10 811 02 Bratislava 1	Axel Hartmann <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 29. september 2009
Nepál	4. 3. 1994	Guerickestrasse 27 D-10587 Berlín Spolková republika Nemecko	Madan Kumar Bhattarai <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 4. jún 2008
Nigérijská federatívna republika	1. 1. 1993	Rennweg 25 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Kenjika Linus Ekedede <i>minister, chargé d'affaires a.i.</i>
Nikaragujská republika	5. 1. 1993	Ebendorferstrasse 10/3/12 A-1010 Viedeň Rakúska republika	Isolda Frixione Miranda <i>chargé d'affaires a.i., radkyňa - ministerka</i>
Nórske kráľovstvo	1. 1. 1993	Palisády 29 811 06 Bratislava	Trine Skymoen <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 22. september 2009
Nový Zéland	1. 1. 1993	Atrium Friedrichstrasse 60 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Alan Cook <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 21. marec 2007
Ománsky sultanát	3. 3. 1993	Wahringer Strasse 2-4/24-25 A-1090 Viedeň Rakúska republika	Badr bin Mohammed Zahr al-Hinai <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 5. február 2009
Pakistánska islamská republika	1. 1. 1993	Hofzeile 13-A A-1190 Viedeň Rakúska republika	Khursid Anwar <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. január 2010
Palestínsky štát	1. 1. 1993	Klemensova 6 810 08 Bratislava	Hafez Fathi Al-Nimer <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 26. apríl 2006
Panamská republika	15. 2. 1993	Wichmannstrasse 6 107 87 Berlín Spolková republika Nemecko	Lourdes C. Vallarino <i>radca - minister</i>
Paraguayská republika	8. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 18/1/7 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Horacio Norgués Zubizarreta <i>designovaný veľvyslanec</i>
Peruánska republika	1. 1. 1993	Mahlerstrasse 7/22 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Antonio García Revilla <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 13. január 2010

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Republika pobrežia slonoviny	28. 10. 2002	Schinkelstrasse 10 D-10785 Berlín Spolková republika Nemecko	Serges Gba prvý radca
Poľská republika	1. 1. 1993	Hummelova 4 811 03 Bratislava 1	Andrzej Krawczyk mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. január 2009
Portugalská republika	1. 1. 1993	Moskovská 10 811 08 Bratislava 1	Francisco António Dias Brabo atašé, chargé d'affaires a. i.
Rakúska republika	1. 1. 1993	Ventúrska 10 811 01 Bratislava 1	Helmut Wessely mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 11. september 2006
Rumunsko	1. 1. 1993	Fraňa Kráľa 11 811 05 Bratislava 1	Florin Vodit mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 5. február 2009
Ruská federácia	1. 1. 1993	Godrova 4 811 06 Bratislava 1	Alexander Udaltsov mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 23. august 2005
Salvádorská republika	1. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 72/2/1 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Vanessa Eugenia Interiano Tobar mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 7. december 2009
Sanmarínska republika	1. 1. 1993	Via Eleonora Duse 35 00197 Rím Talianska republika	Severino Bollini mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 22. februára 2007
Saudskoarabské kráľovstvo	16. 6. 1995	Formanekgasse 38 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Mansour Bin Khalid Al Farhan Al-Saud mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 6. júla 2009
Sierraleonská republika	1. 1. 1993	26/1 Rublyovskoye Chaussee Apt. 58-59 121615 Moskva Ruská federácia	Salieu Mohamed Turay designovaný veľvyslanec
Singapurská republika	12. 2. 1993	Ministerstvo zahraničných vecí Tanglin 248163, Singapur	Jennie Chua Kheng Yeng mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa PL: 16. júl 2007
Slovenská republika	1. 1. 1993	Moyzesova 4 813 15 Bratislava 1	Stanislav Vidovič mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 6. júla 2009
Somálska demokratická republika	-	Simferopolsky Bulvar, 7a-145 117 556 Moskva Ruská federácia	Mohamed Mohamoud Handulle chargé d'affaires a.i., prvý tajomník
Spojené arabské emiráty	3. 1. 1993	Peter Jordan Strasse 66 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Mohammed Hamad Omran Alshamsi designovaný veľvyslanec
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	1. 1. 1993	Panská 16 811 01 Bratislava 1	Michael John Wyn Roberts mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 11. september 2007
Spojené štáty americké	1. 1. 1993	Hviezdoslavovo námestie 5 811 02 Bratislava 1	Keith Allan Eddins radca, chargé d'affaires a.i.
Spojené štáty mexické	1. 10. 1993	Opengasse 21/10 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Alejandro Díaz y Pérez Durate mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 12. december 2007
Srbská republika	1. 1. 1993	Búdkova 38 811 04 Bratislava 1	Danko Prokić mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec PL: 11. september 2007

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Srílanská demokratická socialistická republika	15. 2. 1993	Rainergasse 1/2/5 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Musthaf Mohammed Jaffer <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 12. január 2009
Sudánska republika	27. 7. 1993	Reisnerstrasse 29/5 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Mahmoud Hassan Elamin <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 2. február 2010
Svätá stolica	1. 1. 1993	Nekrasovova 17 811 04 Bratislava 1	Mario Giordana <i>apoštolský nuncius</i> PL: 4. jún 2008
Sýrska arabská republika	1. 1. 1993	Daffingerstrasse 4 A-1030 Viedeň Rakúska republika	Muhammad Badi Khattab <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 5. február 2009
Španielske kráľovstvo	1. 1. 1993	Prepoštská 10 811 01 Bratislava 1	José Ángel López Jorrín <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 15. december 2008
Švajčiarska konfederácia	1. 1. 1993	Tolstého 9 811 06 Bratislava 1	Josef Aregger <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 14. február 2005
Švédске kráľovstvo	1. 1. 1993	Palisády 29 811 06 Bratislava 1	Mikael Westerlind <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 11. septembra 2006
Talianska republika	1. 1. 1993	Palisády 49 811 06 Bratislava	Brunella Borzi <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 15. december 2008
Tanzánijská zjednotená republika	1. 1. 1993	Eschenallee 11 D-14050 Berlín Spolková republika Nemecko	Ahmad Rweyemamu Ngemera <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 17. marec 2008
Thajské kráľovstvo	1. 1. 1993	Cottagegasse 48 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Nongnuth Phetcharatana <i>designovaná veľvyslankyňa</i>
Tuniská republika	1. 1. 1993	Sieveringerstrasse 187 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Kais Hachani <i>radca</i>
Turecká republika	1. 1. 1993	Holubyho 11 811 03 Bratislava 1	Tunç Ügdül <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 22. február 2007
Turkménsko	1. 1. 1993	Argentinerstrasse 22/II/EG A-1040 Viedeň Rakúska republika	Yazkuli Mammedov <i>prvý tajomník</i>
Ukrajina	1. 1. 1993	Radvanská 35 811 01 Bratislava 1	Inna Ohnivets <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 10. január 2006
Uruguajská východná republika	1. 1. 1993	Palais Esterhazy Wallnerstrasse 4/Top NA 17 A-1010 Viedeň Rakúska republika	
Uzbecká republika	20. 1. 1993	Pötzeleinsdorfer Strasse 49 A-1180 Viedeň Rakúska republika	Ravshanbek Duschanov <i>chargé d'affaires a.i.</i>
Venezuelská bolívarovská republika	1. 1. 1993	Prinz Eugen Strasse 72/1 A-1040 Viedeň Rakúska republika	Alí de Jesus Uzcátegui Dugue <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 27. apríl 2009

Štát	Nadviazanie dipl. stykov	ZÚ	Vedúci ZÚ
Vietnamská socialistická republika	1. 1. 1993	Felix Mottlstrasse 20 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Nguyen Ba Than <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 18. marec 2008
Zambijská republika	5. 5. 1993	Axel-Springer Strasse 54 A D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	Chalwe Lombe <i>radca</i>
Zimbabwianska republika	3. 3. 1993	Strozzigasse 10/15 A-1080 Viedeň Rakúska republika	Grace Tsitsi Mutandiro <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i> PL: 13. jún 2006
Zvrchovaný vojenský špitálsky rád sv. Jána Jeruzalemského z Ródu a Malty	1. 1. 1993	Kapitulská 9 811 01 Bratislava	Francis Martin O'Donnel <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i> PL: 7. december 2009

ZOZNAM KONZULÁTOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

VEDÚCI KONZULÁTOV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE PODĽA STAVU VO FEBRUÁRI 2010

Štát	Adresa konzulátu	Konzul
Azerbajdžanská republika	Klobučnícka 4 811 01 Bratislava	Džalal Gasymov honorárny konzul
Bangladéšska ľudová republika	Pod záhradami 41 841 01 Bratislava	Štefan Petkanič honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Gelnická 88 040 14 Košice	Dany R. E. Rottiers honorárny konzul
Bieloruská republika	Osadská 679/15 028 01 Trstená	Marián Murín honorárny konzul
Čínska republika	Laurinská 2 815 08 Bratislava 1	Jaroslav Šoltys honorárny konzul
Dánske kráľovstvo	Letecká 10 831 03 Bratislava	Michal Lörincz honorárny generálny konzul
Etiópska federatívna demokratická republika	Obchodná 6 Pasáž Zlatý Jeleň 811 08 Bratislava	Štefan Rosina honorárny konzul
Filipínska republika	Cesta na Senec 15725/24 830 06 Bratislava	Pavol Konštiak honorárny generálny konzul
Fínska republika	Moyzesova 5 811 05 Bratislava 1	Karol Kállay honorárny generálny konzul
Guatemalská republika	Vajnorská 8/A 831 04 Bratislava 3	
Holandské kráľovstvo	Košická 44 080 01 Prešov	Matúš Murajda honorárny konzul
Islandská republika	Palisády 39 811 06 Bratislava	Otto Halás honorárny konzul
Jordánske hášimovské kráľovstvo	Čajakova 26 831 01 Bratislava	Štefan Žiak honorárny konzul
Juhoafrická republika	Fraňa Kráľa 1 851 01 Bratislava	Milan Lopašovský honorárny konzul
Kazašská republika	Obchodná 6 Pasáž Zlatý Jeleň 811 08 Bratislava	Štefan Rosina honorárny konzul
Kirgizská republika	Miletičova 1 821 08 Bratislava	Tibor Podoba honorárny konzul
Kolumbijská republika	AC Diplomat Palisády 29/A 811 06 Bratislava	Anton Siekel honorárny konzul

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky spracoval Martin Firák, RC SFPA (firak@sfp.sk).

Štát	Adresa konzulátu	Konzul
Konzská demokratická republika	Štefanovičova 12 811 04 Bratislava	Pavol Jánošík honorárny konzul
Kórejská republika	Hviezdoslavovo nám. 20 811 02 Bratislava 1	Marián Mojžiš honorárny generálny konzul
Kostarická republika	Prepoštská 6 811 01 Bratislava	Tomáš Chrenek honorárny konzul
Luxemburské veľkovevodstvo	Apollo Business Centrum Mlynské Nivy 43 821 09 Bratislava	Peter Kríško honorárny konzul
Maďarská republika	Hlavná 67 040 01 Košice	János Szerencsés generálny konzul
Malajzia	Jašíkova 2 821 03 Bratislava	Igor Junas honorárny konzul
Marocké kráľovstvo	Krajná 86 821 04 Bratislava 2	Lubomír Šidala honorárny konzul
Nikaragujská republika	Stredný hon 430 900 43 Hamuliakovo	Vladimír Kašťák honorárny konzul
Paraguajská republika	Prepoštská 8 811 01 Bratislava	Martin Šamaj honorárny konzul
Peruánska republika	Tuhovská 5 831 07 Bratislava	Andrej Glatz honorárny generálny konzul
Poľská republika	Nám. osloboditeľov 1 031 01 Liptovský Mikuláš	Tadeusz Frackowiak honorárny konzul
Ruská federácia	kanc. 511, Štúrova 7 040 11 Košice	
Salvádorská republika	Záhradnícka 20 900 28 Ivanka pri Dunaji	Igor Moravčík honorárny konzul
Senegalská republika	Na kopci 24 010 01 Žilina – Trnové	Souleymane Seck honorárny konzul
Seychelská republika	Beblavého 4 811 01 Bratislava 1	Andrej Hryc honorárny konzul
Sierraleonská republika	Partizánska 16 A 811 03 Bratislava	Branislav Hronec honorárny generálny konzul
Spojené štáty Mexické	Prepoštská 8 811 01 Bratislava	Václav Míka honorárny konzul
Sýrska arabská republika	Tatranská 1 841 06 Bratislava-Záhorská Bystrica	Mustafa Al-Sabouni honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Hutnícka 1 040 01 Košice	Daniel Lučkanič honorárny konzul
Thajské kráľovstvo	Viedenská cesta 7 851 01 Bratislava	Alexander Rozin honorárny generálny konzul
Turecká republika	Kuzmányho 16 974 01 Banská Bystrica	Vladimír Soták honorárny konzul
Turecká republika	Mlynská ulica 2 040 01 Košice	Štefan Melník honorárny konzul
Ukrajina	Plzeňská 11 080 01 Prešov	Yevgen Perebyinis generálny konzul
Ukrajina	Budovateľská 29 093 01 Vranov nad Topľou	Stanislav Obický honorárny konzul
Ukrajina	Donská 12 058 01 Poprad	Petro Tokač honorárny konzul

ZOZNAM ZASTUPITELSKÝCH ÚRADOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY, STÁLÝCH MISIÍ, GENERÁLNYCH KONZULÁTOV A SLOVENSÝCH INŠTITÚTOV

EXISTUJÚCE ZASTUPITELSKÉ ÚRADY A ICH VEDÚCI PODĽA STAVU VO FEBRUÁRI 2010

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa ZÚ	Vedúci ZÚ
Abuja	Nigéria, Benin, Ghana, Sierra Leone, Guinea, Guinea-Bissau, Rovníková Guinea, Senegal, Gambia, Kamerun, Gabon, Kapeverde, Burkína Faso, Mali, Libéria, Togo, Svätý Tomáš a Princov ostrov, Niger, Pobrežie slonoviny	Plot 187, Lord Lugar Close Asokoro Abuja Nigérijská federatívna republika	Miroslav Hacek <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Addis Abeba		Bole sub-city, Erer Ber Shola Residential houses, W 17, Kebele 14/15, House No. 408 Addis Abeba Etiópska federatívna demokratická republika	Katarína Lelngdonová <i>chargé d'affaires a. i.</i>
Ankara	Turecko, Gruzínsko	Atatürk Bulvarı 245 06692 Ankara Turecká republika	Vladimír Jakabčín <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>
Astana	Kazachstan, Kyrgizsko	rajón Sary-Arka, mikrorajón Karaotkeľ 5 010000 Astana Kazašská republika	Dušan Podhorský <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Atény	Grécko	Georgiou Saferi 4, Palaio Psychiko 154 52 Atény Helénska republika	Ján Voderadský <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bagdad	Irak	Hayy Babil (Al Jadriyah), Section 923, Street 37, House 94 Bagdad-Jadriyah Iracká republika	Jozef Marhefka <i>chargé d'affaires</i>
Bangkok	Thajsko, Kambodža, Laos, Mjanmarsko	No. 21/144, South Sathorn Road, 9th floor 101 20 Bangkok Thajské kráľovstvo	Vasil Pytel' <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>
Belehrad	Srbsko, Čierna Hora, Macedónsko	Bulevar umetnosti 18 110 70 Nový Belehrad Srbská republika	Igor Furdík <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Berlín	Nemecko	Friedrichstrasse 60 101 17 Berlín Spolková republika Nemecko	Alexander Micovčín <i>chargé d'affaires a. i.</i>

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky spracoval Martin Firák, RC SFPA (firak@sfa.sk).

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa ZÚ	Vedúci ZÚ
Bern	Švajčiarsko, Lichtenštajnsko	Thunstrasse 63, 3074 Muri b. Bern, Švajčiarska konfederácia	Štefan Schill <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bonn	Nemecko	August-Bier-Straße 31 53129, Bonn Spolková republika Nemecko	Dušan Matulay <i>vedúci pobočky zastupiteľského úradu v Berlíne</i>
Brasília	Brazília, Ekvádor, Kolumbia, Venezuela, Surinam, Guayana	SES, Avenida das Nações, Qd. 805, Lote 21 B CEP 70 200-902 Brasilia, D.F. Brazílska federatívna republika	Branislav Hítka <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Brusel	Belgické kráľovstvo, Luxemburské veľkovevodstvo	Avenue Moliere 195 1050 Brusel Belgické kráľovstvo	Peter Sopko <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Budapešť	Maďarsko	Stefánia út 22-24. 1143 Budapešť XIV Maďarská republika	Peter Weiss <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Buenos Aires	Argentína, Bolívia, Chile, Paraguaj, Peru, Uruguaj	Figueroa Alcorta 1425 Buenos Aires Argentínska republika	Pavel Šípka <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Bukurešť	Rumunsko, Moldavsko	Strada Otetari 020 977 Bukurešť Rumunsko	Dagmar Repčková <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Canberra	Austrálsky zväz, Kiribatská republika, Nauruská republika, Nový Zéland, Papua-Nová Guinea, Republika Fidžijských ostrovov, Samojský nezávislý štát, Šalamúnove ostrovy, Tongské kráľovstvo, Tuvalu, Vanuatská republika	47 Culgoa Circuit, O' Malley 2606 Canberra Austrálsky zväz	Peter Procházka <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>
Damask	Sýria, Libanon, Jordánsko	Al Shafei Str. 33115 Damask Sýrska arabská republika	Oldřich Hlaváček <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>
Dillí	India, Bangladéš, Nepál, Srí Lanka, Maldivy, Bhután	50-M, Niti Marg, Chanakyapuri 110021 Nai Dillí Indická republika	Marián Tomášik <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>
Dublin	Írsko	Clyde Road, Ballsbridge Dublin 4 Írsko	Roman Bužek <i>veľvyslanec</i>
Haag	Holandsko	Parkweg 1 2585 Den Haag Holandské kráľovstvo	Oksana Tomová <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Hanoj	Vietnam	12 Ba Huyen Thanh Quan, Ba Dinh District Hanoj Vietnamská socialistická republika	Peter Svitek <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>
Havana	Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Dominika, Dominikánska republika, Grenada, Haiti, Jamajka, Kuba, Svätá Lucia, Svätý Krištof a Nevis, Svätý Vincent a Grenadíny, Trinidad a Tobago	Calle 66, No. 52, entre 5B - tay7 Miramar, Havana Kubánska republika	Zdenek Rozhold <i>vedúci zastupiteľského úradu</i>
Helsinki	Fínsko	Annankatu 25 00100 Helsinki Fínska republika	Viera Štupáková <i>mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa</i>
Jakarta	Indonézia, Singapur, Filipíny, Východný Timor	Jalan Profesor Mohammad Yamin 29 1368 Jakarta 103 10 Indonézska republika	Štefan Rozkopál <i>mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec</i>

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa ZÚ	Vedúci ZÚ
Káhira	Egypt, Sudán, Jemen, Saudská Arábia, Omán, Spojené arabské emiráty	3 Adel Hosein Rostom 11794 – Ramses Post Office Dokki, Káhira Egyptská arabská republika	Peter Zsoldos veľvyslanec
Kodaň	Dánske kráľovstvo (Dánsko, Faerské ostrovy, Grónsko)	Vesterled 26-28 2100 Kodaň Dánske kráľovstvo	Lubomír Golian mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Kuala Lumpur	Malajzia, Brunej	11, Jalan U-Thant 55 000 Kuala Lumpur Malajzia	Milan Lajčiak mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Kuvajt	Kuvajt, Bahrajn, Katar	Block No. 2, Street No. 16 Villa No. 22 131 23 Area Surra Kuvajtský štát	Ján Lišuch mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Kyjev	Ukrajina	Jaroslavov val č. 34 019 01 Kyjev Ukrajina	Pavol Hamžík mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Lisabon	Portugalsko	Avenida da Liberdade 200, 5 Esq. 1250-147 Lisabon Portugalská republika	Jaroslav Jarúnek mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Londýn	Spojené kráľovstvo	25, Kensington Palace Gardens W8 4QY Londýn Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Juraj Zervan vedúci zastupiteľského úradu
Lublana	Slovinsko	Tivolská cesta 4, P.P.395 1000 Lublana Slovinská republika	Marianna Oravcová mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa
Madrid	Španielsko, Andorra, Maroko	C/Pinar, 20 28006 Madrid Španielske kráľovstvo	Ján Škoda mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Mexico City	Mexiko, Guatemala, Honduras, Salvador, Kostarika, Nikaragua, Panama, Belize	México 11 560, Julio Verne 35 Spojené štáty mexické	Jozef Adamec mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Minsk	Bielorusko	Volodarskogo 6 220 034 Minsk Bieloruská republika	Marián Servátka veľvyslanec
Moskva	Ruská federácia, Arménsko, Azerbajdžan,	J. Fučíka 17/19 115 127 Moskva Ruská federácia	Jozef Migaš vedúci zastupiteľského úradu
Nairobi	Keňa, Tanzánia, Eritrea, Etiópia, Seychely, Burundi, Rwanda, Uganda, Džibuti, Somálsko, Komory, Kongo, Stredoafriická republika	Milimani Road 30 204 00 100 Nairobi Kenská republika	Milan Zachar vedúci zastupiteľského úradu
Nikózia	Cyperská republika	4, Kalamatas St., Acropolis Strovolos 2002 Nikózia Cyperská republika	Anna Tureníčová mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa
Oslo	Nórsko, Island	Thomas Heftyes gate 24 N-0244 Oslo Nórske kráľovstvo	Dušan Rozbora mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Ottawa	Kanada	Rideau Terrace K1M 2A1 Ottawa Kanada	Stanislav Opiela vedúci zastupiteľského úradu
Paríž	Francúzsko, Monako, Alžírsko	14, Avenue d'Eylau 75016 Paríž Francúzska republika	Ján Kuderjavý mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa ZÚ	Vedúci ZÚ
Peking	Čína, Mongolsko, KEDR	Ritan Lu, Jian Guo Men Wai 100 600 Peking Čínska ľudová republika	Žigmund Bertók vedúci zastupiteľského úradu
Praha	Česká republika	Pelléova 12 160 00 Praha Česká republika	Peter Brňo vedúci zastupiteľského úradu
Pretória	Juhoafrická republika, Angola, Botswana, Lesotho, Madagaskar, Maurícius, Malawi, Mozambik, Namíbia, Svazijsko, Zambia, Zimbabwe	930 Arcadia Street Arcadia 0083 Pretória Juhoafrická republika	Ladislav Straka mimoriadny a spherocnený veľvyslanec
Priština	Srbsko	Metush Krasniqi 7, Dragodan 10000 Priština Srbská republika	Miroslav Naď vedúci pobočky zastupiteľského úradu
Riga	Estónsko, Lotyšsko, Litva	Smilšu iela 8 1050 Riga Lotyšská republika	Ivan Špilda vedúci zastupiteľského úradu
Rím	Taliano, Malta, San Marino, Vatikán, Zvrchovaný vojenský špitálsky rád sv. Jána Jeruzalemského z Ródu a Malty	Via dei Colli della Farnesina 144VI/A 00194 Rím Taliano republika	Stanislav Vallo vedúci zastupiteľského úradu
Sarajevo	Bosna a Hercegovina	Skopljanska br. 7 710 00 Sarajevo Bosna a Hercegovina	Miroslav Mojžita vedúci zastupiteľského úradu
Skopje	Macedónsko	Budimpeštanska 39 1000 Skopje Macedónsko republika	Róbert Kirnág vedúci zastupiteľského úradu
Sofia	Bulharsko, Macedónsko, Albánsko	Blv. Janko Sakazov 1504 Sofia Bulharská republika	Karol Mistrík vedúci zastupiteľského úradu
Soul	Kórejská republika	389-1 Hannam-dong Yongsang-gu 140-210 Soul Kórejská republika	Dušan Bella vedúci zastupiteľského úradu
Štokholm	Švédsko	Arsenalsgaten 2/3 TR 10388 Štokholm Švédske kráľovstvo	Peter Kmec mimoriadny a spherocnený veľvyslanec
Taipei	Taiwan	333 Keelung Road, Section 1 110 Taipei Čínska republika (Taiwan)	Dušan Dacho vedúci úradu
Taškent	Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan	ul. Kičik Bešjogoč 38 100070 Taškent Uzbecká republika	Jozef Mačisák mimoriadny a spherocnený veľvyslanec
Teherán	Irán, Afganistan, Pakistan	No. 38, Sarlashgar Fallahi Street 19887 Teherán Iránska islamská republika	Anton Hajduk mimoriadny a spherocnený veľvyslanec
Tel Aviv	Izrael, Palestínska samospráva	Jabotinsky 37 Izraelský štát	Ivo Hlaváček vedúci zastupiteľského úradu
Tirana	Albánsko	Rruga Skenderbeu 8 Tirana Albánska republika	Ivan Šveda chargé d'affaires
Tokio	Japonsko, Mikronézia, Marshallove ostrovy, Palau	2-11-33, Motoazabu, Minato-ku 106-0046 Tokio Japonsko	Drahomír Štos vedúci zastupiteľského úradu

ZÚ	Pôsobnosť	Adresa ZÚ	Vedúci ZÚ
Tripolis	Lýbia, Tunisko, Mauretánia, Čad	Hay Al-Andalus Gargaresh Street Tripolis Ľudový úrad veľkej socialistickej ľudovej líbyjskej arabskej džamahírije	Marian Záhora vedúci zastupiteľského úradu
Varšava	Poľsko	ul. Litewska 6 00-581 Varšava Poľská republika	František Ružička mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Vatikán	Vatikán, Svätá stolica	Via dei Colli della Farnesina 144 00 194 Roma Taliana republika	Jozef Dravecký mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Viedeň	Rakúsko	Ambrustergasse 24 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Peter Lizák mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Washington	USA	3523 International Court, NW 20008 Washington D.C. Spojené štáty americké	Peter Burian mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec
Záhreb	Chorvátsko	Prilaz Gjure Deželica br. 10 10000 Záhreb Chorvátska republika	Roman Supek vedúci zastupiteľského úradu

STÁLE MISIE

Stála misia	Adresa SM	Vedúci SM
SM pri medzinárodných organizáciách vo Viedni	Blaastraße 34 A-1190 Viedeň Rakúska republika	Marcel Peško
SD pri NATO, Brusel	Boulevard Leopold III NATO HQ 1110 Brusel Belgické kráľovstvo	František Kašický
SM pri OECD, Paríž	28,avenue d'Eylau 750 16 Paríž Francúzska republika	Jana Kotová
SM pri OSN, New York	801 Second Avenue 10017 New York Spojené štáty americké	Miloš Koterec
SM pri OSN, Ženeva	9 chemin de l'Ancienne Route 1218 Grand Saconnex Švajčiarska konfederácia	Fedor Rosocha
SM pri Rade Európy, Štrasburg	Rue Ehrmann 67000 Štrasburg Francúzska republika	Emil Kuchár
SZ pri EÚ, Brusel	Avenue de Cortenbergh 79 1110 Brusel Belgické kráľovstvo	Ivan Korčok

GENERÁLNE KONZULÁTY

Generálny konzulát	Adresa GK	Generálny konzul
Čínska ľudová republika	Qi Hua Tower 4B 1375 Huai Hai Zhong Lu 200031 Šanghaj	<i>Igor Pacolák</i>
Maďarská republika	Derkovits sor 7 5600 Békešská Čaba	<i>Štefan Daňo</i>
Poľská republika	Św. Tomasza 34 31 027 Krakov	<i>Marek Lisánsky</i>
Ruská federácia	Orbeli č. 21/2 194 223 Sankt Peterburg	<i>Peter Osvald</i>
Spojené štáty americké	10 940 Wilshire Boulevard, Suite 2030 CA 90024 California, Los Angeles	
Spojené štáty americké	801 Second Avenue, 12th Floor New York, N.Y. 10017	<i>Igor Pokojný</i>
Spolková republika Nemecko	Vollmannstrasse 25d 819 25 Mníchov	<i>František Zemanovič</i>
Turecká republika	Sümbül Sok. / Bambu Sok. 6 3. Levent, Istanbul, 343 30	<i>Jozef Šesták</i>
Ukrajina	Lokoty 4 880 17 Užhorod	<i>Marian Sládeček</i>

SLOVENSKÉ INŠTITÚTY

Slovenský inštitút	Adresa SM	Riaditeľ
Slovenský inštitút Berlín	Zimmerstrasse 27 D-10117 Berlín Spolková republika Nemecko	<i>Martin Sarvaš</i>
Slovenský inštitút Budapešť	Rákóczi út. 15 H-1088 Budapešť Maďarská republika	<i>Milan Kurucz</i>
Slovenský inštitút Moskva	Ul. 2 Brestská 27 125 - 056 Moskva Ruská federácia	<i>Peter Birčák</i>
Slovenský inštitút Paríž	125 Rue de Ranelagh F-75016 Paríž Francúzska republika	<i>Božena Krížiková</i>
Slovenský inštitút Praha	Jiřská 450/16 110 00 Praha 1 Česká republika	<i>Vladimír Valovič</i>
Slovenský inštitút Rím	Via dei Colli della Farnesina 144 00194 Rím Taliánska republika	<i>Peter Krupár</i>
Slovenský inštitút Varšava	Krzywe Kolo 12/14a PL-00 270 Varšava Poľská republika	<i>Helena Jacošová</i>
Slovenský inštitút Viedeň	Wipplingerstrasse 24 --26 A-1010 Viedeň Rakúska republika	<i>Viera Polakovičová</i>

ZOZNAM KONZULÁRNYCH ÚRADOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY VEDENÝCH HONORÁRNymi KONZULMI

VEDÚCI KONZULÁRNYCH ÚRADOV SR PODĽA STAVU VO FEBRUÁRI 2009

Štát	Konzulárny úrad	Konzul
Albánska republika	Tirana	Faik Dizdarii honorárny konzul
Argentínska republika	La Platta	Eduardo Kabát honorárny generálny konzul
Arménska republika	Jerevan	Gagik Vladimirovič Martirosian honorárny konzul
Austrálsky zväz	Brisbane	Michal Horvath honorárny konzul
Austrálsky zväz	Melbourne	Vojtech Michael Markuš honorárny konzul
Bangladéšska ľudová republika	Dhaka	Reza Ali honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Antverpy	Gunar Riebs honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Gent	Arnold Vanhaecke honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Liège	Raffaele Antonio Apruzzese honorárny konzul
Belgické kráľovstvo	Mons	Mario Annaert honorárny konzul
Bolívijská republika	La Paz	Hernán Guido Vera Ruiz honorárny konzul
Bosna a Hercegovina	Medžugorie	Rajko Zelenika honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	Joinville	Ernesto Heinzelmann honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	Rio de Janeiro	M. Façal Hammoud honorárny konzul
Brazílska federatívna republika	São Paulo	Peter Pauliček honorárny generálny konzul
Bulharská republika	Varna	Edita Blagoevova honorárny konzul
Cyperská republika	Limassol	George Vassos Hadjitheodossiou honorárny generálny konzul

Na základe údajov Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky spracoval Martin Firák, RC SFPa (firak@sfp.sk).

Štát	Konzulárny úrad	Konzul
Čílská republika	Santiago	Paul Nador honorárny konzul
Čínska ľudová republika	Hong Kong	Willy Sun Mo Lin honorárny konzul
Dánske kráľovstvo	Aarhus	Štefan Petö honorárny konzul
Egyptská arabská republika	Alexandria	Mohamed Moustafa el Naggar honorárny konzul
Estónska republika	Tallinn	Evan Tudeberg honorárny konzul
Etiópska federatívna demokratická republika	Addis Abeba	Feleke Bekele Safo honorárny konzul
Filipínska republika	Cebu City	Antonio N. Chiu honorárny konzul
Filipínska republika	Manila	Robert Chin Siy honorárny generálny konzul
Fínska republika	Teerijärvi	Mikael Albäck honorárny konzul
Francúzska republika	Grenoble	Menyhért Kocsis honorárny konzul
Francúzska republika	Lille	Alain Bar honorárny konzul
Francúzska republika	Lyon	Christian Michel-Mestrallet honorárny konzul
Francúzska republika	Nancy	Jean-Marie KELLER honorárny konzul
Francúzska republika	Toulouse	Kathy Bayoud-Vidal honorárna konzulka
Gruzínsko	Tbilisi	Besarion Kvartskhava honorárny konzul
Guatemalská republika	Guatemala	Mario Fernando Montúfara Rodrigues honorárny konzul
Guinejská republika	Conakry	Boubakar Lombonna Diallo honorárny konzul
Haitská republika	Port- au - Prince	Claude Martin honorárny konzul
Helénska republika	Thessaloniki	Konstantinos Mavridis honorárny konzul
Holandské kráľovstvo	Eindhoven	Gerardus Hendrik Meulesteen honorárny konzul
Holandské kráľovstvo	Meppel	Gerhard Tonnis Poppempa honorárny konzul
Holandské kráľovstvo	Rotterdam	Jacob Ten Hoope honorárny konzul
Chorvátska republika	Split	Ante Plančić honorárny konzul
Indická republika	Kalkata	Patrha Sadhan Bosé honorárny konzul
Indická republika	Mumbai	Amit Choksey honorárny konzul
Indonézska republika	Denpasar	Jürgen Schreiber honorárny konzul

Štát	Konzulárny úrad	Konzul
Indonézska republika	Surabaya	Sindunata Sambudhi honorárny konzul
Islandská republika	Reykjavík	Runólfur Oddsson honorárny konzul
Štát Izrael	Ha Sharon	Karol Nathan Steiner honorárny konzul
Štát Izrael	Jeruzalem	Dr. Martin Rodan honorárny konzul
Jamaika	Kingston	Christopher Richard Issa honorárny konzul
Japonsko	Kirishima	Masahiro Yamamoto honorárny konzul
Jemenská republika	Saná	Adel Mohamed Al Huraibi honorárny konzul
Jordánske hášimovské kráľovstvo	Ammán	Khalidun A. Abuhassan honorárny generálny konzul
Juhoafrická republika	Kapské Mesto	Geoffrey Leighton Ashmead honorárny konzul
Kamerunská republika	Yaoundé	Mohamadou Salihou honorárny konzul
Kanada	Calgary	Ludovít Zanzotto honorárny generálny konzul
Kanada	Montreal	Dezider Michaletz honorárny konzul
Kanada	Toronto	Michael Martinček honorárny konzul
Kanada	Vancouver	Stanislav Lišiak honorárny konzul
Kanada	Winnipeg	Jozef Kíška honorárny konzul
Kazašská republika	Karaganda	Alexej Petrovič Nefedov honorárny konzul
Kazašská republika	Kurčatov	Kairat Kamalovič Kadyrzanov honorárny konzul
Kenská republika	Mombasa	Christoph Modigell honorárny konzul
Kirgizská republika	Biškek	Igor Konstantinovič Gusarov honorárny konzul
Kolumbijská republika	Medellín	Jenaro Pérez Gutiérrez honorárny konzul
Kostarická republika	San José	Eugénio Gerardo Arraya Chacón honorárny konzul
Luxemburské veľkovevodstvo	Luxemburg	Blanche Mourtrier honorárny konzul
Macedónska republika	Skopje	Vlade Tome Stojanovski honorárny konzul
Malajzia	Kota Kinabalu	Wong Khen Thau honorárny konzul
Malawijská republika	Blantyre	Salim David Bapu honorárny konzul
Maltská republika	Valletta	Godwin Edvard Bencini honorárny konzul

Štát	Konzulárny úrad	Konzul
Marocké kráľovstvo	Casablanca	Kamil Ouzzani Touhamy honorárny konzul
Moldavská republika	Kišiňov	Iurie Grigore Popovici honorárny konzul
Monacké kniežatstvo	Monako	Cristine Noghés-Ménio honorárny generálny konzul
Mozambická republika	Maputo	Ismael Mussá Manguera honorárny konzul
Nigérijská federatívna republika	Port Harcourt	Eze Clifford Amadi honorárny konzul
Nórske kráľovstvo	Bergen	Morten L. Gjesdahl honorárny konzul
Nórske kráľovstvo	Drammen	Zuzana Opavská Wahl honorárna konzulka
Nórske kráľovstvo	Trondheim	Erik Frederiksen honorárny konzul
Nový Zéland	Auckland	Peter Kiely honorárny konzul
Pakistanská islamská republika	Karáčĭ	Abdula Sikander Ghulamali honorárny konzul
Panamská republika	Panama	Julio César Benedetti honorárny konzul
Paraguajská republika	Cuidad del Este	Charif Hammoud honorárny konzul
Peruánska republika	Lima	Teresa Koetzle-Daly honorárny konzul
Poľská republika	Gliwice	Marian Czerny honorárny konzul
Poľská republika	Poznaň	Piotr Stanisław Styczynski honorárny konzul
Poľská republika	Rzeszow	Adam Góral honorárny konzul
Poľská republika	Sopot	Jerzy Leśniak honorárny konzul
Poľská republika	Vroclav	Maciej Kaczmarek honorárny konzul
Poľská republika	Zakopané	Wiesław Tadeusz Wojas honorárny konzul
Portugalská republika	Porto	Manuel de Sá Bastos honorárny konzul
Rakúska republika	Innsbruck	Jurgen Bodenser honorárny konzul
Rakúska republika	Linz	Ernst Papesch honorárny konzul
Rakúska republika	Salzburg	Gerald Hubner honorárny konzul
Rakúska republika	Viedeň	Walter Hildebrand honorárny konzul
Rumunsko	Salonta	Miroslav Jablonsik honorárny konzul
Ruská federácia	Astrachán	Vladimir Stepanovič Sinčenko honorárny konzul

Štát	Konzulárny úrad	Konzul
Ruská federácia	Chanty-Mansijsk	Eduard Vasiljevič Lebedev honorárny konzul
Ruská federácia	Rostov na Done	Peter Šulek honorárny konzul
Ruská federácia	Krasnojarsk	Valerij Alexandrovič Gračev honorárny konzul
Salvádorská republika	San Salvador	Nicolas Antonio Salume Babun honorárny konzul
Senegalská republika	Dakar	Mapathé Ndiouck honorárny konzul
Seychelská republika	Victoria	Joseph France Albert honorárny konzul
Singapurská republika	Singapur	Cheo Guan Ow honorárny konzul
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Belfast	Thomas Sullivan honorárny konzul
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Cardiff	Nigel Bruce Harold Payne honorárny konzul
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	Edinburgh	Duncan Alexander Spiers honorárny konzul
Spojené štáty americké	Boston	Peter Mužila honorárny konzul
Spojené štáty americké	Cleveland	Edward George Keshock honorárny konzul
Spojené štáty americké	Denver	Gregor James Fasing honorárny konzul
Spojené štáty americké	Detroit	Edward Zelenak honorárny konzul
Spojené štáty americké	Chicago	Thomas Kenneth Klimek Ward honorárny konzul
Spojené štáty americké	Indianapolis	Steve Zlatos honorárny konzul
Spojené štáty americké	Kansas City	Ross F. Marine honorárny konzul
Spojené štáty americké	Las Vegas	Geoffrey A. VanderPal honorárny konzul
Spojené štáty americké	Bloomington, Minneapolis	Donald Paňko honorárny konzul
Spojené štáty americké	North Miami	Cecilia F. Rokusek honorárna konzulka
Spojené štáty americké	Pittsburgh	Joseph T. Senko honorárny konzul
Spojené štáty americké	San Francisco	Barbara M. Pivnicka honorárna konzulka
Spolková republika Nemecko	Bad Homburg	Imrich Donath honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Hamburg	Peter Littmann honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Hannover	Dirk Bettels honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Lipsko	Wolfgang Fritz Eschment honorárny konzul

Štát	Konzulárny úrad	Konzul
Spolková republika Nemecko	Stuttgart	Christoph Goeser honorárny konzul
Spolková republika Nemecko	Wuppertal	Ivan Koval honorárny konzul
Spojené štáty americké	San Francisco	Barbara M. Pivnicka honorárna konzulka
Demokratická socialistická republika Srí Lanka	Colombo	Mahen Roshan Andrew Kariyawan honorárny konzul
Sudánska republika	Chartúm	Nasreldin Ibrahim Shulgami honorárny generálny konzul
Sýrska arabská republika	Lattakia	Anas Dib Joud honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Barcelona	Joan Ignacio Torredemer Galles honorárny generálny konzul
Španielske kráľovstvo	Santa Cruz de Tenerife	Francisco José Perera Molinero honorárny konzul
Španielske kráľovstvo	Zaragoza	Jean-Pol Jules Marie Bastiaanas honorárny konzul
Švajčiarska konfederácia	Zürich	Michal Čierny honorárny generálny konzul
Švédske kráľovstvo	Göteborg	Carl Magnus Richard Kindal honorárny konzul
Švédske kráľovstvo	Malmö	Rolf Bjerndell honorárny konzul
Talianska republika	Ascoli Piceno	Carlo Matarazzo honorárny konzul
Talianska republika	Florenca	Massimo Sani honorárny konzul
Talianska republika	Forlí	Alvaro Ravaglioli honorárny konzul
Talianska republika	Miláno	Luigi Cuzzolin honorárny konzul
Talianska republika	Neapol	Franca Serao honorárny konzul
Talianska republika	Terst	Miljan Todorovič honorárny konzul
Talianska republika	Turín	Giuseppe Pellegrino honorárny konzul
Togská republika	Lomé	Vivoto James Victor Sossou honorárny konzul
Turecká republika	Edirne	Coskun Molla honorárny konzul
Turecká republika	Izmir	Selçuk Borovali honorárny konzul
Ukrajinská republika	Doneck	Tamara Timofejevna Lysenko honorárna konzulka
Ukrajinská republika	Užhorod	Ivan Julievič Šufrič honorárny konzul
Vietnamská socialistická republika	Hočiminovo Mesto	Huy Ho honorárny generálny konzul
Zambijská republika	Lusaka	Jaroslav Kulich honorárny konzul

POČTY PRÍSLUŠNÍKOV OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY V SÚČASNÝCH MISIÁCH NA PODPORU MIERU

STAV K FEBRUÁRU 2010

Misia	Miesto pôsobenia	Skutočný počet príslušníkov OS SR
UNFICYP (United Nations Peacekeeping Force in Cyprus) – OSN	Cyperská republika	196
UNTSO (United Nations Truce Supervision Organization) – OSN	Sýrska arabská republika, Štát Izrael	2
NATO		
ISAF (International Security Assistance Force)	Afgánsky islamský štát	242
KFOR (Kosovo Force)	Kosovo	139
Veliteľstvo NATO Sarajevo	Bosna a Hercegovina	1
EÚ		
ALTHEA	Bosna a Hercegovina	35 + 4 (Veliteľstvo)

Na základe údajov Ministerstva obrany Slovenskej republiky (www.mosr.sk) spracoval Martin Firák, RC SPPA (firak@sfp.sk).

O AUTOROCH

O AUTOROCH

Vladimír Bilčík vyštudoval politológiu a ekonómiu na Swarthmore College v USA, európsku politiku na University of Oxford vo Veľkej Británii a teóriu politiky na Univerzite Komenského v Bratislave. Od septembra 1999 pracuje ako analytik a vedúci výskumného programu európskych štúdií vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o. Od decembra 2005 pôsobí na Katedre politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského ako odborný asistent. V rokoch 2002 – 2003 bol poradcom Jána Figeľa ako člena Konventu o budúcnosti Európy. Vo svojom výskume sa venuje problematike európskej integrácie a medzinárodným vzťahom. (bilcik@sfpa.sk)

Radomír Boháč študoval v rokoch 1982 – 1983 na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V štúdiu pokračoval v období 1983 – 1987 na štátnom inštitúte medzinárodných vzťahov. V roku 1997 úspešne absolvoval postgraduálne štúdium na Medzinárodnom inštitúte verejnej správy v Paríži. V roku 2003 participoval na vzdelávacom programe Centra bezpečnostných štúdií Georgea C. Marshalla v nemeckom Garmisch-Partenkirchene. Do československých diplomatických služieb vstúpil v roku 1986, jeho prvým pôsobiskom bolo Veľvyslanectvo ČSSR v Londýne. V rokoch 1991 – 1996 bol vyslaný na zastupiteľský úrad v Dillí. Po ukončení vyslania zaujímal pozície poradcu štátneho tajomníka MZV SR, zástupcu riaditeľa Odboru štátov EÚ/NATO a zástupcu generálneho riaditeľa Politickej sekcie. V roku 1998 bol vymenovaný do funkcie veľvyslanca SR v Etiópii, Keni, na Seychelloch a v Ugande so sídlom v Nairobi a súčasne pôsobil ako stály predstaviteľ SR pri Úradovni OSN v Nairobi. Od roku 2002 pôsobil v ústredí na poste riaditeľa Odboru Ázie, Afriky, krajín Blízkeho a Stredného Východu a Latinskej Ameriky MZV SR. Neskôr sa stal veľvyslancom SR v Portugalsku. Od októbra 2008 zaujíma pozíciu generálneho riaditeľa novovytvorenej Sekcie hospodárskej spolupráce a rozvojovej pomoci MZV SR. Je autorom radu analýz, článkov a štúdií o rôznych otázkach medzinárodných vzťahov, prednáša na pôde slovenských univerzít a ďalších inštitúcií. (Radomir.Bohac@mzv.sk)

Peter Brezáni ukončil v roku 2002 štúdium na Fakulte medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave. V roku 2001 absolvoval študijný pobyt na Sejong University of Korea v Soule a v roku 2009 uskutočnil výskumný pobyt na Tokijskej univerzite v Japonsku. Od roku 2002 do roku 2003 pracoval ako analytik v Slovenskom inštitúte medzinárodných štúdií. Od septembra do februára 2004 pracoval v Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku ako šéfredaktor časopisu *Listy SFPA* a od februára 2004 pracuje vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, n.o., ako výskumný pracovník programu Hospodárska a rozvojová politika, spolueditor časopisu *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* a editor *Ročenky zahraničnej politiky SR*. Je členom predsedníctva Platformy mimovládnych rozvojových organizácií. Vo svojom výskume sa venuje problematike vzťahov krajín severovýchodnej Ázie a rozvojovej politike. (brezani@sfpa.sk)

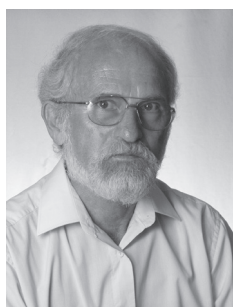
Ondrej Gažovič je interný doktorand na Ústave európskych štúdií a medzinárodných vzťahov Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave. Vyštudoval medzinárodné vzťahy a právo na Masarykovej univerzite v Brne, absolvoval študijné a výskumné pobyty na University of Oslo (január – jún 2006) a začiatkom roka 2010 na Diplomatickej akadémii vo Viedni. Od roku 2006 pôsobí v redakcii žurnálu *Global Politics* (www.globalpolitics.cz). Vo výskume sa zameriava na verejnú diplomaciu, rozvojovú pomoc a teórie medzinárodných vzťahov. (gazo-[vic@gmail.com](mailto:gazovic@gmail.com))

Matúš Korba absolvoval v roku 1999 Katedru politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, kde ukončil aj doktorandské štúdium. Dizertačnú prácu obhájil v roku 2007. V rokoch 1997 – 1999 pôsobil ako asistent v rámci projektov organizovaných holandským *Centre for European Security Studies* v Groningene. V rokoch 2000 – 2001 pracoval ako regionálny projektový koordinátor britského výskumného centra Saferworld v Londýne a pôsobil na pôde Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SPPA). V rokoch 2002 – 2004 pracoval ako *pre-doctoral research fellow* na Ústave medzinárodných vzťahov v Prahe a v rokoch 2005 – 2006 pôsobil ako *visiting researcher* na Katedre politológie Lotyšskej univerzity v Rige. Je zakladajúcim členom Centra bezpečnostných štúdií (CSS Bratislava), ktoré funguje od roku 2002, a v súčasnosti pracuje ako jeho projektový manažér. Od roku 2004 pôsobí ako koordinátor redakčnej rady periodika *Bezpečnostné analýzy/Strategické štúdie*. (korba_mat@yahoo.co.uk)

Miroslav Lajčák vyštudoval právo na Univerzite Komenského v Bratislave. Neskôr vyštudoval medzinárodné vzťahy na Moskovskom štátnom inštitúte medzinárodných vzťahov a participoval na vzdelávacom programe Centra bezpečnostných štúdií Georgea C. Marshalla v nemeckom Garmisch-Partenkirchene. Profesionálnu kariéru začal na československom ministerstve zahraničných vecí v roku 1988. V rokoch 1994 – 1998 bol veľvyslancom SR v Japonsku a v rokoch 2001 – 2005 pôsobil ako veľvyslanec SR v Srbsku, Macedónsku a Albánsku. Pred svojím vymenovaním do funkcie ministra zahraničných vecí SR v januári 2009 zastával od júla 2007 do marca 2009 post vysokého predstaviteľa medzinárodného spoločenstva v Bosne a Hercegovine/špeciálneho predstaviteľa EÚ. Jeho bohaté skúsenosti a poznatky o regióne juhovýchodnej Európy, ako aj manažérske schopnosti sa osvedčili v roku 2006 pri úspešnom a hladkom priebehu referenda v Čiernej Hore, na ktorom sa zúčastnil ako mediátor a osobný zástupca Javiera Solanu, vysokého predstaviteľa EÚ pre Spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Hovorí plynule po anglicky, po nemecky, po rusky, po bosniansky/chorvátsky/srbsky a po bulharsky. (kami@mzv.sk)

Milan Lapin vyštudoval odbor fyzika, špecializáciu meteorológia a klimatológia na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v roku 1971. Postgraduálnu prípravu (špecializácia meteorológia a klimatológia) ukončil v roku 1982. Profesorom fyziky sa stal v roku 2005. Absolvoval mesačný pobyt v GGO a GGI v Sankt Peterburgu (1978), viacero študijných a prednáškových pobytov na Univerzite ETH v Zürichu (1985 – 2003) a dva študijné pobyty v USA (1994 – 1995) v Agentúre na ochranu životného prostredia (US EPA). V rokoch 1971 – 1996 pôsobil v Slovenskom hydrometeorologickom ústave v Bratislave. Od roku 1996 pôsobí na FMFI UK ako vedecký pracovník (1996 – 1999), docent (1999 – 2005) a profesor (od roku 2005). Bol vedúcim Katedry meteorológie a klimatológie (1996 – 2002), od roku 2005 je vedúcim oddelenia meteorológie a klimatológie Katedry astronómie, fyziky Zeme a meteorológie FMFI UK. Napísal asi 150 pôvodných vedeckých prác, patril medzi iniciátorov založenia Národného klimatického programu Československa, v rokoch 1991 – 1992 bol jeho podpredsedom. V rokoch 1993 – 2001 bol predsedom Národného klimatického programu (NKP) Slovenska. Posudzoval správy Medzivládneho panelu pre klimatickú zmenu pri OSN (IPCC) za SR (1999 – 2007). Bol členom viacerých komisií a pracovných skupín Svetovej meteorologickej organizácie a je členom redakčných rád viacerých časopisov a štyroch vedeckých rád. Dlhodobo propaguje meteorológiu a klimatológiu vo všetkých médiách a na internete. Jeho internetové stránky „klimatické zmeny“ a „beh na lyžiach“ majú vysokú návštevnosť na Slovensku i v zahraničí. (lapin@fmph.uniba.sk)

Juraj Marušiak ukončil v roku 1994 štúdium na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, odbor história – slovenský jazyk a literatúra. Od roku 1996 pôsobí v Ústave politických vied SAV, kde v roku 2003 obhájil titul PhD. v odbore teória politiky. V rokoch 2003 – 2010 pôsobil ako predseda Spoločnosti pre strednú a východnú Európu a v redakcii portálu *Euromonitor International* (od roku 2008 *DespiteBorders.com*). V roku 2006 externe prednášal na Bratislavskej medzinárodnej škole liberálnych štúdií. Od roku 2007 externe vyučuje na Fakulte sociálnych a ekonomických vied UK v Bratislave, odbor európske štúdiá a medzinárodné vzťahy. Odborne sa venuje problematike najnovších dejín Slovenska po roku 1945 a medzinárodným vzťahom v regióne strednej a východnej Európy. (juraj.marusiak@savba.sk)

Ján Mihálik pracuje ako konzultant a tréner pre Parters for Democratic Change Slovakia, o. z., od roku 2000. Počas štúdia sociálnej práce na Univerzite Komenského v Bratislave sa špecializoval najmä na riadenie neziskových organizácií. V roku 2003 úspešne absolvoval postgraduálny diplomový kurz Prax sociálneho rozvoja akreditovaný London Metropolitan University. V súčasnosti sa odborne orientuje na témy rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci, na tvorbu rozvojových politík, riadenie neziskových organizácií, programy transformácie konfliktov a budovania mieru. Má rozsiahle skúsenosti v práci s organizáciami neziskového a verejného sektora v strednej a juhovýchodnej Európe. Pôsobí ako podpredseda Platformy mimovládnych rozvojových organizácií. Publikuje články a analýzy a je autorom viacerých evaluácií projektov a donorských programov. (jano@pdcs.sk)

Marcel Peško v roku 1990 ukončil štúdium na Inštitúte medzinárodných vzťahov a medzinárodného práva Kyjevskej štátnej univerzity. V roku 2001 absolvoval postgraduálne štúdium na Dublin City University a získal titul MBA. V rámci prezenčnej vojenskej služby pôsobil ako styčný dôstojník 1. československej protichemickej jednotky, ktorá v roku 1991 pôsobila počas operácie Púštna búrka na území Saudskej Arábie a Kuvajtu. Od januára 1992 pracoval ako vedúci obchodu a marketingu pre Slovensko novovzniknutého zastúpenia spoločnosti Coca-Cola. V decembri 1992 vstúpil do slovenskej diplomatickej služby a v auguste 1993 bol vyslaný ako zástupca vedúceho Stálej misie SR pri OBSE vo Viedni. Po návrate pracoval v kancelárii ministra zahraničných vecí ako zástupca riaditeľa a neskôr aj ako riaditeľ kancelárie. V období 1999 – 2002 bol vedúcim zastupiteľského úradu SR v Írsku. Následne odišiel do súkromnej sféry a zamestnal sa ako riaditeľ pre rozvoj trhov a obchodu spoločnosti Transacty Slovakia. V novembri 2003 sa stal výkonným tajomníkom v kancelárii generálneho tajomníka OBSE so zodpovednosťou za koordináciu jednotlivých zložiek organizácie a zavádzanie nových riadiacich procesov. V septembri 2005 sa vrátil na MZV SR, kde bol poverený prípravou a neskôr koordináciou nestáleho členstva SR v BR OSN ako vedúci koordináčnej jednotky a riaditeľ odboru OSN. Od januára 2007 do augusta 2009 pôsobil vo funkcii vedúceho služobného úradu MZV SR. Vo svojej doterajšej publikačnej činnosti sa zameriaval na problematiku európskej a transatlantickej bezpečnosti, ako aj na otázky zefektívnenia verejnej správy prostredníctvom zavádzania moderných riadiacich procesov v podmienkach MZV SR. V súčasnosti je stálym predstaviteľom a vedúcim Stálej misie pri medzinárodných organizáciách vo Viedni. (Marcel.Pesko@mzv.sk)

Urban Rusnák v roku 1990 vyštudoval na Fakulte geológie, geofyziky a geochemie na Moskovskom inštitúte ropy a zemného plynu. Od roku 1992 pôsobil na rôznych pozíciách v rámci československej a neskôr slovenskej zahraničnej služby. V období rokov 1994 – 1998 bol zástupcom vedúceho zastupiteľského úradu v tureckej Ankare. V roku 1998 tu ukončil i postgraduálne štúdium na Ankarskej univerzite. V rokoch 1999 – 2000 pôsobil ako riaditeľ Slovenského inštitútu medzinárodných štúdií. V období rokov 2000 – 2003 bol historicky prvým výkonným riaditeľom Medzinárodného vyšehradského fondu so sídlom v Bratislave. V rokoch 2003 – 2005 pracoval ako zástupca riaditeľa Odboru analýz a plánovania Ministerstva zahraničných vecí SR. Počas rokov 2005 až 2009 bol slovenským mimoriadnym a splnomocneným veľvyslancom na Ukrajine. Titul *doctor honoris causa* mu bol udelený v roku 2009 na Kyjevskej slavistickej univerzite. Od mája 2009 pôsobí ako osobitný predstaviteľ Ministerstva zahraničných vecí SR pre vonkajšiu energetickú bezpečnosť. (Urban.Rusnak@mzv.sk)

Tomáš Strážay vyštudoval na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, odbor žurnalistika a politológia. Doktorandské štúdium absolvoval na Graduate School for Social Research vo Varšave. Pracuje vo Výskumnom centre Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku, kde vedie program Stredná a juhovýchodná Európa a je spolueditorom štvrťročníka *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*. (strazay@sfp.sk)

ROČENKA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2009

BRATISLAVA 2010

© VÝSKUMNÉ CENTRUM SLOVENSKEJ SPOLOČNOSTI
PRE ZAHRANIČNÚ POLITIKU, N.O.

EDITOR
PETER BREZÁNI

EDIČNÁ RADA
VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, JURAJ BUZALKA, ALEXANDER DULEBA,
JURAJ MARUŠIAK, LUCIA NAJŠLOVÁ, TOMÁŠ STRÁŽAY, JÁN ŠOTH

RECENZENTI
JOZEF BÁTORA, VLADIMÍR BILČÍK, PETER BREZÁNI, ALEXANDER DULEBA, JURAJ
MARUŠIAK, VLADIMÍR TARASOVIČ

JAZYKOVÁ REDAKTORKA
DOROTA BALŠÍNKOVÁ

VYDANIE PRVÉ, STRÁN 250

TLAČ
AEPRESS, S.R.O.

ISBN 978-80-89356-11-9